
KÖPRÜLÜ K
447
M. ASIM

شرح بهارستان شمعی افندی رحمه

كتبه الفقير الى ربه الحي القدير

حافظ محمد بن حسن اغا

غفر لهما

١١٥١

ثم تملكه محمد افندی [illegible] من

اسكوفه ادرنه

روی الحسن عن الحسن عن جد الحسن

ان احسن الحسن الخلق الحسن

قال النبی المدنی النوم راحة البدنی

لا ادری قائله

لعلکده سر لذتنک رخساره وارنک رنکی اردو

همیشه ده بیحاصلی بر کلده وار زنکونه عالی

یار ار تارحانه ده بیت عجائب ... سر ار ان

هر در طلش ور ابر او ...

قطعهٔ لانظر

نه بها لا انشتن از منزبست زیر مردم نشستن از ادبست

تو ندانی که سورهٔ اخلاص تحت تبت یدی ابی لهبست

از کتاب یوسف و زلیخا مرحوم کمال پاشازاده

حسددن دولت اتسینه ضرر یوق ضرر اهل حسد اولان بکر چوق

اکا کم ایلمشدر بخت یاری مساعد اولمشدر روزکاری

سعادت اهلی اولور خوش صفاده حسد اهلی قالور رنج و بلاده

اوقودک الحسود لا یسودی نه لطفی ایلیه دیرسن حسودی

کمال پاشازاده مرحوم

تلف قلمه بغایت صیقله مالی که زیرا مالی غایت صیقلمالی

کمال و فضل اولیدر کرچه مرغوب کمالک دخی مال اولدی مالی

قبهٔ چرخ لاجورد اوزره بلدیکمی نه در بو شمس و قمر

بر دمرکی ایکی غدا ایسیدر ماری اخشم بو در بری سحر

شیخ بهار البیان ملا جامی قدس سره الاعلی

هذا اسرار انعام شريف

شيخ صدر الدين قنوي قدس سره شيخ محيي الدين
قدس الله سره العزيز حضرتلرندن نقل ايلر اول ده جي
اوحد الديني قدس سره اولادجي قدمادن بيمش
مشايخ كبارندن قدس الله اسرارهم روايت
ايلر كه سورهٔ انعامك سري و اورادي بر كمسنه
هر نه دورلو دنيوي و اخروي حاجتي ايچون قرق
بر كره اوقيسه مقصودي حاصل اولا باذن الله تعالى
حقيقتده انعام بو در نا قسم

بسم الله الرحمن الرحيم

يا قاهر يا قادر يا ظاهر يا باطن يا لطيف
يا خبير قوله الحق وله الملك يوم ينفخ
في الصور عالم الغيب والشهادة وهو
الحكيم الخبير

استصحبه العبد الفقير محمد

447

حمد و سپاس بی عد خدایرا که علیم و حکیم و قدیر • و پادشاه
بی شریک و بی وزیردر • و شکر و ثنای لا یعد • قادریرا
که مبدع بدایع مصنوعات • و مخترع صنایع موجودات در
مثنوی
مبدع هر چشمه که جودیش هست • مخترع هر چه
وجودیش هست • لعل طراز کمر آفتاب • حلّه
گر خاک و حلی بند آب • زهی صانع بر کمال که باغ
فلک انک صنع بهارستانندن ازهار کواکبله پر گلستان
و روضهٔ زمین انک قدرتی نگارستانندن اثمار
اثاریله مملو بر بوستان در جل جلاله • و عم نواله
که انک فیض عمیمی خواص و عوامه بلکه جمیع ذراته
فیضان و جریان اوزره در • و هزاران صلوات
زاکیات • و تحیات نامیات • بر محمد مصطفی باد که سرور
انبیا و رسل • و سید کونین و هادی سبل در • و صدرنشین
صفهٔ صفا • و صاحب ما زاغ البصر و ما طغی در صلی الله علیه و سلم

مثنوی

مثنوی
شمسهٔ نه مسند هفت اختران • ختم رسل خاتم پیغمبران
احمد مرسل که خرد خاک اوست • هر دو جهان بستهٔ فتراک
اوست • و حکم و حقایق روضه سنک طوطی شکرخایی
و اسرار و دقایق گلشننک عندلیب دستان سرایی در
مثنوی
زهی مرسل که از نور رسالت • زدود
از عرصهٔ گیتی ضلالت • امیری لی مع الله خاصه اوست
از آن برتر گرا باشد جلالت • و سرود و تحیت فراوان
و درود و ثنای بی کران • بر آل و اصحاب و باد • که مغنیان شرع
شریفند رضی الله تع عنهم اجمعین • بیت
بنای شرع و دین آستوارش
متین از چار رکن چار یارش • بر گون اخوان صفا • و خلان وفادن
بر نیچه روشن دل • و صاحب نظر کسنه لرله اسرار حقایق • و نکات
دقایق دن • مکالمه و مصاحبت ایدر کن آشنای مصاحبتم
طالع دون • و روزگار بوقلمون دن حکایت • بلکه حددن زیاده
شکایت ایلدم اول مجمع ده حاضر اولنلردن بر صدیق
صادق • و خاطر مجروحه طبیب حاذق • و هر خصوص ده
یار موافق • بو حقیرک بیاندن بیردن الم و اضطرابنی کوروب
زیاده ترحمندن پریشان خاطر اولوب لطفله بو شکسته یه
خطاب ایدوب آیتدی ای بستهٔ الم و حسیر تنک
گریان و نالانی • و وادی فقر و محنتک حیران و سرگردانی

نیچون رفاهیت و عشرته سبب اولور بر کاره شروع و اهتمام
اتمزسن فقیر ایتدم بنیه توجه و اقدام ایدم که انک
سببی ایله آسوده حال و مرفه البال اولوب قدر تنزلق
محنتلرندن خلاص بولم اول خوب گفتار و راست
کردار آیتدی مولانا عبد الرحمن الجامی حضرتلرینک
بهارستان نام کتابی که نکات و دقایق و حکم و حقایق
ایله پر بر گلستان لطیف در دعاء پادشاه اسلام
سلطان سلاطین زمان و خاقان خواقین دوران
ملک الملوک فی العالم مالک رقاب الامم ظل الله
فی الارضین مؤید الاسلام والمسلمین الغازی
فی سبیل الله المجاهد لوجه الله شهنشاه کامبخش
وکامران المختص بنص ان الله یأمر بالعدل و
الاحسان السلطان ابن السلطان ابن السلطان
السلطان مراد خان ابن السلطان سلیم خان ابن السلطان
سلیمان خان ابد الله دولته وسلطنته الی انقراض
الدوران والازمان بیت بدورش از ضرر عالم بیاسود
که شد ذات شریفش بر همه سود حضرتلرینک عهد
همایون و ایام سعادت مقرونلرنده شرح ایدوب
فهرست لطیفین نام شریفلریله مبین و

و دیباجهٔ منیفین اسم سامیلریله مزین قلوب
سدهٔ سنیه و عتبهٔ علیه لرنده ابراز اولنه
امید در که کافهٔ انام و خواص و عوامه فایض
اولان خورشید احسانلرندن بر ذره و دریای کرم
بی پایانلرندن بر قطره دست نیاز نموده و دامن
نیاز گشوده همت واصل اولوب غواص کبی
بهره مند و بین الاقران سربلندلک ال ویروب فقر و فاقه
خزانندن بهار وسعت گلشننه ایریشوب غنچهٔ دل
شکفته و خندان و عندلیب جان مترنم و شادان
اوله درحال بو فقیر قلیل البضاعه شمعی بیچاره داخی
القال علی ما جری موجبنجه شکسته و بسته تحریر و بیانه
اشتغال ایلدم و بالله التوفیق مصراع زحق خواهم
طریق استقامت ارباب فضل و کمال و اصحاب
فرخ مقاله معلوم اولا که بو شرحده جمیع الفاظلک
معانی سنه تعرض اولنماز بلکه اکثر مواضعده استعمال
و اصطلاح اولان اسلوب وزره شرح اولنمشدر
چو مرغ امرذی بالی زآغاز
ولفظلک معناسنه دخل التمش دیو طعن اتمیه لر
امرذی باله منسوب اولان مرغ چونکه ابتدا اون

نه از نیروی حمد آید به پرواز • حمد قوتندن پرواز وطیرا
کلمه • بمقصد نارسیده پر بریزد • اول مرغ مقصده
ایرشمش ایکن اول مرغک قنادی دوکیلور بال و پر
مناسبتی ایله خوب واقع اولمشدر زیرا مجلته گوره
بال قناد معناسنه دخی کلور • فتد زان سان که دیگر که
دیگر برنخیزد • آنک کبی دن محکم دوشر که کرو قالقمز
بعضی نسخه ده دیگر یرنه هرگز واقع اولور حاصل معنی بودر
که کل امر ذی بال لم یبدا بالحمد الله تعالی فهو ابتر واجذم حدیث
شریفی موجبنجه هر ذی شان و ذی شرف اشنه که حمد
الهی ایله شروع اولنمیه اول اشنه ناتمام و ناپسندیده در
که نه خالق و نه مخلوق قتنده مرغوب و مقبول اولور ابتر
دم بریده معناسنه در بترکی قویروغی کسلمش معناسنه در
اجذم قولاغی و دوداغی و بورنی و الی کسلمش معناسنه در
مصنف بو حدیث شریفی مرغه تشبیه ایدوب اکه لوازم
دن پر و پرواز اثبات ایلدی که مرغ مشبه به در
بالی ده یا نسبت ایچوندر بال بونده شان و شرف
معناسنه در بعضی مجلده قلب و حال معناسنه دخی کلور
آغاز ابتدا نیرو قوت • پرواز طیران معناسنه در مقصد
کسر صاد ایله بونده اسم مکاندر که باب تا ننیده ندر اسم

٥

اسم زمانی هم بروزن اوزره در فتح صاد ایله مصدر میمی در
اسم مکان مراد اولنان یرده فتح صاد ایله خطا و غلط مشهور در
مصرف اسم مکان مراد اولنور کن فتح ایله خطا و غلط مشهور
اولدوغی کبی اما نارسیده قاعده یه مخالف
واقع اولور نته کیم هلالینک بو غزلنده واقع
اولمشدر هلالی • یار هرچند که رعنا و سهی قد باشد
گر بعشاق نکویی نکند بد باشد • مقصد اهل نظر
خاک درتست بلی • چون تو مقصود شدی کوی تو مقصد
باشد • هزار دستان حمد و ثنا • هزار حمد و ثنا دستانی
از مرغان بهارستان عشق و وفا • عشق و وفا بهارستانی
مرغلرینک زبانندن • که از منابر اغصان فضل
و احسان • که فضل و احسان شاخلری منبرلرندن
بحسن اصوات وطیب الحان علی الدوام خوانند • حسن
اصوات وطیب الحان ایله دوام اوزره اوقورلر • سامع
حاضران مجامع قدس • عالم قدس مجمعلری حاضرلرینک
سمعلرینه • و ناظران مناظر انس • و انس و قرب منظرلری
ناظرلرینک کوشلرینه • علی مر الشهور والاعوام رسانند
شهور و اعوامک مرورلری اوزره ایرشدررلر مرغاندن
مراد عشاقدر اغصان جمع غصن در بوداق معناسنه در

منابر جمع منبر در اغصان منابره تشبیه اولنمش در اصوات
جمع صوت در الحان جمع لحن در ترنم معناسنه در مسامع جمع
مسمع در کوش معناسنه مجامع جمع مجمع در مناظر جمع منظر در
قدس وانس دن مراد جناب قدس و قرب الهی در
حاضران دن مراد ملائکه در ناظراندن مراد اولیاء الله در
اولمق روشن در شهور جمع شهر در آی معناسنه در اعوام
جمع عام در که ییل معناسنه در رسانند کلمه سنک فاعلی مرغان در
صانعی را که گلستان سپهر • هزار حمد و ثنا دستانی شول صانعه
اولسون که فلک گلستانی باشد از گلبن صنعش ورقی
انک صنعی گلستانندن بر ورق در گلبن گل فدانی معناسنه در
که اصلی بن گل در باشد بونک کبی محل لرده ادات زائده
است معناسنه در • یا بود مهر ثناخوانانش
یاخود سپهر گلستانی انک ثناخوانلرندن اوتریه
پر نثار از در و گوهر طبقی • در و گوهردن پر نثار بر طبق در
بونده است معناسنه در که معناسی مصراع ثانیه قید اولندی
سهولت معنی ایچون ازبونده من بیانیه معناسنه در زیرا
سیم و زر لعل و گوهر کبی لره اطلاق اولنور از در و گوهر
ذکری ایله نثاره نوعدن روشن اولدی • جلت عظمة جلاله
انک جلالنک عظمتی جلیل اولدی • وعلت کلمة کماله و

وانک کمال کلمه سی عالی اولدی مراد انک جلالی عظمتی دایم بر
حال اوزره ایده دکن و کمال کلمه سی هرگز علودن منفک وجدا او
لمه وعن بیان در جلت فعل ماضی در لامک تشدیدیله علت
فعل ماضی در لامک تخفیفیله •

و هزاران سرود و تحیت و درود • و هزاران تحیت
و درود سرودی سرود ایر تحیت ثنا درود سلام
از گلوی عندلیبان بستان سرای فضل وجود • فضل وجود
بستان سرای عندلیبلرنک بوغازندن گلو بوغاز
معناسنه در • که مطربان بزم و شهود و مغنیان عشرتخانه
وجد وجود ند • که اول عندلیبلر مشاهده بزمنک مطربلری
و وجد و جود عشرتخانه مغنیلری در شهود بونده مصدر در
که شهودند تقدیرنده در مطرب سازنده مغنی کوینده
یعنی ایرلیجی وجد زیاده شوقدن پیدا اولور بر حالت در اکثر
نسخه ده وجددن صکره واو عاطفه واقع اولمشدر عندلیباندن
مراد مقامات طریقت و مراتب حقیقت اسرارندن مترنم
و کویان اولان مرشدلر در • قطعه • بر گل وصف ابلاغ که هست
هزاران تحیت و درود سرودی رسالت و ابلاغ روضه سنک
گلی اوزره اولسون که گلدن مراد حضرت رسالت پناهدر
گل این باغ ز رویش عرقی • که عالم باغنک گلی انک

سنوریوزندن برعسرقدر کههستک معناسی مصراع ثانیه
قیداولندی. نیست زاورآق چمن مرغانرا. چمن
اوراقندن مرغلره. بجز اوصاف جمیلش سبقی.
انک جمالی اوصافندن غیری بر درس وسبق یوقدر. گویا
مرغلر چمن اوراقندن آنک جمالی درسن اوقورلر نیستک
معناسی مصراع ثانیه قید اولندی. بجز ده با زائد در
وعلی آله وصحبه. واول تحیت ودرود درودی انک آلی
واصحابی اوزرنه اولسون صحب جمع صاحب در که اسم فاعل در
المقتبسین من مشکوة علومه واحواله. ایله آل وصحب
که انک علومی وانک احوالی مشکوتندن مقتبس ومستفید
لردر مقتبس قبس الیجی قبس آتش پاره سیدر اما بو ستنیر
ومستفید معناسنه در مشکات چراغ علوم ایله شریعته احواله
طریقت وحقیقته اشارت ایلدی

اما بعد اما بو مذکورلردن صکره. نموده می آید. گورنمش گلور
یعنی زیاده ظاهردر. که درین وقت دلپسند. که بو دل پسند
ومقبول وقتده. که اوان طفولیت وزمان جوانی در
که تمام تعلم زمانیدر. فرزند ارجمند ضیاء الدین یوسف
عزیز ومحترم فرزندم که لقبی ضیاء الدین ونامی
یوسف در عصمه الله تعالی. الله تعالی انی صقلسون عما یفضیه

یفضیه الی التلهف والتأسف. اول نسنه دن که انی اول
نسنه تلهف وتأسفه ایرشدرر تلهف تحسر تأسف
تحزن معناسنه در عصم فعل ماضی در که موقع دعاده واقع
اولمشدر ارج عزت وحرمت ارجمند عزتلو وحرمتلو
معناسنه در یفضی باب افعالدن فعل مضارع در. آموختن
مقدمات کلام عرب. کلام عرب مقدماتنک تعلمنه. واندوختن
قواعد فنون ادب. وعلم عربیت فنلرینک قواعدی کسبنه
اشتغال نموده. اشتغال گوستردی مراد فرزندم علوم
تحصیلنه شروع ایلدی دیمکدر فنون ادبدن مراد علوم عربیت
در. پوشیده نماند. مستور ومخفی قالمز. که طفلان نورسیده
وکودکان رنج نادیده را. که نورسیده طفللرک ورنج والم
گورمامش کودکلرک. از تعلم اصطلاحاتی مشکل اصطلاحلرک
تعلمندن که مانوس طباع ومألوف اسماع ایشان نیست
که انلرک طبعلرینک مانوسی وسمعلرینک مألوفی دکلدر یعنی
هنوز طبعلرینه قوت گلمش وانس ورسوخ بولمامش در
زیرا مرارا استماع لری اولمامشدر اسماع جمع سمع در گوش
معناسنه طباع جمع طبع در. بر دل بار وحشتی وبر خاطر غبار
دهشتی می نشیند. قلب اوزرنه بر وحشت باری وخاطر لر
اوزرنه بر دهشت غباری اوتورر مراد تعلمه انسی اولمیان اطفالک

قلوبنه اصطلاحات و قواعد حصولنده اضطراب و الم ایرشور
دمیکدر نورسیده و ریخ نادیده زاده اولان را، لفظی
بردل و برخاطره مصروفدر و خاطرده جمع معناسی
اعتبار اولنور اطفال و کودکان اعتبار یله بار بونده
یوک و داشت و حیرت معناسنه در • از برای تلطیف
سر و تشحید خاطر ودی • فسر زندم یوسفک قلبنی
تلطیف و خاطرینی تیز اتمک ایچون بونده سر قلب و تشحید
تیز ایلمک معناسنه در تلطیف سر وی تقدیرنده در • گاه گاهی
از کتاب گلستان • گاه گاه گلستان کتابندن • که از
انفاس متبرکهٔ شیخ نامدار • و استاد بزرگوار • که اول
گلستان نامدار شیخک و بزرگوار استادک مبارک
نفسلرندندر • زیرا گلستان انک تصنیفیدر مصلح الدین
سعدی شیرازی است • لقبی مصلح الدین شیرازه منسوب
اولان سعدی در • مصطفایه مصلح الدین دیرلر مخلصی سعدی
اسم شریفی مصطفادر • رحمة الله علیه • الله تعالی نک رحمتی
انک اوزرینه اولسون • نظم • نه گلستان که روضهٔ زبهشت
اول گلستان گلدر بلکه جنتدن بر روضهدر
خار و خاشاک او عبیرسرشت • انک خار و خاشاکی
عبیرسرشت و خوش بوی در • بابهای بهشت را درها

انک بابلری جنتک ابوابی در بو سمو جه در جنتلر ایچون
بابلردر جنت سکز اولدوغی گبی گلستان داخی سکز بابدر
در • درقبوها جمع ایچون در • بعضی نسخهده خار ریزینه خاک
واقع اولمشدر • خار و خاشاک ترکیبی ایهام قبیحدن خالی
دگلدر • فیضده قصهاش کوثرها • انک فیض ویرجی و حیات
ایرشدرجی قصهلری کوثرلردر • نکتههایش نهفته در پرده • اول
گلستانک پردهده مستور اولان نکتهلری • رشک حوران نازپرورده
عز و نازله بسلنمش حوریلرک رشکیدر یعنی خوب و مرغوبدر
پرورده اسم مفعولدر • رشک حور غیرت خورشیددرلر استعمالی در
مثلا آن دلبر غیرت آفتابست • دیرلر اول دلبر آفتابدن
خوبدر معناسنه در حاصل معنی غیرت رشک مضاف الیهسی
واقع اولان ادنی در مضاف الیه واقع اولمیندن که بو اعلیدر بو
مثاللر گبی • این روضه رشک جنانست • و این محبوب غیرت
خورست • دلکش اشعار و بلند اشجار • انک دلکش
و مقبول اشعاری بلند اشجاردر • از نم لطف تحتها الانهار
انک لطافتی نمندن اول اشجارک آلتنده جویلر روان در
سطری چند خوانده میشد • بر نیچه سطر اوقونمش اولدی یوقاردده
یوقاردده از کتاب گلستان گچمشدر که سطری چنداکه مربوطدر • در آن
اثنا در خاطر آمد • اول اثناده خاطره گلدی • که تبرکا بانفاس

الشریفه که آنک انفاسی شریفه سی ایله تبرکا ٭ و تتبعا لاشعاره اللطیفه
وانک اشعار لطیفه سنی تتبعا ٭ ورقی چند بران اسلوب اول
اسکوا اوزره برقاج ورق آن کلستانه راجعه نوشته شود ٭ ساخته و بر ترتیب
اوله ٭ وجزوی چند بدان منوال ٭ اول منوال اوزره برقاج جزء برداخته کردد
برداخته و تمام اوله ٭ تا حاضرا از داستانی وغایبا نزا ارمغانی باشد
تا حاضر اولنلره برداستان وغایب اولانلره برارمغان اوله ٭ چون
این معنی بانجام رسید ٭ وچونکه بو معنی آخره ایرشدی ٭ واین صورت
باتمام انجامید ٭ وبو صورت اتمامله آخره اولدی ٭ مراد چونکه خاطره
ده اولان نیت وفکر اوزره بوکتاب تمام اولدی دیمکدر مصنف
لرک عادتیدر که دیباجه کتابدن صکره پیدا ایلرلر قطعه
باخرد گفتم چه سازم زیور این نوعروس ٭ عقلمله آیتدم بو نو
عروسک زیب وزیورینی نه دوزم ٭ تا بچشم خواستکارانش
فزاید زیب وزین ٭ تا که اول زیورانک طالبلرنک چشمنه
زینت وزیب زیاده ایده زیور زیب وزینت وزین معناسنه
در نوعروسدن مراد بوکتابدر عروس بونده کلن معناسنه
درکه جمعی عرایس در بعضی محلده کوکیو معناسنه کلورکه
جمعی عرس در ٭ گفت در نامی شهریار کامکاره ٭
عقلم بکا آیتدی اول نوعروسک زینتی کامکار شهریارک
ثناسی درلرینی ایله کامکاردن مراد پادشاه ودر نصرة الدین

معز

معز الدوله کهف الخافقین ٭ دنیا خلقنک معینی دولتی عزیز ایدجی
شرق وغربک مغارسی یعنی مشرق ومغربده اولان خلقک
پناهی در خافقین فانک کسریله فانک فتحی ایله تثنیه درلحالت
نصب وجری بویله در حالت رفعی خافقان درکه مشرق و
غرب معناسنه در کهف مغاره ٭ اختر برج جلالت
کوهر درج شرف ٭ جلالت برجنک اختری شرف درجنک
کوهری ٭ شمع بزم دوده تیمورخان سلطان جبین ٭ تیمور
خانک دوده سی بزمنک شمعی سلطان جبین در بوا وصافله
موصوف در دوده برقاچ معنایه کلور بونده اوبه معناسنه در
که ترکیده اوجاق واوبه دیرلر دودمان بوندندر که قوم
وقبیله معناسنه در قطعه آسمان قدری که چون خورحال ذرات
جهان ٭ بر آسمان قدردرکه آفتاب کبی جهان ذراتنک حالنی
باشد از چشم عنایت دیدن او فرض عین ٭ عنایت
چشمندن کورمک اکه فرض عین در باشد بونده است معناسنه در
ذرات جهاندن مراد فقرا وضعفادر بو مصرعده وجه در جهان ذراتنک
حالنه عنایت چشمندن نظر ایلمک اکه فرض عین در فرض عین
اولدر که بعض کمسنک اداسندن بعض کمسنه دن ساقط اولمیه
صلوة وصوم ووضو کبی فرض کفایه اولدر که بعضی کمسنک اداسندن
بعضی کمسنه دن ساقط اوله صلوة جنازه کبی ٭ دین داند در ذمت

جودش همه حاجات خلق • جمیع خلقك حاجاتنی انك سخاسی قضا ایتمشدر
دین ولازم بل • کی پسند د جود او بر کردن خود عار دین • انك
جودی وکرمی کند وکردنی اوزرنده دینك عار وقباحتنی تحمیل
بکنوردان امر حاضر در عار عیب معناسنه در بعض نسخه ده عار
یرینه بار واقع اولور اعز الله تعالی انصاره • الله تعالی حضرتلری
انك معینلرینی عزیز ایلسون انصار ناصرلر معناسنه جمع نصیر در
نته کیم اشراف جمع شریفدر • وضاعف اقتداره • وانك
اقتدارنی وقدرتنی متضاعف ایلسون • وادام اولاده
الکرام • وانك اولاد کرامنی دایم ایلسون • تحت ظلال ملکه وسلطانه
انك ملکی وقوتی سایه لرنك التنده اولاد جمع ولد در کرام جمع
کریم در ایو معناسنه ملك سلطنت وسلطان قوت معناسنه در
والانام کافة الانام فی کنف عدله واحسانه • وجمیع خلقی انك عدلی
وانك احسانی کنفنده اویولتسون و آسوده ایلسون مراد
حق تعالی دنیا ایلنی انك عدلی واحسانی سببی ایله آسوده
حال مرفه البال ایلسون دیمکدر اوکلی انام فعل ماضی در افعال
بابندندر که ندم دندر که موقع دعاده واقع اولمشدر ایکنجی انام
خلق معناسنه در کنف حول معناسنه در قطعه کلستان کرچه
سعدی کرد زین بیش • کتاب کلستان که مشهوردر • اکرچه
شیخ سعدی حضرتی بوندن اوك ایلدیسه • بنام سعد بن زنکی تمامش

تمامش • زنکی اوغلی سعدك نامنه انی تمام ایلدی کردك معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی بهارستان من نام از کسی یافت
اما بنم بهارستانم برکسه دن نام بولدی یعنی برکسنك
نامنه اولدی • که باشد سعد بن زنکی غلامش • که سعد بن زنکی
اکه غلام اولور بو سهم وجه در انك غلامی در بو وجه اوزره
باشد است معناسنه در بعضی نسخه ده باشد یرینه شاید واقع
اولور که لایق اولور معناسنه در • مثنوی بهارستان جامی یافت
شرحی • بدور پادشاه لطف رحمن • شب وروز
آستانش را ملازم • چو جامی دیجو محمد وحشی فراوان • قطعه کدری
کن بهشت بهارستان • بو بهارستانه برکذر ایله • تا ببینی درو گلستانها
تا انده کلستانلر کوره سن • وز لطافت بهر گلستانی • و
لطافتدن هر بر کلستانده • رسته گلها ومیوه ریحانها • گل لر
بیتش وریحانلر ظاهر اولمش بهارستان جامی اکرچه لطیف
ورعنا دراما کلستان سعدی نیجه مرتبه خوب وزیبادر دیمیش
این بهارستان • وبو بهارستانك ترتیبی بهشت روضه اتفاق
افتاده است • بکزر روضه ایله اتفاق دوشمشدر • وهر روضه
بهشت آیین • وهر روضه جنت کبی مشتمل هر رنك دیکر از شقایق
وبوی دیکر از ریاحین • شقایقدن غیری رنکه وریاحیندن
غیری رایحه یه مشتمل در مراد بودر که شقایقك الوانی وریاحینه

نکی ایجه لری بر برینه مشابه دکلدر شعایق لاله معناسنه در
که شقیقه نک جمعی در دیمشلر ریاحین جمع ریحاندر • نه شعایق را
از پایمال باد خزان پژمرده کی • نه انک شقایقه باد خزانک
صولت و پایمالندن ضرر و پژمرده لک واردر • و نه ریاحینش را
از دست برد دی افسرده کی • و نه انک ریاحینه دی برودتک
دست بردشدتندن افسرده لک واردر • هیچ برد و جهله
انلردن زیان و تبدل یرشمز دیمکدر دست برد ظفر و غلبه
و جرأت بردسرما برکی صوق شتادی • قطعه دمیده
مرغزارش از جوانب • اول روضه نک جوانبی اوزره مرغزار
بتمش شکفته لاله زارش در نواحی • انک اطرافنده
لاله زار اچلمش • مرغزار چمن لک معناسنه استعمال اولنور لاله
زار بونک کبی محلده منبع و کثرت معناسنه افاده ایلر مرغزار
اصل مرغی چوق اولان یره اطلاق اولنور • ز شبنم لاله را خوی بر
بناگوش • لاله نک بناگوشی اوزره شبنمدن عرق وار ایدی
زبان غنچه را می در صراحی • غنچه نک صراحی سنده باراندن شراب
وار ایدی غزیر الدمع من عین السواقی • اول روضه
نک کثیر ایدی ساقیه لرک چشمندن • کثیر الضحک عن ثغر
الاقاحی • اول روضه نک خنده سی چوق ایدی اقاحی نک
ثغرندن دمع کوزیشی که آب مراد در عین بونده چشم معناسنه سواقی

جمع ساقیه در که نهر صغیر معناسنه در ثغر اوک دیشی اقاحی جمع
اقحوان دره در بابونج معناسنه در که بیاده دیدکلری چیچک در
مراد کنده و بهارستاننی مدح در که انک سربسر روضه سی
بو یلیه در دیو تفاخر ایلر بو سوزلر تشبیه طریقیله در • اشارت
می کند نرگس که می نوشش • نرگس اشارت ایدر که
شراب ایچ • فان العفو للذلات ماحی • زیرا تحقیق
الله تعالینک عفوی بنده لرنک خطالرینی محو
ایدیجی در • فاسببیت تعلیل ایچون اولمق روشنی در تعقیب
ایچون اولمقدن ذلات خطا ز معناسنه در • میترسم
که از لطف اشارت • خوف ایلرم که اشارتک لطفندن
کند پرهیز کار از مباحی • متقیلری تقویدن دور
ایده و مباحی اید مباحی شمولکه در که جمیع محرماتی
انک قتنده مباح در اصلا برشنه دن پرهیز
و اجتنابی یوقدر • التماس از تماشای این ریاض
خالی از خار ملاحظه اغراض و خاشاک مطالبه اعواض
بو غرضلر ملاحظه سنک خارندن و عوضلر مطالبه سنک
خاشاکندن خالی و پاک اولان روضه لری تماشا
ایدیجیلردن التماس انکه اولدر که چون بقدم اهتمام
بر اینان بگذرند چونکه اهتمام قدمیله بو روضه لر اوزره

مرور ایدلر، و بنظر اعتبار بانها بنگرند، و عبرت نظریله
بو روضه لره نظر ایدلر، باغبانرا که در تربیتشان خون
جگر خورده است، باغبانی که انلرک تربیتنده خون جگر
ییمش در، و زحمت لر چکمش در، و در تمتعشان جان شیرین طلب
آورده، و انلره نشو و نما ویرمکده جان شیرینی لبه کتورمش
و زیاده مشقت لر کورمش در، بدعای یاد کنند برد عا ایله
یاد ایده لر، و به ثنای شاد کردانند، بر ثنا ایله مسرور
ایده لر، کرداننده بونک کبی محل لرده کتمد معناسنه استعمال
اولنور، باغبانندن مراد مولانا جامی حضرتی در رحمة الله
علیه که بو کتابک مصنفی در، که بو کتابه التفات و مطالعه
ایدن لردن دعای خیر طلب ایلر، نظم هر کسی زینک
بختان زین تازه رس درختان، نیکبختلردن هر کسه
که بو تازه رس درخت لردن، در سایه ئ نشیند یا
میوه ئ بچیند، بر سایه ده اوتوره یا بر میوه دیره یعنی
بر نیک نشانه سنده اوتوره یاخود بریندن بر میوه یه
تازه رس وصف ترکیبی در تازه ایرشجی معناسنه فتح تا ایله
در که رسیدندن درستن دن دکلدر، حاصل معنی
هر کیمکه بو کتابدن منتفع اوله دیمکدر، آن به که بیش
کیرد آیین حق کذاری، اول یکدر که انصاف و خوی کذار

لق عادتنی اوکنه دوته راه کرم سپارد رسم دعا کرنید، کرم طریقنه
سالک اوله دعا رسمنی اختیار ایله، کوید که بنده جامی کین روضه
ساخت یا رب، دیه که بنده جامی که بو روضه ئ ترتیب ایلدی
یا رب، همواره از خدا پر و ز جود تهی نشیند، دائما خدادن
پر و کندو سندن تهی اوتوره یا رب همواره از تو بر تقدیر بنده
در که خطابدن غیبته التفات ایتمش در، مراد قلب الهی ایله
پر اولوب کبر و عجبدن خالی و پاک اوله دیمکدر، تهی اوتورسون
بو وجه اوزره نشیند امر غایب در فعل مضارع صیغه سنده
بولنده بو معنی چو قدر جز راه او نپوید جز وصل او نجوید
آنک طریقندن غیری یه یلمیه انک وصالندن غیری
استمیه، جز نام او نگوید جز روی او نبیند، انک نامندن غیری
سویلمیه انک یوزندن غیری یه نظر ایتمیه، بیچاره شمعی
که بونک نشار حیدر را و دخی بونک کبی دعایه طالب در
روضه نخستین، اولکی روضه در نشر ریاحین چیده از
باساتین دوربینان راه هدایت و صدر نشینان بارکاه
ولایت، راه هدایت دوربین لرنک و بارکاه ولایت صدر
نشین لرنک بستانلرندن دیرلمش و جمع اولمش بچالرک
نشری بیاننده در، دوربینان و صدر نشینان دن
مراد اولیاء الله و مرشدلر در بساتین جمع بستان در

روضه نخستین

که فارسی سیسی بوستان درباقیین دن مراد انلرک
قلوبی در ریاحین دن مراد اسرار و معارف الهیه در سیّد
الطائفه جنید قدّس سرّه می کوید اولیاء الله زمره سنک
سیّدی جنید حضرتی قدّس سرّه ابدر حکایات المشایخ
جند من جنود الله تعالی مشایخک حکایتلری الله تعالی
نک عسکرلرندن بر عسکردر حتّی سخنان مشایخ در علم و معرفت
یعنی مشایخک علم و معرفتده اولان کلماتی راسخ لشکریست
از لشکرهای خدای تعالی راسخ دوتی بر لشکردر خدای تعالینک
لشکرلرندن بکشور هر دل که عنان عزیمت تابد سرکشور قلبنده
اول عسکر عزیمت و قصد عنانینی چویره مخالفان نفس و هوا
روی عزیمت یابد نفس و هوا دشمنلری اول عسکردن هزیمت
بولور و مغلوب و مقهور اولور مخالفان دشمنان معناسنه در
که مراد بوندن نفس و هوادر اضافه بیانیه اعتباریله قطعه
هجوم نفس و هوا کز سپاه شیطانند نفس و هوانک هجومی که
اول نفس و هوا شیطان عسکرندندر چو زور بر دل مرد خدا
پرست آرند چونکه خداپرست مردک قلبی اوزره زور کتوره لر
بجز جنود حکایات ره‌نما یابد مشایخک حکایاتی عسکرلرندن
غیریله چه تاب آنکه بران ره‌زنان شکست آرند اکه طاقت
که اول ره‌زنلر اوزره شکست و انهزام کتوره لر یعنی منهزم

این لر تاب بونده طاقت معناسنه در ره‌زنان‌دن مراد نفس و هوا
در خدای تعالی با رسول خود صلّی الله علیه و سلّم خطاب می کند
خدای تعالی کندو رسولنه که مراد حبیب اکرم حضرتیدر صلّی الله
علیه و سلّم خطاب ایلر بو آیت کریمه ایله که وکلّاً نقصّ علیک
من انباء الرسل ما نثبّت به فؤادک که جمیعی سکا حکایت ایلرز
رسوللرک خبرلرندن مشغول سنه‌یی که آنک سببی ایله سنک
قلبکی سنده اولان توحیده اعتقاد اوزره ثابت و محکم ایلرز
بوندن مراد آیت کریمه نک بی قصور ظاهر معناسنی بیاندر اگرچه
مصنّف حضرتی دخی مضمون شریفنی تفسیر ایلمشدر بو ترکیب
ایله یعنی میخوانیم بر تو قصّهای پیغامبران یعنی سندن اوّل
کلمش پیغامبرلرک قصّه‌لرینی سکا اوقورز دلخواه سکا عیان
و بیان ایلرز تا دل ترا ثابت و محکم کردانیم بر آنچه هستی تو بران
تا سنک قلبکی ثابت و محکم ایدهلم اول شنه اوزره که هنوز
سن آنک اوزره سن که مراد توحید و اعتقاددر هستی ده یا خطاب
ایچوندر قطعه چو صورت به دلت سازیم ز ارادت راست
چونکه راست آرادتدن قلبکده بر صورت دوزده سن ز نفخ
صور دم عارفان حیاتش ده عارفلرک نفسی صورنک نفخندن
اکا اول صورته حیات ویر مراد اولیاء اللهک حیات بخش نفسیله
اول ارادت صورتنی احیا و ابقا ایله دیکید عارفلرک

نفسنی نیخ صوره تشبیه ایلمش در • وگر ستود متزلزل دولت
زجنبش طبع • وگر طبعک حرکتندن قلبک متزلزل اوله •
بشرح قصّهٔ صاحب دلان ثبات کش ده • صاحب دللرک قصه سی
شرحیله اکه ثبات ویر مراد اول اراده طبعک میلی سببی ایله
بر ضعف عارض اوله که قلب آندن اضطراب و انقباض قبول
ایده آنی کلمات مشایخ ایله محکم و ثابت ایله دیمکدر پیر
هرات خواجه عبد الله انصاری • قدّس سرّه پیر هرات که مراد
خواجه عبد الله انصاری حضرتیدر قدّس سرّه هرات اسم
شهردر اصحاب خود را وصیّت کرده است • کندونک اصحابنه
وصیّت ایلمشدر که از هر پیری سخنی یاد گیرید • که هر بر شیخدن
بر سوز یاد طوتکوز حفظ ایلکز • واگر نتوانید • واگر قادر اولمیه سز •
نام ایشان بیاد آرید • باری آنلرک نامنی یاده کتوروک گوز
وحفظ ایلکز • تا بهره یابید • تا فائده ونصیب بوله سز رباعیه
ای تو که از نام تو می بارد عشق • ای اول سن که سنک نامکدن
عشق یاغر • وز نامه و پیغام تو می بارد عشق • و سنک نامه و
خبرکدن عشق یاغر • عاشق شود آنکس که بکویت گذرد • عاشق
اوله اول کمسه اولور که سنک محلّکه اوغرار • آری درو نام تو می بارد عشق
بلی سنک بابک و نامکدن عشق یاغر خطاب الله تعالی حضرتنه در بونده
درفتیو وطام معانسنه در • در خبرست که خدای تعالی حدیث شریفده

وارد در که الله تعالی حضرتی فردای قیامت • روز حشرده
بابنده از مفلسی و بی مایکی شرمنده • مفلس لکدن و سرمایه
سزلکندن یعنی عمل سزلقدن خجل بر بنده یه گوید فلان
دانشمند یا فلان عارف را دیده • فلان عالمی یا فلان عارفی در
فلان محلّه می شناختی • فلان محلّده اکلرمی ایدک • گوید آری می
شناختم • بنلی بلیه اکلردم دیه • فرمان رسد • حق تعالی حضرتندن
اول بنده یه فرمان ایرشه • که ترا بوی بخشیدم • که سنی آکا با
غشلدم قطعه شنیدم که در روز امید و بیم • بدانرا
به نیکان ببخشد کریم • قطعه قدر من در صف عشاق تو پست
ترست • سنک عشاقک صفنده بنم قدرم آندن ادنی رک
وپست رکدر • که ز نم کام ارادت بمقامات وصول •
که قرب و وصول مقاماتنه ارادت کامنی اورم خطاب
خدایه در • مراد بودر که اولیاء الله زمره سنه منسلک اولمغه
لیاقتم یوقدر • دیو تواضع ایلر گام کاف فارسیله خطوه معناسنه
در • بزرگی آدم در دلم نقش شده نام گدایان درت
سنک بابک گدالرنک قلبمده نقش اولمش نامی • بس
بود نامهٔ اعمال مرا مهر قبول • بنم اعمالم نامه سنه قبول مهری
کافی در گدایاندن مراد مقبولان درگاه احدیتدر مهر ضمّ
میم ایله در • سری سقطی • قدّس سرّه جنید را کاری

دنمود • سری سقطی حضرتلری قدس سره العزیز جنید
حضرتنه بر ایش بیوردی بوجب قلواه وی قیام نمود •
جنید حضرتلری اول ایشی سری سقطی حضرتنک تمام کوکلنک
مرادی اوزره یرینه کتوردی • کاغذ پاره بونوشته
بدو انداخت • جنید حضرتنه بر کاغذ پاره سنی آتدی که انده
بر قطعه یازلمش • عربیه • سمعت حادیا یحدو فی البادیة بادیه
ده حدی ایلر بر حادی حالی اشتدم • یقول ابکی وما یدریک
ما یبکینی • ایدر اغلرم و سکا نه بلدرر شول نسنه که بنی اغلدر
ما اولی استفهام اولمق روشندر نافیه اولمقدن ما ثانیه
موصول ایچون در حادی اسم فاعلدر حدا یحدو دن حدی
ایدجی معناسنه حدی نغمه و ترنملر شترسورلکه دیرلر یدیریک
ده کاف مکسور در زیرا خطاب مؤنثه در ما بعدنده اولان
اوج فعل مضارع در بوکه قرینه در • بیت • حادی که بهر ناقه
سلمی حدی کند باید ز شرح فرقت ما ابتدی کند • ابکی حذار ان
تفارقنی • کریه ایلرم سندن مفارقت ایلیه سن دیو حذر و
خوف ایتمکدن • و تقطع حبلی و تهجرینی • و بنم ایپمی قطع ایده سن
و بنی ترک ایده سن • بو اوج فعل مفرد مؤنثه حاضره در مراد
عاشق وصاله وصول بولدقده محبوبک فراقندن خوف و حذر
ایدوب کریه و حنین و انیندن فارغ و خالی اولمامق لازم

ایدکن اشعارده • رباعی • خون میکریم و ز تو جه پنهان دارم •
قان اغلرم و سندن نه مخفی و مستور دوتیم • کز بهر تو این دو
چشم کریان دارم • که بو ایکی چشمی سندن اوتری کریان دو
تزم • هرچند دلی بوصلت شادان دارم • اکرچه وصلک ایله مسرور
بر کوکل طوتزم زیرا وصاله وصول بولمشم • صد داغ بر ان
ز بیم هجران دارم • اما هجران خوفندن و بیمندن اول کوکل اوزره
یوز داغ دوترم زیرا خوف ایلرم که وصالکدن دور اولام
و تکرار فراق محنتنی چکم • مثنوی • محنت قرب ز بعد افزونست
جکر از هیبت قربم خونست • هست در قرب همه بیم زوال
نیست در بعد جز امید وصال • آتش بیم دل و جان بسوز
زد • شمع امید روان افروزد • و هم جنید قدس سره کوید
جنید حضرتلری قدس سره ایدر • روزی بخانه سری سقطی در
آمدم • بر کون سری سقطی حضرتنک خانه سنه کلدم • این بیت
میخواند و میکریست • سری سقطی بو بیتی اوقوردی و
اغلردی • بیت • لا فی النهار و لا فی اللیل لی فرح • نه شب
ده و نه روزده آه و ناله دن باکه فرح و خلاص واردر
فلا ابالی اطال اللیل ام قصرا • پس فرمازم که شب درازمی
باکه کوتاه می اولدی • یعنی کرک دراز کرک کوتاه اولسون
فرمازم اطالده همزه استفهام و قصراده الف اشباع ایچوندر

لی شب نهیم و نه روز از ناله و آه • ناله و آمدن نه شب
نه روز خالی ام • خواهی شب من دراز خواهی کوتاه • استر
ایسک بنم شبم دراز و استر ایسک کوتاه اولسون زیرا شب
و روز له مقید دکلم سنک محبتک ایله معتقدم حسین منصور
حلاج را قدس سره • پرسیدند منصور حلاج حضرتنه سؤال ایلدیلر
که مرید کیست • که سلوکده مرید کیمدر • گفت آنست که از نخست ابتدای
اول کمسه در که ابتدا سلوکدن بارگه حق را • حق تعالینک بارگاهنی
نشانه قصد خود سازد • کمسنه ونک قصدینه نشانه دوزه • تا بوی
نرسد • مادامکه ایرشمیه • بهیچ چیز نیارامد • هیچ نسنه ایله مشغول ده
و مسرور اولمیه • و بهیچکس نپردازد • و هیچ کمسه ایله قانع و متسلی
اولمیه • رباعی • بهر تو به بر و بحر بشتافته ام • سندن اوتری
بر و بحره ایوشم • هامون بریده و کوه بشکافته ام • هامون و
صحرا قطع و طی ایلمشم و طاغ یرمشم • و زهر چه رسیده پیش رو
تافته ام • و جمیع نسنه دن که اوکه ایرشمش در یوز چویرمشم • تا ره
بحریم وصل تو یافته ام • تا که سنک وصلک حرمینه یول بولمشم • مراد
ما سوادن اعراض و فراغت ایلمنیجه وصال الهی میسر اولمدوغن
بیان در • ابو هاشم صوفی گفته • ابو هاشم صوفی حضرتلری آیتمشدر
کوه را بنوک سوزن از بیخ کوهی سوزن اوجیله کوکندن قوپارمق
و دبندن قوپرمق آسان ترکدر • از ذلیت کبر از دل بدر
کردن

قلعیدن کبرک رذیلت و قباحتنی اخراج ایلمکدن • شعر
لاف بی کبری مزن کان از نشان پای مور • کبرسزلق لافنی
اورمه زیرا اول کبر • در شب تاریک بر سنگ سیاه پنهان
ترست • لیل مظلم ده سیاه سنکا و زره اولان مورک
پای نشنندن پنهان ترکدر از نشان پای مورک معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی • و ز درون کردن بردن آسان
مگیر انرا گزان • اول کبری قلبکدن اخراج اتمکی آسان
طوتمه زیرا • کوه را کندن بسوزن از زمین آسان ترست •
زمیندن سوزن ایله طاغی قوپرمق آسان ترکدر کبری ازاله اتمکدن
زانک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی • ذو النون مصری
قدس سره پیش یکی از مشایخ مغرب • ذو النون مصری حضرتی
قدس سره مغرب مشایخلرندن برینک قتینه • بجهت مسئله
بر مسئله ایچون کتدی • آن شیخ گفت یا ذو النون از بهر چه آمدی
اول شیخ ایتدی ای ذو النون نه دن اوتری کلمشسن • اگر آمدی
که علم اولین و آخرین بیاموزی • اگر کلمشسن ایسک که اولین
و آخرینک علمنی اوکرنه سن • آنرا روی نیست • اکه امکان و قدرت
یوقدر • که این همه خالق داند • زیرا بو جمیعنی خالق بلور • و اگر
آمدی که او را جویی • و اگر کلمشسن ایسک که خدایی طلب ایدسن •
انجا که اول گام بر گرفتی او خود آنجا حاضر بود • اول یرده که اول

آدیم آندک اول الله خود آننده حاضر ایدی رباعیه زین پیش
برون ز خویش بپنداشتمت • بوندن اول سنی کندودن
طشره ظن ایلدم • در غایت سیر خود کمان داشتمت
سنی کندو سیرمک نهایتنده ظن ایلدم • اکنون که ترا یافتم
آنی دانم شمدی که سنی بولدم اوسون بلورم • کاندر قدم
نخست بگذاشتمت • که سنی اول قدمده قودم • مراد والله معلم
حسبنجه باری تعالی بی مکان و هر مکانده حاضر ایدوکن اشعار
در • پیر هرات قدس سره کوید • پیر هرات که مراد خواجه
عبدالله انصاری حضرتلریدر قدس سره ایدر • او با جوینده
خود همراهست • الله تعالی حضرتی کندونک طالبنه همراهدر
بو هم وجهدر کندو طالبیله همراه در • دست وی گرفته در
طلب خودی تازاند • طالبنک الینی طوتمش کندونک طلبنده
سکرتدور • مراد طالبه وصول هم انک لطف و توفیقی ایله
میسر اولور دیمکدر • رباعیه نه خود می رود هر که جویای
اوست • بعنفش کشان می برد لطف دوست • آنکه نی
نام بدستست مرا و نه نشان • اول الله که اندن بنم الده
نه نام و نه نشان واردر • دست بگرفته مرا در عقب
خویش کشان • بنم دستمی دوتمش کندو اردنجه
چکیجیدر • او دست دست من و پا نیز بهر جا که رود • او درپیم

دستم و پایم دخی هر یره که کیدر • پای کوبان ز پیش میروم
و دست افشان • انک عقبندن پای کوبان و دست
افشان کیدرم • مراد رقص و سماع ایدرک شوق و ذوق
انکله طلبنده هیچ زحمت و الملدن اصلا خبردار دکلم • فضیل
عیاض قدس سره کوید • فضیل عیاض حضرتلری قدس سره ایدر
که من حق سبحانه و تعالی را • که بن حق سبحانه و تعالی یه
بدوستی پرستم • دوستلق و محبت سببی ایله عبادت
ایلرم • نشکیبم که نپرستم • صبر ایده مزم که عبادت ایتمیم •
بعضی ازین طائفه را پرسیدند • مشایخ طایفه سندن بعضی
کمسنه سؤال ایلدیلر • که سفله کیست • که سفله کیمدر • گفت
ایتدی • آنکه اول که در که حق را بربیم و امید پرستد • حق تعالی
حضرتنه خوف و رجا اوزره عبادت ایلر که طاشنی دوزخ
خوفندن بهشت امیدندن اوتری • در پس گفتند
که تو چون پرستی • پس اکه دیدیلر که سن نیجه عبادت ایلرسن
گفت بمهر و دوستی • اول که آیتدی محبت و دوستلق سببی
ایله عبادت ایلرم اصلا دوزخ خوفی و بهشت رجاسیله
عبادت ایلزم • که مهر و دوستی وی مرا بر خدمت و طاعت دارد
که انک محبت و دوستلغی بنی خدمت اوزره دوتر • رباعیه
فارسی جانا ز در تو دور نتوانم بود • ای جان سنک بالکدن

دور اولمغه قادر دکلم خطاب خدایه در • قانع بهشت وحور
نتوانم بود جنتا بکه قانع ومتسلی اولمغه قادر دکلم • سربر
در تو بحکم عشقم نه بمزد • سرم سنک پایک اوزره یکینی
طاعت وخدمتم عشق ومحبت سببی ایله در اجر ومزد
سببی ایله دکلدر • زین درجه کنم صبور نتوانم بود تسلیم
بو بابدن صبور ودور اولمغه قادر دکلم قطعه کی شود
سوز فتیلت کشته زیر تیره خاک • سنک مقتولک سوزدی
کداز بی نیوخاک التنده نجه منطفی ونایاب اولور • زانکه
این آتش زجان روشن او خاستست • زیرا بو آتش
آنک پاک وروشن جانندن هویدا وظاهر اولمشدر چمنندن
پیدا اولمشدر که جسمی کبی محو اوله • چون تواند عاشق
از طوق وفا نت سر کشید • عاشق سنک وفاک
طوقندن باش چکمکه وطاعتکدن اعراض اتمکه نیجه قادر در •
قمری اسا طوق او از کردن او خاستست • حالا که آنک
طوق قمری کبی آنک کردنندن ظاهر اولمشدر قمری نک
کردننده طوق ذاتی اولدوغی کبی سنک وفاک طوقی
دخی اننده ذاتی در ابدی زائل اولمز خطاب خدایه در •
معروف کرخی قدس سره کفته است که صوفی اینجا مهمانست
معروف کرخی حضرتی قدس سره العزیز ایتمشدر که صوفی

بوراده

بوراده مهماندر • تقاضای مهمان بر میزبان جفاست •
مهمانک تقاضاسی میزبان اوزره جفادر • اصل تقاضی در
خادک کسر ایله مصدردر عجم الفله استعمال ایدر مهمان قونق
میزبان قونق اکلیجی • مهمان که با دب باشد منتظر باشد
نه متقاضی • مهمان که ادب ایله اوله منتظر اولور تقاضی
ایدیجی اولمز زیرا قباحت ترک ادب در • شعر مهمان توام
در صف ارباب ارادت • سنک مهمانکم کیم ارباب ارادت
صفنده • بنشسته بهرچیز که آید ز تو راضی • راضی
وقانع اولتورمشم هرنسنه به که سندن کلور مرادسندن
هرنه کلورسه اکا راضی وقانع ام دیمکدر • بنهاده بخون کر
دیده امید • سنک کرمک خوانته امید چشمنی قومشم
انعام ترا منتظرم نه متقاضی • سنک انعامکه منتظرم
متقاضی دکلم خطاب خدایه در • بایزید بسطامی قدس سره پرسیدند
بایزید بسطامی حضرتنه قدس سره سؤال ایلدیلر که سنت
کدامست وفرض کدام • که طریقتده سنت قنقی وفرض
قنقی در • فرمود که سنت ترک دنیاست • بیوردی که سنت
ترک دنیادر • وفرض خدمت مولی • وفرض حق تعالینک
خدمتی • مثنوی ای که در شرع خداوندان حال • ای کیم
که اصحاب حالک طریقنده خداوندان حالدن مراد اصحاب طریقت

در

شرح طریق معاشنه در میکنی از سنت و فرضم سؤال
سنت و فرض دن بکا سؤال ایلدیلر سن سنت اکمد
رخ ز دنیا نافتن دنیادن یوز چورمک سنت کلدی فرض
راه قرب مولی یافتن فرض حق تعالینک قربنه
یول بولمق کلدی یعنی سنت او در و فرض بود در شبلی را
قدس سره شوری افتاد شبلی حضرتی قدس سره یه بر جذبه
و جنون واقع اولدی به بیمارستانش بردند تیمار
و علاج ایچون آنی بیمارخانه یه الندیلر جمعی بنظاره وی رفتند
بر طائفه آنی کورمکه کتدیلر پرسید که شما چه کسانید
شبلی حضرتی انلره صوردی که سز نه کمسنه لرسز
گفتند دوستان تو سنک دوستلرکوز دیدیلر شبلی سنگی
برداشت و برایشان حمله کرد شبلی حضرتی یردن بر
طاش قلدردی و انلرک اوزره حمله ایلدی حمله بگریختند
جمیعسی قچدیلر گفت باز آیید ای مدعیان شبلی حضرتی
ایتدی ای کذابلر کرو کلکوز که دوستان از دوستان
نگریزند که دوستلر دوستلردن فرار ایلمزلر و از سنگ
جفای شان نپرهیزند وانلرک جفاسی سنکندن پرهیز
و حذر ایلمزلر قطعه آنست دوست دار که هر چند دشمنی
دوست دار اولدر که هر نه قدر که دشمنلق ببیند ز دوست

بیش

پیش شود دوستدارتر دوستندن دشمنلک کوره زیاده
دوستدارتر اوله بیش بونده باء عربی ایله زیاده
معناسنه زیاده روشن در باء فارسیله هم جایزدر که شود
رود معناسنه اوله دشمنی نک معناسی مصراع ثانیه
قید اولندی بر سر هزار سنگ ستم گر خورد از دوست
اگر دوستدن باشی اوزره بیک ظلم طاشی یه یعنی
حددن زیاده جفا کوره گردد بنای عشقش از آن استوار
تر انک عشقی بناسی اول سنکلردن محکمرک اوله اصلا
خلل و نقصان ایرشمز در دوستی ملاحظه مرگ و
زیست نیست دشمن شمار کسی که نمیرد برای دوست
و هم از وی منقولست و هم آندن منقولدر که وقتی بیمار
شده بود که بر وقت خسته اولمشدی خلیفه بغداد طبیب
ترسایی بمعالجه او فرستاد بغداد خلیفه سی بر ترسا
طبیبنی اکا علاج اتمکه کوندردی طبیب ازوی پرسید که ای
شبلی خاطر تو چه می خواهد طبیب آندن صوردی که ای
شبلی سنک خاطرک نه استر گفت آنکه تو مسلمان شوی
شبلی حضرتی ایتدی خاطرم آنی استر که سن مسلمان اوله
سن ترسا گفت اگر من مسلمان شوم تو نیک می شوی
ترسا ایتدی اگر بن مسلمان اولم سن ایو اولورمی سن

وازبستر بیماری برخیزی • وخسته لک فراشندن
قالقمی سن • گفت آری • حضرت شبلی ابتدای ویله
اولسون • پس بروی ایمان عرضه کرد • پس حضرت شبلی
ترسایه ایمان عرضه ایلدی • چون ایمان آورد • چونکه طبیب
ایمان گتوردی • شبلی ازبستر برخاست • شبلی حضرتی
دوشکندن قالقدی • وبروی ازبیماری اثری نی • وانک
اوزره خسته لکدن بر اثر یوق • پس هردو همراه ایش
خلیفه رفتند • پس هر ایکیسی بله خلیفه نک حضورنه گتدیلر
وقصه باز گفتند • وقصه یی گر ودیدلر • خلیفه گفت خلیفه
آیتدی • بپنداشتم که طبیب پیش بیمار فرستاده ام • صاندم
که طبیبی خسته نک اقننه گوندرمشم • من خود بیماررا پیش طبیب
فرستاده ام • بن خود بیماری طبیب قتنه گوندرمشم •
قطعه هرکس که از هجوم محبت مریض شد • هرکه که محبت
هجومندن مریض اولدی • داند طبیب خویش لقای
حبیب را • حبیبک لقاسنی گند ویه طبیب بلور • لقاء الخلیل
شفاء الغلیل • چون برسرش طبیب نهستی نهد قدم
چونکه طبیب وجودوکبرله انک طرفنه علاج قدم قویه بوهم
وجه در انک باشی اوزره • بخشد شفا ز علت هستی طبیب را
وجودوکبر مرضندن طبیبه شفا احسان ایلر • حضرت شبلی

طبیبی

طبیبی کبر مرضندن خلاص ایتدوکی گبی • سهل بن عبد الله
التستری قدس سره • تستره منسوب حضرت سهل
عبد الله قدس سره العزیز • می گوید • ایدر تستر بر بیرک
اسمیدر • که هرکه بامداد کند وهمت وی آن باشد که چه خورد
که هرکیمکه صباح لیه وانک فکری وهمتی اول اوله که نه ییه •
دست ازوی بشوی • اندن ال یو یعنی فراغت ایله که
هرگز اول اصلاحه گلمز و قرب الهی حاصل اتمکه قادر
اولمز • قطعه هرکه خیزد بامداد ازخواب وبنود درسرش •
هرکیمکه صباح خوابدن قالقه وانک باشنده خیال
خورد از و آیین بیداری مجوی • الاکل والشرب فکرندن
غیری اولمیه اول کمسه دن بیدارلق وسعادت مندلق
عادتنی استمه که ممکن ومیسر دکلدر • بنود کلمه سنک معناسی
مصرع ثانیه قید اولندی • وانکه بشوی دست چون
پای از سر بستر کشد • واول که چون فراشندن قالقه
الینی یویه • تا چون سفره آرد دست ازوی بشوی •
تا که طعام وسفره یه ال صونه اندن ال یو یعنی اندن فلاح
وسعادت امیدن د وکمه ننه که حدیث شریفده وارددر
تعس عبد الدینار تعس عبد الدرهم تعس عبد البطنه تعس
عبد فرجه تعس عبد خمیصه تعس هلاک اولدی معناسنه در •

ابو سعید خراز قدس سره کوید ◦ حضرت ابو سعید خراز
قدس سره ایدر در اوایل حال ارادت مریدلک حالنک
اولرنده محافظت وقت خود می کردم کندو وقتمی محافظه
ایلردم که تا احوال طریقتده حضور اوزره اولهیم روزی
به بیابانی در آمدم و می رفتم برکون بر بیابانه کلدم وکیدردم
بو هم معنیده روکندم ناکاه از قفای من آواز چیزی
آواز چیزی برآمد ناکاه بنم قفامدن برنسنه نک آوازی
کلدی یعنی بر سس ایشتدم دل خود را از التفات بان
وچشم خود را از نظر کردن بدان نکاه داشتم کندو قلبمی اکه
التفاتدن وکندو چشمیمی اکه نظر ایلمکدن نکاه دوتدم
یعنی حفظ ایلمکدن نکاه دوتدم یعنی حفظ ایدم وکندومه
تغیر وخوف کتورمدم آن چیز بسوی من آمد اول نسنه بنم
جانبمه کلدی تا بمن نزدیک شد تاکه بکا قریب اولدی دیدم
که دد سبع عظیم کوردم اکی عظیم یرتجی بر دد کشی من بالا
آمدند بنم اوزرمه ادموزم اوزره چقدیلر من بایشان نظر
نکردم بن انلره نظر ایلمدم وهیچ نکفتم وهیچ سویلمدم نه
در وقت برآمدن ونه در وقت فرو آمدن نه ادموزم
اوزره چقمقده وقتنده ونه ادموزمدن آشغه انمک
وقتنده ◦ قطعه کیست دانی صوفی صافی زرنک تفرقه

تفرقه وتشویش نکندن صافی صوفی کیمدر بلورمیسن انکه
دار دروبیک رنکی درین کاخ دو رنک ◦ اول کمسه در که
بو ایکی رنکلو چارطاق یوزنی بیک رنکلکده دوته مراد جمیع
خصوصده توجهی همان خدای تعالی حضرتنه اوله دیمکدر تفرقه
پراکنده لک کاخ دو رنکدن مراد بو عالمدر دو رنکلکی اضداد
اعتباریله در حیات وممات وجود وعدم سرور وغم
ظلمت ونور شب وروز کبی نکسلد سررشته کشش زجانان
کر بعرض ◦ انک سرو محبتی سررشته سی جانانیدن منقطع اولمیه
اکر رخساره بر وکیرد زیکسو شیر و دیکر سو پلنک ◦ بر جانبدن
ارسلان وبرجانبدن قپلان انک یولنی دوته
کر رودی در دهان شیر وپلنک ◦ نخورند تکر بروز اجل
وهم وی نقل کرده است ◦ دینه اول نقل ایلمشدر که هر که
کمان برد که بکوشش توان رسید ◦ هر کیمسه ظن ایلدی که
سعی ایله حق تعالی حضرتنه وهر مراده ایرشمک ممکن در
رنجی کشید بیهوده ◦ عبث یره رنج چکمشدر وهر که تصور کند
که بی کوشش توان رسید ◦ وهر کیمسه تصور ایده که سعی سز
ایرشمک ممکندر در راه آرزو بیهوده ◦ آرزو وهوس طریقنه
کتمشدر در معنا سنه در قطعه از رنج کسی بکنج وصلت نرسید
رنج وسعیدن برکمسه وصال کنجنه ایرشمدی ◦ دین طرفه

گنجی رنج کس ازگنج ندید • دو عجب که رنج وسعی بنرکه اول
گنجی کورمدی • هرکس که دوید کور نکرفت بدشت • هرکه
که صحراده یلدی وسعی ایلدی کوردو تتدی گور بوندن بیبان
اشکی معناسنه درکاف فارسیک ضمّ سیله دیردو گون
معناسنه دخی کلور محلّنده کوره • لیکن نکرفت کور جز آنکه
دوید • لیکن کوری دو تمدی اولکه دن غیری که یلدی و
سعی ایلدی • **ابو الحسن نوری قدس سرّه گوید** • ابو الحسن
نوری حضرتی قدس الله سرّه العزیز ایدر • هرکه خدای تعالی
خود را از وی بپوشاند • هر کیمکه الله تعالی حضرتی کندوسنی
آندن ستر و پنهان ایده • هیچ دلیل وخبر او را بوی نرساند
هیچ دلیل وخبر آنی خدایه ارشاد و رمز و وصاله وسیله اولمز •
رباعی چون دلبر من زپرده رو ننماید • چون بنم دلبرم پرده دن
یوزنی گوسترمیه • کس نتواند که پرده زو بگشاید • کیمسه
قادر اولمز که اندن پرده رفع ایده • وجمله جهان پرده شود تا بچه
نیست • وگر جمیع جهان پرده اولا اصلا باک وغم یوقدر
آنجا که بی جلوه جمال آراید • اول پرده که جلوه وتجلّی ایچون زینت
ایده • دلبردن مراد باری تعالی حضرتیدر که جمال بی تفیک
مشاهده سی کنده ونکه تجلّی سندن غیر بله میسّر اولمز •
ابو بکر واسطی قدس سرّه العزیز گوید • ابو بکر واسطی

حضرتی قدس سرّه العزیز ایدر واسط بر شهرکدر • دیدر
آنکس که گوید نزدیکم دورست • اول کمسنه خدایه قریبم دیر
بعید در • وآنکه گوید دورم • واولکمسه که خدادن بعیدم
دیر • به نیستی خود در هستی او مستور است • کندونک
عدم وفناسیله اول اللهک وجودنده مستور ومحجوبدر •
قطعه هرکه گوید که با آن جان وجهان نزدیکم • هرکه در
که اول جان وجهانه قریبم و واصلم جان وجهاندن مراد
باری تعالی در • باشدان دعوی نزدیکی او مستوری
واول خدانک قربی پرده سنده اکا مستورلق وحجاب
واردر • **ابو الحسن قوشنجی قدس سرّه گفته است** • ابو الحسن
قوشنجی حضرتی قدس سرّه آیتمشدر • در دنیا هیچ چیز
ناخوشتر نیست از دوستی • دنیاده هیچ اول دوستندن
هیچ وناخوشترک نسنه یوقدر • که دوستی وی از برای
عوضی یا غرضی بود • که انک دوستلغی بر عوض یا بر غرض
ایچون اوله • **رباعی** عاشق که نه بهر دوست دادی خواهد
عاشق که معشوقنک زافندن منالم اولوب بر داد
استر یا بر [illegible] در وصلش ایستادی خواهد • یا آنک
وصالی فتیوسی او زره بر اقامت استر • ناکس تر از
کس نبود در عالم • عالمده آندن سفله وناکس رک

نقصان

کمه اولمازکه دوست بجز دوست مرادی خواهد گر دوست
دوستان عزیزی برمراد استرسه خلاف طریقت بودکا دلیا
تمنی کنند از خدا جز خدا . بو اوج خواهد استنیه معناسنه هم
جایزدر ابوعلی دقاق قدس سره العزیز گوید ابوعلی
دقاق حضرتلری قدس سره ایدرلر که آخر عمرم چندان درد
بروی بدید آمده بود . انک اوزره اول قدر درد ظاهر اولمش
ایدی که هرزه وزبام برآمدی . که هرگون طام اوزره چیقر
دی وروی بافتاب کردی و گفتی . وآفتابه توجه ایلردی وایدردی
کای سرگردان مملکت . که ای مملکت سرگردانی امروز چون
بودی . بو گون نیجه اولدک . وچون گذرانیدی دنیجه گچیندک
هیچ برجایی اندوهگین تر ازین یافتی . هیچ بوندن غمناک
رک بر یر گوردکمی وبر بر اوزره بیلدردکمی مراد عالمده بندن غمگین
رک کمسه گوردکمی دیمکدر . وهیچ از زیر وزبر شدگان این واقعه
خبر یافتی . دبو واقعه نک زیر وزبر اولمشلرندن خبر بولدکمی . این
واقعه دن مراد عشق ودرددر . وهم ازین جنس سخنان گفتی
هم بونک کبی سوزلر دخی ایدردی . تا آفتاب فرو رفتی . تا آفتاب
غروب ایلردی . مراد آفتاب غروب ایدنجه عشق ودرد سوز
لرندن سویلردی دیمکدر . رباعی . ای مهر که نیست چون تو عالم گردی
ای آفتاب که سنک گبی برعالم گردی یوقدر عالم گرد عالمی دور ایدیجی

ایدیجی معناسنه در . زین ره رویم بیخبر راه آوردی یوره
رولک دن باکه بر راه آورد بغلارا داورد یول ارمغانی
درکه یولدن گلن یر دوستلرینه گتورورلر عادت قدیمه در
آفتاب دن طلب ایتدوکی راه آورد نه ایدوکنی بو بیت بیان
وروشن ایلر . امروز گرا دیدی کاندر ره عشق . بو گون گیمی
گوردک که عشق یولنده . بر رخ بود دستش گردی ودرد دل در
دی . انک رخی اوزره بر غبار روقلبنده بر درد اولیه مراد
طریق عشقده دردمندلرنک خبرنی آفتاب دن طلب ایتدوکنی
اشعاردر . شیخ ابوالحسن خرقانی روزی با صحاب خود گفت
ابوالحسن خرقانی حضرتلری قدس الله سره العزیز بر گون کندو
اصحابنه ایتدی . در عالم چه بهتر . عالمده ایو رک نه در . گفتند
شیخا هم شما وابید . مریدلری ایتدیلر ای شیخ بنه سز بیورک
گفت دلی که دروی همه مهر او بود . شیخ ایتدی جمیع سنه دن
لطیف وبهتر مشغول قلبدر که انده دوکلی الله تعالی حضرتنک
محبتی اوله . عزیزی سنه اولمنه رباعی دارم دلکی که اودهر
اندیشه که داشت . بر قلب جوکر طوتنرم که اول هر فکر که
طوتندی . جز یاد تو بر صفحه خاطر ننگاشت . خاطر صفحه سی
اوزره سنک یادکدن غیری نقش ایلمدی . یاد تو چنان
گرفتش فرو که درو . سنک یادک ول قلبی اولخلین احاطه

شیخ

ایلدی که آنده کنجایی هیچ چیز دیگر نگذاشت. غیری نسنه یه
هیچ صغمق لوقوندی خطاب خدایه در شیخ ابو سعید
ابو الخیر قدس سره پرسیده اند شیخ ابو سعید ابو الخیر حضرتنه
قدس سره صوردیلر که تصوف چیست که تصوف ندر گفت
آنچه در سرداری بنهی آستدی هوا و هوس دن آنی که باشکده
دو تورسن ترک ایده سن و آنچه در کف داری بده یعنی و مال
و اسبابدن اول نسنه که الکده طوتارسن رضاءً لله ویره سن
و آنچه بر تو آید بجهی یعنی آلام و بلیات دن اول نسنه که سنک اوزرکه
گلور تحمّل و صبر ایلیه سن بجهی نک معناسی صبر اتمیه معناسنه در
بیت که گر ز کوه فرو غلطد آسیا سنگی ❊ نه عارفست که از
راه سنگ برخیزد قطعه خواهی که بصوفی گری از خود برهی استرسک
که صوفی لقله کبر و عجب دن وجوددن خلاص بوله سن باید
که هوا و هوس از سر نهی ❊ گرک که هوا و هوسی باشکدن
قویه سن و آن چیز که داری بکف از کف بدهی و اول نسنه یه
که مالک سن آنی الکدن ویره سن صد زخم بلا خوری و از جا
نجهی یوز بلا زخمنی یه سن و تحمّل ایدوب برکدن صبر اتمیه سن
حضرت رویم تمیمی قدس سره گفته است رویم تمیمی حضرتنه
قدس سره آیتمش در جوانمردی آنست جوانمردلک اولدر که برا
دران خود معذور داری که کند و برادرلری معذور دوته سن

از هر زلتی که از ایشان صادر شود هر خطادن که انلردن
صادر اولور و با ایشان چنان معامله نکنی و انلر ایله انجلین
معامله ایلمیه سن که ترا عذر باید خواست که سکا انلردن (از آنان ه)
عذر طلب ایتمک لازم کله قطعه جوانمردی و چیزیست ای جوانمرد
ای جوانمرد جوانمردلک بر نسنه در بشنو یم گوش کن تا گویمت
راست بن سنا بونجه قولیم دوت سکا راست دییم نکی ان گز
رفیقان در گذاری بری اول که رفیقلرکدن عفو ایده سن
اگر هر لحظه بینی صد گنه زکاست اگر هر لحظه یوز عیب و نقصان
گوره سن دوم اگر تو نباید هیچ گاهی اگنجی اول که سندن
هیچ بر وقت کلمه چنان کاری که باید عذر ان خواست
انجلین بر فعل که انلر هونک عذرنی طلب ایتمک لازم کله
آه و فغان زمانه دوستلرندن که هر آنم یوز جفا ایلرلر دهر نکرز
اعتذار ایلمزلر بشر حافی قدس سره مریدی با دی گفت بشر حافی
حضرتنه قدس سره بر مریدی ایتدی چون نان بدست آرم چو نکه نان
اله گتورم نمیدانم بکدام نانخورش بخورم بلمزم انی قنقی
قتقله ینیم بشر گفت نعمت عافیت را ز او یاد آر بشر حافی
حضرتلری ایتدی عافیت و صحت نعمتنی خاطره گتور و آنرا نانخورش
انگار ز آنی نانخورش ظن ایله و تمام اشتها د سردربله نه قطعه
چو نان خشک نه پیش خویش یا داری چو نکه برفقیر کند و او گنده نان

خشک وقتیه نان خشک دن مراد قتقسز نان در که روح را دهد
از خون فقیر ورستی که روحه فقر خواندن بر بیدرش ویره نا
نخورش چو شود طبعش آن زمان مائل اول زمان انک طبعی چون نان
خورشه مایل وراغب اوله چو ذکر عافیتش هست هیچ نانخورش نی
اکر عافیت وصحت ذکری کبی هیچ نانخورش یوقدر شقیق
بلخی قدس سره کفته است شقیق بلخی حضرتلری قدس سره ایتمش
در پرهیز از صحبت توانکران اغنیانک مصاحبتندن پرهیز
واعراض ایله زیرا که چون بدو پیوند کرفت زیرا که چون قلبک
انلره تعلق وانس دوتدی وبدادی وی خرسند شدی وانک
انعام واحسانیله قانع اولدک پس پروردکاری کرفتی غیر
از خدای تعالی پس حق تعالی حضرتندن غیری بر پروردکار دوتندک
بو خود کفر در العیاذ بالله قطعه کر درآید توانکری با تو اکر بر غنی
سکا کله وسنکله مصاحبت ودوستلق ایده بهر روزی بدو
مکن پیوند رزق دن اوتری کا تعلق واتصال ایله ممسکی را
کفیل خود شمار بر ممسکی کند که کفیل صایمه زیرا کفیل
ارزاق علی الاطلاق خدای تعالی در وما من دابة فی الارض الا
علی الله رزقها مدبر برا خدای خود بیسند بر بدبختی کند که خدای
قبول ایله یوسف ابن حسین الاشعری قدس سره کفته است یوسف
ابن الحسین الاشعری قدس الله سره العزیز بیورمشدر که همه

خرسند قانع معناسنه در

شناسا بیلیجی معناسنه در

مدبر بدبخت معناسنه در

حزر ... معناسنه در

حضرت

نیکو بها

نیکو بها در خانه ایست که جمیع افعال حسنه واخلاق حمیده بر خانه ده
در وکلید آن تواضع وفروتنی وانک مفتاحی تواضع وفروتن
لکدر وهمه بد بها در خانه ایست وجمیع افعال قبیحه واخلاق
ذمیمه بر خانه ده در وکلید آن مایی ومنی وانک مفتاحی کبر و
نخوتدر بیت تواضع سر رفعت افرازدت تکبر بخاک
اندر اندازدت قطعه جمعست خیرها همه در خانه ونیست
جمیع خیرلر بر خانه ده جمع در وآن خانه را کلید بغیر از فروتنی واول
خانه نک تواضعدن غیری مفتاحی یوقدر وبیتنک معناسی مصرع
ثانیه قید اولندی شرها بدین قیاس یک خانه است جمیع شرلر
هم بو قیاس ایله بر خانه ده جمع در واز کلید نیست بجز مایی و منی
واکه کبر وعجب دن غیری مفتاح یوقدر مراد تواضع سبب سعادت
وکبر موجب شقاوت ایدوکن اشعار در همان احتیاط کن
که بلغزی زراه خیر آکاه اول احتیاط ایله که طریق حقدن ظهیر پس
وحقمیه پس خود را بمعرض خطر تشکیلی کند وکی سز خطری محلنه
راقمیه پس معرض مجلس وزن اوزره اسم مکاندر معرض کسر میم
وفتح رایله بیع وشرا وقتنده اسیرلره کیدرد کلری ثوب درت
لیکن استعمال اولنان مانع درکه معرض زوالده در دل سمنون
محب قدس سره العزیز کفته است سمنون محب حضرتلری قدس
الله سره العزیز ایتمشدر زنده را الحبت خدای تعالی صافی نشود

فروتنی تواضع معناسنه در

مایی و منی کبر و عجب معناسنه در

جمعیت تمامیت معناسنه در

بنده نک محبتی الله تبارک وتعالی حضرتنه صافی اولمز تا رشتی
برهمه عالم نیفکند ما دامکه جمیع عالم اوزره زشت لک براقمیه معینی
حق تعالی دن صرنه وارایه اکا قبیح کورنه که اصلا برشنه یه
میلی اولمیه قطعه گرکند جای بدل عشق جمال ازلت اگر جمال
ازلک عشقی سنک قلبکده یرایلمیه چشم امید بحوران بهشتی
ننهی بهشته منسوب اولان حوریلرده امید چشمنی قومز سن
وخاطره کتورمز سن از در خویش خدایا بهشتم مفرست
کی سلم تشود دت عشق جمال ازلی جمال ازلی نک عشقی سکا قچن
سلم ویسر اولور جمال ازلی دن مراد جمال الهی در تا بر آفاق همه
تهمت زشتی ننهی مادامکه جمیع عالم اوزره زشتلق تهمتنی
قومیه سن بلکه لازم اولان بودر که جمیع سنی فراموش ایده سن
آفاق جمع افق در کوک کناری معناسنه لکن عالم معناسنه استعمال
اولنور عالم ماسوی الله ابو بکر وراق قدس سره العزیز
گفته است ابو بکر وراق حضرتی قدس سره ایتمش در اگر طمع را پرسند
که پدر تو کیست اگر طمعه سؤال ایده لرکه سنک پدرک کیمدر گوید
شک در مقدورات الهی ایدر یعنی الهک مقدوراتندن شک در
بوخود کوزدر زیرا مقدوراته خدادن غیرینک مدخلی یوقدر واگر
گویند پیشه تو چیست واگر طمعه دیه لر سنک صنعت وکارک
ندر گوید اکتساب مذلت وخواری ایدر مذلت وخوارلق کسب

ایلمکدر زیرا منبع ذل دگر پرسند که غایت تو چیست واگر طمعه
صوریه لرکه سنک غایت وما لک ندر گوید بمحنت حرمان
گرفتاریدر محروملق محنتنه گرفتارلق بیت چو ایشان خسرو
بخواهش نهادی چو یکسو نهادی طمع خسروی قطعه اگر
پرسی طمع را کت پدر کیست اگر طمعه سؤال ایده سن که سنک
پدرک کیمدر بگوید شک در اقدار الهی مقدورات الهی ده
شکدر دیر واگر گویی که کارت چیست گوید وگر طمعه
دیه سن که سنک کارک نه در دیر بخواری ازلئیمان کام
خواهی خوارلغله لئیملردن مراد طلب ایدیجیلکدر ور پرسی
پرسی ز ختم کار گوید وگر طمعه عاقبت کارندن سؤال ایده سن
دیر بمحنتهای حرمان عمر کامی حرمان محنتلریله نقصان ایدیجی
لکدر مراد طمع صافی زحمت ومشقت وبلا ومحنت ایدوکن
اشعار در ابراهیم خواص قدس سره گفته است ابراهیم خواص
حضرتی قدس الله سره العزیز ایتمش در زرنج تکلف رنج ورحمت
حکمه در طلب آنچه در قسمت ازلی اول شنه نک طلبنده که قسمت
ازلیده از برای تو کفایت آن کرده اند سندن او وتری اتک
کفایتنی ایلمشلر در دان وزلیست واول رزق در که روز
ازلده تقدیر وتعیین اولمنشدر وضایع مکردان آنچه ضایع
ایلمیه اول شنه یی که از تو طلب کفایت آن کرده اند اتک

كفايتني سندن طلب ايلمشلردر اول سنه عسكك اوزره كه وضندرن
وان انقياد احكام الهی است از اوامر و نواهی و اول سنه احكام
يه انقياد و اطاعت دراز بوننده من بيانيه معاشنه در قطعه
قسمت رزقت ز ازل كرده اند سنك رزقكی ازلده قسمت
و تقدير ايلمشلردر چندپی رزق بر اكنسوم كی رزق ايچون پراكنده
لك و بيحضورلق نيچه بر كرده اندك فاعلی باری تعالی در ضيغه ده
جمع تعظيم ايچوندر فانم ز نم كيست بنم كيست سنك حياتك
فايده سی نه در بنده لك و عبادت در حق تعالی حضرتنه سر مكش
از فاعت بنوم كی بنده لك قاعده سندن باش چكمه بلكه جان و
دلدن طاعت و عبادت ايله زيرا بوده ما خلقت الجن و الانس
الا ليعبدون حسنجه همان طاعت ايچون خلق اولنمشز ابو
علی رودباری قدس سره گفته است ابو علی رودباری قدس
الله سره العزيز آيتمشدر تنگ ترين زندانها معاشرت
اضداد است زندانلرك تنكراكی ضدلرك مصاحبتيدر
زيرا هر جنس جنسنه مايلدر بيت چاك خواهم زدن اين دلق
ريايی چه كنم روح را صحبت ناجنس عذابيست اليم قطعه
گرچه زندانست بر صاحب دلان اگرچه صاحب دللر اوزره زندان
در هر كجا بوی ز وصل يار نيست هر قنده كه يارك وصالندن
بر رايحه بوقدر بو وجه اوزره بر انك گريه عنده معاشنه اولور

اگرچه صاحب دللر قنده زندانده زيرا هيچ زندان عاشق
مشتاقه دانه مشتاق عاشقه تنگتر از صحبت اغيار نيست
اغيارك صحبتندن تنكراك هيچ زندان يوقدر هيچ
زندانك معناسی مصراع ثانيه قيد اولندی شيخ ابو العباس
قصاب قدس سره درويشی را ديد شيخ ابو العباس قصاب
حضرتلری قدس سره بر درويشی گوردی كه خرقه خود را می دوخت
كه كنده خرقه سنی دكردی و هر درزی كه راست نيامدی و هر بردرز
كه راست گلمسه بكشادی و باز بدوختی سوكردی و تكرار
دكردی درزاينو كر قفتان ده اولور شيخ فرمود كه آن بتاتست
شيخ حضرتلری بيوردی كه اول سنك تبك دركه انكا مقيد اولماغله
بو قدر زمان عبادتدن دور اولمشسن قطعه صوفی كه بخرقه
دوزيش نازاريست صوفی كه خرقه دوزلغله انك بر بازاری وار
در يعنی خرقه سنی ديكيجی گر بخيه بفقر ميزند خوش كاريست اول
خرقه اگر فقره بكنس اوزره يعنی بخيه راست گلورسه حالی اوزره
قويه لطيف و مقبول بر ايشدر ور جنبش طبع دست و جنباند
دكر طبعك جنبشی انك دستنی حركته كتوره كه انك اول حالی
نفسك آرزو و هوسيله اولا هر بخيه در رشته اش بتست و زناريست
و اول خرقه نك هر بخيه سی بر بت و هر رشته سی بو زناردر خضری
قدس سره العزيز گفته است خضری حضرتلری قدس سره ايتمشدر

در الصوفی هو الذی لا یوجد عدمه ولا یعدم بعد وجوده یعنی صوفی
آنست یعنی صوفی اولدر که چون از وجود طبیعی خود فانی شود
چونکه کند ونک وجود طبیعیسندن فانی اوله دیگر با آن نگردد تکرار
رد اولنماز اولکی حالنی بولماز و بعد ازان چون بوجود حقانی آید و اول
فنادن صکره چون وجود حقانیه کله وانکله متصف اوله و البقاء
بعد الفناء متحقق وثابت گردد فنادن صکره بقا متحقق وثابت
اوله دیگر فانی نشود ذکر و فانی اولمیه صوفینک کلی تنذن در البقاء
بعد الفنا بیت می ترسی از فنای خود آخر ز صوفیان بشنو که گفته
اند بقا از پی فناست رباعی خوش آنکه چو نیست شد ازین نقش مجاز
خوش وسعادتمند اول کمسه که چون بو مجازی وفانی نقشدن
نیست ومحو اولدی دیگر بوجود خویشتن نامد باز تکرار کرد کند
و وجودنه کلمدی ووجوددن مراد ریاضت ومجاهده دن اول اولان
وجود در ز ان پس چو وجود یافت زان مایه ناز اندن صکره چون
که اول ناز مایه‌سندن وجود بولدی مایه نازدن مراد باری تعالی
در جاوید بر و باب عدم گشت فراز باب عدم انک اوزره ابدی
بسته ومنسد اولدی زان پس مصراع ثانیه مصروف ومتعلق ممکن در
که معنی بویله اولور چونکه اول مایه نازدن وجود بولدی اندن صکره
انک اوزره ابدی باب عدم بسته اولدی زبده کلام بودر که چون
صوفی ریاضت ومجاهده سببیله طبیعت مرتبه‌سندن خلاص

بولوب

بولوب اخلاق حمیده حصولیله بر وجوده وصول بولور که ابدی
فنا پذیر اولماز خواجه یوسف همدانی قدس سره وقتی بود خواجه
یوسف همدانی حضرتلری قدس سره العزیز بر وقت بغدادک نظامیه
سنده وعظ میگفت وعظ ایدردی نظامیه بغدادندن مراد بغداد
ده بر جامع در بر مدرسه دخی وار در نظامیه دیرلر که بوستانک
بو بیتنده روشن در بیت مرا در نظامیه ادرار بود شب و
روز تلقین وتکرار بود فقیهی معروف بابن شقا ابن شقا دیمکله
معروف بر فقیه در میان مجلس بر پای خاست مجلس اورتاسنده
ایاغ اوزره قالقدی ومسئله پرسید مسئله سؤال ایلدی خواجه
گفت بنشین خواجه یوسف حضرتی اکا ایتدی اوتور که در کلام
تو رایحه کفری یابم که سنک کلامکده کفر رایحه‌سنی بولورم دست اید
که مرگ تو بر دین اسلام نبود دوشاید که سنک موتک اسلام دینی
اوزره اولمیه بعد ازان بمدتی آن نصرانی شد اندن صکره بر مدت
ده اول فقیه نصرانی اولدی ودر نصرانیت بمرد نصرانی ایکن
اولدی قطعه هر که بینی که پس از پیر درش فقر آورد امر کیمی گورسن
فقر ویره درشندن و ریاضت ومجاهده دن صکره در صف آن
دلان نام بارشاد در وداکش نامی مشایخ صفنده ارشاد ایله
کیده یعنی مرشدلک ایله مشهور اوله وانک معناسی مصراع ثانیه
قید اولندی یاد دعوی سر او مبری خواجه مباد ای خدا بنک

طرفنه بحث و دعوی یاد ویرلمه که ازان بی ادبی دین تو بر باد
رود اولمیه که اول ادبسزلکدن سنک دینک بیله گیده وکاذ
اولسن میادک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی خواجه عبد الخالق
غجدوانی روزی درویشی را پیش او گفت خواجه عبد الخالق غجدوانی حضرتلری
قدس سره برکون بر درویشه انک اوکنده ایتدی اگر خدای تعالی
مرا مخیر گرداند میان بهشت و دوزخ اگر خدای تعالی حضرتی جنت
و دوزخ خصوصنده بنی مخیر ایلیه و رضامی بکا تسلیم ایده من
دوزخ اختیار کنم بن دوزخی اختیار ایدرم زیرا که بهشت
مراد نفس است زیرا که جنت نفس مرادیدر و دوزخ مراد خدای
تعالی و دوزخ خدای تعالینک مرادیدر بو خود آندن اولی درویش خواجه
عبد الخالق حضرتلری آنک سوزینی رد ایلدی و فرمود که بنده را
با اختیار چه کار دیمور دی که بنده نک اختیار ایله نه ایشی وار المخیر
ما اختاره الله هر کجا گو بنده ترو بیم هر قنده که در گیدرز و هر کجا
گوید باش باشیم و هر قنده اولدیرا اولورز قطعه کاری اختیار
خواجه مکن افندینک اختیارسز ایش ایلمه ای که داری به بنده گی
اقرار ای کیمسه که بنده لکه اقرار دورتسن هرگز اختیار خواجه بود
هر قنده که افندینک اختیاری وار بنده کار با اختیار چه کار بنده
لرک اختیار ایله نه ایشی وار بیت دلا عنان ارادت بدست دوست
سپار در این مقام چو کاری با اختیار تو نیست خواجه علی

رامیتنی را پرسیدند که ایمان چیست خواجه علی رامیتنی
حضرتنه که لقبی عزیزان در قدس سره سؤال ایلدیلر که
ایمان نه در فرمود که کندن و پیوستن بیوردی که خلق
دن انفصال و حق تعالی حضرتنه اتصالدر قطعه هرکه ایمان
ز کندن و پیوستن گفت هر کیمکه سنک ایمانک کندن
و پیوستن در دیدی بایدت این قول پسندیدن زوی
پسندی گرک معقول سوزی اندن قبول ایدهسن
حاصل معنی آن کندن و پیوستن چیست اول کندن
و پیوستنک محصل معناسی ندر یعنی از خلق گسنی و بخدا
پیوندی یعنی خلقدن منقطع اولهسن و حق تعالی
حضرتنه متصل اولهسن خواجه بهاء الدین نقشبندی
را قدس سره العزیز پرسیدند که سلسله شما بکجا میرسد فرمودند که از سلسله کسی
خواجه بهاء الدین نقشبندی حضرتنه قدس الله سره
العزیز سؤال ایلدیلر که سزک سلسله دن کیمه برییره
و بر مرتبه یه ایرشمز بلکه عمل و مجاهده ایله ایرشور رباعی
از دلق و عصا صدق و صفا نی نرسند دلق و عصادن بر صدق
و صفا ایرشمز و ز سبحه بجز بوی ریایی نرسند و تسبیح
دن ریا رایحه سندن غیری ایرشمز هر دم بکجا رسد ملکو
سلسله ات هر دم دیه سنک سلسلک قنده ایرشور کز

سلسله هیچ کس بجایی نرسد ° زیرا سلسله دن هیچ کسه
بر بیره ایرشمز و سنه حاصل ایلمز ° روضهٔ دوم
در بیان ترشیح شقایق دقایق حکم ° الکنجی روضه دقایق
حکم شقایقنک ترشیحی بیاننده در ° که ترشحات سحاب کرم
که اول شقایق کرم سحابنک رشحه لری ایله از زمین قلوب حکما که
انک قلوبی زمیننده ن ° و اراضی خاطرشان خاسته ° و انلرک خاطری
ارضلرندن ظاهر و هویدا اولمش در ° و شرح و بیان آن ° و اول
دقایق حکمک شرح و بیاننده مطاوی دفاترشان آراسته ° و انلرک
کتابلرینک صحایف و مطاویسی مزین و آراسته ° بر ترشیح صوابق
و ترتیب ایلمک معناسنه در ° حکم جمیع حکمت ° در رشحات جمع رشحه در
صرندی معناسنه در ° اراضی جمع ارض ° و مطاوی بوننده صحایف
معناسنه در ° فائده ° حکیم کسی را گویند حکیم شول کسه دیرلر که حقیقت
چیزها را که اشیانک حقیقتینی بیان قدر که تواند بداند اول قدر که قادر اوله
بیله و عمل بمقتضای آنچه تعلق بعمل دارد ° و اول نسنه که تعلق عمله دوتر
انک مقتضاسیله عمل ایلیه انکه ملکه بنفس خود کرداند کنده نفسنه ملکه ایت د
ایده ° رباعی ° خوشتر آنکه بترک حظ فانی بکنی خوشتر اولکه
حظ فانی یی ترک ایتسن ° تدبیر بقای جاودانی بکنی ابدی بقانک
تدبیرینی ایتسن ° کوشش بکنی و هرچه بتوان دانست
سعی ایده و بیلنسی یی که بلکه قدرت وار در دانی سن آن هرچه توا[نی]

نی بترک

بلکنی بلسن اندن صکره هر نسنه که قادرسن یعنی قدرتنک مقداری
علم مقتضاسیله عمل این سن ° حکایت ° اسکندر رومی آن خراج جهان
گیری اسکندر رومی جهان گیرلک زمانسنده بحیله تمام حصاری
بکت ° تمام حیله ایله برحصاری فتح ایلدی ° و بروران کردن و
فرمان داد ° و اول حصاری خراب و ویران اتمکه فرمان و یردی ° گفتند
در اینجا حکیمیست دانا و بر حل مشکلات توانا ° اسکندره دیدیلر اول
حصارده بر حکیم وار در دانا و مشکلات حلنه توانا ° عالم و توانا
قوی معناسنه در ° او را طلب کرد ° اسکندر اول حکیمی طلب ایلدی ° چون بیا[مد]
چونکه حکیم کلدی شکلی دید از قبول از وی نفور ° و اهل قبوللک طبعی
اندن نفور ° زیرا بد قیافت ایدی ° گفت این چه صورت مهیب
و شکل غریبست ° اسکندر ایتدی بو نه مهیب صورت و عجب شکلدر ° حکیم
ازان سخن بر آشفت ° و اول حکیم اول سوزدن پریشان اولدی ° و
خندان ° در آن آشفتگی گفت ° و اول آشفته حالده خندان ایدرک
ایتدی ° قطعه ° طعنه بر من مزن بصورت زشت ° زشت و قبیح
صورتم سببی ایله بکا طعنه اوره ای تهی از فضیلت و انصاف
ای فضیلت و انصافدن خالی تن بو دو چون غلاف و جان شمشیر
جسد غلاف و جان شمشیر کبی در ° کار شمشیر می کند نه غلاف
کار و مصلحتی شمشیر ایلر غلاف ایلمز یعنی اعتبار سیرته در صورته د[کلدر]
دیگر گفت که ° و اول حکیم ایتدی ° هر که را خلق با خلق نه نکوست هر کیبک

کہ خلقی خلقله ایو دکلدر پوست بر بدن و زندان اوست پوستی
بدنی انک بدنی اوزره انک زندانیدر و چنان از وجود خود در
تنکنا بیست و کند و تنک چو زندان بخلبین برطارلقده در که زندان
درجنب وزمتکاهیست کشاده که زندان انک بانسبت یعنی
انکا نسبت لطیف و کشاده یوسیر نکاه در زیرا بدخوی خوی بد
سببیله هر کسیله خصومت ایلر بس انکه حضور و سرور رنجه
میسر اولور قطعه کسی که با همه کس خوی بد بکار برد مشغول کسه
که دوکلی کسه ایله بدخولغله معاشرت و مصاحبت ایلر همیشه در
کف صد غصه ممتحن دانش دایم آلی یوز غصه النده ممتحن و مبتلا
بل بیت اگر ز دست بلا بر فلک رود بدخوی ز دست خوی
بدخویش در بلا باشد مروسنجنه که زندان مقام اوکردانیدنه وار
که انک مقامنی زندان ایله دیه سن بو وجه هم جایزدر کیمه که زندانی
انک مقامی ایله که پوست برتن بدخوی سست زندانش زیرا
بدخویک تنی اوزره پوستی که زندان تیز و دیگر گفت ذکر اولنان
حکیم آیتدی حسود همیشه در رنجست حسود دایم رنج و الم ده در و با
پروردکار خود ستیزه سنج و کند و تنک پروردکار ایله عناد و جنک
ایدیجی در پروردکار باری تعالی در هرچه دیگران را دهد وی نپسندد
حق تعالی حضرتی غیرلره هر نه که ویرا اول قبول ایلمز و هرچه نصیب دی
دل دران بندد و هر نه که انک نصیبی کلدر که حق تعالی ویرمش در

اگر میل و رغبت ایلر قطعه اعتراضست بر احکام خداوند قدیم
قدیم خدا احکملری اوزره اعتراض در عادت مرد حسد پیشه که
خاکش بدهن حسود دهمه نک عادتی که انک دهانه خاک اولسون
تا که کفنانه قادر اولمیه هرچه بیند بکف غیر فغان بردارد
غیرینک الینده هر نه که کورسه ندن فغان قالدرر که چرا
داد بوی بی سبب آنرا نه بمن که نیچون سبب سز آنی اکه ویردی بکا
ویرمدی حکمت حسود بر نعمت حق بخیلست و مردم بی گناه را
دشمن بیت الا تا نخواهی بلا بر حسود که آن بخت برگشته خود
در بلاست و دیگر گفت ذکر اولنان حکیم ایتدی خردمندان
کرم کریم عاقللر مال بر دوستان شمارند اغنیالر ایله مالی دوست
لری اوزره شمار ایدرلر و بیخردان لئیم و دلی عقلسزلر
از برای دشمنان بگذارند اضطراری دشمنلری ایچون قورلر
زیرا اجل پرشوب مانع اولور قطعه هرچه آمد بدست مرد کریم
کریم کمسنه نک النه هر نه که کلدی و هر نه یه مالک اولدی همه در
پای دوستان افشاند جمیعنی دوستلرینک ایاغنه نثار
ایدرلر و آنچه اندوخت سفله طبع ولئیم داد اولنه که سفله طبع
لئیم کسب ایلدی بعد مرگ از برای دشمن ماند موتندن صکره
جمیعنی دشمن ایچون قودی بو هم وجه در بعد الموت جمیعنی
دشمنی ایچون قو قالدی اما اول اولی در ماندن قومق و قالمق

معاشنه درلغتلرده مسطور در وفصحانک کلامنده دخی بو قدر
و بوستانک بو بیتنده اولان ماند نهادن معاشنه اولان
ماندندن مشتق در **بیت** بر ند از جهان باخود اصحاب رای • فرو
مایه ماند بحسرت بجای • و دیگر گفت • و کرو اول حکیم ابتدی •
باخردان در منزل و فسوق آوجتی منزل و مسخره خردان و عوامله
انبساط و تعلق ایتمک • آب روی بزرکی بریختنست • اولولغک آب
رو یینی دوکر • و غبار ذلت وخواری انگیختن • و ذلت و خوارلق
غبارینی قوپرمقدر • **قطعه** ای که بر سفله می دری جامه • ای کمسه که
سفلهنک اوزرنده جامهسنی ییرتارسن • و آکا جفا ایلرسن • نام
بر نتم بکر کیست برود • خوف ایدرم نامک کرک آیله کیدر یعنی عالم
لغلهمشهور اولورسن • مستوا لنوسسنه باخردان • خردلر ایله ارلرد
مسخره ایدیجی اولمه • ورنه فر بزرکیت برود • تو خسسنک اولولغک
فروری توکیدر • و دیگر گفت • و کرو اول حکیم دیدی • هر که شیوه
منت زنی بر کیمکه منت زنلک شیوهسنی اوکنه دوته یعنی
ضعیفلری بخشش ایتمکی کندوسنه عادت دوته • در لکدکوب
زبردستان بمیرد • قویلرک ظلم و دپمهسی آلتنده اولور • **قطعه** دلا
کوش کن زمن این نکته خوش • ای دل بندن بو لطیف نکتهیی استماع
ایله که • ماند ست در گوشم از نکته دانان • که اول نکته نکته دانلردن
بنم قولاغمده قالمشدر • که هر کس شد تیغ نامهربانی • که هر کمسه که

شفقت

بر دست گیر ده

مهربانان •
شفقتسزلق تیغنی چکه یعنی ترحم ایلمیه • شود کشته تیغ نا
شفقتسزلرک تیغنک مقتولی اولور • مرادم من لا یرحم لا یرحم
حسبنجه ضعفایه ترحم اولمین کمسنه اقویالرک مقتولی و مقهوری
اولور دیمکدر • **سلمی** ترسی ای کرک ناقص خرد • که روزی
بلکیت بر هم در • چون اسکندر گوش خود • اگر چون اسکندر
کند و کوشنی ازان جواهر حکمت پر یافت • اول حکمت جواهرندن
پر بولدی • و عنان از خرابی آن حصار بتافت • اول حصارک
خرابلغندن فراغت ایلدی • **حکمت** • ا فریدون که در زمین
شفقت جز تخم نصیحت نکشت • افریدون که شفقت زمیننده
نصیحت تخمندن غیرکمی زراعت ایلمدی • بفرزندان خویش توقیع
چنین نوشت • کند وفرزندلرینه توقیعی بویله یازدی • توقیع
نشان پادشاهی • که صفحات ایام صحیفه اعمار ست • که ایام
صحیفهلری عمرلر صحیفهسیدر • در ان نمی نویسند • انده یازمکوز جز انجه
بهترین اعمالست • و آثار انلردن غیری که اعمال و آثارک یکرکیدر •
قطعه صفحه دهر بود دفتر عمر همه کس • دهر صفحهسی جمیع کمسنهنک عمری
دفتریدر • اینچنین گفت خردمند چو اندیشه گماشت • عاقل بویله
دیدی چونکه بو خصوصه فکر حواله ایلدی • خرم انکس که
برین دفتر پاک از همه حرف • خرم و سعادتلو دل کمسه که بو جمیع
حرفدن پاک دفتر اوزره رقم خیر کشید • و اثر خیر گذاشت

خیر قمنی چکیدی و خیر اثرینی قودی بو بیم وجه در خرم و سعادتلو
اول کمسه که بو پاك دفتر اوزره جمیع حرفدن فراغت ایدوب
خیر قمنی چکیدی و خیر اثرینی قودی بیت هر آنکس که آثار
خیرش نماند :: نشاید پس از مرگ الحمد خواند حکمت یکی از حکما
گفته است حکمادن بری آیتمش در که چهل دفتر در حکمت نوشتم
که حکمت ده ورق دفتر یعنی کتاب یازدم و بان منتفع نگشتم
وانلر ایله منتفع و مستفید اولمدم چهل کلمه ازان اختیار کردم
اول چهل دفتردن چهل کلمه اختیار ایلدم ازان نیز بهره [illegible]
نیاوردم اندن دخی بر نصیبه فایز اولمدم چهار کلمه ازان
برگزیدم اول چهل کلمه دن چهار کلمه انتخاب و اختیار ایلدم در آن
دیدم آنچه می‌طلبیدم اول چهار کلمه ده گوردم آنی که طلب
ایلدم نفع و بهره دن بو بیم وجه در آنی که طلب ایلردم
اول آنکه :: اولکی کلمه اولدر که زنانرا چون مردان محل اعتماد
مکردان زنلری مردلر گبی اعتماد محلی ایلمه زیرا که زن اگرچه از
قبیلهٔ معتمدان باشد زیرا که زن اگرچه معتمدلر گبی قبیله
سندن اوله یعنی ظاهرا اعتماده برابر اوله وی زنان قبیل نیست
که معتمد برایشان باشد زنلر اول قبیله دن دکلدر که اعتماده لایق
اوله زیرا زنان ناقصات العقل والدین در قطعه عقل زن
ناقص است و دینش نیز زنك عقل و دینی دخی ناقص در

هرگزش اعتقاد کامل مکن هرگز انی کامل اعتقاد ایلمه زنان
فارسیده تذکیر و تأنیث برابر در کلمات عربیه دن بر کلمه
که ترکیب لرینه خلط ایلیه لر انده دخی تذکیر و تأنیث اعتبار ایلمز
کامله دیدوکنه سبب بو در شعرادن بعضی که بو قاعده دن
بیخبر اولدوغندن فصحای عجمه دخل ایلر و بعضی کلمه لرك اخرلرینه
ها الحاق ایلرلر که تأنیث ایچون دکلدر غرفه و عرضه و طریقه
و معشوقه و عجوزه گبی که بدست از وی اعتبار مگیر اگر اول
زن فسق و فساد جهتندن بد و نامعقول ایسه اندن
اعتبار طوتمه و بر شیئه عدالة قرینکو بر وی اعتماد مکن اگر اول زن
زهد و صلاح جهتندن نکو و معقول ایسه انکا دخی اوزن
اعتماد ایلمه زیرا زن شیئ قلیل ایله اولکی حالندن تغیر و انقلاب
پذیر اولور دوم آنکه ایکنجی کلمه اولدر که بمال مغرور مشو ماله مغرور اولمه
اگرچه بسیار بود اگرچه بسیار اوله زیرا که عاقبت پایمال حوادث
روزگار خواهد شد زیرا که مال عاقبت حوادث روزگارك
پایمالی اوله گرگدر رباعی مغرور مشو بمال چون بیخبران بیخبر
لر گبی ماله مغرور اولمه زیرا که بود مال چو ابر گذران زیرا که مال
مرور و گذار ایدیجی سحاب گبیدر ابر گذران اگرچه
گوهر بارد گذر ایدیجی سحاب اگرچه گوهر یاغدورن خاطر منهد
مرد خردمند بران عاقل کمه انك اوزره خاطر قومز و اعتماد ایلمز

کلمهٔ سوم آنست که اوچنجی کلمه اولدر که اسرار نهان
داشتنی خود را کند وکیم نهان دستور دوتمسی لازم اولان
سرلرک هیچ دوست درمیان منه هیچ بر دوستکه فاش
ایلمه ازان جهت اول جهتدن یعنی اول سببدن که بسیار باشد
که در دوستی خلل افتد زیرا چوق اولور که دوستلغه خلل و نقصان
دوشه و بدشمنی بدل گردد دوستلق دشمنلغه مبدل اولور اول
وقت پشیمان اولورسن **قطعه** ای پسر سرّی کش از دشمن
نهفتن لازم است ای پسر شول سرکه ای دشمندن ستر ایتمک
لازم در به که در افشای آن با دوستان کم دم زنی تاکه انک
افشاسنده دوستلره که سوز سویلمیه سن دیده ام بسیار کز سیر
سپهر کژ نهاد چوق کورمشم که کژ نهاد فلک سیر و دورندن
دوستان دشمن شوند و دوستیها دشمنی دوستلر دشمن اولور
لر و دوستلقلر دشمنلک اولور **کلمهٔ چهارم** دردنجی کلمه اولدر که
جز علم را فرا نگیری شول علمدن غیری یی تحصیل ایلمیه سن که ترک آن
بزه مند میری که انک ترکیله گنهکار اوله سن مراد عبادته متعلق
اولان علملر تفسیر و حدیث و فقه گبی **بیت** علم دین فقه است
و تفسیر و حدیث ، هر که خواند غیر ازین گردد خبیث از فضول
لازم اولمین علمدن فرار و اعراض ایلیه و آنچه ضروریست دردی
آویز و اول علم که ضروری و لازم در اکه تعلق و سعی ایله
علمی

قطعه علمی که ناگزیر تو باشد بدان گرای شول علم که سکا
لازم و لابد اوله اکا میل و سعی ایله و انرا که زان گزیر بود دست
و جو مکن و اول علمی که آندن سکا گزیر و لابد اوله یعنی لازم اولمیه
طلب ایلمه ناگزیر لازم و لابد معناسنه در گزیر لابد و عدم لزوم
معناسنه در و اندم که حاصل تو نشود علم ناگزیر اول دمی که ناگزیر
یر و لازم اولان علم سنک حاصلک اوله غیر از عمل بموجب آن
آرزو مکن اول علم موجبنجه عملدن غیری آرزو ایلمه مراد اول مقتضاسنجه
ایلیه دیکدر **حکمت** ابن مقفع گوید ابن مقفع که علمادن بر
در ایدر ابن مقفع فانک کسر بله در اگرچه مشهور فانک
فتحیله در خواجه جهانک منشآتنده بو بیله مسطور در کتب خانه
هندرا همند حکمانک کتب خانه سن بر صد شتر بار کردندی
یوز شتره یوکلدرلردی ملک آرا ایشان استدعا کرد در
اقتصار کردن همند پادشاهی و کتب خانه یی اقتصار ایلمکون
اندرن طلب ایلدی بیست شتر بار آوردند اونی دده یوکنه
اندردیلر دیگر بار استدعا کرد دیگر اربنه اختصاریتی طلب
ایلدی بر چهار کلمه قرار دادند غیرسنی رفع ایدوب درت
کلمه اوزرینه قرار ویردیلر **کلمهٔ نخستین** در دلالت پادشاهان
بعدالت اول کلمه پادشاهلری عدالته دلالت ایلمک بیاننده در
زیرا پادشاهلره اهمّ و الزم اولان عدالتدر **قطعه**

چوکرد دشاه عالم عدل بیت شاه عالم چونکه نا دل اوله شود
آسایش کیتی همیشه خلق عالمک کاه کاه اولان حضور و
آسایشی انک عدلی سببی ایله دایم اولور چونالدبی دلی از
سینه ریشی چونکه بر بی دل بر سینه ریشن ناله این نمود
بکسر زیش ظلم کیتی بو حالت پادشاهک ظالم لغی نیتشدن
براوج اولوربی دلدن مراد بونده دردمند در سینه ریش دن
مراد ظالم در زیره کلام بودرکه بر دردمنده بر ظالمدن ظلم ارشمک
ایله پادشاهک ظالم لغندن برشان واشبیدا اولور بلکه دده
سر اوج معاشنه درچونکه بربی دل سینه سنک مجروح لغندن
ناله ایتی بو وجه ادزره سینه ریشی ده اولان یا مصدریه در و سینه
ریشدن مراد ظالم اولماز کیش فعل و مذهب و جزا دز کش
معاشنه دربونن کی اوتکی سی ممکن در ظلم کیشی معاشنه در
خلاصی راز دهر هیچ بر هیچ بو هیچ بر هیچ دهر دن خلاص لغی اولجون
بوهم وجه در خلاص لغنه زشاهان عدل می باید دکر هیچ
شاهلردن عدل کرک آندن غیری هیچ لسنه کرکمز هیچ بر هیچ
قبیل الاضداددندرکه کاهی مدح معاشنه زیاده خوب و خوش
و مقبول معاشنه استعمال اولنور که بوستانک بو بیتنده واقع
اولمشدر بیت بدو کفت ای دلبر هیچ هیچ ذبیغاجه آورده
کفت هیچ و کاهی ذم مقامنده زیاده دنی و سفله دونا

معقول معاشنه استعمال اولنور که بوستانک بو بیتنده
واقع اولمشدر بیت ندیدم چنین هیچ بر هیچ کس
بکمن هیچ رحمت بربن هیچ کس بر لفظی اولسون و
یا اولمسون برابردر کلمهٔ دوم الکنجی کلمه در و صیت
رعیت بر نیکوکاری و فرمان برداری رعیة و ضیت
بیانند در نکوکارلغه و فرمان بردارلغه یعنی رعایایه
لازم درکه ایو عمل اوزره اولوب امره اطاعت ایدجی
اوله تا که پادشاهلرک ظلمی آنلردن دور اولوب
آسوده اوله لر نکوکار ایو عمللو فرمان بردار امره اطاعت
ایدجی آخرلرنده یا مصدریه در بیت تخم ظلم شاه
نافرمانی مردم بود شاهک ظلمی تخمی خلقک فرمان سز
لغی در بیت جو کاری حاصل آن کشته کی کندم بود چونکه جو
زراعت ایلیه سن اول زراعت اوننک حاصلی
نجین کندم اولور مراد خلق که خدانک امرنه اطاعت
اتمیه لر پادشاهلرک ظلمندن خلاص بولمازلر
دیمک در کلمهٔ سوم اوچنجی کلمه در محافظت صحت
ابدان و علم الادیان تا کرسنه نشوی دست بطعام
نبری تا دامکه آج اولمیه سن طعامه ال اوزاتمیه سن و چون
بخوری و چون طعام ییه سن بیش از آنکه سیر

شدیغندن اول که طویه سن • دست از طعام بدار ای
طعامدن الکی طویه سن سیر اولمزدن اول طعامدن
فراغت ایلیه سن • رباعی آن به که ز اسباب مرض پرهیزی
اول یک که اسباب مرضدن پرهیز ایده سن • و زنک
طبیبان دغل بکریزی • و حیله باز و نامعقول طبیب
لرک زنک و عارندن قچه سن • و اصلا انلره محتاج اولمیه
سن • تا کشته نهی معده بچون نشستنی • اسباب مرضدن
پرهیزه علاج بودر که معده و شکم خالی اولمامش
ایکن طعامه اوتورمیه سن • زان پیش که معده پر نینی
برخیزی • ندن اول که معده و شکمکی پر ایده سن یعنی
پر اتمزدن اول طعامدن قلقه سن • بیت معده چو پر
گشت شکم در خواست • سود ندارد همه اسباب
راست • کلمه چهارم در نصیحت زنان • دردنجی کلمه زنلره
نصیحت ایلمک بیانندهدر که چشم از روی بیگانگان
دور دارند که زنلر بیگانه لرک رویندن چشم
لرینی دور طوته لر • و روی ز چشم نامحرمان مستور نما
نامحرملرک چشمندن زنلر رویلرینی مستور طوته لر
مرادی نامحرملره نظر ایلرده انلره یوز کوستره دیمک
در • بیت زن نامحرمان چشم زن کور باد • چو بیرون شد

ازخانه

از خانه در کور باد • قطعه زن آن بو که بهر کس که بنیت محرم
او زن اولدر که بهر کسه که انک محرمی دکلدر • اگرچه مردم
چشمست روی ننماید • اگرچه مردم چشمی در یوز کوسترمیه
بروی هر که نه جفت ویست • اگرچه بحسن هر کیمکه انک
جفت و زوجی دکلدر • اگرچه حسن ده بود چو ماه فلک
طاق چشم نکشاید • ماه فلک کبی لانظیر اولسه انک یوزینه
چشمنی اچمیه و التفات ایتمیه بر دکی معناسی بو مصرعه
فیدا اولندی • حکمت چهار کلمه است • دو درت کلمه در که چهار
پادشاه پرداخته اند که درت پادشاه آنی بیدا ایدوب تکلم
ایلمشلردر • گویا یک تیرست که از چهار کمان انداخته اند
اول چهار کلمه گویا بر تیردر که درت یایدن آتمشلردر زیرا
حقیقتده دردی بردر • اول شاه کسری گفته است
اول نوشیروان ایتمشدر • کسری کافک فتح و کسریله
لفظ عربیدر که عجم پادشاهلرینک لقبیدر و پادشاه
معناسنه اولان خسروک معربیدر علم خاص اولان خسروک
معربی دکلدر جمعی اکاسره در کسریدن مراد بونده نو
شیروان در که عجملر کافک کسریله اوقورلر • هرگز پشیمان
نشده ام از انچه نگفته ام • هرگز پشیمان اولمامشم اول
سوزدن که انی سویلمه مشم • و با گفته که از پشیمانی آن

در خاک و خون نهفته و چوق سویلمشم که آنک ندامتندن
خاک و خون ده یاتمشم مرا وحدتدن بیرون رنج و الم
کورمشم و زیاده مضطرب اولمشم دیمکدر خاموش
نشین که جمع نشستن بخاموشی خاموش اول که زیرا
خاموشلغله جمع و آسوده خاطر اولورمق بهتر ز گفتنی
که پریشانی آورد دیمکدر شول سوزدن که پریشانلق
و پشیمانلق گتوره از سر سر بمهر پشیمان نشد کسی
مستور و مخفی اولان سردن برکمسه پشیمان اولمدی پس
فاش گشته سر که پشیمانی آورد چوق فاش سر که سر
صاحبنه پشیمانلق گتورر سرنی فاش ایتدکدن اوتری
سر بمهر مستور معناسنه در شنه که حافظک بو بیتنده
اویله درت رشتم که اشک درغم ما پرده در شود دین را
زسر بمهر بعالم سمر شود شاه قیصر فرموده است
شاه قیصر سوزمش در که قدرت من برنا گفتنیه
که سویلنمش سوز اوزره بنم قدرتم بیش از آنست که گفته
آمدن زیاده در که سویلنمش سوز اوزره در یعنی آنچه
نگفته ام یعنی اول سوزی که سویلمیشم بتوانم گفت سویلمیه
قادر اولورم و آنچه گفته ام نتوانم نهفت اول سوزی که
سویلمشم آنی ستر و نهان ایتمکه قادر اولمزم قطعه هرچه

افتی آن نشود بهر نه که آنک افتاسی مشکل و ضررلو
اولور با حریفان مگو با آسانی مصاحبلرکه آنی
فوری و آسانلقله دیمه کانچه داری نهفته نتوان گفت
زیرا اول نسنه که مستور ظهوردن سویلمک ممکن در
و آنچه گفتی نهفت نتوانی و اول نسنه یی که سویلدک
ستر و نهان ایتمکه قادر اولمزسن سخن تا نگفتی بر او
دست هست چو گفته شود یابد او بر تو دست
خاقان چنین درین معنی چنین سخن رانده است
خاقان چین بو معنی ده بویله سوز کلام ایتمش
یعنی سوز سویلمش در که بسیار باشد که چوق اولور
که پریشانی گفتن سخت تر بود که سویلمک پریشانلغی
سخت رک و مشکلرک اولور از پشیمانی نهفتن
ستر ایلمک پشیمانلقدن قطعه هر ستر سر بمهر که در
خاطر او فتد نت هر مستور سر که سنک خاطرکه دوشه
سرعت مکن بلوح بیانش نگاشتن آنی بیان لوحنه
نقش ایتمکه یعنی بیان و عیان ایتمکه سرعت و استعجال
ایتمه ترسم شود غرامت اظهار آن ترا غورقورم انک اظهاری
غرامت و ضرری سکا مشکلتر از ندامت پوشیدن داشتن
مستور طوتمق ندامتندن مشکلرک و زیاده رک

اولور شودک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی عبارت
زبان ملک هند اول در و پادشاهک در دیکی سی هند
پادشاهی در بدین شکسته زبان کت ده ست بونکله ایله
زبانینی اجمش و تکلم ایلمش در که هر حرف که از زبان من
جسته است هر کلمه که بکنم زبانمدن صحرامش و ظاهر اولمش در
در دست تصرف مرا از خود دسته کند و سندن بنم تصرفم
الی بغلمش در زیرا اخفا المکه قادر دکلم هر چه بکویم مالک
اویم و هر نسنه که سویلمیم انک مالکی امن بو کلیم وجهه ذرا که مالکم
اگر خواهم بگویم اگر استرسم سویلرم و اگر خواهم نگویم و اگر
استرسم سویلمم **قطعه** بخرد دیر از راز فاش و نهان فاش
و نهان رازدن اوتری مثلی نیک بر زبان رفتست بر خود
هندک زبانی اوزره بر خوب مثل واقع و صادر اولمش در
یعنی بر زیبا مثل دیمش در که مراد بو بیت ثانی در کین
چو تیر ست مانده در قبضه که بو قبضه ده قالمش بر تیر کبی در
دریندن مراد راز نهان در و آن چو تیر ست کز کمان رفته
است و اول شول تیر کبی در که کماندن چیقمش در و آن دن مراد
راز فاش در **حکایت** ملک هند هند پادشاهی خلیفه
بغداد بغداد خلیفه سنه تحفها فرستاد تحفه لر کوندردی و همراه
طبیبی فیلسوف بمهارت در طب و حکمت موصوف و طب و

و حکمت ده مهارت حذاقتله موصوف بر فیلسوف طبیب
بله ارسال ایلدی فیلسوف محب الحکمه معناسنه در که اصلی
فیلاسوف محب سوف حکمت معناسنه در الف حذف
اولنوب فیلسوف اولدی که عالم و عاقل معناسنه استعمال
اولندی پیش خلیفه برپای خاست اول طبیب خلیفه
اوکنده آیاغ اوزره قالقدی و گفت سه چیز آورده
ام و آیتدی اوچ نسنه کتورمشم که جز ملوک را نشاید که
ملوکدن غیری یه لایق اولماز خلیفه گفت آنها کدامست
خلیفه آیتدی آنلر قنقیسی در گفت طبیب آیتدی اول خضابی
که موی سفید را سیاه گرداند اول بر خضاب در که بیاض
موی سیاه ایدر خضاب بویه بوجهی که هرگز متغیر نگردد بر
وجهله که هرگز اول موی متغیر اولماز و دوم معجونی که هر
چند طعام خورده شود ایکنجی بر معجون در که هر نه قدر
طعام یمش اوله معده گران شدن نگذارد معده یی
ثقیل و ملغه قومز و هضم را مقوی باشد و هضمه قوت
ویریجی اولور سیم ترکیبی که بشت ارقه معناسنه در قوت رغبت
مباشرت آرد و جماعه میل کتورز و از تکرار آن ضعف
و نه قوته نقصان حاصل اولور خلیفه لحظه تأمل کرد و گفت
خلیفه بر لحظه تأمل ایلدی و آیتدی من ترا از بن داناتر گمان

داشتم بن سنی بوندن دانارک ظن طوتدم وزیرک
تر ازین می پنداشتم اول بوندن زیرک صاندم اوّل آن
خضاب که کفتی اوّل خضاب که دیدک سرمایهٔ کذب وزور
غرور سرمایه سی وکذب وزور زینتی درر وسیاهی موی
ظلمت وحالاکه مویک سیاه لغی ظلمت درر وسفیدی آن نور
وآنک بیاض لغی نور درر زهی نادان کسی زهی نادان بر کمسنه
که در آن کوشد که نور را بظلمت بپوشد اکه سعی ایده که
نوری ظلمتله اورته زهی قبیل الاضداددن در کاهی
تحسین وکاهی ذمّ ایچون در بونده ثانی مراد درر
قطعه ابلهی کو میکند موی سفید خود سیاه بر ابله که
کند ونک بیاض مو سینی سیاه این موی دن مراد بونده
صقل درر از پی پیری جوانیرا همی دارد امید پیرلک
دن صکره جوان لغی امید طوترادل خود محالدر پیش
دانایان که در بند شکار دولتند دانالر قتنده
که اندر دولت شکاری قیدنده درر کی بود زاغ سپیدرا
رونق باز سفید سیاه زاغه باز سفید مثابه سنده در
دانالر قتنده باز سفید آق دوغان وآن معجونی که ذکر
کردی دراما شول معجون که ذکر ایلدک من ازان قبیل نیم
بن اول زمره دن دکلم که طعام بسیار خورم که چوق طعام

رونق فوان اولورم

ییم بو بهیم وجه در طعامی چوق ییم بو معنی اوزره طعام مضاف
اولمز وبا آن لذت کیرم دکثرت طعامده لذت طوتمم
چه زان ناخوشتر آندن قبیحراک ندرکه هر لحظه بجایی باید
رفت که هر لحظه بر یره کیتمک کرکدر که دروی نادیدنی را
باید دید که آنی کورملسی معقول دلمینی کورمک کرک ونا
شنیدنی را باید شنید واستماع معقول دلمینی استماع
ایتمک کرک ونابوییدنی را باید بویید واستشمامی
معقول دلمینی استشمام ایتمک کرک بجایی دن مراد
خلا درکه آنده کشف عورت وباد قباحت وبوی نجاست
لازم کلور عاقل خود بونلری اختیار ایله اختیار ایتمز حکما
کفته اند حکما ایتمشلردر که کرسنکی بیمار نیست در مزاج خلق
مزاجی خسته لقدر ومرض درکه شراب وطعام اوراماده
علاجی که شراب وطعام آنک علاجی ماده سیدر شرابدن
مراد بونده ایچلین نسنه در نادان کسی که خود را باختیار بیمار
سازد نادان شول کمسه درکه اختیار ایله کندو سنی
مریض ایده تا باضطرار تیمار کند تا اضطرار ایله علاج ایده کلوا
واشربوا ولاتسرفوا قطعه می کند کسب اشتها خواجه
خواجه اشتها کسب ایلر تا بآن رخنه در مزاج کند تا انکله مزاج
حسنه رخنه یعنی مزاجنه ضرر ایره رخنه کدک که مراد

ضرر دز و آنکه آن رخنه را نپخته و خام و آندن صکره اول
رخنه یه پخته و خام دن هر چه باید با آن علاج کند
هرنه که بولور آنکه علاج ایلر حاصل معنی اختیار ایله کند و
بیمار ایلر اشتها کتوردک سببی ایله صکره اضطراری اکل
و شربله علاجه مباشرت ایلر دیمکدر و با آن ترکیبه کرمو
دی و اما اول ترکیب که بیوردک اودخی معتبوطم دکلدر اول
سببدندر که مباشرت با زنان شعبه ایست از جنون
زن لرله مباشرت و جماع جنون دن بر بداقدر و از قاعده
خرد بیرون در عقل قاعده سندن بیرون در زیرا دوست
که خلیفه روی زمین بعید و بدیع در که روی زمینک
خلیفه سی پیش دختر کی بد و زانو در آید ایکی زانو سیله
بر دخترک اوکنه کله و از ره شهوت بد و تملق و چاپلوسی
نماید و شهوت طریقندن یعنی شهوت سببندن اکه
تملق و چاپلوسلق کوستره قطعه ای زده لاف خرد
چند ز شهوت کیری ای عقل لافنی اورسن که
پنجه بر شهوت میلندن گیسوی شاهد در زنجیر جنون جسبانی
شاهدک گیسوسنی طوترسن و جنون زنجیرنی تحریک ایلرسن
شاهددن مراد بو محلده زن در و فا رسیده تذکیر و تانیثه
اعتباری یوقدر مراد الجنون فنون جسبنجه حد دن بیرون

ان

زن دوست لوح و شهوت پرستلک جنوندن بر شعبه
ایدوکن اشعار در بیت چه جنون باشد ازین بیش که پیش
زنکی بوندن زیاده نه جنون اولور که بر زن چو کزک اوکنه
بنشینی بر زانو و کون جنبانی دیز اوجیله اوتوره سن و
کونکی تحریک ایده سن بیت از اندان بیرون مرو پیش زنی
نه دیوانه تیغ بر خود مزن حکایت در مجلس کسری که کس
از حکما جمع آمدند نوشیروانک مجلسنده حکمادن اوچ کمسنه
جمع کلدیلر یعنی حاضر اولدیلر فیلسوف روم و حکیم هند و بزرجمهر
رومک فیلسوفی و هندک حکیمی و بزرجمهر سخن با آنجا رسانیدند
و سوزی بورایه ایرشدردیلر که سخت ترین چیز ها چیست
که نسنه لرک بکرک مشکلی ندر رومی گفت رومی ایتدی که مراد
فیلسوف رومدر پیری و سستی و ناداری و تنکدستی پیرلک
و ضعیف لک و فقیرلک و قدرتسزلق ایله هندی گفت
هندی حکیم ایتدی تن بیمار با اندوه بسیار چوق غصه ایله اولان
خسته تن در بزرجمهر گفت ایتدی نزدیکی اجل با دوری از حسن
عمل حسن عملدن ایراقلق ایله اجلک یقین لغی دمراد اجلی
قریب اولوب حسن عملی اولمیه دیمکدر همه بقول بزرجمهر رضا
دادند جمیعسی بزرجمهرک قولنه رضا ویردیلر و از قول خویش باز
آمدند و کندولرک قولندن رجوع و فراغت ایلدیلر قطعه

پیش کسری ز خردمند حکیمان میرفت کسرینک حضورنده
حکیملردن کلام و مصاحبت واقع اولدی سخن از سخت
ترین چیز درین لجه تخم بوعم لجه سنده مشکل ک لسنه دن لجه
عمدن مراد دنیادر آن ایکی کفت که بیماری و انده دراز اول
بری آیتدی که خسته لک دراز و بسیار غم در و آن دکر کفت
که ناداری و پیری ست بهم داول بری آیتدی که فقیرلق و پیرلک معا
سیمین کفت که قرب اجل و سو عمل اوچنجی سی آیتدی وسوء عمل در
که قرب اجلدر عاقبت کشت بزرجمهر سیم حکم حکم عاقبت
حاکمک حکمی اوچنجی نک ترجیحنه اولدی مراد بزرجمهرک
قولی مقبول اولدی دیمک در حکم عدم وزنی اوزره حاکم
معناسنه در حکمت حکیمی را کفتند مر حکیم آیتدیلر که آدمی
بخوردن کی شتابد که آدمی یمکه نیچون عجله ایلر کفت آیتدی توانکر
هرکاه که کرسنه باشد غنی هرکاه که کرسنه اوله و درویش
هرکاه که یابد و درویش هرکاه که بوله بخور چند انکه ننهد قطعه
خانه عمر اول قدر که عمر خانه سی زبیش و کمی در خبر الی
کرشت وقلت سببندن خراب لغه یوز قویمه ننهد ک
معناسی مصراع ثانینک قیدی اولندی مراد اول قدر واقیمه که انک
سببی بله مریض اولوب هلاک اوله سن و اول قدر آزیمه که
آجلقدن هلاک اوله سن دیمکدر اگر دارنج هر که که خواهی

هلا

اکر

اکر غنی و قادرایسک هرکاه که استرسن یه وکرنادار ای
هرکاه که یابی و اگر فقیر و قدرتسز ایسک هر بر وقتین ۱
که بولورسن ینی حکیمی با پسر خود کفت بر حکیم کندونک
پسرنه آیتدی که باید که بامداد از خانه بیرون نیایی کرک
که صباح خانه دن طشره کلمیه سن تا نخوری
بطعام ناشتایی نا داکی اول تیجی طعامه آچیه سن زیرا که
سیری زیرا که طوقلق تخم حلم و بردباریست حلم و برد
بارلغک تخمی در بردبار حلیم برد باری حلم معناسنه در
و کرسنگی مایه خشک مغزی و سبکساری و آتچلوق قلت عقلی
و خفتلک سبب مایه سیدر قطعه خوی خود را از روزه
تیز مکن صوم دن کند و خوی تیز و بد ایله کز همه حلم و بردباری
به زیرا جمیع سندن حلم و برد بارلق ایودر چون نشود
روزه مایه آزار چونکه صوم آزار و حدتنه سبب و مایه
اوله روزه خواری زرونده داری به صایم لقدن صایم
اولمقدن یکدر روزه صوم روزه دار صایم روزه خوار
صوم ستیجی یعنی صایم اولمین کمسنه بس چون کرسنه
باشی پس چونکه آج اوله سن هر آتش و نانی که بینی
طشره دن هر آتش و نانی که کورسن از طبیعت
تو شهوت آن خیزد سنک طبیعتکدن آکا میل

واو قالقوب آشنایان که نشستنی و آشنالرله طعامه که
اوتورسن طامعه تو در ایشان آویزد منک قوت
طامعک آنلره تعلق ایلرسین ول طمعدن انلرک
حضورنده سکا خجالت لازم کلور **قطعه** هر چه یابی
بخانه از تر و خشک تر و خشک دن خانه ده هر نه بولور
ایسک نه بکزان تا حد شبع بخوری نک که آندن دویجه
ییه سن تا طعام کسان هوس نکنی تا کمسه لرک
طعامنه هوس اتمیه سن و ز عطای خسان طمع ببری
و ادانی نک لحاندن طمعی قطع ایده سن **حکمت** چون
میزبان بر کنار خون نشیند چونکه میزبان سفره کنارنده
اوتوره و خود را درمیان نبیند و کندو سنی اورتاده
کوره مراد نان و نعمتیم دیوب امتنان این دیمک در
طعمه از جگر خود خوری به که از نان او فی الحقیقه کندو جگر
کدن طعمه ییه سن و شربت از خون خود آشامی به که
از خون او و کندو قانکدن شربت ایچه سن یک که
انک سفره سندن ایچه سن تو همه دجه در طعمه بی کند و
جگر کدن ییه سن و شربتی کند و قانکدن ایچه سن مراد
بودر که کشی کندو جگر بندن طعمه یمک یکدر انک نانینی یمک
دن و کندو قانندن شربت ایچمک یکدر انک شربتنی

ایچکدن **قطعه** هر که گوید خوان و نان من بکش هر کیمکه
بنم خوان و نانم دیه و امتنان این پای خویش از
خون و دست از نان او کند و یا کی انک سفره سندن و
دستکی انک نانندن چک و فراغت ایله بکش لفظنک
معناسی مصراع ثانیه قید اولندی تره گز بوستان خود
خوری شول تره که کند و بوستانکدن یرسن خوشترست
از برّه بریان او و آنک بریان قوزی سندن خوش کدر
زیرا بی منتدر **بیت** حرامست بود خوان آنکس چشید
که چون سفره ابرو بهم بر کشید **قطعه حکمه** پنج چیز هر کس که
دادند هر کمسیه که بش نسنه ویردیلر زمام زندگی خوش
در دستش نهادند لطیف درلک زمامنی انک الننده قو
دیلر مراد بودر که شول کمسه که آنی بو بش نسنه اولا اول
کمسه ذوق و صفاده در **اول صحت بدن** اول صحت بدندر
دوم امنی اکنجی امین لکدر که دن خوف
اولمیه **سوم سعت رزق** اوچنجی رزقک وسعتیدر که تمام
قدرته مالک اوله **چهارم رفیق شفیق** دردنجی شفیق
و مهربان رفیقدر **پنجم فراغت** بشنجی فراغت
و حضور قلبدر و هر کس را که ازین جمله محروم کرده اند
و هر کمسه یی که بو نسنه لردن محروم ایتمشلردر زنج

کانی خوش بروی وی بر آورده اند لطیف دیرلک و حضور
بابنی آنک یوزنه سد ایلمشلردر که ابدی آسوده لک
یوزنی کورمز قطعه بر پنج میرسد استاد زن کانی خوش
لطیف دیرلک اسبابنی تشه ایرشور زبه اتفاق حکیمان
شهره آفاق عالمک مشهوری اولان حکمانک اتفاقیله
فراغ و ایمنی و صحت کفاف معاش فراغ و امن و صحت
و معیشته کفایت ایلر قدرت رفیق نیک سیر همدم
نیکو اخلاق نیک سیر رفیق نیکو اخلاق مصاحب که اول
بشن مراد بونلردر بو بهم وجه در سیرتلری خوب و رفیق
اخلاق و لطیف مصاحب رفیق و همدمی بر دوتمشدر حکمت
هر نعمتی که برکت زوال پذیرد هر بر نعمت که مونده زوال
قبول ایدر خردمند آنرا در حساب نعمت نکیرد عاقل آنی
نعمت حسابنه طوتمز اگرچه عمر دراز بود اگرچه عمر طویل اوله
چون مرگ روی نمود چونکه موت یوز کوستردی از آن
دراز چه سود اول درازلقدن نه فائده نوح هزار سال
درجهان بسر برده ست نوح پیغمبر علیه السلام بیک
ییلی جهانده یاشه النتشدر امروز هزار پنج سال
است بوکون بش بیک ییلدر که مرده اولمشدر قدر
نعمتی راکه جاودان باقی شول نعمتک قدر و اعتباری

بر کرانه باشد
وار آفت زوال
صح

اولور که باقی اوله قطعه بنزد مرد دانا نعمت آنست
دانا مردک قتنده نعمت اولدر که وجانت بود جاوید
سرور که سنک جانک اندن ابدی مسرور اوله نه سیم
و زر که چون کورت شود جای نعمت سیم و زر دکلدر زیرا
چون سنک برک قبر اوله بماند همچو سنگت بر سر گور
سیم و زر قبرک باشنی اوزره اولان سنک کبی بیرون
و جدا قالور بلکه نعمت و دولت اعمال صالحه در که هرکز
سندن منفک اولمیوب ابدی نعمت و سعادته سبب
اولور قطعه دولت آنست که بی خون دل آید بکنار ورنه
باسعی و عمل باغ جهان این همه نیست حکمت بزرجمهر را
پرسیدند بزرجمهره سؤال ایلدیلر که کدام پاکیزه تر که
قنغی پادشاه عادلرک و پاکیزه ترکدر گفت انکه پاکیزگان
ازوی ایمن باشند ایندی اول پادشاه که پاکیزه لر و صالح
لر اندن ایمن و آسوده اولالر و گنهکاران ازوی برسند
و گنهکارلر و بدبختلر اندن خوف و حذر ایدرلر پادشاه دور
زمان مرادخان کبی بیت شاه آن باشد که روشن
خاطر و بحر دل بود پادشاه اولدر که روشن خاطر و عاقل
اوله نیکوانرا حال ازو نیکو بدانرا بد بود ایولرک حالی اندن ایو
بدلرک حالی اندن بتر اوله جمیع خصوصده رسوم عدلی

تمام اجرا ایمک سنتی ایله **حکایت** حجّاج را گفتند حجاجه
ایتدیلر که از خدای تعالی بترس که خدای تعالیدن خوف
ایله و با مسلمانان ظلم مکن و مسلمانلره ظلم ایلمه بمنبر برآمد
منبره وارده چقدی و وی غایت فصیح بود و حجاج زبانده
فصیح ایدی گفت خدای عزّ و جلّ مرا بر شما مسلط کرده است
ایتدی خدای عزّ و جلّ بنی سزک اوزرکوزه مسلّط
و حواله ایلمشدر که اگر من بمیرم که اگربن اولم شما بعد از من
از ظلم نخواهید رست سز بندن صکره ظلمدن خلاص
بوله‌میه‌سز با این فعل که شما راست بو فعل سببی ایله که سزک
ایچوندر بو سوم وجه در سزک در زیرا بعنی بو قبیح فعلکز سببی ایله
و خدای تعالی را چو من بندکان هستند و خدای تعالینک بندن
غیری بنده‌لری وار در مگر چنانکه من بمیرم اگر ایچلین که
بن اولم بکی بدتر از من بر شما آید بندن بد امرزک و ظالمرک
بربنن سزی سزک اوزرکوزه حواله ایدر **قطعه** خواهی که
شاه عدل کند عدل پیشه باش ای شتر ابیک که شاه
عدل ایسن سن داخی عدل پیشه اول و امره امتثال و نواهی
دن اجتناب ایت تا که در کار خود که معرکه گیرودار نشست
کنند و اشکن که سنک گیرودارک معرکه سیدر معرکه اسم
مکاندر که جنک و قتال اولان موضع در اگرچه اصل

اوروه
جمعیت یرینه دیرلر گیرودار محلنده استعمال اولنور طوت
طوت معناسنه استعمال اولنمش در و غوغا معناسنه داخی
واقع اولور بوستانک بو بیتنده **بیت** نهیبی از آن
گیرودار آمدش • گریزی بوقت اختیار آمدش
بعضی محلده طنطنه و طمطراق و سلطنت معناسنه استعمال
اولنور نته که گلستانک بو بیتنده واقع اولمشدر **بیت**
این همه هیچست چون می بگذرد • تخت و بخت امر و نهی
و گیرودار اما بو وجه اوّل محلّه ملایم در شاه آینه است هرچه
تاهمی بینی اند و شاه آینه در شاهدن همر گو رسک
بر تو فگند فاعلی کار و بار تست سنک احوالنک فاعلی سی
آنی یر تو براغمش و منعکس اولمش در اندر و نک معناسی
بو مصراع ثانیه قید اولندی بو سوم وجه در شاه آینه در
هر نه که انی گوررسن سنک احوالنک فاعلی سیدر که منعکس
اولمشدر **حکمت** پادشاهی از حکیمی نصیحت طلب کرد بر
پادشاه بر حکیمدن نصیحت طلب ایلدی حکیم گفت از تو
مسئله پرسم حکیم پادشاهه آیتدی سندن بر مسئله
سؤال ایدرم بی نفاق جواب گویی اگر راست و نفاق
سز جواب دیرسک زر را دوست تر داری یا خصم را التونی
دوست ترک دو مقبول رک طورتسن یا خصمی می گفت زر را

پادشاه ایتدی زری مقبول رک دوترم گفت چون نیست
که انرا که دوست تر داری حکیم پادشاهه ایتدی نیجه در که
آنی یعنی زری که دوست رک دوترسن اینجا بنهی بونی یعنی
دنیاده قورسن وآخرته کیدرسن وآنچه دوست نداری
یعنی خصم را وآنی یعنی خصمی که دوشمن دوتمزسن با خود
بری کندک ایله آخرته ایلدرسن زیرا قیامتده حضور
حقده خصمیله برابرلشیز پادشاه بگریست وگفت پادشاه
اغلدی وایتدی نیکو پندی دادی یو پندویردک که
همه پندها درین درجست که جمیع پندلر بو پندده درج
وموجود در **قطعه** هزار گونه خصومت کنی بخلق جهان
خلقه ایله بیک درلو خصومت ایلرسن زبس که در هوس
سیم وآرزوی زری زیاده که سیم هوسنده وزر
آرزوسنده سن نزاست دوست زر وسیم وخصم
صاحب آن زر وسیم سنک دوستک ومقبولک زر دا
صاحبی خصمک ومبغوضک در که گیری از کفش انز انظلم
وحیله کری زیرا خصمک الندن انی ظلم وحیله کرلق ایله
اخذ ایلرسن نه مقتضای خرد باشد ونه نتیجهء عقل
خردک مقتضاسی وعقلک نتیجه سی دکلدر که دوست را
بگذاری وخصم را بری که دوستی دنیاده قویه سن وخصمی

عقبایه ایلیده سن مرخود برعکس گرک ایدی **حکایت** اسکندر
یکی ازکاردانانرا اسکندر کاردانلردن برنی ازعمل
شریف عزل کرد بر شریف عملدن عزل ایلدی وعمل
خسیس بوی داد که بر خسیس عمل ویردی روزی آن مرد
بر اسکندر آمد بر کون اول کمسه اسکندر قتنه کلدی بر
کس رایله بو نوع عنده معاشنه اولمق روش در رانک
سکونیله علی معاشنه دخی اولمق جایز درکه معنی
اکه کوره اولور گفت چگونه می بینی عمل خویش را اسکندر
اکا ایتدی کند وعملکی نیجه کورسن گفت زندگانی
پادشاه دراز باد اول کمسه اسکندره ایتدی پاد
شاهک حیاتی دراز اولسون نه مرد بعمل بزرگ شود
کشی عمل ومنصبله بزرگ وشریف اولماز بلکه عمل بمرد
بزرگ وشریف شود بلکه عمل ومنصب کشیله بزرگ
وشریف اولور پس در هر عمل که هست پس هر عمل
که وار درانده نیکوسیرتی باید وداد وانصاف نیکو
سیرتلولک وداد وانصاف کرک کد رسیرتی ده
یا وحدت ایچوندر معنی بو بابه اولمق جایز در بر نیکو سیرت
وداد وانصاف کرک اسکندررا خوش آمد انک بو
سوزی اسکندره خوش کلدی باز همان عمل بوی داد

کروهینه اول عملی اکه دیردی **قطعه** بایدت منصب بلند
بکوشش سکا عالی منصب کرک ایسه سعی ایله تا بفضل
وهنر کنی پیوند تا فضل وهنره تعلّق واتصال ایده سن
نه بمنصب بود بلندی مرد مردک رفعتی وبلندلکی منصب
ایله اولمز بلکه منصب بود بمرد بلند بلکه منصب مرد ایله
عالی اولور **حکمت** سه کار از سه گروه زشت آید
اوچ ایش اوچ طایفه دن قبیح کلور تندی از پادشاهان
حدت وتندلک وحرص مال از دانایان وعلمادن ماله پادشاهلردن
حرص وبخل از توانگران واغنیادن بخل **قطعه** این سه
کارست کش نگار در زشت بو اوچ فعل در کانی زشت
ونامعقول نقش وکتابت ایلر ازنه کس خامه نگارش
اوچ کمسه دن نقاشش وکاتبنک خامه سنی تند خویی
زپادشاه قوتی قوتی پادشاهدن تندخویلک
وحدت حرص دانا وبخل دارنده عالمک حرصی وغنینک
بخلی **حکمت** حکیمان گفته اند عاقل را ایمنش لرد زکه هیچ نکه
جهان بعدل آباد ان کرد که آنچنین که جهان عدل ایله معمور
اولور عدل از رعیت خویش عدل کند وناحیه سندن بهزار
اوفرسنک روشنایی بخشد هزار فرسخ دک روشنالوح
بخشلر وفرسنکادن اکی بیک آدم فرسخ آنک معربیدر

وجور از جای خود وجور کند ومکانندن بهزار فرسنک
تاریکی دهد هزار فرسنکدن ظلمت ویرر **قطعه** بعدل
کوش که چون صبح آن طلوع کند عدله سعی ایله که چون انک
صبح طلوعی ایله فروغ آن برود تا هزار فرسنکه انک
فروغی وشعله سی هزار فرسنکه دکن کیده ظلم ظالم چو ظاهر
شود بر آید ز ظلمک ظلامی چونکه ظاهر اوله جهانی زبیزه گی وتلخ
عیشی وتنکی بیزه لکدن وتلخ عیشلکدن وتنکلکدن
جهان پر اولور اصلا ذوق وصفا قلمز بر آید بر کی معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی **حکایت** درویشی قوی همت قوی
وبلند همتلو بر درویشن با پادشاه صاحب شوکت صاحب
عظمت بر پادشاه ایله طریقهٔ اختلاطی اختلاط ومصاحبت
طریقه سنی وسابقهٔ انبساطی داشت وبر انبساط وملاطفت
سابقه سنی طوتردی روزی از دی نسبت بخود بر کون
پادشاهدن کندویه نسبت کرانی کونس کردی ثقلت
وانقباض فهم ایلدی هرچند تجسّس نمود نه قدر که تجسّس فهم صح
کوستردی وسعی ایلدی جز کثرت وبسیاری آمد وشد
کلوب کتمک کثرت وبسیارلکندن غیری انزا سبیی نیافت
اکه بر سبب بولمدی دامن از اختلاط او درچید انک
مصاحبت واختلاطندن دامننی دیردی وبنشاط انبساط

در نوردیده و انبساط و لطیفه بساطی دردی مراد فراغت
ایتدیکی دیمکدر روزی پادشاه را در راهی اتفاق ملاقات
افتاد بر کون بر یولده پادشاه اول درویش ایله اتفاق ملاقات
دوشدی اتفاق مضاف اولدقده معنی بویله اولور ملاقات اتفاقی
واقع اولدی زبان بملاقات او بگشاد درویش ایله مصاحبت
دل آچدی بویله دیو که ای درویش موجب چیست که ای درویش
سببنه در که از ما بریدی که بزدن منقطع اولدک و قدم
از آمد و شد ما بریدی و بزه کلوب کتمکدن قدمکی چکیدک یعنی
فراغت ایلدک گفت موجب آنکه درویش ایتدی سبب اولدر که
دانستم که از جهت نا آمدن سؤال ایدم که کلمکدن اوتری
اظهار ملال ملال اظهاری به که بیک کره از جهت نا آمدن اظهار
ملال کلمکدن اوتری ملال اظهاری مراد کلمامک سؤالی کلمک
ملالندن اولی ایدوکن اشعار در قطعه بدرویش گفت آن
توانگر چرا درویش اول غنی ایتدی نیچون توانکردن مراد پادشاه
در به پیشم پس از دیر ما آمدی بنم حضوره مدت مدیده
دن صکره کلدک گفت این چرا نامدی پیش من درویش
اکا ایتدی بو چرا نامدی کلامی معناسی بویله در نیچون بنم
حضوره کلمدک بو هم وجه در که کلام این چرا نامدنی اولوب
من درویشه مصروف اولوب معنی بویله اوله درویش اکا

دیدی

دیدی بونیچون کلمدک کلامی قتمده بسی خوشترست از
چرا آمدی دن زیاده لطیفرک و خوشترک در
چرا آمدی نیچون کلدک معناسنه در روضهٔ سوم در بیان
شکفتن شکوفهای باغستان حکومت و ایالت و نخجی
روضه حکومت و ایالت باغستانی شکوفه لرینک آچلمسی
بیاننده در که متضمن میوهای نصفت و عدالتست که اول
شکوفه نصفت و عدالت میوه لرنی متضمن در ایالت امانت
وزنی اوزره حفظ دوتمق معناسنه در که بونده والی لوح و پادشاه
لوح مراد در حکومت حاکملق نصفت کثرت وزنی اوزره
انصاف و داد معناسنه در بونده معنی اول مراد در زیرا
عدالت انی معنی در مراد بو در که بو روضه پادشاه لرک
حکم و حکومتی بیاننده در که انلره لازم اولن عدل و انصاف
در فائده در وجود سلاطین سلاطینک وجود و ظهورینده
حکمت و فایده ظهور نصفت و عدالتدر انصاف و عدلک
ظهوری در که خلق عالم انلر سببیله حضور و سرورده
اولالر نه ظهور نصفت عظمت و جلالت عظمت
و جلالت صفتنده ظهور ایلدر که تا جلال و کبریا ایله متصف
اولوب عدل و انصافی فراموش ایتمیه لر نوشیروان
با آنکه از دین بیگانه بود نوشیروان نشونک برله که دین

روضهٔ سوم

بیت

الهی دن بیگانه و دور ایدی زیرا آتش ایدی در عدل و راستی
یگانه عدل و راست لقده یگانه و لانظیر ایدی لاجرم
سیّد کاینات اول سیّدن کاینات تک سیّدی علیه
افضل الصلوات واکمل التحیات افضل الصلوات واکمل
التحیات آنک وزرنه اولسون تفاخر کنان گفت تفاخر
ایدرک آیتدی ولدت انا فی زمن السلطان العادل بن
سلطان عادل زماننده وجوده کلدم مثنوی پیمبر که در
عهد نوشیروان پیغمبر حضرتی که صلّی الله علیه وسلم نوشیروان
عادل زماننده برخ گشت چشم و چراغ اولدی که جمیع
عالمه هدایت آندن ایرشدی همی گفت از ظلم از ان ساده
ام آیتدی اول سیّدن ظلم دن ساده ام و پاک که در عهد
نوشیروان زاده ام که نوشیروان عادلک زماننده
دوغمشم قطعه چه خوش گفت آن ناصح نیک خواه دل
نیک خواه ناصح نه لطیف دیدی بگوش دل آن ستمکاره
شاه اول ظالم شاهک قلبی سمعنه مراد نسوزنی
آکا اصغا و فهم ایتدردی دیمکدر معقول قول بو ایکی بیت در
که از ظلمت ظلم اندیشه کن که ظلمک ظلمت ضررندن خوف
و اندیشه ایله یعنی آزمون عدل را پیشه کن امتحان و
تجربه ایچون عدلی کند و کر پیشه و عادت ایله اگر عدلک

جهان

ازظلم

از ظلم ناید فره اگر عدل سکا ظلم دن فره و فایده لو
کلمنه فره فضل که زیاده دن کنایه در دگر باره یا در
ره ظلم نه تکرار ظلم طریقنه ایاق قو یعنی ظلمه شروع ایله
عدل خود مال حصول گلنه ظلم دن هزار بار رایی در در تواریخ
چنان است تواریخ عجم آنجلین در که پنج هزار سال که شش
بیک ییل سلطنت عالم عالمک سلطنتی گبران و
مغان تعلق داشت گبرلره و مغلره تعلق طوتدی
گبر آتش پرست و مطلقا کافر بو نوع ثانی مراد در زیرا
مغ آتش پرست معناسنه در و این دولت در خاندان
ایشان بود و بو دولت آنلرک نسلنده اولدی زیرا
که با رعایا عدل کردند زیرا که رعایایه عدل ایلدیلر و
ظلم روا نمی داشتند و ظلمی روا و معقول طوتمدیلر و در خبر است
که خدای تعالی خبرده وارد در که الله تعالی داود علیه
السلام وحی کرد داود پیغمبر علیه السلام وحی ایلدی یوبله
دیو که خویش را بگو کند و قومکه دی که پادشاهان عجم را
بد نگویند که عجم پادشاهلرینه نامعقول سویلمیه لر و ذم
ایلمیه لر و دشنام ندهند و دشنام ویرمیه لر دشنام
سویلمک که ایشان جهان را بعدل آباد ان کردند زیرا
انلر جهانی عدل ایله آباد ان و معمور ایلدیلر تا بنده کان

من دردی زنده کانی کنند تا که ینم ینم لرم انده در لک
ایلدیلر قطعه عدل و انصاف دان نه کفر و نه دین عدل
و انصافی بل [illegible] نه کفری و نه دینی بل آنچه در حفظ
ملک درکارست اول سنه که ملک و سلطنت حفظنه شده
در یعنی لازم و مهم در عدل بی دین نظام عالم را نظام
عالمه کافرک عدلی بو مهم وجه در نظام عالم ایچون کافرک
عدلی بهتر از ظلم شاه دین دارست مسلمان پادشاهک
ظلمندن بهتر و مقبولتر در حکمت قرین پادشاه حکیم فکرت
بیشه باید پادشاهک همدمی و قرینی فکرت بیشه یعنی صاحب
فکر حکیم گرک نه ندیم هزل اندیشه هزل اندیشه و یاوه گوی
مصاحب گرکمز زیرا که ازان بدرجات کمال بر آید زیرا که
پادشاه اول فکرت بیشه حکیم دن کمال درجاتنه چقار و
ازین بدرکات نقصان گر آید و بو هزل اندیشه حکیم دن
نقصان درکاتنه میل و تنزل ایلر درجات اعلی دن درکات
اسفل اعتبار ایله در حاصل معنی کیشی نک مصاحبی حال
اوزره ایه الطبیعة سارقة حسبنجه اگر دخی اول حالدن
البته بر بهره آور شود یعنی در قطعه هر نکته که آید از لب
دانا چو گوهریست هر نکته که دانانک لبندن کله بر گوهر
کبی در ز خویش آنکه ساخت گنج گهر درج سینه را ز خویش و سعا

دلوا اول کمسه که سینه سی درجنی گوهر گنجی دوزدی مراد سعا
دتمند شول کیشی که نکات و نصایح ایله قلبنی پر ایلدی دیمکدر
دانا دل از جواهر حکمت خزینه ایست عالم حکمت جواهرندن بر
خزینه در دانا دل عالم معناسنه در از خویشتن جدا ید از ان
خزینه را دل خزینه گنده کندن جدا دوکه خزینه دن مراد عالم در
حکایت بامدادی بر صباح موبد موبدان با قباد
شاه همعنان بود موبد موبدان قباد شاه ایله همعنان اولدی
موبد موبدان میدانی نک روایتی اوزره آفتاب پرست
لرک اولو دانشمندیدر که جمیع مشکللرنی اندن سؤال ایدرلر
و سوزلرینی اندن روایت ایدوب ناپیدا ایلرلر اما عجم
شعرلرینک شعرلرنده استعمال اولنان ندن فهم اولنور که
هر ملتک اولو دانشمندنه اطلاق اولونه بو سوز معقول در
زیرا قباد آتش پرست ایدی حق بو در که موبد موبدان ملت
لرنه گوره معنی مثابه سنده اولان کمسه در که مشکللرینی
اندن سؤال ایدرلر مرکب دمی بدفع فضلات موبد موبدانک
مرکبی فضلاتنک دفعیله یعنی کننده ونک نجاستنیله قوایم خود را
از دم تا سم بیالوده کند ونک آرد ایقلرینی دمدن سمنه
دکن بولاشدردی فضلات جمع فضله در که بونده نجاست
معناسنه در دم قویرق سم طیناق معناسنه در تشویر بیام

بو بر راه یافت اکا تمام خجالت یول بولدی یعنی زیاده خجل
اولدی در آن اثنا قباد شاه اول اثناده قباد شاه . دیرا
از آداب سه رکابی ملوک و همعنان سلاطین سؤال کرد که
ملوکلک سه رکابلغی و سلاطینک همعنانلغی ادب لرندن
سؤال ایلدی گفت یکی آنست مؤبد مؤبدان قباده ایتدی
بری اولدر که در شبی که بامداد شول گیجه ده که علی الصباح
با پادشاه سواری خواهند کرد پادشاه ایله سوارلق
ایلیه استرلر بو هم وجه در سوارلق ایلیه لر گرکدر مرکب
خود را چندان علف ندهند کند و مرکبنه بعض کند لرنک
مرکب لرنه اول قدر واز علف ویرمیه لر که بامداد موجب
تشویر راکب کردد که صباح راکبنک خجالتنه سبب
اوله مراد علفی اول قدر چوق ویرمیه لر که صباح مرکب کندوسنی
فضلات ایله آلوده ایتدکندن راکبه خجالت لازم کله دیک
قباد استحسان وی کرد قباد اکا تحسین و آفرین ایلدی
و گفت وایتدی بدین حسن کیاست و صدق فراسة
ست بو حسن کیاست و صدق فراست سببی ایله در که یافته
آنچه یافته که بولمش سن آنی که بولمش سن قدر و رفعت و
اعتبار دن قطعه ناخردمند که برقاعد طبع رود نادان
که طبع قاعدسی اوزره گیدر و انک مقتضاسیله عمل ایلر

سه

سه آداب وی قید زرده صدق وصوابه انک جمیع ادابی
صدق و صواب طریقیندن دوشمش اصلا مقبول اولماز
لیک بخرد که بدستور خرد کار کند اما عاقل که عقلک قانون و
دستوریله کار و عمل ایلر شود از حسن کیاست ادب آموز دواب
حسن کیاستندن چارپای لره ادب تعلیم ایدیجی
اولور بیت اولده ناخردمند در نونده که نادان و جاهل معناسنه
در بیت ثانیده بخرد اگرچه درکه دانا و عاقل معناسنه در
کیاست زیرکلک و فراست فهم دستور بونده قانون معناسنه
در قانون عادت حکمت مقربان پادشاه چون کسانی
اند پادشاهلرک مقربلری شول کسه لر کبی در که بکوهی
بالا روند که بر بلند طاغه چقارلر اما عاقبت بزلازل قهر و
نوازل دهر اما عاقبت زلازل قهر و نوازل دهر سببی ایله ازان
کوه بزیر خواهند آمد اول کوه دن آشغه کله لر گرکدر زلازل
جمع زلزله در نوازل جمع نازله در نقصان معناسنه و ضرر معناسنه
داخی استعمال اولنور و دشکل نیست که افتادن بلند تران
دشکل بوقدر که زیاده بلند لرک دوشمسی صعب تر خواهد بود
مشکل ترک اولیسر درد و زیر آمدن فروتران دو زیاده آشغه ده
کیلرک آشغه کلمسی یعنی دوشمسی سهلتر آسانرک اولیسر در
سهلتر خواهد بود تقدیرینده در مثنوی بو دایوان قرب شاه دالا

شاهک قرب ایوان بلند در قربی ایوانه تشبیه ایلمش در ایوان
مرد بسیار بالا اول ایوان اوزره زیاده بلند کیمسنه که بر نشیم
چون ازان ایوان درافتی زیرا قور قرم چونکه اول ایواندن دوشه
سن زهر افتد دکلمنز افتی بهر بد و شمشدن محکم رک دوشه
سن مراد قرب سلطان جای هولناک و ورطهٔ هلاک ایدوکن
اشعار ایدر مصراع قرب سلطان آتش سوزان بود حکمت می باید
که پادشاهانرا کرک که پادشاهلرک ندیمان منهیان راست
گفتار و راست کردار راست قوللو و راست فعللو منهیان
ندیملری منهیان اعلام ایدجیلر معناسنه در بر کار باشند کار
و بجستس اوزره اولالر تا احوال رعایا و گماشتگان برایشان
تا رعایانک و انلرک اوزرنه حواله و حاکم اولمشلرک احوال
و اخبارنی بوی رسانند پادشاهه ایصال ایلیه لر گویند ایدرلر
اردشیر بابکان بابکاندن اولان اردشیر بابکان بر نسلدر و انکه
ذکری قیدا احترازی در زیرا غیری نسلدن هم اردشیر نام
پادشاه کلمشدر پادشاهی آگاه بود جمیع احوالدن آگاه و خبیر بر
پادشاه ایدی چون ندیمان بامداد بیامدندی چونکه ندیملری صباح کلمه
لردی بگفتی فلان کس اردشیر ندیملرینه ایدردی فلان
کس امشب چه خورده است بو کیجه نه یمشدر و با فلان زن و کنیزک
صحبت داشته و فلان زن و فلان جاریه ایله مصاحبت طوتمشدر

و هرچه کرده بودی و هر نه که اول کمسه ایلمش ایدی یک یک
بگفتی بر بر ایدر ایدی تا مردمان گمان بردندی تا مردم گمـ
ظن ایدرلردی که مگر از آسمان فرشته می آید که مکر آسماندن
اکه فرشته کلور اوراکاهی دهور اکه جمیع احوالدن آگاه
لق ویرر و محمود سبکتکین نیز ازین قبیل بوده است
سبکتکین اوغلی سلطان محمود دخی بو بلوکدن اولمشدر
قطعه چو شاه در اینو داگهی ز حال سپاه چونکه پادشاهه
عسکرینک حالندن آگاهلق اولمیه نجی سپاه ز قهر وی
احتراز نکنند سپاه قنده انک قهرندن احتراز ایدرلر
بقصد ظلم هزاران بهانه پیش آرند ظلم قصدنه هزاران بهانه
ادکنه کتورلر بجنگ فسق هزاران ترانه ساز کنند
فسق جنکی ایله هزاران ترانه ساز و پیدا ایدرلر حکمت
ارسطاطالیس گوید ارسطو ایدر بهترین پادشاهان
آنست که بکرکس ماند پادشاهلرک ایورکی اولدر که
کرکسه بکزیه که کرد اکرد او مردار انک اطرافنده جیفه
درنه انکه بمردار ماند اویلیه کرکز که پادشاه جیفه یه بکزیه
که کرد اکرد او کرکسکه انک اطرافنده کرکسلر اوله یعنی
وی می باید که یعنی پادشاه کرک که از احوال حوالی خود کند و
حوالیسنک احوالندن برخبر باشد خبر او زن اولاو

حوالیٔ وی زحال وی غافل و انک حوالیسی انک حالندن غافل
اولنه آنکه وی ازحال حوالی خود غافل باشد اویله کرکمز که پادشاه
کند وحوالیسنک حالندن غافل اوله وحوالیٔ وی زحال وی
آگاه و انک حوالیسی انک حالندن اگاه اولا قطعه پادشه
باید که باشد همچو کرکس باخبر پادشاه کرک که کرکس کبی خبیر اوله
زانچه افتد دست کرد اکردش ازمردار ها اولسنه دن که
جیفه‌لردن انک اطرافنه دوشمش در مراد کرکس اطرافنه
اولان جیفه‌لردن خبردار اولدوغی کبی پادشاهه لازم درکه
اطرافنه اولانلرک احوالندن آگاه اوله دیکمدرنی نعوم داری
که کردش صف کشیده کرکسان پادشه شول جیفه کبی کرکمز
که کرکسلر انک چورسنه صف چکلمشلر و جمع اولمشلر تیز کرده
بهر نفع خود بران منقار ها کند و نفعندن اوتری اول جیفه
اوزره منقارلرینی تیز ایلمشلر منقار قوش بورنی زبونده کلام
بودرکه پادشاه عسکر و رعایانک احوالندن غافل اولموق
قباحت دربلکه ضرر محض در حکایت نوشیروان روز نوروز
با مهرجان مجلس داشت نوشیروان نوروز کونی مهرجانده یعنی
هم نوروزده هم مهرجانده مجلس طوتدی روزک نوروزک
اضافتی عامک خاصه اضافتی قبیلندندر مهرجان مهرکانک
معربیدر که وقت خزان در اول خزان آینک اون التنجی کونی که

عجم اول کونده بیرام ایلرلر و شب و روز اول کونی برابر اولور
دخی آیدن صنجاکه که اول کونی غلبه ایلدیکی ایچون اول کونه رعایت
ایلرلر بونی مراد ثانی در دید یکی را از حاضران نوشیروان اول
مجلسه حاضر اولنلردن بریسنی کوردی که با وی نسبت خویشی
داشت که نوشیروان انک ایله قرابت و خصملق نسبتنی
طوتدی یعنی کندو اقرباسندن ایدی جامی زرّین دربغل
نهاد اول کمسه بر زرّین جامی قولتغنه قودی تغافل کرد نوشیروان
اول خصوصه تغافل ایلدی که کویا کورمدی و هیچ نکفت و آکا
هیچ نسنه دیمدی چون مجلس برشکست چونکه مجلس پریشان
و آخر اولدی شراب داران کفتند شراب دار مجلسده اولنلره
ایتدیلر هیچ کس بیرون نرود هیچ کمسه طشره کیتمسون
نرود بونده مضارع منفی صیغه‌سی اوزره نهی غایب اولمق روا
در و بونک کبی ره رسیده چوق در و کتمه معناسنه دخی اولمق
جایزدر تا تجسس کنیم تا تجسس ایدلم که بر جام زرّین
می باید که بر زرّین جام کرکدر بو مجلسدن ناپیدا اولمشدر
نوشیروان فرمود که بکذار نوشیروان شراب داره
بیوردی که قو تجسس ایلمه آنکس که کرفت باز نخواهد داد
اول کمسه که اول زرّین جامی بو مجلسدن اخذ ایلدی کیرو ویر
میه در و آنکه دید غمازی نخواهد کرد و اول کمسه که کوردی

غمازلق ایلمیه در بعد از چند روز نیجه کوندن صکره آن شخص نیش
نوشیروان درآمد اول شخص نوشیروانک حضورنه کلدی جامهای
پوشیده یکی جامه لر کیمش و موزه های نو در پای کرده و آیاغنه
یکی موزه لر ایلمش یعنی کیمش موزه اوک موزه ها دن مراد اوک
ویشمق در تغلیب اعتباریله نوشیروان اشارت بجامهای وی کرد
نوشیروان آنک جامه لرنه اشارت ایلدی که اینها از آنست که بو
جامه لر اول زرین جامدن در و وی نیز دامن از موزه بر داشت اول
دخی دامننی موزه سندن قالدردی بو بیله دیو که این نیز از انست
که بو دخی اول جامدن در نوشیروان بخندید نوشیروان کلدی
و دانست که آنرا بضرورت بر داشته است و بیلدی که اول زرین
جامی ضرورت و احتیاج سببیله کوترمش در پس بفرمود پس نوشیروان
بیوردی تا هزار مثقال زر بوی دادند که بیک مثقال آلتون ویر
دیلر قطعه بر گناه توچو آگاه شود شاه کریم کریم شاه چونکه سنک
کناهک و زره آگاه و مطلع اوله معترف باش تا آن و زکرمش
عذر بخواه اول کناهه معترف اول و آنک کرمندن اول کناهک عذرینی
دیله مکن انکار که زانکه کناهی دیکر ست کناهکه انکار ایلمه زیرا که
انکار بر غیری کناهدر بلکه بسیاری ازان هم بتر انکار کناه بلکه
کناهه انکار هم اول کناهدن چوقلق یرا مزلک و قبیح رکدر حکایت
مأمون غلامی داشت مأمون خلیفه که هارون الرشیدک فرزندیدر

بر غلام طوتردی که ترتیب آب طهارت بعهده وی بود که آب
طهارتک احضار و ترتیبی آنک عهده سنده ایدی یعنی ابریق و
لکنی اول حفظ ایلردی هر چند روز آفتابه یا سطلی کم می شد
هر بر قاج کونده بر لکن ایله برابریق ضایع و ناپیدا اولوردی یک
روز مأمون بادی کفت بر کون مأمون خلیفه اول غلامه ایتدی که کس
آن آفتابه یا سطلی که ازاینجا می بری اول سطیل ایله آفتابه یی که بو
رادن ایلدرسن کاشکی هم بما بفروختی بنه بزه صاتسک کفت همچنان
کنم غلام ایتدی اویله ایدیم کفت این سطل حاضر را بخر غلام اول
محلده مأمون خلیفه یه ایتدی بو حاضر سطلی صاتون آل کفت بچند
میفروشی مأمون غلامه ایتدی نیجه یه صاترسن کفت بدو دینار غلام
ایتدی ایکی دیناره صاترم بفرمود تا دو دینار بوی دادند مأمون
بیوردی تا غلامه ایکی دینار ویردیلر کفت این سطل از تو در امان
شد مأمون غلامه ایتدی بو سطل سندن امین و امانده اولدی
شمدن صکره بو نی آلمه بو هم وجه در بو سطل سندن امانده اولدی
بو وجه ده استفهام معناسی وار در کفت آری غلام مأمون خلیفه
یه بلی اماندا اولدی که شمدن صکره آلمازم آفتابه ابریق سطل
لکن بیت آفتاب اول آفتابه آفتابه اولا لی ماه نو اولدی
لکن چرخ آسمان مبرزی قطعه سیم بزر خریده تنک بکیر از زر
خریده او زره سیمی تنک طوتمه یعنی بنده که خرجلق و ویرتابدان

نفس ادبیار آمد تا سیمله انک نفسنی آسوده اوله نه و آسیابکدن دست
خیانتنی کوته ایده تن با تلاف مال ازو درده نبنده دن مال اتلافنه
رضا ویره تا بتلاف جان نینجامد تا عاقبت جان اتلافنه سبب
اولمیه ترکیب معناسی بوبله در تا جان اتلافنه آخر اولمیه مرادبنده
لرکی خسیح لقدن محروم ایلمه تا که قدرتسز لقدن خطالو وضررلو
نسنه لره ارتکاب ایتمیه لر دیکدر زر خریده دن مراد بنده در

حکایت میان عقیل بن ابی طالب و معاویه دوستی بود تمام
مصاحبت بر دوام ابی طالب اوغلی عقیل ایله معاویه نک ارالر
سنده تمام دوستلق و دوام اوزره مصاحبت وار ایدی عقیل
حضرت علی نک برادری در کرم الله وجهه روزی در راه مودت
شان خاری افتاد بر کون انلرک مودتلی طریقنده بر خار
دوشدی و بر جهره محبتشان غباری نشست و انلرک محبت
جهره سی اوزره بر غبار اوتوردی مراد ما بینلرنده بر کدورت
واقع اولدی دیمکدر عقیل از معاویه ببرید عقیل معاویه دن
منقطع اولدی واز آمد و شد مجلس او پای در کشید و
انک مجلسنه کلوب کتمکدن ایاغنی چکدی معاویه عذرخواهان
بوبی نامه نوشت معاویه اعتذار ایدرک اکا نامه یزدی بو بیتدیو
که ای مطلب علای بنی عبد المطلب که ای عبد المطلب اولادینک مطلب
اعلاسی وای مقصد اقصای آل قصی وای آل قصینک مقصد

اقصاسی آل قصی حسیب ونسیب بر طایفه در وای آهوی
نافه کشای عبد مناف وای عبد منافک نافه کشای آهوسی
عبد مناف آل قصی کبی حسیب ونسیب بر طایفه در وای منبع
مکارم بنی هاشم وای بنی هاشمک منبع مکارمی بنی هاشم
دخی حسیب ونسیب بر طایفه در مکارم جمع کرم در خلاف قیاس
وجمع مکرمه اولمق جایز در آیت نبوت در شان شماست
نبوت آیتی سزک شانکزده در وعز رسالت در خاندان شما
ورسالت عزتی سزک خاندانکزده در نکجا شد آن همه
بزرگواری وحلم بردباری اول دوکلی اولولق وحلم وبردبارلق
قنده کتدی بازآی که از رفته پشیمان کرد و کلکه واقع اولمش
خطادن پشیمانم واز کفته پریشانم وسویلیمش سوزدن پریشان
وبیحضورم رباعیه تاکی هدف ناوک کین خواهم بود تجنه دکن
کین ناوکنه نشانه اولسم کرک وز دوری تو بی دل ودین
خواهم بود وسنک فراقکدن تجنه دکن بی دل وبی دین اولسم
کرک بر روی زمین پیش توام رو بزمین یر یوزنی اوزره
سنک حضورکده یوزم یر اوزره در که سکا تواضع ایلرم
در زیر زمین نیز چنین خواهم بود یر آلتنده دخی بوبله اولسم
کرک مراد هر کز محبتنک بندن جدا اولمز دیمکدر هدف نشانه
تیر در ناوک دوشش اوقی ومطلقا تیر معناسنه دخی استعمال اولنور

عقیل در جواب او بصواب چنین نوشت عقیل آنک
جوابنده معقول وصوابله بو بیله یازدی شعر صدقت وقلت
حقا غیر انی سوزکده صادق اولدک دحق دیدک الا بو قدر
وارکه تحقیق بن اری ان لا اراک ولا ترانی بو نی بن صواب
کوررم که بن سنی کورمیم وسن بنی کورمیه سن ولست
اقول سوءا فی صدیقی دوستم حقنده بن نا معقول سوز سویلر
دکلم ولکنی اصد اذ اجفانی ولکن بن دوستدن مفارقت
ایدرم چون دوست بکا جفا ایده اذا نی کبی غیبت وسایه
شروع ایلرم فی صدیقی ده بو وجه هم جایز در دوستیم اچون
بو وجه اوزره فی لام جاره معناسنه اولوب فی صدیقی مفعول
له اولور فقد لکن الذی لمتنی فیه ده اولان فی کبی که لام جاره
معناسنه در که فیه مفعول له در مفعول فیه دکلدر کافیه نک
جامی سنده بو بیله مسطور در یعنی چون کریم از دوست بر نجد
یعنی چون کریم دوستندن انجنه باید که کنج مفارقت کیرد کوک
که مفارقت بو جانبی طوته دیکوی مهاجرت کراید ومهاجرت
محلکه سنه میل ایده یعنی فراق اختیار ایده نه انکه ببندی میان
ببند وزبان بکشاید اویله کرکز که قباحته میان بغلیه وزبان
آچه مراد انک حقنده غیبت وقباحته شروع وضرر هلاکنه قصد
ایده بلکه انک جمیع احوالندن فارغ وساکت اولور دیکدر قطعه

چون شود با تو یار جنگ اندیش چونکه یارک سنک ایله جنگ
فکر ایدیجی اوله جز جدایی مکیر با او پیش انکله ایله جدالقدن
غیری اوکوکه طوتمه مراد همان مفارقت اختیار ایله غیبت
وضرره قصد ایله دیکدر جد مکن در خصومت بسیار خصومته
جد وجهد ایله اندکی روی آشتی بکذار پس آنچ صلح یوزینی قوریرا
صکره خجالت واقع اولور باز معاویه باعتذار معاودت نمود
معاویه کرو اعتذاره عودت کوستردی یعنی تکرار اعتذار
ایلدی ودر التماس صلح کشود وصلح التماسنک قپوسنی آچدی
وصد هزار درم بدل صلح فرستاد وصلح بدلی عقیله یوز بیک
درهم کوندردی وبنیاد عهد نهاد وعهد بنیادینی قودی قطعه
عذرخواهی بکن وعفو طلب شو چو فتد عذرخواهلق ایله وعفو طلب
ایدیجی اول رخنه در قاعده یاری یاران قدیم چونکه قدیم یارانک
یارلغی قاعده سنه رخنه ونقصان دوشه چو فتدک معناسی
مصراع ثانیه قید اولندی ور نیاید بهم آن رخنه بکفتار زبان
اکر اول رخنه کفتار زبانله درست اولمیه در عمارتکریش کوش
بخشش زر وسیم انک تعمیرنه زر وسیم بخششیله سعی ایله مراد سوزله
صلح میسر اولمازسه مال ایله سعی ایله دیمکدر خشت کیریچ
حکایت حجاج در شکارکاهی ز لشکریان خود جدا افتاد
حجاج بن یوسف بر شکارکاهده کندو لشکریلرندن جدا دوشدی

تنهای برآمد بدشت اوزره چقدی دید که اعرابی نشسته کوردی
که بر اعرابی اوتورمش و از خرقه خود جنبنده کان می چیند
کندونک خرقه سندن بت لری دیرر یعنی بتلنور و شتران
گرد اوی چرند و شترلر انک چوره سنده اوتلارلر چون اشتران
حجاج را دیدند برمیدند چون اشترلر حجاجی کوردیلر اورکدیلر اعرابی
سر بالا کرد خشمناک و گفت اعرابی خشمناک باشنی قالدردی
وایتدی کیست که ازین بیابان بجامهای درخشان برآمد کیمدر
که بو بیابانده حریر و درخشان جامه لرله کلدی که لعنت بروی
باد که لعنت انک اوزره اولسون حجاج هیچ نگفت و پیش آمد
حجاج هیچ سویلمدی و اعرابی نک قتنه کلدی و گفت السلام
علیک یا اعرابی و ایتدی السلام علیک یا اعرابی اعرابی در جواب
گفت اعرابی انک جوابنده ایتدی لا علیک السلام ولا رحمة الله
ولا برکاته بونک معناسی روشندر از وی آب طلبید حجاج
اعرابیدن صو طلب ایلدی گفت فرود آی اعرابی حجاجه ایتدی
اتکدن ایندر و بذلت و خواری آب بخور و ذلت و خوارلق ایله
صو ایچ والله که من رفیق و نوکر تو نیستم والله که بن سنک
رفیقک و نوکرک دکلم حجاج فرود آمد و آب بخورد حجاج اتندن اندی
و صو ایچدی پس گفت رسول الله صلی الله علیه وسلم بزعم تو ای
ایتدی رسول الله در صلی الله علیه وسلم سنک زعمکه یا انک گفت

ای اعرابی بزمن محرومان

حجاج کرد ایتدی چه گوئی در حق امیرالمؤمنین علی امیرالمؤمنین
علی حقنده نه دیرسن گفت از کرم و بزرگواری اعرابی ایتدی
کرم و بزرگوارلقدن نام وی در دهان نگنجد انک نامی دهانه
صغمز پس گفت چه میگوئی پس حجاج ایتدی نه دیرسن درحق
عبدالملک بن مروان و علی عبدالملک حقنده هیچ
نگفت اعرابی هیچ سویلمدی گفت جواب من بگوی ای اعرابی حجاج
ایتدی ای اعرابی بنم سوزمک جوابنی دی گفت بد مردیست
اعرابی ایتدی یرامز و نامعقول بر کمسه در گفت چرا حجاج
ایتدی نیچون گفت خطائی از وی در وجود آمده است اعرابی
ایتدی اندن وجوده بر خطا کلمش و بر قباحت صادر اولمشدر
که از مشرق تا مغرب زان پر شده است که مشرقدن
مغربه دکن آندن پر اولمشدر گفت آن کدامست حجاج ایتدی
اول قنغیدر خطادر گفت این فاسق و فاجر حجاج را اعرابی ایتدی
بو فاسق و فاجر حجاجی بر مسلمانان گماشته است مسلمانلر اوزره
حواله ایلمشدر حجاج هیچ نگفت حجاج هیچ سویلمدی ناگاه
مرغی بپرید ناگاه بر مرغ اوچدی و آوازی کرد و بر آواز ایلدی
اعرابی روی بحجاج کرد و گفت اعرابی حجاجه توجه ایلدی
وایتدی توجه کسنی ای مردسن نه کمسه سن گفت این چه سؤال
لست که میکنی حجاج ایتدی بو نه سؤالدر که ایدرسن گفت این

مرغ مرا خبر داد اعرابی ایتدی بو مرغ باکه خبر ویردی که لشکری
می رسد که بر عسکر ایرشدی که تو سردار ایشانی که سن انلرک
سرداری سن دربن سخن بوذ اعرابی بو سوزده ایدی که لشکریان
وی رسیدند که انک لشکریلری ایرشدیلر لشکریاندن مراد
لشکرک معلوملریدر ودی را سلام گفتند وحجاجه سلام علیک
دیدیلر اعرابی چون آن بدید اعرابی چون آنی کوردی رنک وی متغیر
شد خوفدن انک یوزنک رنکی متغیر اولدی حجاج فرمود تا وی را
همراه بردند حجاج بیوردی تا انی بله الندیلر چون روز دیکر
بامداد کرد چون ایرتسی کون حجاج صباحلدی مائده نهاد و
مردمان جمع آمدند مائده قودی و آدمیلر جمع اولدیلر تو بیهم وجه در
حجاج مائده قودی سببه اسناد اولنان مجاز عقلیدن اولور بنی
الامیر المدینة کبی اعرابی را آواز داد حجاج طعامه کل بو اعرابیی
چاغردی چون درآمد چونکه کلدی گفت السلام علیک ایها الامیر
ایتدی السلام علیک ای امیر حجاج گفت حجاج ایتدی من چنان نمی
کویم که تو گفتی بن انکلیین دیمزم که سن دیدک وعلیک السلام
حجاج وعلیک السلام دیدی پس گفت طعام میخوری پس حجاج ایتدی
طعام بر میسن گفت طعام نزاست اعرابی ایتدی طعام سنکدر
اگر اجازت میدهی می خورم اگر اجازت ویرر ایسک یرم گفت
اجازت دادم حجاج ایتدی اجازت ویردم اعرابی پیش نشست

ودست دراز کرد اعرابی ایلری وادنوردی والنی طعامه اوزاتدی
وگفت بسم الله ان شاء الله که آنچه بعد از طعام پیش آید خیر باشد
وایتدی بسم الله که اول انسنه طعامدن صکره ایلرو کلور وظاهر اولور
خیر اوله حجاج بخندید وگفت حجاج کلدی وایتدی هیچ می دانید
که دی روز هیچ بلورمیسز که دونکی کون ازین بر من چه گذشت
است بوندن بیم اوزره نه بخشش و نه قصه اولمش در
گفت اصلح الله الامیر اعرابی ایتدی الله تعالی امیری اصلاح
ایلسون سنری که دی وزنشول سندی که دونکی کون در
میان من و تو گذشته است جمله سنک اورتاکده بخشش در
امروز افتای آن میکنی بوکون انی افشا ایلرمیسن بعد
ازان حجاج گفت اندن صکره حجاج ایتدی ای اعرابی
یکی از دو کار اختیار کن ای اعرابی ایکی ایشدن برینی اختیار
ایله اعراب باد به ده اولان در معرفه در آخرنده اولان یا نسبت
ایچوندر و کاهی وحدت ایچون اولور یا پیش من باش
که ترا از خواص خود کردانم یا بیم قتمده اول که سنی کندو خوا
صمدن ایده یم یا ترا پیش عبد الملک بن مروان فرستم
یا سنی مروان اوغلی عبد الملک قتنه کوندرم وآنچه از گفته
وانی که آگاه دیش سن اعلام کنم اعلام ایدم تا هر چه خواهد آن
کند هر نه که استر ایسه ایده اعرابی گفت صورتی دیکر نیز

توانند بود اعرابی ایتدی بر غیری صورت دخی اولمق ممکندر
پرسید که آن کدامست حجاج صوردی که اول قنقیسیدر گفت
آنکه مرا بگذاری اعرابی ایتدی صورت آخر اولدر که بنی قویه
سن تا بسلامت بدیار خود روم تا سلامتله کندو دیاره
گیدیم که دیگر نه تو مرا بینی ونه من ترا بینم که کرک نه سن بنی کوره سن
ونه بن سنی کورم حجاج بخندید وفرمود حجاج کولدی وبیوردی
تا ویرا هزار درم دادند تا اکه بیک اقچه ویردیلر وبدیار خود دستا
دند وکندو دیارنه کوندردیلر **قطعه** مرد باید که بلطف سخن وحسن
خطاب مرد کرک که لطف سخن وحسن خطابله طبع ارباب ستم را
ز ستم باز آرد ظلم صاحبلرنک طبعنی ظلمدن منع ورفع
ایده نه کیم که زاحسان وکرم کرده رست مهر بلنیم که احسان
وکرمدن نفرت ایلمش مرد بفسون سخن اورا بکرم باز آرد بسوز
افسونیله انی کرم وکرمه کتوره **حکایت** یزدجرد پسر خود بهرام
را یزدجرد کندو اوغلی بهرامی یزدجرد عجم پادشاهلرندن برنک
اسمیدر در موضعی دید از حرم خود وکندو حرمندن بر یرده
کوردی که مناسب نبود اول موضع مناسب ومعقول دکلدی
وفرمود که بیرون رو یزدجرد بیوردی بهرامه که طشره کت
وحاجب راسی تازیانه بزن وحاجبه اوتوز تازیانه اور واز
در پرده سرای دور کن وپرده سرای قپوسندن دور ورفع

ایله وکسی دیگر را نام برد بجای وی نشان وبر غیری کیسنی که
یزدجرد انک نامنی ذکر ایلدی که انک یرینه یعنی فلان کسنه
انک یرینه نصب ایله دیدی بهرام بموجب فرموده پدر خود
عمل کرد بهرام پدرنک امری موجبنجه عمل ایلدی اما هنوز
سیزده سال بیش نبود اما بهرام هنوز اون اوچ یاشندن
زیاده دکل ایدی ندانست که سبب غضب وی چه بود مر
حاجب را بهرام بلمدی که اول حاجبه پادشاهک غضبنک سببی
نه ایدی بعد ازان روزی آندن صکره بر کون بهرام بدر پرده
سرای آمد بهرام پرده سرایک قپوسنه کلدی پرده سرای
دن مراد پادشاهک خاتوننک سرایی در درخواست که
در آید بهرام استدی که ایچرویه کیده حاجب دوم دست در
سینه وی زد ایکنجی حاجب الینی بهرامک سینه سنه اوردی
ونگذاشت که در آید وقومدی که ایچرویه کله یعنی کیده گفت
وبهرام ایتدی اگر بعد ازین ترا درین موضع ببینم اگر شمدن
صکره سنی بو موضعده کورم سنی تازیانهات بزنم تنکا
اوتوز تازیانه اورورم از جهت خیانتی که با حاجب پیشین
کردی شول خیانتدن اوتری که اولکی حاجبه ایلدک دخی دیگر
از جهت خیانتی که خواهی با من کنی واوتوز تازیانه دخی اورورم
شول خیانتدن اوتری که استرسن بکا ایده سن این خبر بیزدجرد

رسید بو خبر یزدجرده ایرشدی حاجب قوم را طلبید ایلچی
حاجبی طلب ایلدی و تحسین کرد و تحسین ایلدی و خلعت داد
و خلعت ویردی و مرتبه اش بلند کرداند و آنک مرتبه سنی
بلند ایلدی **قطعه** حفظ شه باید چنان کز آستان او عبور
پادشاهی انجلس حفظ ایلمک کرک که آنک استانندن عبور
مرور در ضمیر بنده و آزاد نتواند گذشت بنده و آزادک
ضمیر و خاطرنه خطور ایلمک ممکن اولمیه در حریم حرمت عزتش که سر
دولتست آنک عزتی حرمتی حریمنده که سر دولتندر مرغ نتواند
پرید و باد نتواند گذشت مرغ پرواز ایتمکه قادر اولمیه و باد
گذر ایتمکه قادر اولمیه **حکایت** وزیر هرمز بن شاپور بور
ادغلی هرمزک وزیری بوی نامه نوشت هرمزه بو نامه یازدی
یعنی ارسال ایلدی که بازرگانان دریا که دریادن کلمش
بازرگانلر بار جواهر بسیار آوردند چوق جواهر بو کینی کتوردیلر
و از آن بصد هزار دینار خریده ام برای پادشاه و اول جواهری
پادشاه ایچون یوز بیک دیناره صاتون آلمشم شنیدم که
پادشاه از آن نمیخواهد اشتدم که پادشاه انی استمز اگر را
ست است اگر بو سوز کرچک ایسه فلان بازرگان بصد
هزار دینار سود میخرد فلان بازرگان یوز بیک دینار فائده
ایله صاتون الور هرمز جواب نوشت هرمز اکه جواب یازدی

ولوندی

دکوندردی که صد هزار دینار و صد هزار چندان که یوز
بیک دینار و یوز بیک ول قدر دینار پیش ما قدری ندارد
بزد ما قیمتی ذره بر قدر و اعتبار دکلدر چون ما بازرگانی کنیم
چونکه بز بازرکانلق ایلرز پادشاهی که کند پادشاهلغی کیم ایلیه
بو هیچ وجه در پادشاهلغی کیم ایلیسون و بازرگانان چه کار کنند
و بازرگانلر نه ایش ایلیه لر بو هیچ وجه در نه ایش ایلیسونلر **قطعه**
نه طور منصب شاهان بود که بیع و شری شاهلرک منصبنک اسلوب
و عادتی دکلدر یعنی پادشاهه لایق دکلدر که بیع و شرایی بقصد
کسب معاش خود اختیار کنند کندو لرنک معاشنی کسب
قصدنه اختیار ایلیه لر چو شاه پیشه کند کار تاجران جهان چونکه
پادشاه جهان تاجرلرنک کارنی کندو سنه عادت و صنعت
ایدنه تو خود بگو که دگر تاجران چه کار کنند سن کندک دی که
تاجرلر کرو نه ایش ایلیه لر بو هیچ وجه در نه کار ایلیسونلر **حکایت**
عمر رضی الله عنه در وقت خلافت خود عمر رضی الله عنه کندونک
خلافتی زماننده در مدینه دیواری کل می کرد مدینه منوره
ده کندونک خانه سنک دیوارنی بالچغله یا بردی بیهوده یبیش
دی تظلم کرد بر بیهوده یک تن فتنده تظلم ایلدی که حاکم بصره قصد
هزار درم که بصره نک حاکمی بندن یوز بیک اقچه یه متاعی خریده است
و از متاع صاتون آلمشدر و در ادای ثمن آن تعلل می کند و آنک

بهاسنی ویرمکده تعلل و بهانه ایلر فرمود که کاغذپاره داری حضرت
عمر رضی الله عنه بیوردی که یانکده بر کاغذ پاره سنی طوتر میسن
گفت نی یهودی یوق دیدی سفال پاره برداشت حضرت عمر
رضی الله عنه یردن بر چقش پاره سنی قالدردی و بر آنجا نگاشت
وانک اوزره نقش ایلدی یعنی یازدی که شکایت کنندگان
از تو بی حساب‌اند که سندن شکایت ایدیجیلر حسابسزدر و شکر
گذاران نایاب‌اند و شکر ایدیجیلر نایاب و ناپیدادر از موجبات
شکایت پرهیز شکایته سبب اولاندن پرهیز ایله موجبات
شکایتدن مراد جور و ستمدر پرهیز بوننه امر حاضردر
یا از مسند حکومت برخیز یا حکومت مسندندن قالق و در آخر
نوشت وانک آخرنه یازدی که کتبه عمر بن الخطاب که بونی
عمر بن الخطاب یازدی نه بر آن مهری زد و نه انک اوزره بر مهر اوردی
و نه طغرای رقم کرد و نه بو طغرا رقم ایلدی یعنی یازدی اما چندان
صولت و عدالت و هیبت و سیاست از وی اما حضرت عمردن
رضی الله عنه عدالت صولتی و سیاست هیبتی اول قدر در خاطرها
نشسته بود خاطرلرده اوتورمش ایدی که چون یهودی آن سفال
پاره را که چون یهودی اول سفال پاره سنی بحاکم بصره آورد بصره‌نک
حاکمنه گتوردی و وی سوار بود و اول سوار ایدی از اسب
پیاده شد اسبندن پیاده اولدی و زمین بوسید و یری

اوپدی و وجه یهودی را بتمامه ادا کرد و یهودینک وجه حقنی
بتمامه ادا ایلدی **قطعه** چو بنود شاه را عز سیاست
چونکه شاهک سیاستی عزتی اولمیه گشت از دست گستاخان
ذلیل گستاخلرک الندن خوارلق چکر چو ریزد شیر را دندان
و ناخن چونکه ارسلانک دندان و ناخنی دوکیله خورد از زرد
بچهان لنک سیلی لنکک دلکولردن سلّه یر دالم کورز اذا هرم
البازی یلعب به العصافیر **حکایت** جوانی ابدزدی گرفتند
بر جوانی خرسوزلقده طوتدیلر خلیفه حکم کرد که دستش برند
خلیفه حکم ایلدی که انک النی قطع ایده لر که از مال مسلمانان کوتاه
شود کم مسلمانلرک مالندن قصه اوله جوان بنالید و گفت
اول جوان ناله ایلدی و ایتدی **شعر** مرا بدست چپ و راست
چون خدا آراست چونکه حق تعالی حضرتی صول و صاغ الله بنی
زینت ایلدی روا مدار که گردد جدا چپم از راست روا طوتمه
که بنم صولم صاغمدن جدا اوله یعنی صول الیمی صاغ الیمدن جدا ایلمه
خلیفه فرمود که دستش برند خلیفه تکرار بیوردی که انک الینی
قطع ایده لر که این حدیست از حدود خدای تعالی زیرا بو خدای
تعالینک حدلرندن بر حددر مسامحه دران از مسلمانی نیست
انده مسامحه و مسامحه اتمک مسلمانلقدن دکلدر مادرش
همراه بود انک مادری بیله ایدی برخاست و گفت ایاغاده زره

قالقدی و اینتدی ای خلیفه این فرزند منست ای خلیفه
بو جوان بنم فرزندم در بدبستیارئی وی روزنبشب می آرم
انک معاونتیله روزی کیجه کتوررم و از دست باریٔ او
روزی میخورم و رزقی انک معاونتی الندن یرم **قطعه**
فرزند بود چو جان ببخشای فرزند مادرک جانی کبی درنزحم
ایله بر جان من ستم رسیده بن ظلم ایرشمشک جاننه سر رشته
روزیم کف و دست بنم رزق و معاشمک سببی و سر رشته
سی انک کف و دستی در مگذار کآن شود بریده قوه که اول
کف مقطوع اوله زیرا حقیقتده بنم رزقم مقطوع اولور خلیفه
گفت که دستش ببرید خلیفه ایتدی که انک الینی قطع ایلکوزکه
من این گناه را از وی در نمیگذارم که بن بو گناهِ اندن عفو
ایلمزم و گناهکاری ترک این خدبر خود روا نمیدارم و بو جهه
ترکنک گناهکارلغنی کیندواوزرمه روا طوتمزم مادرش
گفت اول جوانک مادری ایتدی این را هم یکی از گناهان گناهکار
بو گناهی هم اول گناهلردن بری ظن ایله که همواره از آن استغفا
میکنی که دایم اول گناه دن استغفار ایلرسن و آمرزش میخواهی
و مغفرت طلب ایلرسن خلیفه را این سخن خوش آمد خلیفه یه
بو سوز خوش کلدی و حکم خلاصی فرمود و قطع یددن خلاص لغنه
حکمنی بویردی **قطعه** ای خوش آن که پیش شاه دم ای لطیف

دانا

اول عاقل

اندر گشت قسند ه کاه قهر از نکته خوش می زنند
قهر و غضب وقتی لطیف نکته دن دم اوررلر و رنکین کلام
ادا ایلرلر دیمک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی نکته
چون آب می ارزند خوب آب کبی خوب و لطیف بر نکته کتوررلر
شاه را بر آتش می زنند شاهک آتشنی اوزره بر آب اوررلر
آتش دن مراد غضبدر که لطیف سوزله محو ایلر **حکایت**
گناهکاری را پیش خلیفه آوردند بر گناه کاری خلیفه نک
قتنه کتوردیلر خلیفه وی را العقوبتی که مستحق بود دلفرمود خلیفه
انکا شول عقوبته که مستحق ایدی بیوردی گفت ای امیرالمؤمنین
اول گناهکار ایتدی ای امیرالمؤمنین انتقام بر گناه عدلست
گناه اوزره انتقام عدلدر و تجاوز از آن فضل و گناه دن تجاوز
و فراغت اتمک فضل و احسان در و پایه همت امیرالمؤمنین
و امیرالمؤمنینک همتی پایه سی از آن عالی ترست اندن عالی
رکدر که از آنچه بلند تر است تجاوز نماید که اول نسنه دن که
بلند رکدر تجاوز کوستره و فراغت ایده از آنچه بلند تر دن
مراد فضل در و بانچه فروترست فرود آید و اول نسنه یه که
اسفل در تنزل ایده و میل کوستره بانچه فروتر دن مراد عدل
در حاصل معنی بودر که خلیفه یه عالی قدره لایق دکلدر که فضل
و احسان پایه سی اعلی ایکن آنچه آنی ترک ایده و ب عدل پایه سنه تنزل

این حالا که اگر نسبت بونک پایه سنه ادنی در خلیفه را سخن دی
خوش آمد خلیفه یه انک سوزی خوش و لطیف کلدی گناه
دیرا عفو کرد انک گناهسنی عفو ایلدی **قطعه** عفو از گناه
فضل بود انتقام عدل گناهدن عفو ایلمک فضل در انتقام
ایلمک عدل در زان تا باین زچرخ برین تا زمین رهیست
فضل دن عدله دکن بلند چرخدن زمینه دکن راه و فرق وار در
مراد فضل و عدل مابیننده حددن زیاده تفاوت وار ایدکن
اشعار در کی فضل را گذارد و آرد بعدل روی یعنی فضلی ترک
ایدر و عدله توجه ایلر دانا که از تفاوت این هر دو آگهست
دانا که بو ایکی سنک بله تفاوتندن آگاه و خبردار در **حکایت**
کودکی از بنی هاشم بنی هاشمدن بر طفل یکی از ارباب مکارم
مکارم و احسان صاحبلرندن برینه بی ادبی کرد ادب سزلک
ایلدی شکایت بعمش بردند انک عمنه شکایت ایلتدیلر خواست
تا دیرا ادب کند عمسی استدی که اول کوذکه تادیب ایده گفت ای
عم کوذک آیتدی ای عم من کرده ام آنچه کرده ام بن ایلمشم آنی که
ایلمشم مراد ترک ادب در و عقل من با من نبود و بنم عقلم بنم ایله
دکل ایدی زیرا منم طفلم تو بکن آنچه میکنی سن ایله انی که ایلرسن
یعنی سکا لایق اولان عفو کر عفو ایله و عقل تو با تست و سنک
عقلک سنک ایله در زیرا عاقل سن **قطعه** گر شقیهی بحکم نفس

و هوا اگر بر شقیه نفس و هوا سبیله نه بو فعل خرد کند کاری
عقله موافق دکل بر ایش ایده بر تو نفس و هوا چو غالب
نیست نفس و هوا که سنک اوزرکه غالب کلدکی چیزیراه
خرد مرو باری باری عقل طریقندن غیره گیتمه و عقله
مخالف بر ایش ایلمه **حکایت** زنی را از جماعتی که بر حجاج
خروج کرده بودند بر زن شول جماعتدن که حجاج اوزره
خروج ایلمش ایدیلر بیش وی آوردند حجاجک فتنه
کتوردیلر حجاج با وی سخن می گفت حجاج اکه سوز سویلردی
و وی سر در پیش انداخته بود و زن باشنی اوکنه
آتمش ایدی و نظر بر زمین دوخته و نظرنی زمین اوزره
دکمش ایدی نه جواب وی می داد نه حجاجه جواب ویردی
و نه بوی نظر میکرد و نه اکه نظر ایلردی یکی از حاضران باوی
گفت آن حاضرلردن بری اول زنه آیتدی امیر با تو
سخن می گوید امیر سکا سوز سویلر و تو از وی اعراض
می کنی و سن آندن اعراض ایلرسن گفت من از خدای
تعالی شرم میدارم اول زن آیتدی بن حق تعالی
حضرتندن شرم دلوترم که بمردی نظر کنم که خدای تعالی
نظر نمی کند که شول کمسنه یه نظر ایدیم که حق تعالی اکه
نظر ایلمز **قطعه** روی ظالم مبین که بر رویت ظالمک یوزنه

نظر ایلمه زیرا سنك یوزك اوزره آن زنخ در سیب بخت ده
ظالملك یوزی و زنخدن كشته اولمش بر قیو در سوی او ما كشته
شد زنخدانتا كه انك رویی كشته اولدی انك جانبنه خدادن
نظر رحمتی نیفتاده بر رحمت نظری دوشمشدر مراد ان الله
لا یحب الظالمین حسبنجه خدای تعالینك ظالمه محبتی و رحمت
نظری اولمدوغن اشعاردر حكایت اسكندر را گفتند از چه
سبب یافتی اسكندره ایتدیلر نه سببدن بولدك آنچه یافتی
یافتی آنی كه بولدك از دولت و سلطنت و وسعت مملكت دولت
و سلطنتدن و مملكتك وسعت و كثرتندن با صغر سن و حداثت
عهد صغر سن و حداثت عهد له صغر كوچكلك سن ییل حداثت
تازه لك عهد زمان گفت باستمالت دشمنان اسكندر ایتدی
دشمنلره استمالتله تا از غایله دشمنی زمام تافتند تا دشمن
لر دشمنلك سببندن زمام جور دیلر و فراغت ایلدیلر و از
تعاهد دوستان دوستلره عهدلشمقدن و احسان و دوست
لق ایتمكدن تا در قاعده دوستی استحكام یافتند تا دوستلق
قاعده سنده استحكام و ثبات بولدیلر شعر بایدت ملك
سكندر چو جوی از حسن سیر سكا ملك سكندر گركه اسكندر كبی
ایو سیرتلردن دشمنان را دوست گردان دوستان را
دوستی دشمنلری دوست و دوستلری دوستراك ایله

حكایت

حكایت روزی اسكندر با سرهنگان خویش نشسته بود
بر كون اسكندر كندونك سرهنگلری و گزیده لری ایله اوتور
مشدی یكی ز ایشان گفت انلردن بریسی ایتدی خداوند تعالی
ترا ملكی بزرگ داده است الله تعالی سكا بر عظیم سلطنت
ویرمشدر زنان را بسیار كن زنلری چوق ایله تا فرزندان تو
بسیار گردند تا سنك فرزندلرك چوق اوله و یادگار تو اندر
جهان بماند و جهاندن سنك یادگارك قاله اسكندر گفت اسكندر
ایتدی یادگار مرد نه فرزند اوست مردك یادگاری انك فرزندی
دكلدر بلكه سنتهای خوب و سیرتهای نكوست بلكه خوب
عادتلر و ایو سیرتلردر نیكو نبود آنكس كه بر مردان جهان غلبه
كرده است زنان بر وی غلبه كنند ایو و معقول اولماز
اول كسه كه جهانك مردلری اوزره غلبه ایلمشدر زنلر انك
اوزرینه غلبه ایلیه قطعه چو نیست پیش پدر این قدر یقین
كه پسر چونكه پدر قتنده بو قدر یقین و ظاهر دكلدر كه پسری
ز خیل بیخردانست یا خردمندان عقلسزلر یا عاقللر زمره
سندنمیدر بس است سیرت نیكو حلیم را فرزند كافیدر خوب
سیرت فرزند كافی در زبون چرا شود از بر امید فرزندان
عاقل فرزندلر امیدی اوزرینه نیچون زنلرك زبونی و مغلوبی اولور
روضه چهارم دوردنجی روضه در وصف میوه بخششی

روضه چهارم

درختان باغستان جود وکرم جود وکرم باغستانی درختلرنک
میوه بخشلکی بابنده در وشکوفه ریزی نشان بذل دینار و درم [illegible]
و دینار و درهم بذل ایله اول درختلرنک شکوفه ریزلکی نک وصفی
بیابنده ایدوکن بیان ایدر **فائده** جود بخشیدن چیزیست بایستنی
جود معقول ولطیف بر نسنه یی احسان ایلمکدر بی ملاحظه غرضی
بر غرض ملاحظه سنز ومطالبه عوضی وبر عوض مطالبه سنز اگرچه
آن غرض یا عوض ثنای جمیل یا ثواب جزیل باشد اگرچه اول غرض
یا اول عوض ثنای جمیل یا ثواب جزیل اولا مدح جزیل عظیم **قطعه**
کیست کریم آنکه نه بهر جزاست کریم کیمدر اول کمسه درکه جزا وعوض
ایچون دکلدر سر کرمی کاید ازو در وجود هر بر کرم که آندن وجود
وظهوره کلور آنکه بود بهر ثنا وثواب اول کرم که ثنا وثواب ایدن اوتوری
اوله بیع وشری کیر نه احسان وجود بیع وشری طوتر احسان و
جود طوتز **قطعه** هر که مقصودش از کرم آنست هر کیم که آنک
مقصودی کرمدن اولدر که برآرد بعالم آوازه که عالمه آوازه کتوره
وشهرت حاصل ایده باشد از مصر جود وشهر کرم جود مصرندن
وکرم شهرندن خانه اش را برون ز دروازه دن آنک خانه سی
دروازه دن طشره اوله رباشدک معناسی بو مصراعه فیدا اولندی
دروازه شهر سوقاغی **حکایت** جوادی را پرسیدند کریمه سؤال
ایلدیلر که از انچه محتاجان میدهی که اول نسنه دن که محتاجلره

دیرسن وبر سلطان میر تری وسائللره اوزره نثار ایدرسن
هیچ در باطن خود رعونتی تبیح کند وباطنکده بر رعو
نت وکبر رعونت حشونت که مراد امتنا ندر وبر فقیران
با رحمتی باریابی وفقیرلره اوزره بر منت یوکنی کرد بولور
میسن گفت هیهات اول جواد آیتدی هیهات
که اصلا بو فکر بنم خاطره کلمز کف من در کوشش وبخشش
بنم کفم سعی واحسانده حکم آن کفلیز دارد که در دست
طباخ هست اول کفلیزک کار وحکمنی طوتر که طباخ النده در
مراد بودر که بنم کفم طباخک النده اولان کفلیز کبیدر که بو ذکر
اولنان کلامک انک حقیقتنی بیان ایلر اگرچه طباخ هرچه
میدهد اگرچه طباخ طعامدن هرنه که ویرر بد کفلیز می کذرد
کفلیز اوزرندن کچر اما کفلیز نخود کان دهنده کی نبرد اما کفلیز کندوسنه
ویرجی ظن ایتمز زیرا ذوی العقولدن دکلدر کفلیز کبی که طباخ
آشنی **قطعه** گرچه روزی از کف خواجه است روزی ده خداست
اگرچه ظاهرا رزق خواجه نک کفندندر اما حقیقتده رزق و
یرجی خدادر هر سر روزی خوران خوش نیست از منت نهی
رزق یجیلرک باشی اوزرنده اگر منت قویه سن یعنی امتنان ایدرسن
خوش ومعقول دکلدر بو بیت سابقده صنعت التفات
واردر غیبتدن خطابه نیست او جز کاسه دکفلیز دیک

رزق را خواجه رزق دیلنک کاسه وکفلیزندن غیری دکلدر زیرا
رزاق خدادر او همان برمظهردر نه که باشد کاسه وکفلیز از منت
تهی یک که کاسه وکفلیز منتدن تهی اوله وما من دابة فی الارض
الا علی الله رزقها صوفی دیکری را صفت کرده بر صوفی برخصوصده
بر غیری اعتباری صفت وتمثیل ایلمش صفتی از روی شناسایی
ومعرفت اما آشناسالق ومعرفت یوزندن بر صفت وتمثیل
ایلمش مراد کمایینبغی وصف ایلمش دیمکدر اول وصف بودر فرموده
که فلان کس سفره آراست صوفی بیورمش که فلان کمسه سفره کتو
ریجی وخدمت ایدیجی در نه سفره دار سفره طوتیجی دکلدر یعنی
طعام وسفره صاحبی دکلدر خود را شریک سفره میداند وصاحب
طعام کندوسنی طعام ییجیلر کبی سفره نک شریکی طوتر نه مالک سفره
لی شمارد کندوسنی سفره نک مالکی وصاحبی عد ایلمز وباسایر
خورندکان یکسانست واول سفره اوزره سایر طعام ییجیلرله
یکسان وبرابردر بلکه در نظر خود طفیلی ایت نست بلکه کندو نظرنده
انلر ایچون طعام احضار ایتمک وکندوسی بله حاضر اولمق انلرک طفیل
لیغیدر زیرا انلرک سببی ایله بر طفیل مشغول کمه در که غیره تبعیت
ایله کده که اوبوندی دیرلر وکاهی سبب معاشنه کلور قطعه
چون بمهمان سرای خویش نهد چونکه کند ومهمان سرا اینده خواجه
خوان از برای درویشان خواجه در دبشلردن اوتوری خوان

قویه مهدک معناسی مصراع ثانیه قید اولندی طفیل را هست اگر
نمی داند خوان صاحبی خواجه طفیل را در اگر بلمنیه خویشتن را طفیلی ده
ایشان کندوسنی انلرک طفیل لغی زیرا جمیع خصوصده جمیع نسنه
خالقک لندر در مخلوقک النده اصلا نسنه یوقدر مثنوی مکن سعدیا
دیم بر دست کس ☙ که بخشنده پروردگارست وبس
حکایت اعرابی نزدیک حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه
آمد وخاموش بنشست بر اعرابی حضرت امیر المؤمنین علینک
کرم الله وجهه حضرتنه کلدی وخاموش اوتوردی که ذل فقر وفاقه
بر جبین وی ظاهر بود که فقر وفاقه خوارلغی انک آلتننده ظاهر ایدی
حضرت امیر ازوی پرسید حضرت امیر رضی الله عنه اعرابیدن
سؤال ایلدی که چه حاجت داری که نه حاجتک در ترسش شرم
داشت که بزبان بگوید اعرابی شرم طوتدی که زباننده سویلیه
بر زمین نوشت که مرد فقیرم زمین اوزره یازدی که مرد فقیرم
امیر ویرا دو حله عطا داد حضرت امیر کرم الله وجهه اکه ایکی حله
احسان ایلدی وغیر ازین هیچ چیز را مالک نبود اندن غیری
هیچ نسنه یه مالک دکل ایدی اعرابی یکی را ردا ساخت ویکی را
ازار وبابست اعرابی اکی حله نک برنی ردا وبرنی ازار ایلدی
وآیاغ اوزره دوردی ردا آمیاندن یقردیه وازار میاندن
اشتغایه کوره در وچند بیت مناسب حال در کمال فضل وبلاغت

فضل و بلاغت کمالنده حاله مناسب بر قاچ بیت در بدیهه انشا
کردند آهسته یعنی فوری انشا ایلدیلر اوقودیلر حضرت امیر را بسیار
خوش آمد حضرت امیره زیاده خوش و لطیف کلدی سه دینار دیگر
که از حق شهزاده ها امیر المؤمنین حسن و امیر المؤمنین حسین
رضی الله عنهما در پیش وی بود اوچ دینار دخی که شهزاده
لردن حقلری که مراد امیر المؤمنین حسن و امیر المؤمنین حسین در
رضی الله عنهما حضرت علینک قتنده ایدی رضی الله عنه آنها را
نیز بوی داد اول دینارلری داخی اکا ویردی اعرابی آنها را برگرفت
و عذر خواهان گفت اعرابی اول دینارلری آلدی و اعتذار ایدرک
ایتدی یا امیر المؤمنین مرا توانگرترین اهل بیت من گردانیدی
ای امیر المؤمنین بنی بنم اهل بیتمک غنیرکی ایلدک و برفت و کتدی
حضرت امیر فرمود حضرت امیر رضی الله عنه بیوردی شنودم
از حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم که فرمودند حضرت
رسالتدن صلی الله علیه اشتدم که بیوردیلر قیمة کل امرء
ما یحسنه یعنی قیمت هر کس یعنی هر کسک قیمتی بقدر آن چیزست
که وی را آراید اول نسنه نک مقداریله در که انی زینت ایدر از
محاسن افعال و بدایع اقوال خوب فعل لردن و بدیع و لطیف
قول لردن **قطعه** قیمت مرد نه از سیم و زرست مردک قیمتی
سیم و زردن دکلدر قیمت مرد بقدر هنرست مردک قیمتی هنری

مقداریله در ای بابنم که از کسب هنر ای چوق بنم که هنر کسبندن
قدرش از خولجه بسی بیشترست انک قدری افندیسندن
چوق زیاده رک در وی با خولجه که ازبی هنری ای چوق
افندی که هنرسزلقدن در ره بنم خودی سیرست
کنده و بنم سنک طریق و خوبنم مغلوب و دون در که هرگز انک
پایه سنه ایرشمز **حکایت** از عبد الله بن جعفر رضی الله عنهما منقولست
جعفر اوغلی عبد الله دن رضی الله عنهما منقولدر که روزی عزیمت
سفر کرده بود که برکون سفر عزیمت ایلمشدی و در نخلستان قومی
فرود آمد و بر قومک خرماالغنده قونمش ایدی غلام سیاهی نگهبان
آن بود بر سیاه غلام انک نگهبانی و حافظی ایدی دید که سه
قرص نان بجهت قوت وی آوردند عبد الله کوردی که اول غلامک
قوتی ایچون اوچ نان قرصنی کتوردیلر قرص نان دن مراد مدور و صغیر
نان در سکی آنجا حاضر بود شد اتفاق اول آنده بر کلب حاضر اولدی
غلام یک قرص را بوی انداخت غلام بر قرصی اول کلبه آتدی بخورد
کلب انی یدی پس دیگری را بینداخت صکره برینی داخی آتدی انرا
نیز بخورد کلب آنی دخی یدی پس دیگر را هم بوی انداخت
پس برنی دخی آتدی آنرا بخورد کلب آنی دخی یدی عبد الله رضی
عنه از وی پرسید عبد الله رضی الله عنه غلامدن سؤال ایلدی
که هر روز قوت تو چیست که هرکون سنک قوتنک ندر گفت

این که دیدی غلام ایتدی بو که کوردک فرمود که چرا بر نفس خود
ایثار نکردی عبد الله حضرتی بیوردی که قرص لری نیچون کندو نفسک
اوزره اختیار ایلمدک ایثار بذل معاشنه جایز در که معنی بویله اولور
قرص لری نیچون کندو نفسکه بذل ایلمدک اول کلبه بذل ایلدک گفت
این درین زمین غریبست غلام آیتدی بو کلب بو یرده غریب در
چنین گمان می برم بویله ظن ایلدرم که از مسافهٔ دور آمده است
که بعید مسافه دن گلمش در و گرسنه است و آچدر نخواستم که
گرسنه بگذارم استمدم که آنی گرسنه قوئیم پس گفت امروز چه
خواهی خورد پس عبد الله رضی الله عنه غلامه آیتدی بو کون نه ییه
گرک گفت روزه خواهم داشت غلام آیتدی روزه دوتمق استرم
عبد الله رضی الله عنه باخود گفت عبد الله رضی الله عنه کندو کندوسنه
آیتدی همه خلق مرا درسخا ملامت کنند خلقک جمیعسی سخاده ایکن
اسراف دیو بنی ملامت ایلرلر و این غلام از من سخی ترست
و بو غلام بندن سخی ترکدر آن غلام و نخلستان را اول غلام و نخلستانی
و هرچه درانجا بود همه را بخرید و هر نه که اوراده وار ایدی جمیعنی
صاتون آلدی پس غلام را آزاد کرد پس غلامی آزاد ایلدی و
آنها را بوی بخشید و آنلری اکا بغشلدی **قطعه** نفس سگ را
بیک و لقمهٔ نان کلبک نفسنی برایکی لقمه نان ایله بر سگ نفس
هرکه گردا ایثار کند و نک کلب نفسنی او ذره هر کیم که اختیار و تقدیم

ایلدی اگر بو دینی فی المثل شاید فرضا اگر اول کمینه ادلا خواجه
کانرا به بندگیش اقرار لایق در افندیلره که اول بنده نک بنده لکنه
اقرار ایلمک یعنی انک بنده سی و زدیه لر سزا در شاید که معناسی
بو مصراعه قید اولندی **حکایت** در مدینه عالمی بود عامل مدینهٔ منوره
ده علمیله عامل بر عالم وار ایدی و در جمیع علوم دینی کامل و دینه منسوب
اولان علومک جمیعسنده کامل ایدی روزی گذرش بدار نخاسین
افتاد بر کون اسیرجی لر خانه سنه گلدی کنیزکی دید مغنیه بر یگی
بر کنیزک کوردی که بحسن صوت غیرت ناهید بود که حسن صوتده
غیرت ناهید ایدی یعنی آندن ایو ایدی و بجمال صورت حیرت خورشید
و حسن صورتده حیرت خورشید ایدی یعنی اندن خوب ایدی ناهید
زهره در شیفتهٔ جمال و فریفتهٔ زلف و خال او شد انک جمالنک
آشفته سی و زلف خالنک فریفته سی اولدی مراد انک عاشق شیدا سی
اولدی دیمکدر از سماع غنایش رخت هستی بصحرای نیستی برد
انک ترنم و غناسنک سماعندن وجود رختنی عدم صحراسنه الدی
و باستماع نوایش از مضیق بیخودی وانک نواسنی استماع اتمک
ایله عاقل لق تنگنالغندن راه فسحت سرای بیخودی سپرد بیخود لوح
فسحت سرایی طریقنه گیتدی مراد عقلدن دور اولوب جنونه ایرشدی
دیمکدر **قطعه** خوبی روی و خوبی آواز بو زخوبلغی و آواز خوبلغی
ببرد هر یکی تنها دل هر بریسی باشقه کوکل ایلد و چون شود

جمع مرد و دربلجا چونکه الکیسی بربیرده جمع اوله کار صاحب دلان شود
مشکل صاحب دللرک کار و حالی مشکل اولور لباس دانایی
بیفکند عالم معلوم دانالق لباسنی براقدی و بلباس رسوایی پوشید
و رسوالق لباسنی کیدی و جلیع العذار در کوی و بازار میدوید
می کردید و مدینهٔ منوّره نک محلّه و بازارنده جلیع العذار کزردی
جلیع العذار یولار سز عذار یولار جلیع حقا لمش معناسنه در
مرادی ضبط و بی پروا شید اصفت کزردی دیمکدر **بیت** عشق
گرچه نشان بخت بدست • نزد عاشق سعادت ابدست
دوستان بملامت او برخاستند دوستلری انک ملامتنه
قالقدیلر یعنی شروع ایلدیلر اما هیچ سود نداشت اما هیچ
فائده طوتمدی زبان حالش بدین کلمه متکلّم بود انک زبان حالی
بو سوزی تکلّم ایدجی ایدی و باین ترانه مترنّم بود بو ترانه ایله ترنّم ایدجی
ایدی معنی ترکیبی بو در انک زبان حالی بو کلمه ایله متکلّم و بو ترنّمله
مترنّم ایدی **قطعه** زین گونه که جلوه آن دلاویز کند اول دلاویز
که بونک کبی آن جلوه ایلر عاشق زبلا چه گونه پرهیز کند عاشق
بلادن نیجه پرهیز ایلر باد دست ملامت کسان در گوشم که
لرک ملامتی بنم گوشمده باد در که اصلا تأثیری یوقدر لیکن بادی
که آتشم تیز کند اما انک کبی بر باد در که بنم آتشمی تیز و زیاده ایلر
بیت چه تغیر آمد این نکته در سند باده • که عشق آتشنت ای پسر تند

بیلمز

باد این قصه را بعبد الله جعفر رسانیدند رضی الله عنهما بو قصه‌یی
جعفر اوغلی عبد الله حضرتلرینه ایرشدردیلر رضی الله عنهما صاحب
کنیزک را طلبید کنیزک صاحبینی طلب ایلدی و بچهل هزار
درم کنیزک را بخرید و کنیزکی قرق بیک آقچه یه صاتون الدی و فرمود
که تا بهمان صوت که آن عالم بسماع آن گرفتار شده بود و عبد الله
حضرتلری کنیزکه بیوردی که تا همان اول صوت ایله که اول عالم انک سماعنه
گرفتار اولمشدی تغنّی کرد ایرلدی پرسید که این را از که آموخته‌ای
عبد الله حضرتلری کنیزکه سؤال ایلدی که بونی کیمدن اوگرندک گفت
از فلان مغنیه کنیزک ایتدی فلان مغنیه دن اوگرندم او را نیز
طلبید عبد الله حضرتلری آنی دخی طلب ایلدی بعد از ان آن عالم را
بخوانند اندن صکره اول عالمی اوقودی و گفت میخواهی و عبد الله حضرتلری
اول عالمه ایتدی استرمیسن آن صوت را که شیفته او شده اول
صوتی که انک آشفته سی اولمشسن از استاد آن کنیزک بشنوی
اول کنیزکک اوستادندن استماع ایده سن گفت بلی عالم ایتدی بلی
استرم پس آن مغنیه را فرمود پس عبد الله حضرتلری اول مغنیه یه
بیوردی که تا بآن صوت تغنّی کرد تا اول صوتله تغنّی ایلدی عالم بیخود
افتاد عالم اول صوتک لذتندن بیخود دوشدی چنانچه اهل مجلس که
تصور کردند که مگر بمرد تصور ایلدیلر که دار بقایه اولدی عبد الله
بن جعفر رضی الله عنهما گفت عبد الله بن جعفر الله تعالی اول الکیسندن

راضی اولسون ایتدی دیدیدی که مابکشتن این مرد درکناه افتادیم کور
دکوزمی که بو مردک هلاکی سببی ایله بز کناهه دوشدک بعد ازان فرمود
اندن صکره بیوردی تا آب بردی وی زدند تا انک یوزنه صو سرپدیلر
تا بخود باز آمد تا کندوسنه کلدی گفت ماند استه بودیم عبد الله
حضرتی ایتدی بر بلمش ایدک که تو در عشق آن کنیزک بدین مرتبه رسیده با
که سن اول کنیزکک عشقنده بو مرتبه یه ایرشمش اولاسن گفت والله
نیجه پنهانست بیش ازانست که آشکارا شد که اول حالت که پنهان در
اندن زیاده درکه آشکاره در پرسید که میخواهی این صوت را زان
کنیزک نیز بشنوی عبد الله حضرتی عالمه صوردی که استرمیسن بو صوتی
اول کنیزکدن دخی استماع ایتمسن گفت دیدی که آن آهنگ را از
غیری نشنیدم عالم ایتدی کوردکمی که اول صوتی بر غیریدن اشتدم که عاشق
اولمدم که انک عاشقی دکلدم بر بن چه کذشت بنم اوزرمه نه کچدی
و نه حاله کرفتار اولدم اگر از لب و دهان معشوق خود بشنوم اگر کندو
معشوقمک لب و دهانندن استماع ایدیم حال من چه کونه شود بنم حالم
نیجه اولور فارسیده تأنیث و تذکیر برابر اولدیغیچون معشوقه دیدی
پرسید که اگر وی را ببینی بشناسی عبد الله حضرتی عالمه صوردی که آنی کورر
ایسک اکلرمیسن بیلورمیسن گفت اغلدی وایتدی شعر گفتی که
بشناسی که بردار تو دل و دین ایتدک اکلرمیسن که سندن دل و
دینی کیم الدی والله که در آفاق جز او نشناسم الله حقیچون که عالمی

اندن غیری اکلمزم فرمود تا کنیزک را بیرون آوردند عبد الله حضرتی
بیوردی تا کنیزکی عاشقه کتوردیلر دستلیم وی کردند واکه تسلیم
ایلدیلر وگفت این مر تراست عبد الله حضرتی عالمه ایتدی بو کنیزک
سنکدر والله که در وی جز بگوشه چشم نظر نکردم والله که الا کوشه
چشمدن غیری ایله نظر ایتمدم ان عالم در دست و پای عبد الله رضی
الله عنه افتاد وگفت اول عالم عبد الله حضرتنک رضی الله عنه دست
و پاینه دوشدی وایتدی رباعی آتم زکرم بروی کار آوردی یکمدن
کاوحالمک یوزنه آب کتوردک مرادنکرار بنی عرض و وقاره ایرشدرب
مرفه الحال ومسرور البال ایلدک دیمکدر وز موج فراقم بکنار آوردی
و فراق موجندن بنی کناره کتوردک یعنی جانانمک وصالنه ایرکوردب
بنی فراقدن خلاص ایلدک صبرم بدل زغم فکار آوردی بنم غمدن مجروح
قلبمه صبر کتوردک خوابم بدو چشم اشکبار آوردی بنم اشکبار و کریان
چشمه خواب کتوردک بدل مضاف در فکار کاف فارسیله مجروح
معناسنه در مراد بنی آلام وشدایدن خلاص ایدوب حضور و سروره
واصل ایلدک دیمکدر پس دست کنیزک را گرفت پس عالم کنیزکک
الینی طوتدی و بخانه خود روان شد و کندو خانه سنه روان اولدی
بیت چه خوش باشد وصال آن دو عاشق که در خلوت
شوند با هم معانق عبد الله غلامی را فرمود عبد الله حضرتی بر غلامنه
بیوردی که چهل هزار درم بگیر و ببر و که فلان بیک اقچه طوت یعنی آل

دیوری و بابت ان بده وانلره ویرتا بجهت معیشت تا معیشت
ایچون غباری بر خاطر ایشان ننشیند انلرک خاطرلری اوزره بر غبار
اوتورمیه غباردن مراد غم والم در و بفراغت خاطر ازیکدیگر متمتع
شوند و فراغت خاطر ایله بری برندن متمتع اوله‌لر حکایت عبد الله
جعفر در عهد معاویه جعفر اوغلی عبد الله حضرتنه معاویه حضرتی زماننده
از خزانهٔ بیت المال بیت المال خزینه سندن هر سال هزار هزار درم
می دادند هر ییل بی قصور اون کره یوز بیک اقچه ویررلردی چون نوبت
بیزید رسید چونکه نوبت یزیده ایرشدی انی به پنج هزار درم رسانید
انی پنج هزار درمه ایرشدردی ملامتش کردند یزیدی ملامت
ایلدیلر که این همه حق مسلمانانست که بو مال جمیع مسلمانلرک حقی در چرا
بیک کسی میدهی بنجون برکسه ویررسن گفت من این همه را نید بد
ابتدی بن بو جمله مالی بخشا جان اهل مدینه میدهم مدینهٔ منوره نک خلقنک
محتاج لرینه ویررم زیرا که وی هیچ را ازیرا که عبد الله هیچ نسنه یی از ارباب
حاجات دریغ نمیدارد حاجت لر صاحبلرندن دریغ طوتمز و پنهان
از وی کسی را بمدینه فرستادند و عبد الله حضرتندن خفی برکسه‌یی اول
درم لری الوب کندولرله گوندردیلر تا تفحص احوال او نماید تا انک احوالنی
تفحص ایده گوستره و بخشش این در مدت یک ماه بر آمد یعنی اوتوز گون
مقداری مدتده همه را طرف کرد جمیعی سنی صرف ایلدی چنانکه گویند بوخصوص
محتاج شد انجلین که ایدرلر و قرضه محتاج اولدی قطعه اگر بدست کریم

اوفتد جهان نگیرد اگر جمیع جهان کریمک الینه دوشه جهان چه باشد
صد بار از جهان هم بیشتر جهان ویوز مرتبه جهاندن زیاده کریمک
قتنده لاشئ در که جمیعی سنی بذل ایلیه دیمکدر زیرا شود دل درویش
ریش از آن حسرت زر درویشک قلبی جهانک حسرتندن بیچون مجروح اولور
چو هست کیسهٔ جودش خزینهٔ درویش چونکه انک جودی کیسه سی در
ویشک خزینه سی در زکه آندن محروم اولماز جودشده اولان ضمیر غایب
کریمه راجع اولمق روشن در و جائز در که جهانه راجع اوله کیسهٔ جوددن
مراد کریم اولا حکایت خلیفهٔ بغداد در موکب حشمت و شوکت خود
میراند بغداد خلیفه سی کندونک حشمت و شوکتی موکبنده سورردی
موکب کندوسنه مخصوص اولان عسکر خاص در مراد حشمت و عظمتله
گیدر دیمکدر دیوانه پیش وی رسید بر دیوانه انک اوگنه ایرشدی
و گفت ای خلیفه دانبذی ای خلیفه عنان کشیده دار عنانکی کشیده
طوت یعنی بر مقدار توقف ایله عنان درکش که در مدح تو سه بیت
گفته ام که سنک مدحکده اوچ بیت دیمشم گفت بخوان خلیفه دیوانه یه
اوقو دیدی بخواند دیوانه اوقودی خلیفه را خوش آمد دیوانه نک ابیاتی
خلیفه یه خوش کلدی چون آنرا دید دیوانه چونکه انی گوردی گفت
مرا سه درم عنایت کن ابتدی بکا اوچ درم عنایت و لطف ایله تا
روغن و خرما خرم تا روغن و خرما صاتون الام [illegible] [illegible] خلیفه فرمان
داد خلیفه بیوردی تا بهر بیتی هزار درم بوی دادند تا هر بیتندن اوتری

هزار درم ویردیلر قطعه چون ذل فاقه زور کند بر سخن وری چونکه فقر
خوارلغی بر سخن دان اوزره زور ده هجوم ایده که مدح پادشاه سخاور کند
رواست اکر سخاوتلو پادشاهی مدح ایدر روا دار ممدوح چون کریم بود
کر ز شعرا ممدوح چون کریم اوله اکر انک شعرندن هر بیت را خزانهٔ
کوهر دهد سزاست هر بیتنه بر کوهر خزینه سنی ویره لایق در
حکایت ابراهیم بن سلیمان بن عبد الملک بن مروان اوغلی
عبد الملک عبد الملک اوغلی سلیمان سلیمان اوغلی ابراهیم کوید ایدر در آن
وقت که نوبت خلافت اول وقتده که خلافت نوبتی از بنی امیه
ببنی العباس انتقال یافت بنی امیه دن بنی العباسه انتقال بولدی و
بنی العباس بنی الامیه را می کرفتند و می کشتند و بنی عباس بنی امیه یی
طوتدلر و قتل ایدیلر من بیرون کوفه بن کوفه دن طشره بر بام سرایی
که بصحرا مشرف بود نشسته بودم بن بر سرایک طامی اوزره اوتورمشدم
که صحرایه مشرف و حواله ایدی دیدم که علمهای سیاه کوردم که سیاه علملر
از کوفه بیرون آمد کوفه دن طشره کلدی در خاطر من چنان افتاد
بنم خاطرمه الخلین دوشدی که آن جماعت بطلب من می آیند که اول جماعت
بنی استمکه کلورلر از بام فرو آمدم طامدن آشغه کلدم و متنکر وار بکوفه
در آمدم و متنکر و متحیر کبی کوفه یه کلدم هیچ کس را نمی شناختم هیچ
کمسه یی بیلمزدم که پیش وی پنهان شوم که انک قتنده پنهان اولم بدر
سرایی بزرکی رسیدم و بر اولو سرایی قپوسنه ایرشدم دیدم که

مردی خوب صورت سوار ایستاده کوردم که خوب صورت بر کمسه
سوار اولوب طورمش و جمعی از غلامان و خادمان کرد او بر آمده
اند و غلاملردن و خادملردن بر بلوک انک چورهسنه جمع اولمشلر
سلام کردم اول بزرکه سلام ویردم گفت تو کیستی و حاجت
تو چیست ایتدی سن کیمسن و سنک حاجتک نه در گفتم مردی ام
کریخته از خوف خصمان خود که ند خصملرمک خوفندن فرار ایتمش
بر کمسه یم بمنزل تو پناه آورده ام سنک منزلکه التجا کتورمشم مرا بمنزل
خود برد اول بزرک چونکه بندن بو سوزلری اشتدی بنی کندو منزلنه
التدی و در حجره که نزدیک حرم وی بود بنشاند و بر حجره ده اوتور
تدی که انک حرمنه قریب ایدی چند روز آنجا بهترین حالی بر نیجه کون
انده ایو رک برحال ایله هرچند دوست تر داشتم هر نه یی که مقبول
رک دوتدم از مطاعم و مشارب و ملابس مطعومات و مشروبات
و ملبوسات دن همه را پیش من حاضر کرده بود جمیعی سنی بنم قتمه
حاضر ایتمش ایدی و از من هیچ نمی پرسید و بندن هیچ نسنه صورمز
دی و هر روز یکبار سوار می شدی و زود می آمدی و هر کون بر کره
سوار اولوردی و تیز کلوردی یک روز از وی پرسیدم بر کون اندن
سؤال ایلدم که هر روز ترا می بینیم سوار می شوی که هر کون سنی کورورم
سوار اولورسن و زود می آیی و تیز کلورسن بچه کار می روی نه ایشه
کیدرسن گفت ایتدی ابراهیم بن سلیمان پدر مرا کشته است

سلیمان اوغلی ابراهیم بنم پدرمی قتل ایتمش در شنیدم که درین شهر
پنهان شده است ایشتدم که بو شهرده پنهان اولمش در سر روزی ردم
با میدانکه هر کون کدرم اول امیدله که تا بیدورایام بیدا آنی بولم
و بقصاص پدر خود رسانم دکند و پدرمک قصاصنه ایرشدرم چون اینرا شنیدم
چونکه بو سوزی ایشتدم ازاد بار خود در تعجب ماندم کند و بد بخت لکمدن
تعجبده قالدم که مرا قضا بمنزل کسی انداخت که حکم الهی بنی بو کمسنک منزلنه
اتمش که طالب قتل منست که اول بنم قتله طالبدر از حیات خود
سیر شدم کند و حیاتمدن طویدم و بیکر ندم یعنی امیدی قطع ایلدم آن مردرا
از نام پدر وی پرسیدم اولکمسیه انک پدرینک نامندن صوردم دانستم
که راست می کوید بعد السؤال بلدم که راست ایدر کفتم ای جوانمرد اکه اتیدم
ای جوانمرد ترا در ذمهٔ من حقوق بسیار ست بنم ذمتمده سنک چوق حقلرک
وار در واجبست بر من که خصم ترا بنمایم بنم او زرمه واجب در که سنک خصمکی
سکا کوسترم واین راه آمده وشده را بر تو کوته کردانم و بو کلمک کتملک طریقنی
سنک او زرکه کوتاه ایدم مصدر اوج نوع او زره در بریسی کند وصیغه سی
او زره در آمدن وشدن کبی بریسی ماضی صیغه سی او زره در که واو عاطفه
سز در آمد شد کبی که آمدن شدن معناسنه در واو عاطفه ایله در آمدن
وشدن معناسنه در بریسی داخی امر حاضر صیغه سی او زره در تک ودو
کبی که تکیدن ودویدن معناسنه در بیت عمری زراه زسر داشتم قدم
بازار زدی ان تک ودو دمیکشد مرا ● بو نوع دخی واو عاطفه ده واو عاطفه

سز

سز واقع اولور ابراهیم بن سلیمان منم سلیمان اوغلی ابراهیم بنم خون
پدر خود از من بخواه کند و پدرمک خوننی بندن طلب ایله از من باور
نکردی بندن بو سوزه اعتقاد ایلمدی و کفت وایتدی همانا که از حیات
خود بتنک آمده بکز رکه کند و حیاتکدن طارلمش واو صانمش سن
میخواهی که ازین محنت خلاص شوی استرسن که محنتدن خلاص
اوله سن کفتم لا ایتدم اویله دکلدر والله من اوراکشته ام والله بن
آنی قتل ایلمشم دنشنها را باز کفتم و پدر زنک نشانلرنی اشکاره
دیدم دانست که راست می کویم بلدی که کرچک دیرم و سوزم صادق
رنک وی بر افروخت انک یوز رنکی شعله لندی و چشمان وی سرخ
شد وانک چشملری قزردی مرد غضبناک اولدی دیکدزمانی
سر در پیش انداخت بر زمان باشنی اوکنه اکتدی وفکره واردی
بعد ازان کفت وآندن صکره ایتدی زود باشد که پدر من برسی
تیز اولا که بنم پدرمه ایرشه سن یعنی اکا اندکک فعلک جزاسنی بوله
سن واو خون خود از تو خواهد و پدرم کندو قاننی سندن استین
زنهاری که ترا داده ام باطل نکنم بن سکا ویردیکم امانی که ساکا ویرشم باطل
و لغو ایلمزم برخیز و بیرون رو قالق وطشره کیت که از نفس خود
ایمن نیستم زیرا کندو نفسمدن ایمین دکلم مبادا که کزندی بتو رسانم
اولمیه که سکا بر ضرر ایرشدرم پس هزار دینار عطا فرمود و پس
هزار دینار احسان بیوردی بر کرفتم و بیرون رفتم بیک دیناری قبض

ایلدیم و لحشره کلدم **قطعه** جوانمردا جوانمردی بیاموز ای جوانمرد
جوانمردلک اوکرن که درون ارکین کین مجو یان نکه دار قلبکی کین طلب
ایدیجی لرک کیسندن حفظ و خالی طوت زبان از طعن بد کویان
نکه دار بد کوی لره طعن دن زبانکی حفظ و پاک طوت نکوی کن
بان کو با تو بد کرد ایلک و لطف ایله اول کمسه یه که سکا قباحت و ضرر
ایلدی کزان بدرخنه در اقبال کرد زیرا اول بد و قباحت دن
کند و اقبالنه رخنه ضرر ایلدی سکا اصلا زیان ایلدی چو آیین نکو
کاری کنی ساز چو که نکوکارلق عادتی ساز و ترتیب ایده سن
نکرد د جز بتو آن نکویی باز اول ایلک کرو سندن غیر به رجوع ایلمز
مراد غیره انداکه احسانک فائده سی عاقبت سکا عاید اولور
حکایت شبی در مسجد جامع مصر برکیجه مصر جامعنک مسجدنه
آتش افتاد و بسوخت آتش واقع اولدی و یاندی مسجد الوقت الجامع
ایله مساوی در که جامع وقفک صفتی در و جایزدر که وقت حذف اولنوب
جامع انک یرینه اقامت اولنمش اولونه مسلمانان را توهم آن
شد این را نصاری کرده اند مسلمانلره اول توهم اولدی که بونی
نصارا ایلمش لردر آتش در خانهای ایشان انداختند مسلمان
لر دخی انلرک خانه لرینه آتش اتدیلر سلطان مصر مصر سلطانی جماعتی
را که آتش در خانهای ایشان انداخته بودند بگرفت مشغول جماعتی که
انلرک خانه لرینه آتش ایدیلر طوتدی و دریکجا جمع کرد و بریره

مرد وان جهان مرده ولیعا مور صح
جهان مرده ولرندن مردلکی اولورسه

جمع ایلدی و بفرمود تا بعدد ایشان و بیوردی تا انلرک عددیجه رقعها
نوشتند کاغد پاره لرن یازدیلر در بعضی دست بریدن رقعه لرک
بعضی سنده قطع ید یازلمش ایدی و در بعضی تازیانه زدن و بعضی سنده
قتل یازلمشدی و آن رقعات را بر ایشان افشاندند و اول رقعه
لری انلرک اوزرنه صاچدیلر یعنی اول رقعه لری انلره تقسیم ایلدیلر
تا بر هر کس هر رقعه که افتد تا هر کمسه اوزرنه هر رقعه که دوشه مضمون
آن عمل کنند انک مضمونیله عمل ایده لر یک رقعه که مضمون آن کشتن
بود بر رقعه که انک مضمونی قتل ایدی بریکی افتاد بر کمسه اوزره دوشدی
گفت من از کشتن باک ندارم اول کمسه ایتدی بن قتل دن باک و
خوف ایتمزم اما مادری دارم که جز من کسی ندارد اما بر مادرم وار در
که بندن غیری کمسه سی یوقدر و در پهلوی وی دیگری بود و انک یانینده
[illegible] بر کمسه واردی که رقعه تازیانه زدن بر وی افتاده بود که انک
اوزره تازیانه اورمق رقعه سی دوشمشدی رقعه خود را بوی داد کندو
نک رقعه سنی اکا ویردی و رقعه وی را بستد و گفت و انک رقعه سنی
آلدی و آیتدی که من مادر ندارم که بن مادر طوتمزم این را بجای وی
بکشتند بونی انک یرینه قتل ایلدیلر و از اجای این تازیانه زدند و
بونک یرینه تازیانه اوردیلر **مثنوی** بسیم و زر جوانمردی توان
کرد بسیم و زر له جوانمردلک ایلمک ممکن در و آسان در خوش آنکس
کو جوانمردی بجان کرد خوش اول کمسه یعنی تحسین اول کمسه یه که جانله جوانم

اور موج صح
تازیانه یازلمشدی ایدی و در بعضی قتل صح

و بعضی سنده

دلک ایلدی بجان چون احتیاج دوست بشناخت چونکه دوستنک جانه
احتیاجی الکلدیکی حیات خود فدای جان او ساخت کندونک حیاتنی
دوستنک جاننه فدا ایلدی **حکایت** اصمعی گوید که با کریمی آشنائی
داشتم اصمعی ایدر که بر کریمله آشنالق طوتردم که همواره بتوقع کرم
و احسان کدایم کرم و احسان امیدیله بدر خانهٔ وی میرفتم انک خانه
سنک قپوسنه کدردم یکبار بدر خانهٔ وی رسیدم یعنی بعد زمان برکرّه
انک خانه سی قپوسنه ایرشدم دیدم دربانی نشانده بود کوردم بر در
بان نصب اتمش ای مرا منع کرد از در آمدن بر وی بنی منع ایلدی
انک اوزرینه کرمکدن و گفت ای اصمعی و دربان ایتدی ای اصمعی سبب
منع کردن من بتو منع اتدکمک سببی از در آمدن بر وی انک اوزره
کرمکدن تنک دستی و ناداریست قدرتسزلق و فقیرلکدر که ویرا
پیش آمده است که انکا اوکنه کلمشدر من این بیت را انشا کردم
بو بیتی بن انشا ایلدم و بدربان دادم که تا با و رساند دربانه ویر
دم که تا اول کریمه ایصال ایده **شعر** اذا کان الکریم له حجاب
فما فضل الکریم علی اللئیم قچن کریم ایچون حجاب واقع اوله یعنی مختفی اوله
پس کریمک لئیم اوزره فضل و مزیتی نه در بعد از زمانی بر آمد بر زمان
دن صکره دربان کلدی و رقعهٔ در آورد و بر کاغذ پاره سنی کتوردی
که بر پشت او نوشته بود اول رقعه نک ظهری اوزره بو بیتی یازمشدی
بو معنی دخی درکه اول رقعه نک ظهری اوزره بو بیت یازلمشدی

شعر اذا کان الکریم قلیل مال قچن کریمک مالی قلیل اوله
فیستر بالحجاب عن الغریم غریم دن حجاب ایله مستتر و پنهان
اولور غریم دن مراد بونده سائلدر حجاب پرده در بو ایکی
بیتک معنای منطوقی سنه تعرض و لکن مفهوم مضمونیله اکتفا
اولندی بو وجهله تفهیمی آسان اولدوغندن اوتری و همراه
رقعه صرّهٔ پانصد دینار در وی و رقعه ایله بله بر کیسه کوندردی
که انکا ایچنده بش یوز دینار وار دی باخود گفتم کندو به ایتدم
هرگز قصهٔ ازین عجیب تر بر من نگذشته است هرگز بوندن
عجیب رک بر قصه باکه واقع اولمامشدر این را تحفهٔ مجلس مأمون خواهم
ساخت بونی مأمونک مجلسنه تحفه ایلیم کرکدر مراد بو قصه دن
مأمون خلیفه یه بیان ایلیم دیمکدر مأمون هارون الرشیدک
فرزندیدر پس چون پیش وی رفتم پس چونکه مأمونک قتنه
کتدم گفت از کجا میرسی ای اصمعی مأمون ایتدی ای اصمعی قندن
ایرشرسن گفتم از پیش کریمترین کسی از احیای عرب عرب
قبیله لرندن کریمرک بر کمسنک قتندن کلورم دیدم پرسید
که آن کیست مأمون صوردی که اول کیمدر گفتم مردی که مرا از علم
مال خود بهره ور ساخته است ایتدم بر مرد درکه بنی کندونک علم وا
مالندن نصیبلو ایلمشدر و آن رقعه را با صرّه پیش وی نهادم
و اول رقعه کیسه ایله انک اوکنه قودم چون صرّه را بدید [illegible]

وی بر آمد چون که مأمون صرّه یی کوردی انک یوزنک رنکی متغیّر
اولدی و گفت این بمهر خزینهٔ منست وآیتدی بو کیسه بنم خزینک
مهری ایله در میخواهم که آنکس را طلب کنم استرم اول کسه یی طلب
ایدم گفتم ای امیر المؤمنین مأمونه آیتدم ای امیر المؤمنین والله که من
شرم می دارم والله که بن شرم طوتارم که جهت بعضی از کماشتگان
تو که سن ارسال ایتدک کیسه لردن بعضی سنک سبیله خوشی به
خاطر وی راه یابد انک خاطرینه بر خوف یول بوله مأمون یکی از خواص
خود را گفت مأمون کند خاصکیلردن برینه دیدی که همراه اصمعی
برو که اصمعی ایله بوری که چون آن مرد را بینی که چون اول کسه یی کوره
سن بگوی که امیر المؤمنین ترا می طلبد دی که سنی امیر المؤمنین
استر بی آنکه تفرقه بوی رسد آنسز که اکه پریشانلق والم ایرشه
یعنی رفق و لطف ایله سویله چون آن مرد حاضر آمد چونکه اول کسه
حاضر کلدی مأمون باوی گفت مأمون اکا آیتدی تو آن شخصی
سن اول شخص دکلمیسن که دی روز پیش ما آمدی که دونکی کون بزم
قتمزه کلدک و اظهار فقر و فاقه کردی و فقر و فاقه اظهار ایلدک
این صرّه را بتو دادیم بو کیسه یی سکا ویردک تا صرف معاش خود کنی
تا کند و معاشکه صرف ایده سن بیک بیت که اصمعی پیش تو خواندی
هر بیتی که اصمعی سنک قتکه کوندردی انک سبیله تر ابوی دادی اول
کیسه یی اکا ویردک گفت اول کسه آیتدی اظهار فقر و فاقه کردی روز

کردم دونکی کون که فقر و فاقه اظهار ایلدم دروغ نگفته ام یالان
سویلمشم لیکن نخواستم اما استمدم که قاصد ویرا بازگردانم
انک قاصدنی کرو دوندرم قاصد خرجی که مرا آدر باند مگر چنانچه
امیر مرا باز گردانید مگر آنچنین که امیر بنی کرو دوندردی مراد ننه که
سز بنی محروم کوندر مدوکز بن دخی آنی محروم کوندرمیم دیمکدر پس
بفرمود هزار دینار بوی دادند پس مأمون بیوردی اول سخنکسیه
هزار دینار ویردیلر اصمعی گفت یا امیر المؤمنین اصمعی ایتدی یا امیر
المؤمنین مرا درین عطا نیز باوی ملحق گردان بنی بو عطاده دخی اکا
ملحق ایله یعنی الحاق ایله فرمود تا هزار دینار ویرا نیز تکمیل کردند
مأمون بیوردی تا اکا دخی بیک دیناری تکمیل ایلدیلر یعنی بش
یوز دینار دخی ویردیلر که بیک اولدی و آن مرد را از زمرهٔ ندیمان
خود گردانید و اول مردی کندی ندیملری نک زمره سندن ایلدی قطعه
کف صاحب کرم چون بی درم ماند صاحب کرمک کفی چونکه درمسز
اولدی ز نا داری ستمگر در ببندد اگر چه یوسنی بخلیه قدرت سز
لقدن صایی ایسه کدن ظن ایله ولی در بستن مدخل از آنست
اما مدخلک قپو بغلمه سی آندن در که همیان درم را سر ببندد
که درم کیسه سنک باشنی بغلر یعنی مدخلک عادتیدر همیاننی
بندانکی کبی قپوسنی بند ایلر مدخل ممسکدر همیان ماننک
کسر ایله کیسه و دراهم معناسنه در بونده مراد اول در شیخ

عطا رحضرتنك پند نامه سندن بو مصراع ده همیان درا هم معناسنه در
مصراع آن یکی را کیسهٔ همیان دهد حکایت حاتم را پرسیدند حاتمه
صوردیلر که هرگز کریم تر از خود دیدی که هرگز کندودن کریم رك
کوردکمی گفت بلی بلی کوردم دیدی روزی در خانهٔ غلامی یتیم فرود آمدم
بر کون بر یتیم غلامك خانه سنه قوندم دوی ده کوسفند داشت
واول غلام اودن قویون طوتردی فی الحال یك کوسفند را بکشت
وبپخت اول غلام فوری بر قویونی بوغزلدی وپشوردی وپیش من
آورد وبنم اوکومه کتوردی مرا قطعهٔ از وی خوش آمد آندن بر پاره
باکه خوش کلدی بخوردم وگفتم بدیم واتیدم والله این بس خوشتر بود
والله بو پاره زیاده خوش کلدی بذرك ایدی غلام بیرون رفت غلام
سوزدی استماع ایدوب طشره کتدی ودیگ یك یك همه کوسفند را بکشت
ودیر بر جمیع کوسفندلی بوغزلدی وآن موضع را بپخت وپیش من آورد
واول مقبولم اولان یری پشوردی وبنم اوکومه کتوردی ومن از آن
آگاه نی وبن اندن خبردار دکلم چون بیرون آمدم که سوار شوم چون طشره
کلدم که سوار اولم دیدم که بیرون خانه کوردم که خانه نك طشره سنده
خون بسیار ریخته است چوق قان دوکلمش در پرسیدم که این چیست
غلامه صوردم که بو نه در گفتند وی کوسفندان خود را کشته
است آنی اولان لر آیتدیلر اول غلام کندونك جمیع کوسفندلرینی بوغزلدی
وی را ملامت کردم که چرا چنین کردی که نیچون بویله ایلدك دیو آنی

ملامت ایلدم گفت سبحان الله غلام ایتدی سبحان الله یعنی نه عجب
حالك وار تر اچیزی خوش آید سکا برنسنه خوش کلکه مالك ادیم
که بن اکه مالك ام ودر آن بخیلی کنم دانی بخیلك ایلیم این زشت سیرتی
باشد بو قبیح سیرتلو لك اولور وبو هم وجه در بو قبیح سیرت در در میان
عرب عرب ارناسنده پس حاتم را پرسیدند پس حاتمه صوردیلر که تو
در مقابله چه دادی که سن انك مقابله سنده نه ویردك اکه گفت حاتم
آیتدی سیصد شتر سرخ موی وپانصد کوسفند دادم اوچ یوز قزل توی
لو دوه وبش یوز قیون ویردم گفتند پس تو کریم تر باشی حاتمه آیتدیلر
پس سن کریم رك اولورسن گفت هیهات حاتم آیتدی هیهات نه مناسبت
وی هرچه داشت داد اول غلام جمیع مالکنی ویردی ومن آنچه داشتم دبن
آندن که مالك ایدم از بسیاری اندکی بیش ندادم بر دادم از دن برشیء
غیری ویرمدم قطعه چون گدایی که نیم نان دارد چون بر گدا که نیم نانه
مالك وله بتمامی دهد زخانهٔ خویش اول نیم نانی بتمامه کندو خانه سندن
محتاجه ویره بیشتر زان بود که شاه جهان اندن زیاده رك ومقبول رك
اولور که شاه جهان بدهد نیمی از خزانهٔ خویش کندو خزینه سندن بر
نصفنی ویره حکایت شاعری بتوقع فایده برشاعر فایده ودا ان
امید یله بدرخانهٔ معن بن زایده [illegible] آمد زایده اوغلی معنك خانه
سی قپوسنه کلدی چند روز آنجا بود اول شاعر برنیچه کون آنده اولدی
مجال بار نیافت معنك حضورنه وارمغه اجازت مجال بولمدی از باغبان

دی التماس کردانکه باغباننه التماس ایلدی که چون معن بباغ درآید که چون
معن باغه کله و در کنار آب نشیند و آب کنارنده اوتوره مرا آگاه کن
بنی آگاه ایله چون آن وقت رسید چونکه اول وقت ایرشدی باغبان
ویرا آگاه ساخت باغبان انی آگاه ایلدی شاعر این بیت را بر تخته
پاره نوشت و بآب در داد اول شاعر بو بیتی بر تخته پاره سی اوزره
یازدی وصویه ویردی ایا جود معن ناج معنا بحاجتی ای معنک جودی
معنه بنم حاجتمی ستر احیان وبیان ایله ناج امر حاضر در ناجی یناجی منا
جاةدن مناجات سر سویلمک معناسنه در فما لی الی معن سواک شفیع
معنه بنم ایچون سندن غیری شفیع یوقدر چون تخته پاره پیش وی رسید
چون تخته پاره سی معنک اوکنه ایرشدی فرمود تا آنرا بگرفتند
بیوردی تا آنی طوتدیلر چون بخواند شاعر را طلبید چونکه اول بیتی
اوقودی شاعری طلب ایلدی وده بدره زر بوی داد واکا اون بدره
التون ویردی وآن تخته پاره را در زیر بساط خود نهاد واول تخته
پاره سنی کندو بساطنک آلتنه قودی روز دوم آن تخته پاره را اکنجی
کون اول تخته پاره سنی از زیر بساط برون آورد وبساطی آلتندن
چقاردی وبخواند واوقودی ودیگر شاعر را طلبید کرو شاعری طلب
ایلدی وصد هزار درم بوی داد واکا یوز بیک اقچه ویردی و روز
سیوم واوچنجی کون بهمین دستور عمل کرد وهم بوقانونله عمل ایلدی
که شاعری طلب ایدوب احسان ایلدی شاعر بترسید شاعر خوف ایلدی

بدره اول کیسه در که ایچنده اون بیک اولا یا ییکرمی بیک یا آلتوندن

که مبادا پشیمان شود که مبادا پشیمان اوله وداده را باز ستاند واحسان
اتدوکنی کرو اله بگریخت قچدی چون روز چهارم چون دردنجی کون باز
شاعر را بطریق معهود طلبید نیافتند کرو شاعری معهود ومعلوم
طریقیله طلب ایلدی بولمدیلر فرمود که در ذمه کرم من بیوردی که بنم کرمم
ذمه سنده واجب آن بود که ویرا چندان عطا دهم واجب وایدی که
اکا اول قدر عطا ویرم واحسان ایدم که در خزینه من یک دینار ودرم نماند
که بنم خزینه ده بر دینار وبر درم قالمیه اما دریغ که ویرا حوصله آن نبود
اما حیف که اکا اول حوصله واول قدرت اولمدی **قطعه** کیست
اهل کرم آنکس که چو سائل بدر رسد اهل کرم کیمدر اول کمسه در که چون
سائل انک قپوسنه اوره دآن قدر امید که در دل کنجد اول قدر امید
کتوره که انک قلبنه صغه زمراد چونکه خاطرندن اولان امیدنی اعلام
این دیگر زنگشاید کف احسان وببخشد چندان اهل کرم احسان
کفنی آچه واول قدر احسان ایده که نه در حوصله همت سائل کنجد که
سائلک همتی حوصله سنه صغمیه حوصله قورصق **حکایت** اعرابیی
تهنیت قدوم کریمی زروساء عرب را اعرابی رد ساء عرب دن
بر کریمک قدومی تهنیه سی ایچون قدوم آمدن تهنیه مبارک بلک معنیده
کفت وبر وی خواند بر قصیده دیدی وانک حضورنده اوقودی ودر
آخر قصیده این بیت را گفته وقصیده نک آخرنده بو بیتی دیمش ایدی
شعر
اتوذ الی یدا تعوّد بطنها بذل النوال وظهرها التقبیلا

یعنی دراز کن سوی من یعنی بنم جانبمه دراز ایله دستی را که کف وی عادت
کرده است بخشش زر و مال مشغول دستی که انک کفی زر و مال احسان ایلمکی
عادت ایلمشدر زو پشت او تقبیل اهل حاجت و سؤال و انک ظهری
حاجت و سؤال اهلنه تقبیلی عادت ایلمشدر کف ال آیه سی ظهر دن مراد بونده
ال اردسیدر بطنها ده و ظهرها ده مؤنث ضمیری یده راجعدر که ید مؤنث
غیر حقیقیدر تعوّد فعل ماضی اولمق روشن در فعل مضارع اولملقدن که بر تا
حذف اولنمش اوله که تتعوّد اولور دالک ضمه سیله امدادامر حاضر در باب
اول دن نوال احسان معناسنه در بذل ویرمک تقبیل اوپمک
ان کریم دست بسوی او دراز کرد اول کریم النی اعرابی نک جانبنه دراز
ایلدی چون ببوسید چونکه اوپدی بر وجه طیبت گفت اول کریم لطیفه
طریق اوزره ایتدی بیت موبهای لب تو دست مرا خراشید سنک
لبنگ موی لری بنم دستمی طرملادی اعرابی گفت پنجهٔ شیر ژیان
اعرابی ایتدی قضبان ارسلانک پنجه سنه از خار درشت خارپشت
خارپشتک درشت خارندن نه زیان دارد زان کریم را این کلمه بسیار
خوش آمد اول کریمه بو کلمه زیاده خوش کلدی و گفت این کلمه پیش من
اول کریم ایتدی بو کلمه بنم قتمده از ان قصیده خوشتر ست اول قصیده
دن خوش رکدر پس بفرمود دیرا در برابر قصیده اول کریم بیوردی
اعرابی یه اول قصیده نک مقابله سنده هزار درم دادند بیک درم ویر
دیلر و در برابر ان کلمه سه هزار درم دادند و اول کلمه نک مقابله سنده

روضهٔ پنجم

اوچ بیک درم ویردیلر قطعه ازانکه بمدحت فلک سر کذرانند
اول کسنک که مدحله باشنی فلک دن کچررلر و قدرینی عالی ایدرلر
چون بنسبت سخن دان بود از جمله فروتر چونکه سخن دان دکلدر جمیعی سندن
فروترودنی تر اولورلر دانی که سخن دان که بود دانکه بداند بلور میسن که
سخن دان کیمدر اول کمسه درکه بله بد راز نکو باز نکو را ز نکوتر یا زمری
ایو دن کرد ایوبی ایو رکدن مدحت حکمت وزنی اوزره نادر اصلبیه ایلیه
ملح معناسنه در روضهٔ پنجم بشنجی روضه در تقریر حال بلبلان
چمن عشق و محبت عشق و محبت چمنی بلبل لرنک حالنک تقریر بیاننده
در و حرقت بال پروانکان انجمن شوق و مودت شوق و مودت
انجمنی پروانه لرنک بالنک حرقتی بیاننده در حرقت یانمق بال بونده
قناد معناسنه در انجمن مجلس از مقتبسات مشکات نبوّت
نبوّت مشکاتنک مقتبسلرندن در یعنی بو من عشق حدیث
شریفی احادیث شریفه دن و زفارسیده مشکات درکات
در الفله مقتبسات بانک فتحیله جمع مقتبس در که اسم مفعول
در قبس لنمش معناسنه قبس آتش دن بر پاره در که شعله
لنمش معناسنه استعمال اولنور که من عشق و عف وکتم و مات
مات شهیدا که یعنی هر که در جاذبهٔ عشق اویزد و لطافت عشقله
اختلاط ایدر و در ان طریق عفت وکتمان پیش کیرد و اول عشقده
عفت و ستر طریقنی اوکینه طوته چون بمیرد شهید میرد

وچونکه اوله شهید اولور مراد بهر کیمیم که شهوت وغرض دن پاک
دستاری عشقه وصول بولوب لکن شرط طریقت سلوک ایده چونکه اوله
شهید اولور دیمکدر و شرط عفت و کتمان و عفت و کتمان شرطلی
عفت پرهیزکارلق از برای آنست آنکله بولنور که چون بمیل طبع
وهوای نفس آلوده باشد زیرا چون میل طبع و هوای نفسله
آلوده اوله و در وصول بآن وسایط توسل جویند و آنک وصولنده
توسل واسطه لرنی استیه لر یعنی وصاله وسیله لر پیدا ایده لر و اظهار
کنند و آنی اظهار ایده لر از قبیل شهوات نفس حیوانی باشند
اول عشق حیوانه منسوب اولان نفسک حظوظ و شهواتی قبیلندن
اولور نه از فضایل روح انسانی روح انسانه منسوب اولان
فضائلدن اولماز **قطعه** آن عشق را که منقبت خاص آد
میست اول عشق که آدمینک مخصوص خصلتی در که حیوانانه آندن
نصیب یوقدر هرجا که هست عفت و ستر از لوازمست
هر پرده که دار در عفت و ستر انک لوازمندن در عشق که هست
شهوت طبع و هوای نفس شول عشق که طبعک آرزوسی نفسک
هواسی در (وار) خاصیت طباع سباع و بهایمست سباع و بهایمک
طباعنک خاصیتی در زیرا آنلرده همان شهوت وار در طباع جمیع
طبع در سباع جمیع سبع دریرتجی معناسنه بهایم جمیع بهیمه در چارپای
معناسنه **حکایت** میان دو خردمند سخن عشق میرفت ایکی عاقل اور

اورتاسنده عشق سوزی واقع اولدی بری گفت بریسی ایتدی خاصیت
عشق همیشه عناد و محنت عشقک خاصیتی همیشه عناد و رنج در
و عاشق همه وقت بلا و محنت کش سنج و عاشق دائما وقت بلا و محنت
سنج در محنت سنج محنت طارتجی معناسنه در بلا و محنت سنج بلا و محنت
چکیجی معناسنه وصف ترکیبی در و دیگری گفت و بریسی دخی ایتدی
خاموش باش خاموش اول همانا که تو هرگز آشتی بعد از جنگ
ندیده بلمز که سن هرگز جنگدن صکره صلح گورمشسن و چاشنی
وصال پس از فراق نچشیده و فراقدن صکره وصال لذتنی طاتمشسن
سن نهیچ کس در عالم از صافی دلان عشق پیشه لطیف تر نیست
عالمده عشق پیشه لو صافی دللردن عالی و لطیف رک هیچ کمسه یوقدر
و از گران جانان دور از این اندیشه کثیف تر نی و بو عشق فکرندن
دور گران جان لردن دنی و غلیظ رک هیچ کمسه یوقدر هیچ کسک
معناسی بو ایکی محلده بله قید اولندی شهولت معنا ایچون **بیت** شتر را
چو شور و طرب در سرست • اگر آدمی را نباشد خرست **قطعه**
پرتو شاهد عشقست جمال دل مرد مردک قلبی جمال عشق شاهدنک
پرتوی در نکی کند میل جمال آنکه بدل هست جمیل جماله چون میل ایده اول
کمسه که قلبی ایله جمیل دکلدر یعنی شول کمسنک که قلبی جمیل در جماله مائل
و راغب در زیرا جنسیت وار در گر بدین قاعده حجت طلبد نادانی
اگر بو قاعده یه بر نادان حجت طلب ایدر حجتم بس بود الجنس الی الجنس

یمیل الجنس الی الجنس یمیل تا که حجت کافی در سوزمک اثباتنه
معناسی بودر جنس جنسنه میل ایلر ان الله جمیل یحب الجمال قال علی ابو سینا
لم یتعشق بوجه بهی ولم یتلذذ بصوت شهی فهو علیل المزاج
یحتاج الی العلاج حکایت وقتی صدیق اکبر رضی الله عنه بر وقت
صدیق اکبر رضی الله عنه که مراد ابو بکر حضرتلریدر در کوچهای مدینه می
کشت مدینهٔ منوره نک سوقاقلرینی کزردی وبر در خانه می گذشت
و بر خانه نک قپوسنه گذر ایلردی ناگاه بخانه رسید ناگاه بر خانیه
ایرشدی واز ان خانه آواز گریه شنید واول خانه دن گریه آوازنی
اشتدی که زنی بیتی میخواند که بر زن بر بیت اوقوردی واز دیده سرشک
گرم می راند وچشمندن واز سرشک روان ایلردی مضمون بیت
این که بیتک مضمونی بو که رباعیه ای طلعت تو بخوبی از مهر فزون
ای جانان سنک طلعتک حسن ده آفتابدن زیاده در پیش مه طلعت
تو خورشید زبون ومغلوب در زان پیش که دایه بر لبم شیر نهد آندن
اول که دایه لبم اوزره شیر قور یعنی دایه بنی امزرمزدن اول شیر سوت
بر یاد لب لعل تو میخواردم خون سنک لب لعلک یادی اوزره قان ایچردم
میخواردم ایچردم معناسنه هم جایزدر سماع این بیت در دل صدیق اثر
کرد بو بیتک سماعی حضرت صدیقک رضی الله عنه قلب شریفنه اثر ایلدی
در ان وقت قپویی قاقدی صاحب بیت برون آمد بیت صاحبی طشره
کلدی صاحب بیت ده ایهام لطیف وار در ازدی پرسید که آزادی

یا بنده آندن سؤال ایلدی که آزادمیسن یا بنده میسن گفت
بنده کنیزک ایتدی بنده ام فرمود که این بیت را در هوای که می
خواندی صدیق حضرتی رضی الله عنه بیوردی که بو بیتی کیمک
محبتنده اوقودک بو هم وجه در او قودک هوا بونده محبت
معناسنه در شعر اتانی هواها قبل ان اعرف الهوا فصادف
قلبی خالیا فتمکنا واین اشک گرم از برای که می راندی وبو واشکی
اشکی کیمک ایچون روان ایلدک بو هم وجه در کیمک ایچون روان ایلر
دک گفت ای خلیفهٔ پیغامبر کنیزک ایتدی ای پیغمبرک خلیفه سی
روضهٔ منوره وی اول رسولک منور وشریف روضه سی حقیچون
روضه بونده مزار معناسنه در که از من بگذر که بندن فراغت ایله
گفت حضرت صدیق رضی الله عنه ایتدی ازین مقام کام برندارم
بو مقامدن گیتمزم تا سر دل ترا بر سر بازارم نا دام که سنک قلبنک
سر ومرادینی باشه کتورمیم کنیزک آه سرد از دل پر درد بر
آورد کنیزک دردله پر اولمش قلبندن سرد آه کتوردی وگفت
از جوانان بنی هاشم را ذکر کرد وبنی هاشمک جوانلرندن بعضنی یاد
ایلدی که محبتنی اکا ایدی صدیق رضی الله عنه بمسجد آمد حضرت صدیق
رضی الله عنه مسجده کلدی وخواجهٔ آن کنیزک را طلبید واول کنیزک
کلک افندیسنی طلب ایلدی ودر ابخرید وکنیزکی صاتون آلدی وبهای
ویرا بتمامی بداد وانک بهاسنی بالتمام ویردی وپیش معشوقش

سنک ماه طلعتک قتنده خورشید زبوندر

برندارم = [illegible] کام

ونستاد و آنی معشوقی فتنده کوندردی عجب زمان ناهمواره
ایرشدک که برفرد بو قدر که نامراد بیر دردک مرادی حصولنه وسیله
وسبب اوله همان ذم و غیبته و تعییب و طعنه بهادرلر فرد بیت کرم
بباغ ارم پروری گرم بود کرم بخورد :: بگوش هر که بگفتم کرم
بگفت کرم شعر دلا بشاهد کامت که جفت داند ساخت
ای دل سنی مرادک شاهد یله جفت اتمکه کیم قادر اولور ز داند
بونک کبی محلده نتواند معناسنه استعمال اولنور زیرا تذکیر و تانیث
برابردر جز آنکه از همه کار جهانه فرد آید اولکسه دن عزیز که
زمانه نک جمیع ایشندن فرد کله که اصلا عالمده آرزوسی اولمیه
صدیق حضرتی کبی رضی الله عنه بدرد کار بر آید دکر نز آن بیت
مراد دو کار در دله حاصل اولور و کرسنک دردک یوق ایسه بنال
تا دل اهل دلی بدرد آید ناله ایله تا بر اهل دلک دلی سنک ناله و
فغانکدن درده کله و متأثر اوله باری انک سببی ایله مرادک حاصل
اوله حکایت کنیزکی مغنیه که بحسن غنا موصوف بود و بلطف
نوا معروف ایریمی بر کنیزک کر حسن غنا ایله موصوف و لطف نوا
ایله معروف ایدی غنا فتح غینیله ایرلمق نوا صدا فارسیده
تذکیر و تانیث اولمدوغندن اونزی موصوف و معروف دیدی
جمالی بی بدل داشت و حسنی بی خلل بی بدل بر جمال و بی خلل
بر حسن دو تردی روزی در منظره خواجه خود سازی می نواخت

بر کون اول کنیزک کنده و افندیسنک منظره سنده بر ساز چالردی
و غزلی می پرداخت و بر غزل ترنم ایلردی نوجوانی که در دل
هوای او داشت و در سر سودای او و بر نوجوانی که قلبنده
اول کنیزک محبتی و باشنده آنک سوداسی طوتاردی در
زیر منظر ایستاده بود و انک منظره سی التنده دورمشدی و
گوش هوش بر آواز او نهاده و گوش هوشنی انک آوازی
اوزره قومشدی مراد گوش دل ایله استماع ایلردیمکدر و در وقع
اشعار او تاملی کرد و انک اشعارنک وقتنده بر تامل ایلردی
و از لذت الحان او تمایلی می نمود و انک الحاننک لذتندن
بر تمایل و حرکت کوسترردی شعر خرم آن دلداده محروم
از دیدار دوست خرم و مسرور در اول معشوقنک دیدارندن
محروم اولمش عاشق که پس دیوار حرمان گوش بر گفتار دوست
که حرمان دیواری آردندن گوشی انک گفتاری اوزره در باری
بو ذوق دن محروم دکلدر ناگاه خواجه سر از منظره فرو کرد ناگاه
کنیزکک افندیسی منظره دن باشنی آشغه ایلدی جوان را دید جوانی
کوردی نزدیک خود خواند کندو قتنه اوقودی با خود بر یک
مائده بنشاند کندو ایله بر سفره اوزره اوتورتدی هر دم
از جایی بادی چیزی می کفت حجاب دو دشتی رفع ایدوب
هر دم بر یره دن اول جوانه بر نسنه دیدی و مصاحبت ایلدی

وهر لحظه در هر سخنی گهری می سفت وهر لحظه هر بهانه ده انك
ایله بر گوهر دلدی جوان باخاطر فارغ از همه چیز جوان جمیع نسنه دن
فارغ خاطر له گوش باخواجه وچشم باکنیزک داشت گوشنی
خواجه یه وچشمنی کنیزکه طوتاردی هرچه آن بغمزه سؤال می کرد
هرنه یی که جوان غمزه ایله سؤال ایلردی این بابرو جواب می گفت
کنیزک ابرو ایله اکا جواب ایبردی **بیت** دو کس را که باهم بود
جان وهوش • حکایت کنانند ولبها خموش • دهرچه او
بطره گره می ببست ونی که جوان طره ایله گره بغلردی این شکر
خنده می گشاد کنیزک شکرخنده ایله چوزردی **بیت** چه
خوشتر از وصال آن دو عاشق اول ایکی عاشقک وصالندن خوشتر
رك نه در برغم دشمنان باهم موافق دشمنلرك رغمنه بری برلیه
موافق اوله لر رغم کورلك معناسنه استعمال اولنور **بیت** خدایا
بر دل ریشم ببخشای • دو اَصلِنی علی رغم الاعادی بهم از
چشم وابرو درفتانه چشم وابرودن بری برلیه مصاحبت
درفتانه ده اولالر کنار وبوس را جویان بهانه کنار وبوسه
بهانه استیجی اولالر چون صحبت متمادی شد چونکه صحبت متمادی
وممتد اولدی خواجه چنانکه داب الجلین که بلرسن خواجه بعضرورت
بعضی حاجات انسانی ان نه منسوب بعض حاجات ضروریه نیله مثلا
خلابه کتمك کبی قدم بر داشت صحبت دن فالقدی وآن دو یار

آرزومند مشتاق را اول ایکی مشتاق آرزومندی بهم
بگذاشت بری برلیه قودی مجلس خالی گشت مجلس خالی اولدی
ودواعی مواصلت از جانبین متوالی ومواصلت داعیه لری ایکی
جانبدن متوالی ومتزاید اولدی دو آغی سیبلو کنیزک زبان
بگشاد کنیزک زبانینی آچدی ودر مخاطبه آن جوان واول جوا
نك مخاطبه سنده این صدا ابتدای خوش در داد بو صدای
لطیف ندا ایله ویردی **قطعه** بخدائی که آشکار ونهان مشغول
خدائیچون که آشکار ونهان بندم اوست ادمی وپری آنك
بندسیدر آدمی وپری لف ونشر مرتب طریقی او زره در آشکاره
آدمی نهانه پری خوب واقع اولمشدر که زهر کس که در جهان
بینم که بهر کمسه دن که جهانده کوررم پیش من از همه عزیزتری
بنم قتمده جمیع سندن عزیزرك سن عزیزتری ده بانخطاب ایچون در
جوان چون این نکته را گوش کرد جوان چونکه بو نکته یی استماع ایلیدی
دنیا دبر آورد فغان کنوزردی که **قطعه** ای آنکه مرا دیده ودل منزل
تست ای شول کمسه که بنم دیده ودلم سنك منزلك در حسن همه
خوبان جهان حاصل تست جمیع جهان خوبلرینك حسنی سنك
حاصلك در یعنی انلرك جمیعی سنده اولان حسن سنده وار در
گر هست دلم مائل تو نیست عجب اگر عقلم سکا مائل ایسه عجب دگلدر
سنگیست نه دل دلی که نی مائل تست بر سنك در دل دگلدر

شول دل که سکا مائل دگلدر باری کنیزک گفت درجهان همین
آرزو دارم یاری کنیزک ایتدی جهانده انجق بونی آرزو طوتارم
که دست در میان هم کنیم که بری بریمزک میانینه ال ایده لم
و از لب و دهان یکدیگر شکر خوریم و بری بریمزک لب و دهاندن
شکر یه لوم شکردن مراد بوسه در جوان گفت من نیز این
آرزو دارم جوان ایتدی بن دخی بو آرزوی طوتارم اما چه کنم
که خدای تعالی نمی فرماید که امانیلیم که خدای تعالی بیورر الاخلاء
یومئذ بعضهم لبعض عدو الا المتقین یعنی فردای قیامت یعنی
قیامت گونی دوستی دوستداران برنک دشمنی بولاید دوستدار
لرک دوستلغی عداوته متبدل اولور مگر دوستی پرهیزکاران
مگر متقیلرک دوستلغی که بدوستی نیفزاید که دوستلغه یعنی دوست
لقلری زیاده اولور نمیخواهم که فردا بنای محبت با خلل گیرد استمزم
که یارن قیامت گونی بزم محبتمز بناسی خلل و نقصان طوته
و دوستی با دشمنی بدل گردد و بزم دوستلغمز عداوته متبدل
اولا این بگفت و دامن صحبت بگذاشت جوان بونی دیدی
و صحبت دامننی قودی و بدین ترانه راه رفتن برداشت
و بو ترانه ایله گتمک طریقنی دوتدی **قطعه** این عشق دو روزه
را بازگذار ای دل بو ایکی گونلک عشقی ترک ایله زین عشق دو
روزه بر نمی آید کار بو ایکی گونلک عشقدن کار و مراد حاصل

اولمز ذات ان عشقی گزین که در روز شمار آنک کبی دن بر عشق
اختیار ایله که قیامت گوننده بان گیری قرار در دار قرار
دار قرارده انک ایله قرار طوته سن دار قراردن مراد جنت در
حکایت یکی از دانشمندان گوید دانشمندلردن بری ایدر
که وقتی مجلس می داشتم که بر وقت مجلس درتاردم و در زمین
دل مستمعان و مستمع لرک قلبی زمیننده تخم ارادت میکاشتم
ارادت و نصیحت تخمنی اکردم پیری ملازم مجلس ما می بود پیر بزم
مجلسموزه ملازم ایدی و از وظیفه ملازمت تخلف نمی نمود
و ملازمت وظیفه سندن تخلف گوسترمزدی دایم کلوردی اما
دایم آه می زد و اشک می ریخت اما دایم آه اوررودی و اشک
دوکردی و یک لحظه آه و اشک را از هم نمی گسیخت و بر لحظه آه
و اشکی بری برندن قطع وجدا اتمزدی روزی در خلوتش اورا
طلبیدم بر گون آنی خلوته طلب ایلدم و از وی موجب آن حرکت
پرسیدم و اندن اول حرکتک سببنی صوردم حرکتدن
مراد آه و گریه در گفت من مردی بودم پیر آیتدی بن بر کیمسه
ایدم که غلامان و کنیزکان میخریدیم و می فروختیم که غلام لر و کنیز
لر صاتون آلوردم و صاتاردم یعنی اسیرجی ایدیم و وجه معاش
خود را از ان بیع و شرا می اندوختم کند وجه معاشمی اول بیع
و شری دن کسب و حاصل ایلردم روزی غلامی صغیر گون

صغیر غلام **قطعه** بلب چو شکر ناب و برخ چو بدر منیر لب ده صافی
شکر کبی لذیذ و رخ ده بدر منیر کبی منور ایدی بو وجه دخی جایزدر لبله
شکر ناب کبی و رخله بدر منیر کبی ایدی هنوز شکر او را انشسته دایه
ز شیر هنوز دایه انک لبنی سوددن یونمش ایدی یعنی هنوز سوت دن
فراغت ایتمش ایدی شکردن مراد لبی در بمبلغ شش صد دینار بخریدم اوج
یوز دینار مبلغ ایله صاتون آلدم بو هم وجه در مبلغه فوردر ترتیب و نسبی
رنج کشیدم و انک تربیتنده چوق رنج چکدم چون شیوه دلبری بیاموخت
چونکه دلبرلک شیوه سنی اوکرندی و چهره بدلداری برافروخت و چهره سنی
دلدارلک ایله شعله لندردی یوسفوار بیازارش بردم آنی یوسف کبی
بازاره ایلتدم و بر خریداران شمایل و اخلاقش برشمردم و مشتریلره میل
و رغبت ویرمک ایچون آنک شمایل و اخلاقنی عد و بیان ایلدم بو هم وجه در
مشتریلر فتنه بو وجه اوزره بر کسر ایله عقد معاشه اولوردی ناکاه
دیدم که در زی اهل صلاح ناکاه کوردم که اهل صلاح کسوتنده نازنین
سواری بر نازنین سوار بلکه در خانه زین و زیبا نکاری بلکه زین خانه سنده
بر زیبا نکار زین کسر ایله سرج معناسنه در ترکی ایر اتنجا رسید اول یره
ایرشدی و بکوشه چشم آن غلام را دید و کوشه چشم ایله اول غلامه نظر ایلدی
خود را از بارکیر در انداخت کندوسنی بارکیردن آتدی یعنی آتندن اندی
و در پهلوی وی منزل ساخت و اول غلامک یاننده اوتوردی و پرسیدش
که چه نام داری و غلامه صوردی که نه نام ذکر ایتسن و از کدام دیاری و

و قنغی دیاردن سن و چه هنرها داری و نه هنر بلورسن و کدام کار توانی
و قنغی کاره قادرسن آنگاه روی بمن آورد و آندن صکره بکا توجه ایلدی و
از ثمن آن سؤال کرد و انک بهاسندن سؤال ایلدی گفتم اگرچه در حسن
یک دینار ست آیندم اگرچه حسن و جمالده بر دینار در که مراد وجهی در اما
بهای وی هزار دینار ست ایشیدم کامل العیار اما انک بهاسی کامل العیار
هزار دینار در جوان هیچ نگفت اول جوان هیچ سویلمدی و از خاطر
در نهفت و آنی خاطر اولنردن گخی دست بدست غلام بر ذالنی غلامک
الینه الندی چیزی بدست وی بسپرد و غلامک الینه بر نسنه تسلیم ایلدی بعد
از رفتن وی جوان کتدکدن صکره آنرا وزن کردم آنی وزن ایلدم
صد دینار بود یوز دینار ایدی و دو روز دیگرم و ایکنجی و اوچنجی کون
بهمین دستور عمل کرد همین بو اسلوب ایله عمل ایلدی و همین معامله
بپیش آورد و همین بو معامله یی ایلرو کتوردی مرد هر کلدکده یوز
دینار کتوردی و یکند ز مبلغ آنچه بغلام داده بود اول مبلغی که غلامه
ویرمش ایدی بشصد دینار رسیده بود التی یوز دیناره ایرشمش ایدی
با خود گفتم کندومه ایتدم مایه غلام را بتمامه ادا کرد غلامک سرمایه
سنی بالتمام ادا ایلدی همانا که او را بگذر که جوانک با این غلام تعلق
خاطر شده است بو غلامه خاطرینک تعلقی اولمشدر در برادای آنچه
گفتم قدرت ندارد و آنی که دیدم انک اداسنه قدرت طوتمز چون
وی روان شد چونکه اول جوان روان اولدی من نیز بی وقوف بن

دخی توقف ایتمز عقب وی شتافتم چندانکه انک عقبنجه ایوردم اول
قدر که خانهٔ وی را یافتم انک خانه سنی بولدم چون شب درامد چونکه کیجه
کلدی برخاستم فالقدم آن غلامرا جامهای نفیس بیار استم واول
غلامی نفیس جامه لرله زینت ایلدم وبویهای خوش معطر کردانیدم
ولطیف رایحه لرله معطر ایلدم وبدر خانهٔ آن جوان رسانیدم واول
جوانک خانه سی قپوسنه ایرشدردم ودر رابکوفتم وقپویی قاقدم چون در
بکشاد وبیرون آمد چونکه جوان قپویی آچدی وطاشره کلدی دمارا
دید وبزی کوردی بیهوش شد بیهوش اولدی چون بهوش آمد چون
هوشه کلدی کفت انا لله وانا الیه راجعون ایتدی تحقیق بز
الله ایچوندر وتحقیق بز الله تعالی یه رجوع ایدیجی لرز پس کفت شمارا که آورد
است حکمدار ایتدی سزی بورایه کیم کتوردی ودر من که راه دکونی
کرده وبکا کیم دلالت ایلمش ودر بعضی نسخه کیم کوستردی کفتم
کفتم بعضی از ابنای ملوک ایتدم ابناء ملوکدن بعضی سی این غلامرا
خریداری کردند بو غلامه خریدارلک ایلدیلر یعنی مشتری اولدیلر اما
بیع ما بر چیزی قرار نیافت اما بزم بیع مز بر نسنه اوزره قرار بولمدی
ترسیدم که امشب قصد این غلام کنند خوف ایلدم که بو کیجه بو غلام
قصد ایلیه لر کفتم این شب ورا بتو سپارم آیتدم بو کیجه غلامی سکا تسلیم
ایلیم تا در پناه تو ایمن خواب کند تا سنک حفظکده ایمن اولوب خوف
سز اویویه کفت تو هم درای جوان بکا ایتدی سن داخی ایچرو کل کفتم

کفتم مرا مهمی ضروری هست ایتدم بنم ضروری ولازم بر مهمم واردر
که اینجا نمی توانم بود که بونده اولمغه قادر دکلم غلام را بوی کذاشتم غلامی
اکا قودم ومن برکشتم وبن دوندم چون بخانه رسیدم چونکه خانه یه ایر
شدم ودر بستم وقپویی قپادم ودر بستر راحت نشستم وراحت
دوشکنده اوتوردم بهزار اندیشه بهزار فکرله که امشب میان ایشان
چون کذرد که بو کیجه انلرک اورتاسنده نیجه کچر بو وجه اوزره فاعل
امشب در کذرده مستتر اولان ضمیر اعتباریله که اکا راجع در بوهم
وجه در که بو کیجه انلرک میان ومابینی نیجه کچر بو وجه اوزره میان فاعل
اولور ضمیر اعتباریله ظرف اولماز اما وجه ثانی روشن ترد مصاحبت
ایشان برچه قرار کیرد انلرک مصاحبتی نه اوزره قرار بولور تا ناکاه
شنیدم که اواز در برآمد ناکاه ایشتدم که قپونک آوازی کلدی
یعنی قپو آچلدی وغلام از عقب آواز درآمد وغلام آوازدن صکره ایچرو
کلدی کریان ولرزان کریه ایدیجی وتتریجی کفتم ترا چه بوده است
غلامه ایتدم سکا نه اولمشدر ودر صحبت او چه ردی نموده وانک
صحبتنده نه ظاهر اولمشدر که بدین حال می آیی که بو حال ایله کلورسن
کفت ان جوانمرد بمرد غلام ایتدی اول جوانمرد اولدی وجان بجانان
سپرد وجاننی جانانه تسلیم ایلدی کفتم سبحان الله ان چه کونه
بود ایتدم سبحان الله اول نیجه اولدی کفت چون تو برفتی غلام بکا
ایتدی چونکه سن کیتدک مرا بخانه درون برد بنی خانه سی ایچنه ایلتدی

وازبرای من طعام آوردو بندن اوتری طعام کتوردی چون طعام
خوردم ودست بشستم چونکه طعام یدیم واللی یودم ازبرای من بستر
بینداخت بندن اوتری دوشک براقدی ومشک وگلاب برمن
زد وباکه مشکله تعبیه اولنمش گلاب سپردی ومراجو بابنید وبنی یاتور
دی وبعد ازان انگشت بر رخسارهٔ من نهاد وگفت واندن صکره
انگشتنی رخسارم اوزره قودی وایتدی سبحان الله این چه خوبست عجب،
وچه محبوب وچه مرغوب سبحان الله بونه عجب وچه محبوب ونه عجب مرغوب در خوبدر
وچه ناخوشست انچه نفس من میخواهد ونه عجب قبیح درای که بنم نفسم
طلب ایلر ودرهوای آن میکاهد وانک آرزوسنده زیاده زحمت و
مشقت چکر وعقوبت خدای تعالی ازان سخت ترست وخدای تعالی
نک عقوبتی آندن سخت رک ومشکل رک در وگرفتار آن ازهمه کس
بدبخت تر ونفسک اول قبیح آرزوسنه گرفتار اولان کمسه دوکلی
کمسه دن بدبخت رک ونامعقول رکدر بعد ازان گفت انا لله وانا
الیه راجعون آندن صکره بونی دیدی معنی بویله در تحقیق بز
اللهکچونز وتحقیق بز الله تعالی حضرتنه رجوع ایدیجی لرز بو کلمات مصیبت
قتنده تسلیم ایچون اوقنور ودیگر بار انگشت بر رخسار من نهاد
وگفت وتکرار انگشتنی بنم رخسارم اوزره قودی وایتدی گواهی
میدهم که این بغایت جمیلست ظاهری لوح ویررم که بوغایتله جمیل در
وبنهایت اماکی واعمال ذلیل وارزولر واملرک نهایتسنه ذلیل در

دریعنی بوارزو نفسک مطلبی علاسیدر اما عفت وپاکی ازان
جمیلست اما عفت وپاکلک که مراد صلاح وتقوی در اندن جمیل
رکدر وثواب موعود بران عفت وپاکلک اوزره موعود اولان
ازهمه درجات اکمل جمال ومقبول جمیعی سندن کامل رکدر پس بیفتاد
بوسوزلری دیدکدن صکره دوشدی وچون اورا بجنبانیدم وچونکه
اول جوانی دیر ندم مرده بود وبی حیات جاودانی برده اولمشدی
وابدی حیاته واصل اولمشدی پیر گفت پیر اول عالمه ایتدی این همه گریه
من بر یادان جوانست بنم دوکلی گریه واضطرابم اول جوانک یادی
اوزره در که هرگز عفت ونظافت ولطف وظرافت وی که هرگز
انک عفت ونظافتی ولطف وظرافتی ازخاطرم نمی رود وخاطرمدن
گیتمز وحسن وشمائل ولطف مخائل او وانک حسن شمائلی ولطف مخائل
که جمع شمال در که خلق معاشسنه درکاهی صورت معاشسنه استعمال اولنور
مخائل علامت لر شمائل سیرته ومخائل صورته گوره در ترجمان ده بویله
مسطوردر از نظر من غایب نمی شود وبنم نظرمدن غایب اولماز تا با
شم این راه را پویم یعنی مادامکه حیاتنده اولام بو طریقه یلرم واین راه
خواهم سپرد وبویله سلوک اتسم گرک وچون بمیرم بدین حال خواهم
مرد وچونکه اولم بو حال ایله اولسم گرک قطعه یار چون رفت ازین تجوبی
ازهمه عالم فردونغ اولغو بلقده جمیع عالمدن زیاده یار چونکه بو عالمدن
گیتدی در فراقش ازهمه عالم فردن خواهم گریست انک فراقنده

جمیع عالمدن زیاده گریانسم گرگ ریزد اکنون خون دل از گونه و
زر دم بخاک کشمدی گونه زردمدن خون دلم خاکه دوکلور یعنی خون دلم چکیده
یوزم او زره روان اولوب خاکه دوشر چون بروم در خاک هم زین گونه
خون خواهم گریست چونکه خاک ایچنه گیدم ینه بونک کبی دن خون اغلیم
گرگ گونه اول بکز معاشقه درکه روی مرآد در گونه ثانی نوع معاشقه در
زر وصار ف حکایت جوانی سلیل نام از سلاله کرام سلاله کرامدن
نامی سلیل بر جوان سلاله نسل کرام جمع کریدر که کرم ایدیجی دیمک
معاشقه درکه در قبایل عرب بکمال ادب مشهور که عرب قبیله لرنده
کمال وادب ایله مشهور ایدی و در بیشه شیران و شیرلر بیشه سنده
و معرکه دلیران و بهادرلر معرکه سنده از ضعف و سستی و در ضعف
و سستلکدن دور ایدی مرآد بهادر و بجیع ایدی دیمکدر معرکه بونه
جنگ معاشقه درزنته که بو بیت ده ایله در بیت بروز معرکه ایمن
مشو ز خصم ضعیف • که مغز شیر برآرد چو دل ز جان بر داشت •
در دل از دختر عم هوایی داشت قلبنده عمیسی نک دختری اوتک ندن
بر محبت و در سر از وسوسه عشق او سودایی و باشنده انک
عشقی وسوسه سندن بر سودا طوتردی عمرها رنج طلب برد چوق ز
مان طلب رنجنی الندی تا بمطلوب رسید تا مطلوبنه ایرشدی و ضرب
عشق خورد و عشق ضربینی یدی تا جمال معشوق بدید تا معشوقنک جمالینی
کوردی بسوز در بزم وصال بسوز وصال بزمنده جای گرم ناکرده

بوده بسوز یرینی استمتش ایدی و از جام وصال و وصال جامندن
جرعه بیش نخورد و بر جرعه دن زیاده نوش ایتمتش ایدی عزیمت
اتش خواست اکا اول مقصد و آرزو پیدا اولدی که ازان منزل
بجای دیگر مقام کند که اول منزلدن نقل ایدوب غیری یرده مقام
ایده و در موطن تازه تر ارام گیرد و تازه رک و لطیف رک موطنده
ارام و قرار طوته آن ماه را در عماری نشاندند اول ماهی بر محفه یه
قودی و عماری را بدان راه که خاطرش میخواست براندند و عماری بی
کوتورن شتری اول یوله که انک خاطری استردی سوردی عماری
محفه چون یک مرحله از مقام خود برفت چونکه کندو مقامندن بر قوناق
گیتدی بجایی خوش و منزلی دلکش رسید بر لطیف بر ده و بر مقبول
منزله ایرشدی و نزول کرد و انده قوندی و عماری را فرود آورد و عماریی
شتردن اشغیه اندردی سی سوار آشکار شدند اوتوز سوار
ظاهر اولدیلر بر خاست و سلاح در بست قالقدی و سلاحنی بغلدی
و در خانه زین نشست و ابرخانه سنده اوتوردی یعنی سوار او
لدی چون نزدیک آمدند چونکه یقین کلدیلر دانست که دشمنان وی
اند بلدی که انک دشمنلریدر و قصد وی دارند و اکا قصد طوترلر
یعنی بلدیکه کندونک دشمنلریدر و کندوسنه قصد طوترلر بمقابله
و مقاتله ایشان مشغول شد انلرله مقابله و مقاتله ایتمکه مشغول
اولدی و بیشتر ایشان را بکشت و انلرک اکثرینی قتل ایلدی اما

زخمهای کاری خورد اما کندوسی دخی ضررلو و محکم زخم لر یدی چون
از جنک فارغ شد یعنی چونکه جنکدن فارغ اولدی پیش دختر
عمش آمد و گفت عمسی نک دختری قتنه کلدی و ایتدی قطعه
آمد ز عدو بکشتن من خبری بنم هلاکمه دشمندن بر خبر کلدی یعنی
هلاکم مقرر اولدی بنشین که ببینمت بحسرت نظری اوتور که بر
حسرت ایله سکا نظر ایدیم بو بهم وجه درسنی بر نظر حسرتله
کوریم ریزم خونت که تا چو خونم ریزند سنک خونکی دوکیم که تا
چون خونمی دوکه لر تا که ز لبت کام نکیرد دکری ناکاه سنک
لبکدن بر غیری مراد حاصل ایتمیه دختر کفت والله اگر تو خونم
نریزی دختر ایتدی والله اگر سن قانمی دوکمیه سن من خون خود
خواهم ریخت بن کندو خونمی دوکسم گرک و با خون تو خواهم
آمیخت و سنک خونک ایله خلط ایلسم کرک اما آن به که بو تشویش
وسنی کنی اما اول یک که سن سبق و تقدم ایلیه سن و این عقده
را از دل خود بکشایی و بو عقده یی و اضطرابی کندو قلبکدن
حل و رفع ایلیه سن سلیل بر خاست و این ترانه را آغاز کرد
سلیل قالقدی و بو ترانه یی آغاز ایلدی که رباعی از کشتن
نادرست این چرخ درشت بو درشت و غدار چرخ نادرست
وناهموار دوراندن بنکر که مرا چه سان بخاک آمد پشت کور که
بنم ارقم نه حال ایله خاکه کلدی آن کز دم این نقد حیاتت کم شت

بت
اول یک که بو حیاتم نقدی انک سبیندن مشتمد در امروز بد
خود همی باید کشت بو کون کندو الیله قتل اتمک کرک آن
دن مراد دختر عمی در آبی کند و سنه سبب حیات متضمن ایلر کن بر حاله
ایرشدی که بالضروره آنی قتل اتمک لازم کلدی پس بر کلوی
که بران از زه کریبان رشک می برد پس شول کلو اوزره
که کریبانک زهندن رشک ایلردی کلو بوغازه زهدن مراد
عیبت تاندر و از غیرت عقد حمائل و عقد حمائل غیرتندن اشک
می ریخت اشک دوکردی می برد کی دمی ریخت یعنی فاعلی سلیل در
یک تیغ براند بر تیغ اوردی و آن شمع جهان تاب را و اول
جهان تاب شمع که مراد دختردر بکیدم بنشاند بر دم ده سونه
ندر ردی بو بهم وجه در بر نفسده سوندردی و روی خاک آلود
خود را در خون او بمالید و کندو نک خاک آلود یوزینی انک
خوننه سوردی و بان سرخ رویی بار دیکر اول سرخ روی
لغله تکرار روی دران سیه روزان تنها دوقتال الچون اول
سیه روزلره توجه ایلدی سرخ رویی سپید رویی معناسنه
استعمال در اکرچه خونله سرخ روی لق دخی بولنور سیه روزان
بدبختان معناسنه در و چند دکر را سر بر داشت و برقا جنک
دخی باشنی کسدی و آخر سر بکذاشت و عاقبت باشنی قودی
یعنی هلاک اولدی چون قوم سلیل ازین واقعه خبر یافتند

چونکه سلیلک قومی بو واقعه‌دن خبر بولدیلر جامه دران و مویه کنان
جامه‌لرنی یرتارک و مویلرنی یولارک شتافتند ایو دیلردن هر
دو کشته را بمقابر قبیله بردند اول هر ایکی مقتولی قبیله‌نک
مقابرنه التدیلر و در یک قبرشان بخاک سپردند و قبرده انلری خاکه
دفن و تسلیم ایدیلر **شعر** هر دو را زیر زمین از سر عزت بردند
هر ایکیسی تمام عزتله یر التنه التدیلر تا نه در روز جزا خوار و دژم بر
خیزند تا قیامت کونینده خوار و غمکین قالقمیه‌لر در ته خاک بیک
بستر شان جا کردند خاک التنده انلره بر دوشکده یر ایلدیلر تا بهم
شاد بخسبند و بهم برخیزند تا بری بری ایله شاد یاته‌لر و بری
بری ایله شاد قالقه‌لر خسبیدن یاتمق و ایومق معناسنده‌در **حکایت**
جوانی با کمال و ادب با شتر ملقب کمال ادب ایله اشتر ملقب یعنی
لقبی اشتر بر جوان بر دختری جمیله از مهتران قبیله جید انام
قبیله‌نک اولولرندن نامی جید ا بر جمیله دختره عاشق شد عاشق
اولدی و رابطهٔ وداد و محبت رابطه‌سی و قاعدهٔ اتحاد و اتحاد قاعده
سی میان ایشان مستحکم کشت انلرک ارتاسنده مستحکم اولدی
این راز را از همه دیک و دور بو رازی قریب و بعیددن می‌پوشیدند
ستر ایدیلر و در اخفای آن بحسب المقدور و آنی اخفا امکده قدرت
لری قدرنجه کوشیدند سعی ایدیلر اما نکم انک کفته‌اند اما اول
سببله که آیتمشلردر **فرد** عشق سری است که کفتن نتوان

نزنه

عشق بر سر در که سویلیک ممکن دکلدر بدو صد پرده نهفتن نتوان
اکی یوز پرده ایله انی ستر ایلیک ممکن دکلدر عاقبت راز ایشان
بر روی روز افتاد عاقبت انلرک رازی روزک یوزینه دوشدی
مراد انلرک رازی تمام فاش اولدی دیمکدر و ستر ایشان از نشیمن
کمون با انجمن بروز آمد و انلرک ستری کمون و خفا نشیمنندن بروز
و ظهور انجمننه کلدی کمون نهان بروز با اصلیه‌نک ضمه‌سیله
اشکارا انجمن کثرت و مجلس نشیمن اشیان و مطلقا معنا نشیمن در
میکان و میان دو قوم ایشان و انلرک اکی قوم ارتاسنده جنکها
انکیخته شد جنکلر پیدا و ظاهر اولدی و خونها ریخته کشت و قانلر
دوکلمش اولدی قبیله جید ا جید انک قبیله‌سی خیمهٔ توطن از آن دیار
بر کندند اول دیاردن توطن خیمه‌سنی قوپردیلر و بار اقامت بدیار
دیکر افکندند و اقامت یوکنی غیری دیاره بر فندیلر یعنی اول دیاری ترک
ایدوب بر غیری دیاره کوچدیلر چون شداید فراق متمادی شد
چونکه فراق الم و شدایدی دراز اولدی و دواعی اشتیاق
متقاضی و اشتیاق داعیه‌لری تقاضی ایدیجی اولدی روزی با یکی
از دوستان خود کفت بر کون اشتر کندو دوستلرندن برینه
ایتدی هیچ توانی که با من بیایی هیچ قادر میسن که بنمله کله‌سن
و مرا در زیارت جید امدد کاری نمایی و جید انک زیارت و مواصله
سنده باکه معاونت کوستره‌سن که جان من در آرزوی وی بلب

رسیدن است که انکار دوستنك بنم جانم لبمه ایرشمشدر که بونك
زیرا معناسنه دخی جایزدر زور و زمین در مفارقتن او لشب
انجامین و انك مفارقتندن بنم روزم شبمه منتهی اولمشدر
بو دخی وجه در شبله آخر اولمشدر گفت سمعاً وطاعةً هرچه کویی
بنم ام اول دوست ایتدی سمعاً وطاعةً هر نه در ایسك بنم ام
و هرچه فرمایی بران شتابنم و هر نه بیورر ایسك اکا سرعت و اقدام
ایدیجیم هر دو برخاستند ایکیسی بله قالقدیلر و راحلها بیاراستند
و راحله لری زینت و حاضر ایلدیلر راحله دن مراد بونده شتردر
یك روز و یك شب بزکون برکیجه و دیکر روز تا بشب راه بریدند
و ایرتسی کون کیجه یه دکن راه قطع ایلدیلر یعنی یول یوردیلر و بشب
بان دیار رسیدند و کیجه اول دیاره ایرشدیلر در شعب کوهی
نزدیك بان قوم فرود آمدند اول قومه قریب بر طاغ آراسنده
قوندیلر و راحلها بخوابانیدند و راحله لری یاتوردیلر اشتر آن
دوست را گفت برخیز اشتر اول دوستنه ایتدی قالق و آن کم
شده را سراغ کنان بابن قبیله بکذر و اول کم اولمش سراغ
طلب ایدرك بو قبیله یه کذر ایله کم شده دن مراد جیددر سراغ
بجستن معناسنه در و با هیچکس نام من مبر و هیچ کمسه یه بنم
نامیمی ذکر ایلمه مکر با کنیزکی مکر شول کنیزکه کنیزك جاریه که فلانه نام
فلانه یعنی نامینی دوستنه اعلام ایلدی اما بونده مبیّن دکلدر بعض

سخن بکر با کنیزکی فلانه نام واقع اولور که لفظنه کوره معنی
اولور که راعی کوسفندان و محرم رازهای پنهان جید است
که جید انك کوسفندلرنك چوبانی و پنهان رازلرنك محرمی در
راعی چوبان سلام من برسان بنم سلامیمی ایرشدر و از وی
خبر جید ابپرس و اول کنیزکدن جید انك خبرینی سؤال ایله
و موضع فرود آمدن ما اورا نشان ده و اول کنیزکه بز قوندیغمز
موضعك نشاننی ویر آن دوست کوید من برخاستم اول دوست
ایدر بن قالقدم و بآن قبیله در آمدم و اول قبیله یه کلدم اتفاق
اول کسی که پیش من آمد اتفاق اول برکمسه که بنم اوکومه کلدی
آن کنیزك بود و اول کنیزك ایدی سلام اشتر رسانیدم اکا
اشترك سلامینی ایرشدردم و حال جید ا پرسیدم و جید انك
حالنی صوردم گفت شوهر وی کنیزك ایتدی جید انك زوجی بر وی
تنك گرفته است آنی محکم ضبط و حفظ ایلمشدر و در محافظه وی
آنچه ممکنست و انی حفظ ایلمکك اول مرتبه که ممکندر بجای می
آرد زیرینه کتورر اصلا قصور قومز اما موعد شما ان درختانست
اما سزك موعدکز اول درختلردر موعد بونده اسم مکاندر
وعده یری معناسنه که درعقب فلان پشته است که فلان پشته نك
آردنده در باید که وقت نماز خفتن آنجا باشید کرك که یتسو نمازی
وقتنده اول او لاسز من زود برکشتم بن تیز اول قبیله دن رجوع

ایلدم و این خبر را باشتر رسانیدم و بو خبری اشتره ایرشدردم
و هر دو بر خاستیم اکیمز بله قالقدق و راحلهای کشیدیم و ینیمزده
اولان راحله لری ییدک تا بوقت موعود بموعد معهود رسیدیم
تا موعود وقت ده معهود موعده ایرشدک شعر بودیم در
انتظار با گریه و آه گریه و آه ایله انتظار ده ایدک یارک یولنی
اوتورمش بنشسته براه یار گذره ناگاه که یولدن ناگاه آواز
حلی و بانگ خلخال آمد جیدانک اوستنده اولان حلی نک آوازی
و خلخالک صداسی کلدی یعنی خبر یدیکامدن آن چارده ماه یعنی
کویا آواز حلی و بانگ خلخال لسان حال ایله دیدیلر قالقکوز که
اول چارده ماه کلدی بنشسته براه یار ترکیبی نک معناسی مصراع
ثانیه قید اولندی ماه چارده ماه بدر معناسنه در که مراد جیدا
در حلی زینت در که جیدا انک کندوسنی انکله آراسته و پیرا
سته ایلمشدر بعض نسخه حذی واقع اولور ایر معناسنه اما
محله ملایم و مناسب کلدر اشتر از جای بجست و استقبال کرد
اشتر یرندن صچرادی و جیدا یه استقبال ایلدی و سلام گفت
و سلام دیدی و دست بوسید و جیدا انک النی اوپدی من ردی
از ایشان تافتم بن انلردن یوزمی چوردم و بجانب دیگر شتافتم
و غیری جانبه ایوردم تا که مانع اولمیم مرا آواز دادند که باز آی باکه
آواز ویردیلر که کرو کل که هیچ ناشایستنی در میان نیست

که اوراتاده هیچ بر نامعقول و نامشروع یوقدر زوج گفت
و کویی بر زبان نی و زبان او زره اولان مصاحبتدن غیری یوقدر
سن باز آمدم بن کرو کلدم و هر دو باهم نشستند و هر ایکیسی بری
بریله اوتوردیلر و باهم سخنان از گذشته و آینده در پیوستند
و بری بریله کذشته و آینده دن سوزلر اولاشدردیلر در آخر
اشتر گفت مصاحبت آخرنده اشتر جیدا یه ایتدی که امشب
چشم آن دارم که بو گیجه اول امیدی طوترم که با من باشی که بنمله
اولاسن و چهرهٔ امید مرا بناخن مفارقت نخراشی و بنم امیدم چهرهسنی
مفارقت ناخنی ایله طرملیه سن جیدا گفت لا والله این هیچ کونه
میسر نیست جیدا ایتدی لا والله بو هیچ بر وجهله میسر دکلدر
و کاری بر من زین دشوار نی و با که بوندن مشکل رک برایش یوقدر
میخواهی که آن واقعهای پیشین پیش آید اشتر میسن که کرو
اول اولکی واقعه لر واقع و ظاهر اوله بو هم معنی در اشتر سن
دگر دشمن ایام و ایامک دشمنی با تازکی ابواب شداید و آلام
بر من بگشاید بنه تکرار شداید و آلام قپولرنی بنم او زره آچه
اشتر گفت اشتر ایتدی لا والله نترا نمیگذارم لا والله سنی
قومازم و دست از دامنت ندارم دستنک دامنکدن الی
چکمزم مصراع هرچه آید کو بیا و هر چه خواهد کو بشو هرنه کلور سه کلسون
دی و هرنه اولورسه اولسون جیدا گفت جیدا ایتدی دو دست

تو طاقت آن داری دستنک کاطاقت دلو تری که هرچه
من کویم بان عمل کنی که بن هر نه دیرسم انکله عمل ایده‌یم من
برخاستم وکفتم بن آنایغ اوزره قالقدم وآیتدم هرچه کویی
چنان کنم هر نه دیرایسک اویله ایدیم وهزار منت برجان خود
نهم کیند وجانم اوزره بیک منت قویم اکرچه جان من درسر ان
رود اکرچه بنم جانم انک طرفنه کیده جامهای خود بیرون کرد
وجیدا چونکه بدندن بوسوزلری اشتدی اوستندن کندو کنف جامه
لرنی چقردی وکفت این را بپوش دبولی کی دیدی وجامهای خود
بمن ده کیند وجامه لرکی بکا ویر ودرچیز دبر دصکره آیتدی قالق
دیوری وبخیمه من درآی دبنم چادرمه کیر ودرپس پرده بنشین د
پرده آردنه اوتور شوهر من خواهد آمد بنم زوجم کلسه کرک وقدحی
شیر خواهد آورد وبر قدح سوت کتوره کرک وخواهد کفت
ددیه کرک که این آشام نست که بوسنک نوشش ایدجکدر
بستان آل ودر کرفتن آن تعجیل مکن وآلی دو نمقده تعجیل ایلمه و
اندک تعللی پیش کیر ودر از اجی بهانه اوکوکه طوت آنزا بدست
تو خواهد داد آنی سنک الوکه ویره کرک ویا بر زمین خواهد نهاد
ویا یر اوزره قویه کرک وبرفت وکیته کرک وتا بامداد دیکر
نخواهد آمد واوبر صباحه دکن کلمه کرک وهرچه کفت چنان کردم
جیدا هر نه که دیدی اکلین ایلدم چون شوهر دی قدح شیر اورد چونکه

انک زوجی شیر قدحی یعنی شیر ایله طلو بر قدح کتوردی من ناز
دراز پیش کرفتم بن دراز نازه شروع ایلدوم وی خواست که
بر زمین نهد واول استدی که قدحی یر اوزره قویه ومن خواستم
که از دست وی بستانم وبن استدم که قدحی انک النددن الم
دست من در قدح آمد بنم الم قدحه دوقندی وسرنکون شد
وقدح باشی آشغه اولدی وشیر بریخت وسوت دوکلدی مرد غضب
شد جیدا انک زوجی غضبه اولدی یعنی بو خصوصدن اوتری
غضبناک اولدی وکفت این با من ستیزه میکند وایتدی بو بنمله
لج وعناد ایلر دست دراز کرد الینی اوزاتدی وازان خانه تازیانه
واول خانه دن بر تازیانه یعنی که از چرم کورد کوزن از پس کردن تا
به پشت دم بر ین که کور دکوزنک چرمندن که کردنی نک قفاسندن
قویر وغنه ارقه سنه دکن کسلمش ایدی وبه نیروی سرپنجه شدت
وجلادت برهم پیچیده وشدت وجلادت سرپنجه سنک قوتیله بری برینه
اورلمشدی کورنک کاف فارسینک ضمه سیله بو نوع بیان اشکی معناسنه
در کوزن کاف فارسینک وواوک فتحه سیله صیغن کیکی چرم جیم عجمی
نک فتحه سیله کون معناسنه در جلادت بها درلق معناسنه در قطعه
در سطبری نمونه افعی اول تازیانه بوغونلقده افعی نک نمونه وشبیهی
ایدی در درازی قرینه ثعبان ودرازلقده ثعبانک قرینی ومانندی
ایدی افعی مار سیاه ثعبان اژدرها بود تصویر بر مار صنعت او دل

تازیانه‌نك صنعتی ماربصویر ایلکدی لوح تصویر اوتی عریان ایلک
تصویرنك لوحی عریانك تنی ایدی زیرا آنی مار شکلی کبی نقشی قالوردی
بر داشت قالدردی یعنی النه آلدی و پشت مرا چون شکم طبل برهنه ساخت
دخی آرقمی طبلك قرنی کبی عریان ایلدی و چون طبال روز جنك و جنك
کوسی‌نك طبل حبیبی کبی بضربات متعاقب و نقرات متوالی بنواخت
متعاقب ضربه‌لر و متوالی نقره‌لرله اوردی ضربات و نقرات وزن
و معنی‌ده بر در و متعاقب و متوالی معنی‌ده بردر نه مرا زهره که فریاد
و نه یکا فریاد انکه زهره دار ایدی که می ترسیدم آواز مرا بدانند زیرا
خوف ایلدم که بنم آوازمی بله و نه طاقت صبر و نه صبره طاقت دار ایدی
که می اندیشیدم پوست بر من بدرانند بر فکر ایلدم که بنم پوستمی برتا
بران شدم که بگریزم اول فکره اولدم که قالقم و بخنجر حنجره او را
برم و خنجر ایله انك بوغازنی کسم و خون او را بریزم و آنك قانی
دوکم باز کفتم فتنه بپای خواهد شد کرداندم که بر فتنه قایم و ظاهر
اولور در که نشاندن ان از دست هیچ کس نمی آید که اول فتنه
بی منع و دفع ایلمك هیچ کمسنك الندن کلمز صبر ایلدیم مادر
و خواهر وی آگاه شدند انك والده‌سی و قرنداشی بو خصوصدن
آگاه اولدیلر خواهر و قرنداش آمدند کلدیلر و مرا از دست او ستدند
و بنی انك الندن چکدیلر و برابر برون بردند و اونی طشره الندیلر ساعتی
برنیامد که مادر جبید اندر آمد برساعت مرور ایلدی که جبیدانك مادری

ایچری کلدی بر کمان انکه من جبیدایم اول ظن اوزره که بن جبیدایم من
بگریه در آمدم بن کریه ایلکه باشلدم و ناله برداشتم و فغان قالدردم
و جامه در سر کشیدم و جامه‌یی باشمه چکدم و پشت بر وی کردم و ارقه
می اکا ایلدم کفت ای دختر از خدای تعالی جل جلاله بترس جبیدانك مادری
باکه ایتدی ای دختر خدای تعالیدن خوف ایله و کاری که خلاف طبع
شوهرست پیش مکیر و مشغول ایش که زوجك طبعنه مخالف در انی اختیار
دار بجای ایلمه یك موی از شوهر تو بسنك زوجكدن برموی خوشتر
از هزار اشترست هزار اشتردن خوشترکدر اشترخود کیست
اشترخود کیم در که تو از برای وی این محنت می کشی که سن آندن اوتری بو محنتی صح
چکرسن و این شربت چشنی و بو شربتی طاتیرسن پس برخاست صکره
قالقدی و کفت خواهر تو خواهم فرستاد و آیتدی سنك خواهر کی کوندر
رسم کرك تا امشب همراز و همراه تو باشد تا بو کیجه سکا مصاحب
و همراز اوله و بعد از ساعتی خواهر جبید آمد و برساعتدن صکره
جبیدانك خواهری کلدی و کریه برکرفت و کریه‌یه باشلدی و بر زن
من دعای بد کرد و بنی اوریجی نك اوزرینه بد دعا ایلدی یادی سخن نکفتم
اکا سوز سویلمدم در پهلوی من بخفت بنم یانمده یاتدی چون قرار کرفت
چون قرار طوتندی دست دراز کردم و دهان وی استخت بگرفتم الی
اوزاتدم و انك آغزینی محکم طوتدم و کفتم اینك خواهر تو با اشترست
وایتدم اشته شمدی سنك خواهرك اشترله در و من بجای وی این محنت

کشیدم و بن انک بر بینه بود وکلی محنتی چکیدم این را بوشیندن دار
بو رازی مستور طوت وکرنه هم شما فضیحت شوید وهم من والا هم
سنز رسوای اولورسکوز وهم بن رسوای اولورم اول وحشت تمام
بوی راه یافت اول آکا تمام وحشت ظاهر اولدی وآخر ان وحشت
بموانست بدل شد وآخر اول وحشت موانسته تبدیل اولدی تا صبح
آن قصه را می کفت ومی خندید وصباحه دکن اول قصه یی آیدردی وکلر
دی چون صبح بدمید چونکه صبح ظاهر اولدی جبیدا در آمد جبیدا ایچری کیردی
چو مارا بدید چونکه بزی کوردی بترسید قورقدی کفت ویحک این
کیست در پهلوی تو جبیدا بکا آیتدی وای سکا بو سنک یانکده ولان
کیم در کفتم خواهر تو جبیدایه ایتدم سنک خواهرکدر زاین نیک خواهر کیست
د بوسکا برابو خواهر در پس کفت که دی اینجا چون افتاد پس جبیدا بکا ایتدی
خواهرم بو محله یه نجه دوشدی کفتم این را ازوی بپرس جبیدایه ایتدم بو
حالی خواهرکدن سؤال ایله که فرصت تنکست زیرا فرصت طار در جامه
خود را بکرفتم وباشتر نپوستم کند وجامه می الدم وکیدم واشتره دلا شدم
وهر دو سوار شدیم وهر ایکیمز سوار اولدق ودر راه در آمدیم ویوله کلدک
یعنی کیتدک ودر اثنای راه این قصه را با وی بکفتم واثنای راه ده یعنی
یولده بو قصه یی اکه دیدم پشت مرا بکشاد وبنم ارقه می آچدی وجراحتهای
مرا دید وبنم یاره لری کوردی وعذرخواهی بسیار کرد وچوق عذر
خواه لق ایلدی وکفت حکما کفته اند وایدی حکما ایتمشلر دریا راز برای

روز محنت باید یار محنت کونندن اونزی کرک وکرنه روز راحت یار
کم نیست بوقت راحت کونی یار اکسک دکلدر یعنی اکسک اولماز
قطعه دلا کر آیدت روزی غمی پیش ای کوکل اکر بر کون سنک
اوکوکه بر غم کلسه چو یاری باشدت غمخوار غم نیست چونکه سنک
غمخوار وموافق بر یارک اوله غم دکلدر زبرای روز محنت یار باید یار
محنت کونی ایچون کرک وکرنه روز راحت یار کم نیست بوقت
راحت کونی یار اکسک دکلدر بیت دوست مشمر انکه در نعمت
زند لاف یاری وبرادرخواندکی دوست آن دانم که کیرد
دست دوست در پریشان حالی ودرماندکی حکایت
وقتی رشید بکوفه رسید بر وقت رشید کوفه یه ایرشدی و
وزیر وی بجاسان در آمد وانک وزیری اسیرجی لره کلدی
غلامی بردی عرض کردند اکا بر غلام عرض ایلدیلر که چون آهنک
غنا کردی چونکه غنا به آهنک ایدیدی بو هم وجه در چونکه غنا آهنکنی
ایدیدی مرغ از هوا در آوردی مرغی هوادن ایندرردی خبر او را
برشید رسانیدند اول غلامک خبرنی رشیده ایرشدردیلر
بفرمود تا او را بخریدند رشید بیوردی تا اول غلامی صتون الدیلر
چون از کوفه عزم رحلت کردند چونکه کوفه دن رحلت قصدن
ایلدیلر شنیدند که در روز اول می کریست اشتدیلر که اول
کون اول غلام اغلردی وحدی کنان میکفت وحدی ایدرک

ایدردی حضدی دن مراد بوننه مطلق ایدر **قطعه** انکه ریزدی کنه
خونم بتیغ هجر یار اولکه که یارک فراق تیغی ایله بی کناه بنم
قانمی دوکر به که از خون من شوریده حالی بکنند دیک که بنجلین
برشوریده حالک خوننندن فراغت ایده سن من که ازیک غوزه
هجران اینچنین رفتم زدست بن که بر کونلک فراقدن بوبخلین
الدن کتدم وخراب اولدم وای جان من اکر ماهی وسالی ابکذرد
وای بنم جانمه اکر برای وبر سیل کچه این خبر برشید رسید بو خبر
رشیده ایرشدی وبرا احضار فرمود اول غلامی حضورینه حاضر
ایلمک بیوردی واز حال وی استفسار نمود وانک حالندن استفسار
کوستردی یعنی تفحّص ایلدی وانست که در کوفه بعشق کسی کرفتارست
بلدی که کوفه ده بر کمسنک عشقنه کرفتاردر ترحم کرد ووبرا آزاد
ساخت ترحم ایتدی وآنی آزاد ایلدی لطف وکرم ومروّت وجان
بویله اولور زد ز بر کفت حیف باشد وزیرا ایتدی حیف اوله که چنین
خوش آوازی آزاد کنند که بو بخلین خوش آوازلی بر کیمسه یی
آزاد ایلیه لر رشید کفت دریغ باشد رشید آیتدی حیف ولا که
چنین بلند پروازی بدر بند کیرند که بو بخلین بر بلند پروازی بند
وحبس ده طوته لر **رباعی** ای انکه ترا دولت شاهی هوسست
ای شول کمسه که سکا شاهلق دولتی نک هوسی وار درز وازادی
بنده کان ترا دست رست و بنده لرک آزادلغنه سنک قدرتک
وار در زبن کان مضاف اعتبار اولنور سه معنی بو بیله اولور وسنک
بنده لرکک آزادلغنه قدرتک وار در آزاد کن کی نرا که بود زبن عشق
آزاد ایله آنی که عشقک بنده سی اولاکان دل شده را بنده کی
عشق بسست زیرا اول عاشقه عشقک بنده لکی کافی در بر غیری
وجهله اکا بنده لک لازم دکلدر **حکایت** خوبرویی را که هزاران
دانا از سودای او شنیدا بود بر خوب رویک که هزاران دانانک سو
داسندن شیدا ایدی وهر لحظه بر سر کویش از آمد شد سودا
بیان وسودایی لرک کلوب کتمه سندن هر لحظه انک سر کوینده
هزار غوغا وار ایدی بو نوبت خوبی بسر آمد خوبلغی نوبتی باشه
کلدی وکمبت زشتی از بام ودر در آمد وزشتلک نکبتی بام
ودر دن کلدی که اصلا حسنندن اثر قالمدی عاشقان بساط
انبساط باز در نوردیدند عاشقلر انبساط ومیل باطنی
طورد یلر وپای اختلاط در کشیدند واختلاط ومصاحبت ایاغنی
چکدیلر با یکی از ایشان کفتم اول عاشقلردن بر ینه ایتدم این
همان یارست که یار بود بو ینه اول محبوب در که بلد ر ایدی
همان چشم وابرو بجاییست بنه اول چشم وابرو برنده در وهمان
لب ودهان برقرار وینه اول لب ودهان قرار اوزره در وقامت
ازان بلند ترست قامتی آندن یعنی اوّلکی دن جسیم در واین چه
وقاحت وبی شرمیست بو نه وقاحت وبی شرملکدر وقاحت

قلّت حیا معاشنه رز دبی وفایی وبی آزرمی ونه وفاسزلقی ونه
حرمت سزلقی در که دامن صحبت از دو درچیدی که مصاحبت
دامننی الندن دبردک وپای ارادت از دو درکشیدی واندن ارادت
ایاغنی چلیدک گفت هیهات چه میگویی اول که ایتدی هیهات نه درسن
دیدگک کبی دکلدر آنچه دل امن می برد اول انسنه که بنم کوکلم الدی
وهوشمی من می ربود دبنم هوشمی قیدی بو هم وجه در ایلدردی
وقیردی روحی بود در قالب تناسب اعضا تناسب اعضا قالبمده
بر روح ایدی ونعومت بدن ولطافت جلد وبدنک نعومتندن
وجلدک لطافتندن وملایمت آواز دمیده وآوازک ملایمتندن
ظاهر اولمش مرادبنم دل وهوشمی آلان بر روح ایدی که بو مذکور آنده
هویدا اولمش ایدی دیمکدر نعومت نرمی ترکی یمشقلق جلد دری
چون آن روح ازین قالب مفارقت کرد دوچونکه اول روح بو قالب
دن مفارقت ایلدی با قالب مرده چه عشق بازم مرده قالبه نه
عاشق اولایم وبرکل پژمرده چه نغمه سازم وصولمش کل اوزره
نه ترنم ایدیم رباعی گل رفت زباغ خار وخس را چه کنم گل باغدن
کتدی خار وخسی نیلیم شه بنشت بشهر درعسس را چه کنم شهره پادشاه
یوقدر عسسی نیلیم خوبان قفسند وحسن خوبان طوطی خوب ار قفس د
خوبلرک حسنی طوطی در طوطی چو پرید من قفس را چکنم طوطی چونکه اوچدی
بن قفسی نیلیم حکایت دلارامی که رونق جمالش رفته بود

بر محبوب که انک جمالنک رونقی کتمش ایدی وظلمت ریش صفحهٔ
رویش گرفته وصقلنک ظلمتی انک یوزینک صفحه سنی دو
تمش ایدی طالبانرا از مصاحبت خود صبور دید طالبلرنی
کندونک مصاحبتندن صبور کوردی وعاشقانرا از مصاحبت
خود نفور وعاشقلرنی کندونک وصالی طلبندن نفور کوردی داستن
که در راه محبت بلدی که محبت بولنده حجاب ایشان موی جنیدست
انلره حجاب بر قاج موی در که بر عارض زنخدان دمیده که عارض
وزنخدانی اوزره بتمش در دواز ان دام بی اندام واول بی
اندام دامدن مرغ دل ایشان رمیده انلرک کوکلی مرغی اوزر
کمش در دامدن مراد ریش در ریش بونن صقل معاشنه در
حجامی راطلب کرد بر حجامی طلب ایلدی حجام حجامت ایدجی که بربرلک
دخی بلورد گفت ازبی یاری بجان آمده ام وحجامه ایتدی یارسز
لقدن جانه کلمشم بجان آمده ام زیاده مضطرب اولمشم معاشنه
در بیت در قفای سپر سینه بجا نست دلم که چرا زخم
تو اول بسپر می آید وازخریداری بقعان ومشتری سزلکدن
فغانه کلمشم بیا واین حجاب از پیش من بردار کل وبو حجابی
بنم قتمدن رفع ایله واین دام را زهم بدر وبو دامی پاره پاره
ایله حجام مردی ظریف بود حجام بر ظریف کسه ایدی وطبعی لطیفا
داشت وبر لطیف طبع دو تر دی بابکی میراند واین قطعه میخواند

موصلت ...

اودستره بی سوررده و بو قطعه یی اوقودی قطعه نوبت خوبی
امرد چو سر آید آن به امردک خوبلغی نوبتی چونکه نهایته بولسه اوله
یک کزی یا عشوه بناکوش و ذقن تراشد که عشوه و نازدن د
نزی بناکوش و ذقنی تراشن این لوح عارض چو شد از موی
تراشیده درشت امردک عارضی لوحی چونکه تراشن اولنمش
مو بدن درشت و خشین اولدی چوب ابلیست که جز مهره
دل نخراشد بر چوب ابی در که کوکل مهره سندن غیر نسنه یی دو
یی لمز چوب ابی دوربی در مهره دن مراد بونده استخوانه در حکایت
عاشقی که از دهشت حبیب دلتنگ بود بر عاشق که محبوبک
نفرت و دهشتندن دلتنگ ایدی و از وحشت رقیب پایی
در سنگ و رقیبنک وحشتندن ایاغی سنکده ایدی یعنی رقیب
وصاله مانع اولوردی آرزومی بر دکه کجا باشد که اول ساده روی
ریشی کتورمش اولا و پندار حسن از سر بدر کرده و حسن
پنداری باشندن چیقرمش اولا تا بی تحاشی در خدمت او توانم
بود تا وحشتسز انک خدمت و حضورینه اولمغه قادر اولام
و بی تکلف از صحبت او توانم آسود و تکلفسز انک وصال
و مصاحبتندن آسوده و بهره کیر اولمغه قادر اولام شنیدم
که چون آن روز وی برآمد اشنیدم که چون اول عاشقک آرزو
سی حاصل اولدی و بارکی جمال او بسر درآمد و انک حسنی بارکی

سی ویه سی ازره کلدی مرآد چون حسنی بالتمام زائل اولدی یکیدر
بارکی اسب معاشنه درآمد نیز چون دیگران اول عاشق دخی
غیری کبی از اد تمنّای او بنشست انک تماشاسی طریقندن آقری
یعنی فراغت ایلدی و دید از تماشای و برست وحشتی انک
تماشاسندن بغلدی با وی کفتند اول عاشقه آیتدیلر این
خلاف آنست که می کفتی بو انک خلافیدر که دیر ایدک
کفت من چه دانستم ایتدی بن نه بلدم که این صید بهویی
بخواهد کریخت که بو صید بر هوی ایله فرار ایده کرک و این صید
بموئی بخواهد کسیخت و بو صید بر موی ایله منقطع اوله کرک مراد
حسن سریع الزوال ایدوکن اشعاردر قطعه در لغت دیده ام
که ریش پرنیست لغتده کورمشم که ریش قناددر ریش الطیور
لغت پرداز لغت تدوین ایدجی عالمک قتنده ذلیک ان پر کرد
بو کر عدم اما اول پر در که آندن عدم آشیانه سیکند مرغ نیکو
یی پرداز حسن مرغی پرواز ایله دکر لفظ عربیدر که نوا معاشنه
در ریش دن مرآد صقالدر قطعه رونق حسن تو زفتست
ای پسر سنک حسنک لطافتی کتمشدر ای پسر از نهال
خشک سرسبزی مجوی خشک فداننden تازه لک استمه زیرا
تازه اولماز خط سبزت با سیاهی منبر ند سنک سبز خطک سیاهلغه
تبدیل اولنور یعنی تازه خطک خوب و زیبا ایکن خشین و قبیح اولور

حرف پندار جمال از دل بشوی حسن ظننک حرفنی قلبکدن یو یعنی
کبری ترک ایله زیرا حسنکدن اثر قالمش دکیل دو مویت کز
زنخدان سر زده برابکی موی که سنک زنخکدن ظاهر اولمش در
کرده یکسانست به پیران دو موی سنی دو موی پیرلر ایله یکسان
وبرابر ایلمش در زدو موی قزغل **حکایت** درویشی بعشق جفا
کیشی کرفتار شد بر درویش بر جفاکار محبوبک عشقنه کرفتار
اولدی بسر راهی می دوید و اشکی می ریخت و آهی میکشید
درویش انک دروندن بر سر راهه یلردی و و افر اشک دوکردی
و وافر آه ایلردی راهی و اشکی و آهی ده یا تنکیر ایچون در واز
دی بچشم مرحمت نگاهی بمیند بید و آندن مرحمت چشمیله بر
نظر و التفات کورمزدی باو گفتند معشوق تو درویشه
ایتدیلر سنک معشوقک همواره بتخانه استانست دایم
مست لرک همی نه نشسید ر و همخوابه می پرستان و می پرستلرک
همخوابه سیدر با درویشان یار نیست درویشلره یار دکلدر
وبا معتقدان جز بر سر انکار نیست معتقد و محبلره انکار هوسندن
غیری کلدر طالب او همچو ادبی باید انک طالبی بر انجلین کرک در
ومصاحب او همچو ادبی شاید و انک مصاحبی بر انجلین لایق در
هیچ بهتر از آن نیست که دامن از و در چینی هیچ آندن یکرک
یوق که دامنکی آندن دیره سن یعنی آندن فراغت ایدیه سن دیبی

کار خود بنشینی و کند وایشک آرد نه اونتوره سن یعنی کندو
مصلحتکه مشغول اوله سن درویش چون این سخن بشنید درویش
چونکه بو سوزی اشتدی بخندید و گفت کلدی و ایتدی **قطعه**
در عشقست مرا بهره زجانان نخورم جانا ندن بکا نصیب عشق
دردیدر غصه کرز و دیکری حسن و تحمل ببیند غصه یمیزم اکر بر
غیریسی آندن حسن و تحمل و التفات و لطف کوره نخورم کلمه سنک
معناسی مصراع ثانیه قید اولندی **بیت** غرض از عشق توام
چاشنیء درد و غمست ورنه زیر فلک اسباب تنعم چه کمست
او گلستان جمالست عجب نیست کز او حسن گلستانی دعجب
دکلدر که آندن خار کشش خار برد طالب گل گل چیند خار
کش خار ایلده طالب گل گل دیره **حکایت** خوبرویی کمند ارادت
بحلقه درویشان کشید بر خوبروی ارادت کمندنی درویشلر
حلقه سنه چکدی مراد بر شیخه مرید اولدی دیکیدر و چون نقطه مرکز
در دایره صوفیان آرامید و مرکز نقطه سی کبی صوفیلرک دایره سنده
قرار و آرام ایلدی **قطعه** شد رخش قبله خدا جویان انک
رخی خدا طلب ایدیجی لرک یعنی صوفیلرک قبله سی اولدی که جمیعی سی
جان و دلدن طالب و راغب اولدیلر بر مرتبه ده که از خدا ردی
خود و روگرداند خدادن فراغت ایدوب اکا توجه ایلدیلر خرقه پو
شان بر آن شکر گفتار خرقه پوشلر اول شکر گفتار اوزره

چون مگس بر شکر غلو کردند غلو و هجوم ایدیدیلر مگس شکرا د زره غلو
ایندوکی کبی هر کس و را خاصه خود خواست صوفیلردن هر کس
آنی کندوسنه مخصوص اسندی و خود را در نظر قبول او آراست
و کندوسنی انک مقبولی نظرنده زینت ایلدی مراد هر برسینک سعی
شو کا ایدی انک مصاحبت والتفاتی همان کندوسنه مخصوص
اولا دیکدر عاقبت در پی کشاکش عاقبت بو کشاکش و غوغا
ده میان ایشان خلاف افتاد انلرک اورتاسنده خلاف دوشدی
و نزاع برخاست و نزاع قالقدی **قطعه** بنیت دور از
عشق بازان کوفتن بریکدکر عشقبازلردن بعید دکلدر بری برله
مجادله و خصومت ایلمک چون دم از عشق یکی معشوق زیا رد
زنند چونکه بر زیبا یوزلو معشوقک عشقندن دم اوره لرطا
یفان کعبه را چون شوق سازند تیز گام کعبه طواف ایدیجیلری
چونکه شوق تیز گام و تیز پای ایده جای آن دارد اگر بریک دگر
پهلو زنند لایق و محلدر اگر بری برینه یان اوره لر دایتشه لر
پیر خانقاه که او نیز ازین بند کلاهی داشت خانقاهک شیخی که اول
دخی بو بنددن بر کلاه دوتردی یعنی اول دلبره محبت ایتشیدی
و دران دعوی هر دم بخود گواهی داد واول دعوی ده هر دم کندو
سنه طانوقلق ویرردی یعنی انک عاشقیم دیردی آن پسر را
طلبید اول پسری طلب ایلدی و زبان نصیحت گشید و نصیحت

زبانني چکیدي یعنی نصیحت ایلدی بو یله دیو که ای فرزند ارجمند
وای جوان دلپسند که ای محترم فرزند و ای مقبول جوان
با هر کس چون شیر و شکر میامیز شیر و شکر بری بریله اختلاط
وامتزاج ایندوکی کبی سن دخی هر کمسه ایله مصاحبت و اختلاط
ایتمه و بر سیمان فریب هر کس و ناکس میاویز و هر کس و
ناکک فریب و خدعه سی ریسماننه آصلمه یعنی یا پشمه مراد
هر کمسه ایله مصاحبت ایلمه دیمکدر تو آیینهٔ خدانمایی سن آیینهٔ
خدای نماسن **بیت** ای نور خدا در نظر از روی تو مارا بگذار
که در روی تو بینیم خدارا دریغ باشد که هر بی سر و پایی
چهره کث بی حیف اولا که هر فقیر و حقیره یوزک کوستره سن
رباعیه هر لحظه عنان بجنگ اغیار مده هر لحظه عنانکی اغیارک النه
ویرمه در خلوت خاص عامه را بار مده خاص خلوتکه عامه یه
اجازت ویرمه رخسار تو مرآت صیقل ابر زنگار مده مصقول
آینه یی زنگاره ویرمه زنگار پاس در مراد هر شهوت پرسته
التفات ایدوب رخسارکی کوسترمه دیمکدر چون آن
شیرین پسر چونکه اول شیرین پسر این نصیحت شنید
بو نصیحتی اشتدی بر وی تلخ آمد اکا آجی کلدی بر روی ترش
کرد و برخاست یوزنی اکشتدی و قالقدی و بهانه از
خانقاه برون رفت و بر بهانه ایله خانقاه دن طشره

مرآت صقالت زده است صح
سنک رخسارک صقالت مرآتی
اور مشدر صح

کندی و چند روز بنا مندو نیجه کون کلمدی پیر و مریدان شیخ و
مریدلر از غم مفارقت او بجان آمدند انک مفارقتی غمندن
جانه کلدیلر و از الم مهاجرت بفغان و مهاجرت المندن فغانه
کلدیلر با بلیس مژده مژده الماسیله کوهر عجز و اضطرار سفتند
عجز و اضطرار کوهرنی دلدیلر و بزبان اعتذار گفتند ول ان
اعتذار ایله ایتدیلر **بیت** باز آی که بر تو هیچ کس
حکمی ندارد ای پسر کرد کل سنک او زنه که هیچ کمسه بر حکم
دوتمز ای پسر با هرکه خواهی می نشین و زهر که خواهی در گذر
هر کیمک ایله استرسن او تور و هر کیمدن استرسن فراغت
ایله خواهی بونم استرسیک معاشنه هم جائزدر **قطعه**
هرچند فریب عقل و خصم دینی اگرچه عقلک فریبی و دینک
خصمی سن باز آکه دل شکسته را تسکینی کرد کل زیرا
پریشان و منکسر قلبه تسکین سن این بس که بلاد
محنت مابینی بوتیر که بزم بلا و محنتمزنی کوررسن با ما بطفیل
دیگران بنشینی غیرلرک سببی ایله بزمله اوتوررسن آن
اعتذار درویشان را استماع فرمود اول جوان درویشلرک
اعتذارنی استماع بیوردی و قبول ایلدی و از شیوه تند
خویی بگذشت و تندخویلق شیوه سندن کچدی و صحبت
آن تنها ماندگان مهجور و فراق زدگان رنجور و اول مهجور تنها

مانده لرک و رنجور فراق زده لرک مصاحبتنه باز گشت رجوع
ایلدی **شعر** بعد از چهار چیز جانان چهار چیز جاناندن در
نشسته دن صکره درشت نشسته خوشتر بود ز راحت و رحمت پس
از عذاب عذاب دن صکره اولان راحت و رحمت دن خوشتر
رک و لذیذ رک اولور وصلی پس از فراق و وفاقی پس از خلاف
شول وصل که فراقدن صکره در و شول وفاق که عداوت و خلاف
دن صکره در صلحی پس از نزاع و رضایی پس از عتاب شول
صلح که نزاع دن صکره در و شول رضا که عتاب دن صکره در
بر چهار چیزدن مراد وصل و وفاق و صلح و رضا در و بو چهار
چیزدن مراد فراق و خلاف و نزاع و عتاب در **روضه**

روضه ششم

ششم آلتنجی روضه در وزیدن نسایم ملاطفات و روایح
مطایبات ملاطفات نسیم لرنک و مطایبات روایحنک اسمسی بیاننده
در که غنچه لبها را بخندانند که اول ملاطفات و مطایبات لب لر
غنچه سنی خندیه کتورر و شکوفه دلها را بشکفانند و دللر شکوفه
سنی کشاده ایلر نسایم جمع نسیم در که لطیف و ملایم یل
معناسنه در ملاطفات جمع ملاطفه در روایح جمع رایحه در مطایبات
جمع مطایبه در لطیفه معناسنه در از حضرت رسالت علیه افضل
الصلوات و اکمل التحیات وارد است حضرت رسالتدن
صلواتک افضلی و تحیاتک اکملی انک او زرنه اولسون وارد در

یعنی بیورمشلردر که مؤمن مزاح کن و شیرین سخن باشد که مؤمن
لطیفه ایدیجی و شیرین سوزلو اولور و منافق ترش روی و
گره برابرو و منافق ترش روی و ابروسی اوزره گره اولور و
حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه فرموده اند و حضرت
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه بیورمشلردر که هیچ باکی نیست
که هیچ بر باک یوقدر کسی اگرچه چندان مزاح کند برکمسه اگر اول
قدر مزاح ایدر که از حد بدخویی و دایرهٔ ترش رویی که بدخولق
حدّدن و ترش رویلق دایره سندن بیرون آید طاشره
کله و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم مر عجوزی را گفت
و حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بر عجوزه دیدی که
عجایز در بهشت نیایند که عجوزه لر جنته گیرمزلر آن عجوز
بگریه در آمد اول عجوز گریه یه باشلدی عجایز جمع عجوز در حضرت
فرمودند حضرت رسالت پناه بیوردیلر که خدای تعالی ایشان را
جوان گرداند که خدای تعالی انلری جوان ایلر جوان گنج معناسنه
در و خوبتر از انچه بودند بر انگیزاند و آندن خوبرک خلق ایلر
که دنیاده ایدیلر آنگاه بهشت برد آندن صکره جنته ایلتر
و مرزنی را از انصار گفت و حضرت رسالت پناه انصاردن
بر زنه ایتدی که شوهر خود را پرسش کند و زوجه سور که در چشم
وی سفیدی واقع است که آنک چشمنده بیاض واقع میدر

ان زن بسرعت و اضطراب تمام اول زن تمام سرعت و
اضطراب ایله برسیدی زوجنه ایرشدی آنچه حضرت فرموده
بودند آنی که اول حضرت بیورمش ایدیلر گفت زوجنه ایتدی
مرد گفت اول زنک زوجی آیتدی راست فرموده اند راست
بیورمشلردر که در چشم من سفیدی هست و سیاهی نیز
اما نه بدی که بنم چشمده بیاض و سواد دخی واردر اما
قباحت و ضرر له دگلدر بشعر گر مقبلی مزاح کند عیب او مکن
اگر بر سعادتلو لطیفه ایلیه آنی تعییب ایلمه شغلیست آن
بقاعدهٔ عقل و دین مباح زیرا اول لطیفه عقل و دین قاعده
سیله مباح بر شغلدر دل آینه است و کلفت چند زنگ آینه
قلب آینه درجه و جهد کلفتی اول آینه نک زنگی درجه مقابل ایدرل
در تکلف مشقت در آن زنگ راچه ممکن صیقل بجز مزاح
لطیفه دن غیری اول زنگه صیقل نه ممکن یعنی ممکن دگلدر بو وجه
دخی جایزدر لطیفه دن غیری اول زنگه صیقل نه ممکن در بو وجه
اوزره بجز ده بازایده اولور حکایت روزی اصمعی بر مائدهٔ ها
رون حاضر بود بر گون اصمعی هارون الرشیدک مائده سی اوزره
حاضر ایدی و ذکر پالوده کردند پالوده یی ذکر ایدیلر اصمعی گفت
بسیاری از اعراب باشند [illegible] اصمعی ایتدی اعرابدن
چوق اولورلر که هرگز پالوده ندیده اند که هرگز پالوده گورمشلردر

ونام نیز نشنیده ونامنی دخی اشتمش لر در هارون کفت هارون
الرشید ایتدی برین دعوی که کردی کواهی بکذران بو دعوی
اوزره که ایلدک بر شاهد اقامت ایله وکرنه دروغست بوجه
بو دعوی بیلاندر اتفاقا روزی بشکار بیرون رفت اتفاقا بر کون
هارون بطشره شکاره کنندی اصمعی نیز با وی بود اصمعی دخی هارونله
ایدی ناکاه دیدند اعرابی را که حالی از بادیه می رسد ناکاه کوردیلر
بر اعرابی که همان دم صحرادن ایریشور هارون با اصمعی کفت او را پیش
ما آر هارون اصمعی یه دیدی انی بزوم قتمزه کتور اصمعی پیش اعرابی
رفت اصمعی اعرابی نک قتنه کندی وکفت امیر المؤمنین ترا می
طلبد وآیتدی سنی امیر المؤمنین استر اجابت کن قبول ایله کفت
مومنان را امیری می باشد اعرابی ایتدی مومنلرک امیری اولور می
اصمعی کفت آری اصمعی ایتدی بلی اولور کفت من باوی ایمان ندارم
اعرابی ایتدی بن اکا ایمان واعتقاد دوتمزم اصمعی وی را دشنام
داد اصمعی اکا سوکدی وکفت یا ابن الزانیة وایتدی ای
ابن الزانیة اعرابی در غضب شد اعرابی غضب ایلدی واصمعی را
کریبان کرفت واصمعی نک یقه سنی دوندی وهر سوی کشید
وهر جانبه چکدی ودشنام می داد وسوکدی هارون میخندید هارون
کلدی بعد از ان پیش هارون آمد آندن صکره اعرابی هارونک
قتنه کلدی وکفت یا امیر المؤمنین وآیتدی یا امیر المؤمنین چنانکه

این مردکان می برد وادمن از و بستان ایچلیین که بو کمسه طعن
ایلندی که بکا ابن الزانیة دیدی بنم دادمی اندن ال که مراد دشنام
داده است که بکا دشنام ویرمشدر هارون کفت دو درم
بوی ده هارون اعرابی یه ایتدی اصمعی یه اکی درهم ویر اعرابی
کفت سبحان الله این مراد دشنام داده است اعرابی ایتدی
سبحان الله بو بکا دشنام ویرمشدر دو درم دیکر بوی باید داد
کر واکه اکی درم دخی کرک هارون کفت آری حکم ما چنین است
هارون ایتدی بلی بزم حکمز بویله در پس اعرابی روی با اصمعی کرد
وکفت پس اعرابی یوزنی اصمعی یه ایلدی وایتدی یا ابن الزانیین
ای زانی وزانیه نک ابنی بو وجه اوزره بونده تغلیب واردر
بعض نسخه ده یا ابن الزنیتین واقع اولور تا ایله غضب حالنده و
لطیفه محلنده مبالغه ایچون واقع اولمشدر فصاحت لازم کلدر
وان باشد وبحکم امیر المؤمنین چهار درم بمن ده بنی اول
امیر المؤمنینک حکمی ایله بکا درت درم ویر هارون از خنده به پشت
افتاد هارون خنده دن آرقه سی اوزره دوشدی پس وی را همراه
بردند پس آنی اورادن شهره بیله الدیلر چون بقصر هارون در
آمد چونکه اعرابی هارونک قصری ایچنه کلدی وآن عظمت وشوکت بدید
واول عظمت وشوکتی کوردی ومجلس هارون مشاهده کرد هارونک
مجلسنی مشاهده ایلدی در چشم وی بزرک نمود انک چشمنه

بزرگ و عظیم کورندی پیش آمد و گفت السلام علیک یا ابله هارونک
اوکنه کلدی و ایتدی السلام علیک یا ابله هارون گفت خاموش باش
چه میگویی هارون آیتدی خاموش اول نه دیرسن که بو سوز نامعقول
در پس گفت السلام علیک یا نبی الله پس اعرابی آیتدی السلام علیک
یا نبی الله گفت ویحک چه میگویی هارون اعرابی یه آیتدی وای سکا
نه درسن که بو سوز دخی نامعقول در گفتند امیر المؤمنین است
انده حاضر اولنلر آیتدیلر اول امیر المؤمنین در گفت السلام علیک
یا امیر المؤمنین اعرابی آیتدی السلام علیک یا امیر المؤمنین هارون
گفت علیک السلام هارون علیک السلام دیدی پس دیر ابنشاندند
پس اعرابی ای اوتورتدیلر و مائده کشیدند و مائده چکدیلر و از هر چیزی
میخوردند و هر بر نسنه دن یدیلر و آخر پالوده آوردند و آخر پالوده کتور
دیلر اصمعی گفت امید میدارم اصمعی آیتدی امید طوتارم که وی نداند که
پالوده چیست که اعرابی بلمیه که پالوده نه در هارون گفت اگر چنین
باشد هارون آیتدی اگر بویله اولا ترا ایکی بدره زر بدهم سکا بر بدره
آلتون و بره یم اعرابی دست دراز کرد و پالوده خوردن گرفت اعرابی الینی
اوزاندی و پالوده یمکه شروع ایلدی بو وجهی که مانند که هرگز نخورده است
بر وجهله که بلکزردی یعنی معلوم و ظاهر اولدی که هرگز یمیش اولا هارون
از وی پرسید که این چه چیزست که میخوری هارون اعرابی دن سؤال ایلدی
که بو نه نسنه در که یرسن گفت سوگند بخدای اعرابی ایتدی الله حقیچون

که ترا بخلافت مکرم کرده است که سنی خلافتله مکرم ایلمشدر من
نمیدانم که این چه چیزست بن بلمزم که بو نه نسنه در اما خدای تعالی
در قرآن مجید اما خدای تعالی قرآن مجیدده بیورمایدکه فاکهة ونخل
ورمان بیورر که و فاکهة ونخل ورمان فاکهة میوه تازه نخل درخت خرما
رمان انار نخل نزدیک ما هست نخل بزم بزم قتمزده وار در کان می
برم که این رمانست ظن ایلدرم که بو رماندر اصمعی گفت یا امیر المؤمنین
اکنون دو بدره بر تو واجب شد اصمعی ایتدی یا امیر المؤمنین
شمدی سنک اوزرکه ایکی بدره واجب اولدی که رمانرا نیز نمیداند
زیرا بو اعرابی رمانی دخی بلمز هارون فرمود که اصمعی را دو بدره دادند
هارون بیوردی که اصمعی یه ایکی بدره ویردیلر و اعرابی را چندانکه
غنی شد و اعرابی یه اول قدر که غنی اولدی شعر کیست دانی
کریم آنکه ز بند کریم کیمدر بلورمیسن اول کمسه در که مهر و بند
در نیست آنگاه خزانه درمش انک دری خزینه سی آگاه دکلدر
هرچه آید برد و چه جد و چه هزل هر نه که انک اوزرنه واقع اوله کر
که جد و گرکه هزل اولسون همه گردد بهانه کرمستن جمیع
سی انک کرمنه بهانه اولا حکایت خلیفه روزی چاشت
میخورد خلیفه برکون قوشلق طعامنی یردی بره بریان
پیش وی نهادند انک اوکنه بره بریان قوزی قودیلر اعرابی
از بادیه رسید ناگاه بادیه دن بر اعرابی ایرشدی و به پیش

خود خواند خلیفه اعرابیی کند وقتنه اوقودی اعرابی بنشست
اعرابی اوتوردی و بره را تمام خوردن ایستدی و زیاده اجلغندن
قوزیی تمام یکه طوردی زیرا بول یورمش ایدی خلیفه کفت چه
میشوی خلیفه ایتدی نه عجب اولورسن یعنی نه عجب حالک وار در که چنان
این بره را از هم بدری که بو بره‌یی اجلغین پاره پاره ایلرسن و بر
میخواری و غضبت و اشتها ایله یرسن کویا پدر او ترا بسر
زده است کویا انک مادری سنی بوینوز ایله اورمشدر اعرابی
کفت این خود نیست اعرابی ایتدی بو خود یعنی بو بیله دکلدر اما تو
چنان در روی شفقت نکری اما سن انکا اجلغین شفقت ایله نظر
ایلرسن و از دریدن و خوردن او بدلی بری و الی بیمقدن و یمکدن
ضرر ایلدرسن یعنی زیاده نه خشم ایلرسن کویا مادر او ترا شیر
داده است کویا انک مادری سنی امزرمشدر **شعر** خولجه
بر مال خود انکونه رحیمست و شفیق خواجه کند و مالی اوزره انک کبی
رحیم و شفیق اوز که بچشم شفقت می نکرد در همه چیز که جمیع نسنه
سنه شفقت چشمی ایله نظر ایلر کر فتد در بره و میش وی
اندک خطری اکر انک بره و میشنه ازجق بر زیان واقع اوله
بفداشان بدهد مادر و فرزند عزیز عزیز مادر و فرزندنی
انلرک فدا سنه ویرر **شعر** فی المثل کر خواجه نان و بره
بریان نهد فرضا اکر خواجه نان و بریان بره قویه پیشنه تو

برخوان اکر روزی شوی مهمان او سنک وکله سفره اوزره
اکر بر کون انکا مهمان اوله سن کر کینی صد رخنه در دندانش از
سنک ستم ظلم سنکندن اکر انک دندانه یوز رخنه ایلیه سن
رخنه کندک به که از دندانت افتد رخنه در نان او نیک که سنک
دندانکدن انک نانه بر رخنه واقع اولا مراد انک دندانه یوز
رخنه واقع اولمق اکا خوشش کلور نانه سنک دندانکدن بر رخنه
واقع اولمقدن دیکدر کر خورد از دست تو صد زخم بر پهلو
و پشت اکر پهلو و پشت اوزره سنک الکدن یوز زخم یتیه
به که پر سازی تهیکاه خود از بریان او نیک که کند و تهیکاهکی
انک بریانندن پر ایلیه سن مراد انک پهلو و پشتنه یوز زخم
اورمق مقبول کلور انک بریانی ایله قرنکی پر ایلمکدن دیکدر
تهیکاه بوش بوکر **حکایت** بهلول را کفتند دیوانه کان بصره
را بشمار بهلول حضرتنه ایتدیلر بصره شهرینک دیوانه لرینی
صای کفت از حیز شمار بیرونست ایتدی شمار حیزندن طشره
در تعداده قابل دکلدر اکر کوید عاقلانرا بشمارم اکر دیر
سکوز عاقللرینی صایه یم که معدودی چند بیش نیست
زیرا عاقللری بر قاچ معدود و معلومدن زیاده دکلدر انلرک
عدد و حسابی ممکن در **شعر** هر که عاقل بینی اورا بهره ایست
هر کیمی که عاقل کورر سن انک بر نصیبی وار در نقد وقت

ازمانیه دیوانکی الآن دیوانه لک سرمایه سندن سمان بو جنون
تیز که طاعت حقی ترک ایدوب دنیایه محبت ایلرسین بو وجه
اوزره مجنون کثیر و عاقل قلیل اولورمی زیرا از آفتاب حاد
ثات حادثات آفتابندن شادمان هم سایهٔ دیوانکی
دیوانه لک سایه سنده شادمان دیر بیلور میز بدک معناسی
بو مصراعه قید اولندی حکایت فاضلی یکی از دوستان صاحب
را از خود نامهٔ نوشت بر فاضل کند ونک صاحب از دوستلر
ندن برینه مکتوب یازردی شخصی در پهلوی وی نشسته بود
بر شخص انک یانینده اوتورمش ایدی وبکوشهٔ چشمیم نوشته
او را میخواند وکوشهٔ چشمله انک یازدوغنی اوقوردی بو
معنی در اول نامه نک یازلمشنی اوقوردی بو وجه اوزره درا
دن مراد نامه در بردی دشوار آمد بو حال اکا دشوار کلدی بو بیت
که اکر نه در پهلوی من دزدی زن بمزدی نشسته بودی اکر بنیم یانینده زن
بمزد ایله بر دزد اوتورمش اولیدی در نوشتهٔ من نمیخواندی
و بنیم یازدوغمی حقیقة اوقومیدی همه اسرار خود بنوشتمی
جمیع کندو اسرارمی یازردم آن شخص گفت والله مولانا
اول شخص ایتدی والله مولانا من نامهٔ ترا مطالعه نکردم بن
سنک نامکی مطالعه ایلمدم ونخواندم و اوقومدم گفت ای نادان
پس این را از کجا میگویی فاضل اکه ایتدی ای نادان سبب بو سوزی

الری قندن دیرسن **شعر** هر آنکس که در دیده بر سر مرد
هر اول کمه که نهانی کشنک سرّنه شنود مطّلع شاید شش
خواند دزد مطّلع اولا اکا دزد اوقومق لایقدر بران کار کر
مزد دارد طمع اول کار اوزره اکر مزد امید طوته همین بس
که نامش نهی زن بمزد همین کافی در که انک نامنی زن بمزد
قویه سن دزد اوغری زن بمزد زن قحبه که کندوسی کیدی او
لور **مطایبه** مستی از خانه بیرون آمد بر مست خانه سندن
طشره کلدی و در میان راه بیفتاد و قی کرد دیولک اد
ر تا سنده دوشدی و قوصدی ولب و دهان خود را پاک
دکند ونک لب و دهاننی قی اندوکی یرنده ایله بولاشدردی
سکی بیامد و از آن لیسیدن گرفت بر کلب کلدی وآنی یلمغه
باشلدی بنداشت که آدمیست مست ظن ایدی که
او آدمی در که انزا پاک میکند که آنی پاک ایلر گفت خدای تعالی
آیتدی خدای تعالی حضرتی فرزندان و فرزندان فرزندان
ترا سنک فرزندلرکی و فرزندلرکک فرزندلرنی خدمتکار
توکرداند سنک خدمتکارک ایلسون بعد از آن پای برداشت
آندن صکره کلب آیاغنی قالدردی و بر روی وی بول کرد
وانک یوزنه بول ایدی گفت بارک اللّه ای سیدی
مست کلبه آیتدی بارک اللّه ای بنم سیدم آب گرم آوردی

تا روی مرا بشنوی اتنی صو کتوردک تا بنم یوزمی یویه سن شعر
شراب خوار چو برخویشتن روا دارد شراب نوش ایدجی چونکه
کند وادوزه روا طونه که سبلت ازقی ناپاک می بالاید که سبلتنی
میک ناپاک قیلدن آلوده اولانسک زمشانه کرابریق آب کرم آرد
کلب مثانه سندن اکر آب کرمله بر ادلمش ابریق کتوره که غسل سبلت
ناپاک او کند دت بیدکه انک ناپاک سبلتنی یویه لایق در سبلت
بیق مثانه بول یولی اما بونده ذکر مراد در مطایبه قاضی بغداد تعزیت
مسجد آدینه بغداد قاضی سی جمعه مسجدی قصدینه پیاده بیرون آمد
پیاده طشره کلدی سنی پیش وی رسید برست انک
قتنه ایرشدی وی را بشناخت قاضی یی الکلدی گفت اغوک الله
قاضی یه دعا ایدوب ایتدی الله تعالی سنی عزیز ایلسون ایها
القاضی روا باشد که تو پیاده روی ای قاضی روا میدر که سن
پیاده کیده سن انکه بطلاق سوکند خورداندن صکره طلاقه
یمین ایلدی که قاضی را بر کردن خود سوار کند که قاضی یی کندو
کردنی اوزره سوار ایده قاضی گفت بیش آی ای ملعون قاضی
مسته ایتدی ایلرو کل ای ملعون چون بر کردن تو سوار شتند
چونکه انک کردنی اوزره سوار اولدی ردی بازپس کرد و گفت تا
یوزنی اردنه ایلدی و قاضی یه ایتدی که تنک تیز زوم یا آهسته
که تنک وسر عنقه تیزلی کده یم یا آهسته می کده یم گفت میان

این وان قاضی ایتدی بونک انکا ورتاسنده که خیر الامور
اوسطها بیت من آن مرد سوار پهلوانم که در زیرم بنالد
رخش رستم باید که رم نکنی و نلغزی کرک که صچرامیه سن و طپرنمیه
سن و بپای دیوارها روی و دیوارلر یاننه قریب کده سن تا
از مزاحمت روندگان مامون باشیم تا کده جیلرک کثرت
مزاحمه سندن مامون و آسوده اولالم گفت بارک الله ایها
القاضی مست آیتدی تحسین ای قاضی تو خود قاعده سواری را
نکو دانسته سن سوارلق قاعده سنی خوب بلمش سن چون
قاضی را بمسجد رسانید چونکه قاضی یی مسجده ایرشدردی فرمود
تا ویرا در زندان محبوس کنند قاضی بیوردی تا مستی زندانده
محبوس ایلیه لر گفت اصلحک الله ایها القاضی مست ایتدی الله
سنی اصلاح ایلسون ای قاضی این سزای آن کس است تو اول کمسه
به لایق میدر که تنی از مذلت پیاده گی برهاند که سنی پیاده لک
مذلتندن خلاص ایده و بر کوب تو تن در دهد و سنک مرکوب
لغکه رضا ویره و بعزت سواری بمسجد رساند اول سوارلق
عزتیله مسجده ایرشدره قاضی بخندید و ویرا بگذاشت قاضی
کلدی و آنی قودی یعنی حبس ایلدی مطایبه مستی بقصد عید
چون راه کیردت بر سیتک جنک دعوغا قصد نه چونکه سنک
یولکی طوته با ادب رفع کار کن ای کاردان حکیم ای کاردان حکیم

انکله رفق و لطفله کار و معامله ایله حشونتله ایلمه سو بیت
عرض هر دو خردمند خرده دان خرده دان خردمندک عرضی
برموی در میسند شن از کشاکش بخردان دو نیم نادان
لرک خصومت و کشاکشندن آنی اکی پاره اولمق مقبول و
معقول کورمه قطعه دو عاقل را نباشد
کین و پیکار نه دانایی ستیزد با سبکسار اکر نادان
بوحشت سخت کوید خردمندش بنرمی دل بجوید مطایبه جولاهی در
خانهٔ دانشمندی ودیعتی نهاد بر جولاه بر عالمک خانه سنده
بر امانت قودی بیت جولاه عوام بحریف اید وب چولها دیرلر بیک
چند روز بر آمد بر قاج کون مرور ایلدی تا آن محتاج شد جولاه
اکا محتاج اولدی پیش وی رفت عالمک قتنه کلدی دید که
بر در سرای خود کوردی که کندو سرا ینک قپوسی قربنده بر مسند
تدریس نشسته درس ویریک مسندی اوزره اوتورمش
و جمعی از شاکردان پیش او صف بسته و شاکردلرندن
بر بلوک انک اوکنده صف بغلمش یعنی درسه اوتورمشلر
کفت ای استاد بان ودیعت احتیاج دارم جولاه ایتدی
ای استاد اول امانته احتیاج ظهور اتدم که لازم اولمشدر
کفت ساعتی بنشین تا از درس فارغ شوم عالم جولاهه
ایتدی بر ساعت اوتور تا درسدن فارغ اولام جولاه نشست

بنشست جولاه اوتوردی مدت درس دیر کشید انک
درسی زمانی دراز اولدی و وی مستعجل بود جولاه استعجال
ایدجی ایدی و عادت آن دانشمند آن بود اول عالمک عادتی اول
ایدی که در وقت درس کفتن که درس دیمک وقتنده سر خود
می جنبانید کندو باشنی دپره دردی جولاه را تصور آن شد که درس
کفتن همان سر جنبانیدن است جولاهه اول تصور اولدی که درس
دیمک همان باشنی دپرتمکدر کفت ای استاد جولاه عالمه ایتدی
ای استاد بر خبر دمرا تا آمدن خود تا بیخود کردان قالقوب کلنجه
بنی کندو نا بیک ایله تا من بجای تو سر می جنبانم تا بن سنک
یرکه باشنی دپره دهیم و ودیعت مرا بیرون آر و بنم امانتمی
طاشره کتور که من تعجیل دارم که بن تعجیل ادرم و مهم دارم
دانشمند چون آن شنید بخندید و کفت دانشمند چونکه
آنی اشتدی کلدی و ایتدی قطعه حقیقه شهر زند لاف
آن مجلس عام شهرک فقیهی عالمک مجلسنده اول لافی اورر
که آشکار و نهان علوم می داند که علومک آشکار و نهانینی
بلور جواب هرچه ازو پرسی آن بود که بدست هر نه که اندن
سؤال ایلیه سن جوابی اول اولور که الیله اشارتی بکند یا سر
بجنباند بر اشارت ایدر یا بر باشن دپره ده مطایبه نابینایی
در شب تاریک بر کور لیل مظلم ده چراغی در دست النده

برچراغ وسبویی دردوش واد موزی اوزره بردستی
درراهی میرفت بربولده کیدردی فضولی بوی رسید وگفت
ای نادان بر فضول اکا ایرشدی وایتدی ای نادان روز
وشب پیش تو یکسانست روز وشب سنک قتکده
بکسان در روشنی وتاریکی درچشم تو برابر در نور وظلمت
سنک چشمکه برابردر این چراغ را فائده چیست بو چراغک
فائده سی نه در نابینا بخندید وگفت نابینا کلدی وایتدی
که این چراغ نه از بهر خود دست تو چراغ کندمدن اوتری دکلدر
از برای چون تو کوردلان بی خردست سنکبی عقلسز
کوردللردن اوتری درتا بامن پهلو نزنند تا که بکا پهلو
اورمیه لر وطوقنمیه لر وسبوی مرا نشکنند وبنم دستیمی صنمیه لر
قطعه حال نادان راز نادان به نمیداند کسی نادانک حالنی
نادان دن ایو بر کمسه بلمز کرچه دردانش فزون از بوعلی سینا
بود اولکمسه اکرچه علمده ابوعلی سینادن زیاده اوله طعن
نابینا مزن ای دم زبینایی زده ای بصیرت وبینا لقدن دم
اورمش کمسه کوره طعن اورمه زانکه نابینا بکار خویشتن
بینا بود زیرا که نابینا کند وایشنده بینا ودانادر مطایبه
عمرو لیث یکی از لشکریان خود را دید بر اسبی لاغر نشسته
لیث اوغلی عمرو کندو لشکریلرندن برینی بر لاغر اسب اوزره

سوار اولمش کوردی قطعه زین لاغر اسبکی که همانا نیافته
است بونک کبی دن بر لاغر اسب جوکز ایدی که کویا
بولمش در جز از عظام جوهر ترکیب او نظام انک ترکیبی
جوهری عظامدن نظام کویا همان عظامدن مخلوق ایدی
اوستنده اصلا کوشت یوق ایدی عظام جمع عظم در استخوان
معناسنه همچون خر عزیر عظام آمده بهم عزیر پیغامبر علیه السلامک
خری کبی استخوانلری بربیره جمع اولمش لیکن هنوز کوشت
نروییده از عظام لیکن هنوز عظامندن کوشت بیتمامش
او کالذی مر علی قریة وهی خاویة علی عروشها قال انی یحیی
بو آیت کریمه عزیر پیغامبر علیه السلامک قصه سندن در دخطاب
اکا در که حق تعالی حضرتلری عزیر اسمنده آنی اولدروب یوز ییلدن صکره
بینه دیرلتدی که بو آیت کریمه آنی بیان ایلر هذه الله بعد موتها
فاماته الله مائة عام ثم بعثه قال کم لبثت قال لبثت یوما او بعض یوم
وصکره حماری دخی دیرلتدی که اول ذکر اولنان آیت کریمه انی بیان
ایلر قطعه لاغر اسبی که کر بجویی انک کبی بر لاغر اسب
ایدی که اکر استیه سن از کوشت در واثر نیابی کوشت
دن انده نشان بولمزسن از سرتا سم کرستن بکاوی بباشندن
طبناغنه دک اکر اول اسبی یرته سن وصویه سن جز پوست
بر استخوان نیابی استخوانی اوزره پوستندن غیری بولمازسن

قال بل لبثت مائة عام فانظر الی طعامک وشرابک لم یتسنه وانظر الی حمارک ولنجعلک
آیة للناس وانظر الی العظام کیف ننشزها ثم نکسوها لحما فلما تبین له قال اعلم
ان الله علی کل شیء قدیر

شنم طپنادی گفت لعنت بر لشکریان سن باد عمرو ایتدی لعنت
بنم لشکریلرم اوزره اولسون که هر دیناره دو درم که بایشان
دادم که هر دیناره دو درم که انلره ویردم فرج زنان خود را فربه
ساختند کند وزنلرنک فرجلری سمز ایدیلر ومرکوبان خود را
از گرسنگی بگداختند کند ولرنک منتلری اچلقدن اریدیلر
یعنی زیاده لاغر ایلدیلر آن شخص بشنید وگفت اول شخص بو
سوزلری اشتدی وایتدی والله ای امیر الله حقیچون ای امیر اگر
نظر استبصار بر فرج زن من گماری اگر بنم زنمک فرجی اوزره بصیرت
وانصاف نظرنی حواله ایلیه سن انی از شیرین سبب من لاغر
ترشمارنی ای بنم اسبمک وجه سندن لاغر رک صایر سن شیرین
اوجه عمرو ازان سخن بخندید واد را چیزی انعام کرد عمرو اول
سوزدن گلدی واکابرنه احسان ایلدی وگفت دایتدی
برو هر دو مرکوب خود را فربه کن یوری کند وکلک اکی مرکوبکی بله
سمز ایله **قطعه** مرکوب تو دو داد خدا بار خویش را خدای
تعالی سکا اکی مرکوب ویردی کند ویوکلک کاهی ازان بر بن نه
وگاهی ازین بر آن گاهی آندن بونک اوزرنه وگاهی بوندن انک
اوزرنه قو آندن مراد زن واین دن مراد اسب در زان بار گیر
شب کن وزین بار گیر روز آندن شب بارگیری وبوندن روز
بارگیری ایله این را بزیر زین کش وآنرا بزیر ران بونی زین التنه

وانی ران التنه چک زین ابر ران ادیلو ور **مطایبه** علوی
در بغداد بغداده بر علوی زنی را بخود خواند بر زنی کند وسنه
دعوت ایلدی آن زن ازوی دیناره دو درم خواست اول زن
علویدن دیناره دو درم طلب ایلدی علوی گفت تو بان را نمی
نیستی علوی اول زنه ایتدی سن آنکا راضی دگلمسن که جزوی
از اهل خاندان نبوت وخانواده ولایت که خاندان نبوت
وخانوادۀ ولایت اهلندن بر جزو در تو فرود آید سنده بر زن
این خانواده خاندان معاشنه در زن گفت این افسانه را اول
زن علویه ایتدی بو افسانه یی با قحبکان قم وکاشان گوی
قم وکاشان قحبه لرنه دی واز قحبکان بغداد ده بغداد قحبه
لرندن قم وکاشان اکی شهر در این آرزو را جز بدیناره دو درم
مجوی بو آرزوی دیناره دو درم دن غیری ایله استمه **قطعه** بسفله تا
ندهی ضعف آن گزد خواهی تا دام که سفله یه ویرمیه سن اکی
اول قدر که آندن استرسن طمع مدار گزد وکام دل بدست آید
امید طوته که سفله دن کوکلک مرادی اله کله کرده گشای رنج نه
که قحبه بیدا از زکینه دن بند وباجی جوز دمراد دلک حصول ایچون
قحبه یه اندن نسنه ویر زیرا قحبه ازاری بندنی بدوستی خدا
ورسول نگشاید خدا ورسولک دوستلغی ایله جوز مراد قحبه
مفت ویرمز دیمکدر **مطایبه منظومه** گفت مملوکه با مالک خویش برجای

کنده وسیدنه دیدی کز قفایش ذکر رفت راه رفت ذکه انک سیدی
ف دیولنی انک قفاسندن طوتندی مراد دُبُرندن فعل
قبیح ارتکاب ایلدی دیمکدر نترک این فعل کن که جایز نیست
بو فعلی ترک ایله زیرا جایز و مشروع دکلدر پیش دین پیش
کان شرع نهاده شرع طبیعت لو دین پیشه لولرک
قتنده دین پیشکان دن مراد اهل شرع در گفت خاموش
شیخ دین مالک سید جاریه ایتدی خاموش که شیخ دین
مالک که صاحب مذهب در بچنین عیش رخصت داد
بو بجلین عیشه بزه رخصت ویردی گفت مسکین بدر زیر
اوکه خدات مسکین جاریه مالکک التینده ایتدی که خداسی
درزد وکیر مالک انداز لو مالکک زد وکیرنه انتسون مراد مالکک
ذکری سنک دُبُرکه اولسون دیمکدر زد وکیر ادرمه طوتمه معنی
بویله اولا مالک اورسنه ده ذکرنه انتسون بو ایکی وجهک مآلی بردر
اختلاف همان لفظده در مطایبه فاضلک صورتی قبیح و سیمای
کریه داشت بر فاضل کریه قبیح صورت و بر کریه سیمات
طوتردی بفرزدق رسید فرزدقه ایرشدی فرزدق شعراء
عرب دن بر مشهور شاعر در زدیرا دید اول فاضل فرزدق
کوردی که زردی وی بجهت مرضی زرد شده بود که فرزدقک
یوزی بر مرض سببی ایله صاری اولمشدی گفت تراجه بوده است

اول فاضل فرزدقه ایتدی سکا نه اولمشدر که رنگ تو چنین
زرد شده است که سنک یوزنک رنکی بویله زرد اولمشدر
گفت چون ترا دیدم فرزدق اول فاضله ایتدی چونکه سنی
کوردم از گناهان خود اندیشیدم گنه و گناهلرمدن فکر ایلدم
رنگ من چنین زرد برآمد بنم رنکم بویله زرد اولدی گفت در وقت
دیدن من اول فاضل فرزدقه ایتدی بنی کوردک وقتنده چرا
از گناهان خود یاد کردی نیچون کنه و گناهلرکدن یاد ایلدک
گفت ترسیدم که خدای تعالی فرزدق اول فاضله ایتدی قورقدم
که خدای تعالی حضرتلری ترا عقوبت کند و همچون تو مسخ کند یا که عقوبت
ایده و سنکلین مسخ ایلیه مسخ تغییر صورت در فسخ تغییر حکم و معنی در
قطعه چون رخ زشت تو ببینم دل من چون سنک زشت یوزکی کو
رم بنم قلبم عقد اصرار کنه فسخ کند که همه مصر اولدق عقدلی بوزار
مراد قلبم دوام اوزره گناهه اصرار بدن فراغت ایلر دیمکدر فسخ
بوزمق معناسنه در زانکه ترسم که زشتوی گناه زیرا خوف ایلرم
که گناهمک شوملغندن قهر ایزد چو توام مسخ کند حق تعالی نک قهری
بنی سنکلین مسخ ایده مطایبه دیمین فاضل گوید دینه بو فاضل
ایدر که باد وستی در راهی که بر دوستله بر یولده ایستاده
بودم و سخن میگفتم طورمش ایدم و مصاحبت ایدردم زنی آمد
و در برابر من ایستاد و بر زن کلدی و بنم برابرمده طوردی و در

[illegible]

زرد و صاری

عقوبت عذاب

[illegible]

روی من نظر میکرد و بنم یوزمه نظر ایلدی چون نظر کردن دی از حد
درگذشت چونکه انک نظر ایتسی حددن کچدی غلامرا گفتم پیش آن
زن رو غلامه ایتدم اول زنک قتنه وار و بپرس که چه میگوید
و سؤال ایله که نه استر غلام باز آمد که زن میگوید غلام کردکلدی
وایتدی که اول زن ایدر چشم من گناهی عظیم کرده بود بنم چشمم بر
عظیم گناه ایلمش ایدی میخواستم که ویرا عقوبتی کنم استردم که
اگر بر عقوبت ایدم میخواستم استدم معاشنه دخی جایز دریچ
عقوبت زیاده تر ازان نیافتم هیچ اندن زیاده عقوبت
بولمدم که با این زشت رو نظر کنم که بو زشت رویه نظر ایلیم
قطعه نامه مردم چشمم زکنه شسته نشد چشمم مردمنک نامه
سنی گناهدن یونمش و پاک اولمدی گرچه از گریه دو صد بار بر ابش
کردم گرچه گریه دن آنی اکی یوز کره آبله بر ایلدم مردم چشم گوز
ببکی نارهد ز آتش فردای قیامت امروز تا قیامت کونی دوزخ
آتشندن خلاص بولا بنظر در رخ زشت تو عذابش کردم
بو کون سنک زشت رخکه نظر اتمکله اکه عذاب ایلدم امروزکی
معناسی بو مصراعه قید اولندی مطایبه جاحظ گوید که هرگز
خود را چنان خجل ندیدم جاحظ ایدر که هرگز کندمی بویله خجل گورمدم
جاحظ علمادن برکسه در مرادعمن باکه انجلیس برخجالت واقع
اولمدی دیکلدر که روزی مرا زنی بگرفت که برکون بر زن بنی طوتدی

وبدکان رخته گر برد و در رخته گر استادک دکانن التدی
رخته گر دوکمه ایش دوزن کمسه در که همچنین که اول
زن استاده بو بجلیین دیدی وا و را دن گتدی من متحیر
شدم که آن چه بود بن متحیر اولدم که اول نه اولا ازان
سبب استاد بپرسیدم اول استاددن سؤال ایلدم
که مراد نه ایدی گفت مرا فرموده بود استا ایتدی اول
زن باکه بسورمش ایدی که تمثالی بر صورت شیطان
که شیطان صورتی او زن بر تمثال تمثال جسمی اولان
دوزمه صورت در برای من بساز بنم ایچون دوز من
گفتم نمی دانم بن زنه ایتدم بلمزم که بر چه شکل می باید
ساخت که ای نه شکل او زره دوزمک گرک تا آورد
که بدین شکل سنی گتوردی که بو شکل او زره ایله دیو
قطعه بوالعجب روی وگونه داری زیاده عجب روی
و زیاده عجب بر بگز طوتارسن گونه بگز انع اولان همزه
وحدت ایچون در کس چنین روی وگونه نتوان کرد که بوردی
دبوگونه ایله کمسه ایلمک ممکن دکلدر نهر تصویر صورت شیطان
شیطان صورتنی تصویر اتمکدن اوتری جز رخت را نمونه
نتوان کرد سنک رخکدن غیر سنی نمونه ایلمک ممکن دکلدر
نمونه اوزنک مطایبه شخصی زشت رویی را دید برشخص

بر زشت رویی کوردی که از کناهان خود استغفاری کرد که
کنه وکناهلرندن استغفار ایلردی و نجات از آتش دوزخ
می طلبید ودوزخ آتشندن نجات طلب ایلردی گفت
ای دوست بدین روی اول شخص زشت رویه آیتدی ای دوست
بو یوز ایله چرا بر دوزخ تخیلی می کنی چون دوزخه تخیل لق ایدرسن
وانرا از آتش دریغ می داری وآنی آتشدن دریغ طوترسن
رباعیه چون نه بینی تو روی خود زان رو چون که سن کندو
یوزکی کورمزسن اول سببدن بر کان ناخوشست ای برا
تو سنک یوزک غیرلره زشت وناخوش دراسکا زشت
وناخوش دکلدر کر بدین رو در آتشت فکنند اکر بو روی ایله
سنی آتشه براغه لر حیف بر آتشست ای بر تو حیف آتش اوزرینه
درسنک ورزکه دکلدر مطایبه زشت رویی پیش طبیب
رفت بر زشت روی طبیبک قتنه کلدی وکفت بر زشت
ترین جایی دنبلی براوردم وآیتدی بر چرکین رک یرده بر چبان
چیقردم جایی دن مراد ادب یری در طبیب تیز در روی وی
نکریست وکفت طبیب تیز وحدتله انک یوزینه نظر ایلدی وآیتدی
دروغ می کویی یالان سویلرسن اینک روی تو را می بینم اشته شمدی
سنک یوزکی کوررم بر روی هیچ دنبلی نیست انک اوزره هیچ
بر چبان یوق درز بر روی پر بینه بر روی اولمق ممکن دکل معنی بویله

اولور یوزکده هیچ بر دمل یوقدر مراد رویندن اقبح بر عضوی
یوق ایدوکن اشعاردر قطعه ز زشتی است که سلطان
شرع نپسندد زشت لکندن اوتری درکه شرع سلطانی
بکنمز ومعقول کورمز که عضوهای فرود از کمر برهنه کنی که قوشقدن
آشاغه اولان عضولری عریان ایلیه سن سلطان شرع دن مراد
حق تعالی حضرتی در چو رویت از همه جا زشت تر بود چه عجب چون
که سنک یوزک جمیع بدنکدن قبیح رکدر نه عجب یعنی عجب دکلدر که رو
بپوشی وجای دکر برهنه کنی که یوزکی اورتسن وغیری یرکی یعنی
دبرک عریان ایلیه سن مطایبه مخنثی بزرک بینی بیوک بورنلی
بر شخص زنی راخواستکاری کرد نکاحله بر زنی کندوسنه طلب ایلدی
ودر تعریف خود میکفت وکندونک تعریفنده آیتدی که من مردی ام از
حقت وسبکساری دور که بن حقت وسبکسارلقدن دور بر مردم
وبر احتمال مکاره صبورم وآلام ومکاره احتمالی اوزره زیاده صبر
ایدیجیم زن کفت اول زن آیتدی اکر تو بر احتمال مکاره صبور
نبودی اکر سن مکاره احتمالی اوزره صبور اولمیدک این بینی را
چهل سال نتوانستی کشید بو بورنکی قرق ییل چکمکه قادر اولمازدک
قطعه از بینی بزرک تو بارلیست بر همه بو بویک بورنکدن
جمیع سیما وزره بر یوکدر تا کی بهرزه روی سوی آن واین نهی ترجمه
دکن انک وبونک جانبنه توجه ایلرسن مراد هر کیمکه سنی کوره

بینی بورن منه

اول بو یک بورنکدن منافلم اولور دیکدر. هر نقطه سجده تونه از بهر طاعت
هر نقطه سنک سجدک طاعتدن اوتری دکلدر. با دکران بینی خود بر زمین
نهی کنه و بورنک ثقیل بوکنی یر اوزره قورسن. مطایبه ظریفی
شخصی را دید. بر ظریف بر شخصی کوردی که موی بسیار بر روی او دمیده
بود که انک یوزی اوزره دراز موی بتمش ایدی. گفت این موی ها
را بکن. ظریف اول شخصه آیتدی بو مویلری قوپار یعنی یول. نیش
ازان که روی تو سه گرد داندن اوک که سنک رویک سرک اولا
یعنی رویک موی ایله یر اولمازدن اول رویکی مویدن پاک ایله
قطعه خواجه هر روز اگر بموچینه. خواجه اگر هر کون موچینه ایله
موچینه چینیزه که انک ایله موی یولارلر. از رخ خود نه موی بر
کیر دکند و رخشدن موبین رفع ایلمیه. چند روزی چو بکذرد بردی
چونکه انک اوزرنه بر قاج کون کچه. ز دیش از موی حکم سر کیرد انکه
رویی مویی سببندن سر حکمنی طوتار. مطایبه معاویه و عقیل
بن ابی طالب. معاویه و ابی طالب و علی عقیل با هم نشسته بودند.
بری بریله اوتورمش ایدیلر. معاویه گفت ای اهل شام. معاویه آیتدی
ای شام اهلی. هیچ شنیده اید. هیچ اشتمش میسز قول الله
تعالی را. الله تعالی نک قولنی. انجا که میگوید تبت یدا ابی لهب وتب.
اول یرده که بو آیه کریمه یی ایدر. گفتند آری. اهل شام ایتدیلر
بلی اشتمشز. گفت ابولهب عم عقیلست. معاویه ایتدی ابولهب عقیلک

عمی در. عقیل گفت ای اهل شام. عقیل آیتدی ای شام خلقی
هیچ شنیده اید. هیچ اشتمش میسز. قول الله تعالی
را. الله تعالی نک قولنی. انجا که میگوید وامرأته حمالة الحطب. اول
یرده که بو آیت کریمه یی ایدر. گفتند آری. اهل شام آیتدیلر
بلی اشتمشز. گفت. عقیل آیتدی. حمالة الحطب عمه معاویه
است. حمالة الحطب معاویه نک عمه سی در. قطعه چون نابست
در تو منقصتی عیب دیگری. چونکه سنده بر عیب و نقصان
دار در. گردن تابان نه قاعده مرد باهشست. اول عیبله
بر غیرسنی تعییب ایلمک هوشمند مرد قاعده سی دکلدر. عیب
دیگری نک معناسی بو مصراعه قید اولندی عیب مضاف در.
او خاموشست از تو واز عیب تو چرا. اول کمسه سندن
و سنک عیبکدن خاموش در. گو یا کنی بعیب خود آنرا که
خامشست. نیچون کند و عیبکی سویلیجی ایلرسن. اول کمسه یی
که سنک عیبکدن خاموش در. چرا انک معناسی بو مصراعه قید
اولندی. مطایبه علوی را با شخصی در اثنای خصومت
گفت. بر علوی خصومت آراسنده بر شخصه آیتدی. مرا
چون دشمن میداری. بنی نیچه دشمن طوتارسن. وحال انکه
اگه تو ماموری. وحالا که سن مامورسن. بانکه در هر نماز
بر من صلوات فرستی. اگه که هر نماز ده بنم اوزرمه صلوات کوندره سن

و بکوی اللهم صل علی محمد و علی آل محمد و بو کلامی دیه سن کفت
اول کمه آیتدکی من الطیبین و الطاهرین نیز میکویم اول کلام
بله بو اکی کلمه دخی دیرم دتوا ازان بیرونی و سن آندن خارجسن
قطعه ای که ز آل نبی می شمری خویش را ای کمه که کندوکی
آل نبی دن صایرسن هست کواهت بران پاکی ذات و صفات
آنک او زره سنک شاهدک ذات و صفاتکک پاکلکی در محضا علامت
و دعوی دکلدر چون تو دم از طیبات می زنی و طیبین چونکه
سن طیبات و طیبین دن دم اورسن که بن دخی آنلردنم
دیه سن کو صفت طیبین یا سمت طیبات یعنی سنده طیبین
صفتی یا طیبات علامتی مطایبه مدعی خود را بصورت
علویان آراسته بود بر مدعی کندوسنی علویلر صورتیله زینت
اتمش ایدی و بدعوی وآن نسب عالی برخاسته و اول
عالی و شریف نسب دعوی سیله قالقمش ایدی بیت
در دعوی وی عیان نه از صدق فروغ آنک دعوی ایدنده
صدقدن فروغ و نشان یوق ایدی وکی عیان ایدی هم دوش
زکیسوان کواهان دروغ کیسولرندن یلان شاهدلر آنک ایله
هم دوش دیمله ایدی دوش اوموز معناسنه در هم دوش
بله معناسنه استعمال اولنور اکرچه کیسوان مناسبتی ایله خوب
واقع اولمش در کیسو صاچ بلوکی کیسوان آنک جمعی در بر صاحب

دلی آمد بر صاحب دلک قتنه کلدی بر ده را ساکن اوقنور
معنی بو بله اولور بر صاحب دله کلدی از جای بجنبید صاحب
دل اول مدعی یه تعظیما یرندن قالقدی و ویرا بر صدرنشین
دانی صدرده اوتورتدی و خود در صف نعال بنشست
و کندوسی صف نعالده اوتوردی و هرچه طلب داشت
و اول مدعی هرنه که آندن طلب طوتدی یعنی آندن طلب
ایلدی زیادت ازان عطا کرد آندن زیاده عطا ایلدی و
در وقت خروجش و آنک خروجی وقتنده ادب مشایعه
بجای آورد مشایعه ادبنی یرینه کتوردی مشایعه یانجه بله
کتمک معناسنه در نته که مهرد مشتری ده اسم فاعل صیغه سی
اوزره واقع اولمشدر بیت کزین بهر اوازین غم
بادل تنک مشایع کشت با ایشان دو فرسنک مشایعه
بوندن شیعی معناسنه دکلدر اصحاب کفتند ما این شخص را
شناسیم اول صاحب دلک مصاحبلری آیتدیلر بز بو شخصی
اکلرز نسب وی ازین نسب دورست آنک نسبی بو
نسبدن دوردر و دعوی وی درین صورت کذب و
زور و بو صورتده آنک دعویسی کذب و زوردر نه پدرش را
ازین خانه دان بویی است نه آنک پدرینه بو خاندان دن بر
رایحه واردر و نه مادرش را درین خانواده رویی و نه آنک

[illegible]

مادرنه بو خانواده بر وجه وار در قطعه مادرش شهر کرد
وخانه کداست آنک مادری شهری کزیجی وخانه دلنجیسی در
پدرش یک بند و دوک تراش آنک پدری چولمکجی وایک
یونیجی در آن یکی از قبیلهٔ ارذال اول بری که مادری در
ارذال قبیله سندن در وین دکر از طویلهٔ اوباش و بو
بری که پدری در اوباش طویله سندن در آن صاحب دل کفت
اول صاحب دل آیتدی آنچه ما کردیم آنی که بز اول مدعی یه ایلدک
نه لایق صادقان این خانواده است بو خاندانک صادقلرنه
لایق دکلدر بلکه فراخور مدعیان از راه افتاده بلکه بو راه
شریفدن افتاده و دور اولان کذابلره لایق در
قطعه هرکس زخاندان نبوت نصیب یافت هرکه
نبوت خاندانندن نصیب بولدی یعنی شریف اولدی
تعظیم او وظیفهٔ هر بی نصیب نیست آنک تعظیمی و رعایتی
هر بی نصیب و هر بی سعادتک وظیفه سی دکلدر زیرا که
اولاد رسول لایق تعظیم و رعایت آنکه قادر دکلدر هست
او غریب و هر بر آه محبتش خاندان نبوتدن نصیب بولان
کمسه و هرک غریبی در زیرا زمانه ده کما ینبغی رعایت و تعظیم
دن دور در کر مال و ملک و جاه بیازی غریب نیست اول
خاندان نبوتدن نصیب بولان کمسنک محبتی یولنده اکر

اکر مال و ملک و جاهکی فدا ایلیه سن عجیب دکلدر زیرا اشرف
دن اولان کمسه یه زیاده رعایت و تعظیم لازم و واجبدر
بر آه محبتش ترکیبی نک معناسی بو مصراعه قید اولندی معنی
روشن اولسون ایچون مصراع اولده اولان کسدن مراد
شریف در که تقدیری هرکس که زخاندان نبوت نصیب
یافت در یعنی کسدن صکره که لفظی مقدر در مطایبه
خلیفه با اعرابی از بادیه طعام میخورد خلیفه بادیه دن کلمش
بر اعرابی ایله طعام یردی و دران اثنا نظرش بر لقمه دوی
افتاد و او اثناده خلیفه نک نظری آنک لقمه سی اوزره
واقع اولدی موئی بچشم وی در آمد خلیفه نک چشمنه بر موی
کلدی یعنی کوردی که اعرابی نک لقمه سنده ایدی کفت ای
اعرابی خلیفه آیتدی ای اعرابی آن موی را از لقمه خود دور
کن اول موئی کند ولقمه دن دور و ازاله ایله اعرابی کفت
بر مائده کسی اعرابی آیتدی شول کمسنک مائده سی اوزره
که چندان نظر در لقمهٔ خورنده کرد که یجی نک لقمه سنه اول قدر
دقتله نظر ایده که موئی را ببیند که بر موئی کوره طعام او نتوان
خورد آنک طعامنی یمک ولازم دست از طعام باز کشید
الینی طعامدن کرو چکدی و سوکند خورد که دیگر بر مائده وی
طعام نخورد و آند ایچدی که کرو آنک مائده سی اوزره طعام یمیه

قطعه چو میزبان بنهد خوان مکرمت آن به • چونکه میزبان کرم
سفره سنی قویه اول یکت که از ملاحظهٔ میهمان کنار کند
که میهمانک ملاحظه سندن کنار ایده • وهرکز اکه مقید اولمیه میزبان
ضیافت ایدیجی • نه آنکه برسر خوان لقمهٔ او را ابله کرکمز که سفره
باشی اوزره مهمانک هر بر لقمه سنه • بزیر چشم ببیند بدل شمار
کند • چشمی آلتندن یعنی نهانی نظر ایده کوکلی ایله صایه • حکایت
جمعی نشسته بودند بر طائفه اوتورمش ایدیلر • وسخن از کمال
ونقصان رجال در پیوسته • ومردلرک کمال ونقصان سوزلرینی
متصل ایتمش ایدیلر • مراد اول خصوصدن علی طریق الاتصال بحث
ایلرلردی دیمکدر • یکی ازان میان کفت • اول اورتادن بری آیتدی
هرکه دو چشم بینا ندارد • هر کیمکه کوریجی ایکی چشم طوتماز نیم مردست
اول کمسه نیم مرددر • وهرکه درخانه عروسی زیبا ندارد • نیم مردست
وهر کیمکه خانه سنده بر زیبا کلن دوتماز نیم مرددر • وهرکه وقوف
بر سباحت دریا ندارد • وهر کیمکه دریاده یوزمکه وقوف طوتماز
نیم مرددر • نابینایی در مجلس حاضر بود • مجلسده بر کور حاضر
ایدی که زن نداشت وسباحت نمی دانست • که متأهل دکل
ایدی وسباحت بلمزدی • بانک بروی زد که ای عزیز • اول کمسه
او ذره چاغردی که ای عزیز عجب مقدمه پرداختی • بر عجب مقدمه
پیدا ایلدک • ومرا از دائرهٔ مردی چنان دور انداختی • وبنی مردلک

دائره سندن انجلین دور آتدک • که هنوز نیم مردی در می باید
که هنوز بالکه نیم مردلک کرک • تا نام هیچ مردی بر من نشاید
تا هیچ مردلک نامی بنم اوزرمه لائق اولا • زیرا نابینا در وزن
طوتماز وسباحت بلمز • قطعه چنان زبایه مردی فتاد خواجه بردن
مردلک پایه سندن خواجه آنجلین طاشره دوشدی • زبس
فسردکی وخام ریشی وسردی • زیاده حماقتندن وسغا
دبرودت ونامعقول الغندن • که کر هزار فضیلت رسد زمردا
نشن • که اکرا که مردلردن هزار فضیلت ایرشه • قدم بردن
ننهد از حد ونامردی • نامردلک حدلرندن قدمنی طاشره قومز
مراد نامردلکدن خلاص بولوب مردلکه وصول بولماز دیمکدر •
مطایبه بهلول بر هارون الرشید در آمد • بهلول حضرتی
هارون الرشیدک حضورینه کلدی • یکی از وزرا کفت • وزیرلردن بریسی
ایتدی • بشارت باد مر ترا ای بهلول • سکا بشارت اولسون
ای بهلول که امیر المؤمنین ترا • که امیر المؤمنین سنی • برسر قرده
وحنازیر امیر کرد آنید • میمونلرک وخنزیرلرک باشی اوزره سردار
وامیر ایلدی • کفت کوش بمن دار و فرمان من بجای آر • بهلول حضرتی
اول وزیره آیتدی کوشکی بکه طوت وبنم امریمی یرینه کتور • که تو هم
از جمله رعایای منی • زیرا سن بنم رعیتلرمک جمله سندن سن •
قطعه بشهریاری کاو وخرم دهی مژده • کاو وخرک پادشاهلغیله

باکه مژده ویرسن رعیتنی که بو خاص شهر بابر نوبتی مشغول عیث
که پادشاهک خاصی درسن سن شمار لشکر یانم زخرس وخوک
کنی بنم لشکری لرک شمار حسابنی خرس وخوک دن ایلرسن
یعنی خرس وخوک سنک عسکرک در دیرسن نخست کسی که درآید
درین شمار توبی اول برکسه که بو شمار عدده کلورسن خرس
آیو مطایبه توانکری در عهد یکی از ظالمان بمرد ظالم
پادشاهلردن بر بینک زماننده بر غنی اولدی وزیر آن ظالم اول
ظالمک وزیری پسر ویرا طلب کرد وپرسید اول غنی نک
پسر لی طلب ایلدی وصوردی که پدر توچه کذاشته است که
سنک پدرک مال واسبابدن نه قوشدی گفت از مال و
منال چنان وچنین پسر آیتدی مال ومنالدن انجلین وبویلن
یعنی شو قودی بیه عیان وبیان ایلدی وازوارثان وزیر پرا
ایده الله سبحانه واین فقیر حقیر را وارثلردن وزیر کبیری
قودی پاک الله آنی موید ایلسون وبو حقیر فقیری قودی وزیر خندید
وزیر کلدی وفرمود که میراث ویرا بدو نیم کردند وبوردی که انک
میراثنی یعنی پدرندن قالان مالی اکی بولدیلر نیمی را بوی کذاشتند
بر نصفنی پسره قودی ونیمی را برای پادشاه برداشت وبر نصفنی
پادشاه ایچون کوتوردی قطعه ظلم پیشه وزیر نشناسد
ظالم وزیر الکلر جز خوی پادشاه مال یتیم نیتیک مالنی پادشاهک

حقندن غیری عدل داند اگر برد بتمام عدل بلور اگر نیتیمک
مالنی تمام ایلدی فضل خواند اگر کند بدو نیم احسان ولطف
اوقور یعنی کرم بلور اگر نصفنی آله ونصفنی یتیمه قویه مطایبه
ترکی را گفتند کدام دوست تر داری بر ترکه ایتدیلر قنقی
سنی دوست رک ومقبول رک طوترسن غارت امروز
یا بهشت فردا بو کوننک غارتنی یا فردانک بهشتنی یعنی
غارتنی بو کون یا فردا بهشتی مقبول لکدر گفت آنکه امروز دست
بغارت کشائیم ترک آیتدی آنی دوست رک طوتارم که بو کون
یغمایه ال آچم وهر چه یابم بربایم وهرنه که بولورسم قپم وفردا
با فرعون باتش درآیم ویارن قیامتده فرعونله آتشه کرم
قطعه ان شنیدستی که ترکی وصف جنت چون شنید آنی
اشتدکمی که بر ترک چونکه جنت وصفنی اشتدی گفت با
واعظ که آنجا غارت وتاراج هست واعظه آیتدی که آنده غارت
وتاراج وارمی در گفت نی گفتا بتر باشد ز دوزخ آن بهشت
واعظ آیتدی یوق در ترک آیتدی اول جنت دوزخدن بترامز
رک اولور کاندر وکونه بود از غارت وتاراج دست که انده
غارت وتاراج دن ال قصه اوله مطایبه کدایی بر در سرایی
چیزی خواست برکدا بر سرای قپوسنده بر نسنه استدی کدخدای
خانه از درون آواز داد خانه صاحبی ایچردن چاغردی که معذور

دارکه خانکیان اینجا نیستند که معذور رطوبت که خانه ده اولانلر بونده
دکللر در خانکیان دن مراد زن و جاریه در کدا کفت من پاره
نان میخواهم کدا ایتدی بن نان پاره سنی استرم بو هم معنادر
بر پاره نان استرم نه مباشرت باخانکیان خانکیلر له مباشرت
و جماع استمزم **قطعه** چون کدا بر در سرای رسد چون کدا اسنک
سرایک قپوسنه ایریشه هر چه داری بده بهانه مکن علتیل و کثیر
دن هر نیه که مالک سن ویر بهانه ایلمه تا نباید بخاطرش چیزی تا انک
خاطرنه برنسنه کلمیه مباشرت و جماع دن بیش او ذکر اهل خانه مکن
خانه خلقنی انک قتنده یاد ایلمه **رباعیه** کس در حرم سفله
ناپاک سیر ناپاک سیر سفله نک حرمنده کس چون نان نبود
نهفته از چشم بشر بشرک چشمندن نان کبی مستور اولماز
کس عربی کافک ضمه سیله فرج زن در کس بونده ذکر
جزء اراده کل قیلنمشدر یعنی زن مراد درنته که بو حدیث
شریفده اوبله در لعن الله الفروج علی السروج مراد بودرکه
ناپاک سفله نانینی زنندن زیاده حفظ ایلرکه زننی غیرلره کو
سترمک قتنده اولی در نانینی کوسترمکدن بشر آدم
اوغلی ابو البشر حضرت آدم خیر البشر حبیب اکرم حضرتی صلی الله
علیه وسلم از خانه او توقع نان تبرست انک خانه سندن
نان امیدی یعنی آندن نان طلب ایلمک که ایرا مزرک دمشکل

رک در کز خانکیان توقع چیزی دکر که خانه سنده اولان
لردن بر غیری نسنه توقع ایلمک یعنی آندن نان توقعی اکه
مشکل کلور انک خاتونی ایله فعل قبیح توقعندن **مطایبه**
معلمی را پسر بیمار شد بر معلمک پسری خسته اولدی و
مشرف بر موت کشت و موته اوزره مشرف اولدی
یعنی اکه قریب و مقرر اولدی کفت غسال بیارید تا ورا
بشوید معلم ایتدی غسالی کتورک تا انی یویه کفتند هنوز
نمرده است معلمه ایتدیلر هنوز اولمامش در کفت باکی نیست
معلم ایتدی اصلا باک یوقدر آن زمان که غسال از غسل فارغ
غسال ده شود اول زمان که انک غسلندن فارغ اولا جق ایدر مرد
اوله کرکدر **قطعه** هر که در کار خویش پیش از وقت هر کیمکه
کند و ایشنده وقتدن اول می نماید بحکم طبع شتاب طبیع
سببی ایله شتاب کوستره یعنی سرعت اید میخورد رون
نارسیده کشتت صومنی پیشه ایرشمش ایکن میکشد
موزه نارسیده باب آبه ایرشمش ایکن آیاغندن موزه سنی
چکر یعنی حقا رمراد عجله سببی ایله جمیع ایشلری نامعقول
اولور دیمکدر موزه اوک **مطایبه** پسر معلمی را کفتند
چه بلا احمقی بر معلمک پسرنه آیتدیلر نه زیاده احمق سن
بدم کفت اکر من احمق نبودمی اول پسر آیتدی اکر بن احمق اولمیا

ولد الزنا بوده‌ای ولد زنا اولوردم زیرا پدرم احمق در اگر بن دخی
احمق اولمیدم عیزدن اولوب ولد زنا اولوردم بلا احمق
استعمال ور زیاده احمق معناسنه بلا خوب زیاده خوب معناسنه
اولنلد دخی استعمال کبی بنته که دیوان هلالی ده واقع اولمشدر
مصراع این تازه رقم را چه بلا خوب نوشتست قطعه عیب
مادر بود ار فرزندی و مادرک عیبی اولور اگر بر فرزند یعنی عیب
مادر ندن در خلق وخویش نه بوفق پدر ست انک خلق و
خویی پدره موافق ومشابه دکل ایسه گوسش استر که درا
زست گو است استرک گوشی که دراز درشاهد در کشی نه
اسب است پدر بلکه خرست که انک پدری اسب دکل بلکه
خر در استر قتر مطایبه از معلمی پرسیدند که تو بزرگ
تری یا برادر تو بر معلمدن صوردیلر که یاشده سنمی بیوکسن
یا برادرکمی بیوکدر گفت من بزرگ ترم آینده بن بر یاشندن
آندن بیوک ایدم اما چون یک سال دگر بر وی بکذرد اما چونکه
انک اوزرینه بر ییل یکچسی مرور اید با من برابر خواهد شد بنمله
برابر اوله گرگدر قطعه چو هیچ چیز نشد حاصلت چه می
پرسی چونکه هیچ نسنه سکا فائده وحاصل اولمدی نه سؤال
ایدرسن که روزکار فلان در چه چیز می گذرد که فلانک روزکاری
نه نسنه ده گچر شمار عمر کسان میکنی نمی دانی غیرلرک عمرنی شمار

وحساب ایدرسن بلمزسن که در مقابله عمر تو نیز میگذرد
که انک مقابله سنده سنک عمرک دخی گچر یعنی برکه لازم
اولان کندو احوالنی تدارک در غیرلرک امورنه اشتغال
دکلدر مطایبه بیماری بر موت مشرف بود بر حسته
موت اوزرینه مشرف ایدی شخصی که از دهانش بوی
ناخوش می آید بر شخص که آنک دهانندن بر ایز رایحه گلوردی
یعنی آغزی قوقو برکسه بر بالین وی نشسته بود آنک بالینی
قتنده اوتورمش ایدی سر نزدیک وی میبرد
باشنی اگه یقین ایلدردی وتلقین شهادت میکرد وشهادتی
تلقین ایلردی شهادتدن مراد کلمهٔ توحید در ودر روی
وی نفس میزد وبیمارک یوزینه نفس اوردی هرچند
بیمار روی خود می تافت سرنه قدر که بیمار اندن یوزنی چویردی
وی الحاح بیشتر کرد اول کسه الحاحی زیاده رک ایلردی و
سر نزدیک نزدی می برد وباشنی اگه یقین رک ایلدردی
چون کار بیمار به تنگ آمد چونکه بیمار اوزرینه ایش تنگه گلدی
یعنی زیاده رنجور اولدی گفت ای عزیز بیمار اگه ایتدی ای عزیز
میگذاری که من خوش وپاکیزه بمیرم قومزمیسن که بن لطیف
وپاکیزه اولم یا میخواهی که مرگ مرا پاکستر می‌بین که بنم
مرگی بهرچه ناپاکتر از ان نیست بیالایی اندن ناپاک رک

نسخه
انجری پیرشی
اغزی قوقوسی
انجه

یوق هر سنه ایلیه بولاشدره سن مرادانک ناخوش نفسی در
قطعه در جهان اهل فضل نایابند جهاندع اهل فضل نایاب جو
کوشش بر سر فضول نتوان کرد سر فضوله کوشش ایلیک کرکمز مراد
هر فضوللک سوزنی استماع اتمک معقول دکل ایدوکن بیان در
هر که بوی ریا دمد ز لبش هر کیم که انک لبندن ریا رایحه سی
ظاهر اولور نفسش را قبول نتوان کرد انک نفسنی قبول
ایلیک اولمز مطایبه مردی بشخصی رسید و آغاز گله کرد بر
مرد بر شخصه ایرشدی و شکایته باشلدی که روا باشد که مرا
نمی شناسی و رعایت حق من نمیکنی که روامی در که بنی بلمیه سن
و بنم حقمی رعایت ایلمیه سن آن شخص حیران ماند و گفت اول
شخص حیران قالدی و آیتدی از بهاکه تو میکویی من خبری
ندارم بونلردن که سن دیرسن بن بر خبر طوتمازم گفت
پدرم مادر ترا خواستکاری کرده بوده است اول مرد
آیتدی بنم پدرم سنک مادرکی نکاحله طلب ایلمش اولمش در
اگر ویرا می خواست اگر آنی آلیدی آن شخص گفت اول شخص
آیتدی والله این خویشی است والله بو خصملق در که سبب
آن میشود که اگه سبب اولور که من از تو میراث برم و تو از من
میراث بری که بن سندن میراث ایلدم و سن بندن میراث
ایلده سن قطعه کمان خام طمع آن بود که بر همه خلق خام طمع

کمسنک ظنی اولدر که جمیع خلق اوزرنه فریضه است که باد
شوند احسان سنج فریضه و لازم در که اگه احسان
ایدیجی اولالر خام طمع شول کمسه در که جمیع مرادلرنک
حصولنی امید طوته احسان سنج احسان طرتجی خوجاقی
طمع او به پختگی نرسد چونکه انک طمعنک خاملغی پختگیلکه
ایرشمیه یعنی سودای خام دن فراغت ایتمیه فقد زنگ
دلی در مضیق محنت و رنج اضطراب و تنگ دل لکندن
محنت و رنج مضیقه سنه دوشر مضیق اسم مکان اولمغله روشن
در مصدر میمی اولمق دخی جایز در مطایبه کوژپشتی را
گفتند بر کوژپشته آیتدیلر کوژپشت بو کرمی آن
میخواهی که خدای تعالی آنیمی استرسن که خدای تعالی پشت
ترا چون دگران راست کرداند سنک آرقه کی غیرلرک آرقه
سی کبی راست ایلیه یا انکه یا آنیمی استرسن که پشت
دگران را چون تو کوژ گرداند غیرلرک آرقه سنی سنک
آرقه کبی کوژ ایلیه گفت انکه آیتدی آنی استرم همه را
چون من کوژ گرداند جمیعی سنی بنم کبی کوژ ایلیه تا بآن
چشمی که ایشان در من نگریسته اند تا اول چشمله که انلر
بانکه نظر ایلمشلردر من نیز بایشان نگرم بن دخی اول چشمله
آنلره نظر ایدم قطعه خوشست انکه خصم بعیبی که طعنه تو زند

خوش اولکه دشمن مشغول عیبیله که سکا طعنه اوروبو
بهم وجه در مشغول عیب سببی ایله بو وجه او زن بعیبی ده
با سبب بچون اولور برغم وی زچنان عیب رسته بنشینی
انک رغمنه الجلبن عیبدن خلاص بولمش اوتوره سن
وزین نشستن بی عیب خوشتران باشد وبو عیبسز
اوتورمقدن خوشرک اول اولورکه مبتلا شده اورا
بعیب خود بینی که دشمنی کند وعیبکه مبتلا اولمش کوره سن
مطایبه شخصی نماز گذارد برشخص نمازینی ادا ایلدی و
بعد از نماز دعا کرد و نمازدن صکره دعا ایلدی و در دعای
خود و کندو دعاسنده در بهشت در آمدن و خلاصی از آتش
دوزخ خواست جنته کیرمکی و دوزخ آتشندن خلاص و
قورتلمقلغی استدی پیرزنی در قفای او ایستاده بود و
آنرا می شنید وی کفت بر پیرزن اول کسنک قفاسنده
ایاغ اوزره طورمش ایدی و آنی اشیدردی و آیدردی خدا
وندا مرا در آنچه میخواهد شریک کردان ای خداوند بنی
شریک ایله اول نسنه ده که اول کمسه استر چون آن شخص
آنرا بشنید چونکه اول شخص آنی اشتدی کفت خدا
وندا مرا بردار کش و بزخم تازیانه بمیران ایتدی خداوند
بنی داره چک و تازیانه زخمی ایله هلاک ایله پیرزن کفت

پیرزن ایتدی خداوندا مرا بیامرز واز آنچه میطلبد نگاه دار
ای خداوند بنی یارلغه و اول طلب اتدوکی نسنه دن حفظ
ایله آن شخص روی باز پس کرد اول شخص یوزنی آردینه
ایلدی و ایتدی که این عجب ناراست حکمی است و ناپسندیده
قسمتی که بو عجب ناراست برحکم در و نامقبول برقسمت در
که در راحت و آسوده کی با من انبازی که راحت و آسوده لکده
بنمله شریک سن و در محنت و فرسوده کی از من ممتازی
و محنت و المده بندن ممتاز سن قطعه نه منصف باشد
آن طامع که کامی منصف دکلدر اول طمعکار که جویای ز
خدای انباز گردد چون خدادن بر مراد بولاسن اندن سکا
شریک اولاکامی نک معناسی بو مصراعه قید اولندی
وگر در راه ناکامی نهی پای وگر نامرادلق طریقنه قدم قویه سن
هم از کام نخستین باز گردد هم اولکی آدمدن کرو دونه
مطایبه زنی از شوهر خود شکایت پیش قاضی برد
بر زن کندو ارندن قاضینک قتنه شکایت ایلدی که
مرا یک لحظه می فارغ نگذارد که بنی بر لحظه جماعدن فارغ قومز
نه در خلا و نه در ملا و نه در وقت خمیر کردن و نه در وقت
نان پختن نه خلاده و نه ملاده و نه خمیر ایلمک وقتنده و نه
نان بشورمک وقتنده و نه در وقتی که روزه میدارم و نه در وقتی

که نماز میکذارم و نه شول وقت ده که صومه نیت ایدم و نه
شول وقت ده که نماز ادا ایدم شوهرش کفت من ترا از برای
این خواسته ام انکه زوجی آیتدی بن سنی بوندن اوترو طلب
ایتمشم زن کفت ایها القاضی زن آیتدی ای قاضی حسبة لله
که تعیین کن حسبة لله که تعیین ایله که در شبانروزی چند
بار با من نزدیکی کند که شب و روز ده با که قاچ کره یقین لیح
ایده تا من بدانم و خود را بآن راست کیرم تا من علم دکند وی انک
ایله راست و تمام طوتام قاضی کفت ده بار قاضی آیتدی اون
کره اولسون زن کفت طاقت این ندارم زن آیتدی بو که طاقت
طوتمازم کفت نه بار قاضی آیتدی طقوز کره اولسون کفت
طاقت این نیز ندارم زن ایتدی بو که دخی طاقت طوتمازم و همچنین
می کفت و قاضی بو یله دیدی تا به پنج رسانید تا بشه ایرشدردی
زن کفت طاقت این نیز ندارم زن ایتدی بو که دخی طاقت
طوتمازم قاضی کفت وای بر تو قاضی زنه آیتدی وای سکا
نمی خواهی که این مسکین را بهره از تو باشد استمزسن که بو دخی
جائز در استمزمیسن که بو مسکینه سندن بر نصیب اولا زن
کفت راضی شدم زن آیتدی بشه راضی اولدم مرد کفت ای
قاضی مرد آیتدی ای قاضی بفرمای تا کسی را کفیل خود کند بیور تا
بو خصوصده بر کمسه یی کند و سنه کفیل ایلیه زن کفت اینک

قاضی مسلمانان کفیل منست زن آیتدی اشته شهدی مسلمانلر
قاضی سی بنم کفیلم در قاضی کفت ای زانیه قاضی زنه آیتدی
ای زانیه میخواهی که از و بکریزی استرسن که اندن قچه سن
و مرا در دست وی اندازی و بینی انک الینه آتهسن تا آنچه با تو
کند با من کند تا آی که سکا ایلر با که ایلیه برخیز و بیرون رو قالق
و طاشره کت که لعنت خدای بر تو باد که الله لعنتی سنک
اوزرکه اولسون **قطعه** در وایهای غش کفیل کسی مشو نفس
آرزولرنه بر کمسه یه کفیل اولمه ترسم که با هزار عزیزی شوی
ذلیل قورقرم که بیک عزیزلک ایله یعنی زیاده عزیز ایکن خوار
اولورسن تن در دهد بعجگی آید چو وقت کار تجبه لکن رضا ویر
چونکه ایش وقتی کلنه هر بایک دامنی که شود تجبه را الکفیل هر بر به
دامن که تجبه یه کفیل اولا **مطایبه** پیری که کام جوانی رانده بود
و از قوت کامرانی مانده بر پیر که جوانلغی مرادنی سورمش ایدی
و کامرانلق قوتندن قالمش ایدی کنیزکی صاحب جمال
خرید صاحب جمال بر کنیزک صاتون آلدی و بو وقت فرصتش
در کنار کشید و فرصت وقتنده آنی کناره چکدی هر چند
پیر حریص بود اگر چه که پیر حریص ایدی اما آلتش مساعد نمود
اما انک آلتی مساعد کوسترمدی با کنیزک کفت پیر جاریه یه
آیتدی لطفی بنمای و دست عنایتی بکشای بر لطف کوستر

وای به آرزو و میر صح

وبر عنایت الني آچ و باندک مالشی این حقه را بر خیزران برار
چوق مالشله بوا دیو مشی قالدر و این مرده را برانگیزان وبو
مرده یی احیا ایله **قطعه** چو رشته آلت من سخت سست است ٭
رشته کبی بنم آلتم قتی سست و ضعیف در ٭ بمالش یاری
ده ای نکوزن ٭ مالشله اگه بر معاونت و قوت ویرای ایو
زن مالش اومق معاشنه در ٭ محالی تا سر رشته بانکشت
مادام که رشته تنک او جنی انکشتله اومیه سن ٭ نیارد رفت
در سوفار سوزن سوزنک سوفارنه کرکه قادر اولماز رشته
ایلک سوفار کرز اما بوندن دلک مراد در کنیزک هرچند دست
جنبانید ٭ کنیزک هر نه قدر که الني دپرندی ٭ بجایی نرسید ٭ بریره
ایرشمدی ٭ و هرچند مالش داد ٭ و هر نه قدر که مالش ویردی
کاری نکشاد ٭ برایش فتح اولمدی ٭ شنیدند که کنیزک این
ابیات می گفت اندن حاضر اولانلر اشتدیلر که کنیزک بو بیت
لری ایدردی ٭ ولیکن ازان پیری نهفت اما اول پیردن
ستر ایلردی **قطعه** بمنزل نارسیده آلت پیر ٭ پیرک آلتی
منزله ایرشمش ایکن ٭ باسان لاشه لاغر نجنبد ٭ لاغر بنت
کبی یاتور حرکته مجالی قالماز ٭ بز در دست چون خیزرانی از جای
ال قوتیله چونکه آنی یرندن قالدراسن ٭ چو داری دست از و
دیگر نجنبد ٭ چونکه اندن الکی چکه سن کر دیاتور **مطایبه**

بونکله معروف بر طایفه در ه

شخصی بر جوجی ده درم دعوی کرد ٭ بر شخص جوجی اوزره اون
درم دعوی ایلدی ٭ قاضی پرسید که گواه داری ٭ قاضی اکه
صوردی که شاهدک وار میدر ٭ گفت نی ٭ شاهدم یوقدر
دیدی ٭ گفت سوگندش دهم ٭ قاضی ایتدی اکه یمین ویرم
گفت سوگند ویرا چه اعتبار ٭ اول شخص ایتدی انک یمیننه
نه اعتبار **بیت** هر لحظه خورد هزار سوگند دروغ ٭ هر لحظه
اول جوجی بیک یالان اند ایچر ٭ زان گونه که در بادیه اعرابی دوغ
انک کبی که بادیه ده اعرابی ایران ایچر ٭ جوجی گفت ای قاضی
مسلمانان ٭ جوجی ایتدی ای مسلمانلرک قاضیسی ٭ در مسجد محله ما
امامی هست ٭ بزم محله مزک مسجدنده بر امام وار ٭ در پرهیزکار
راست گفتار نیکوکردار ٭ ایو فعللو طوغری سوزلو صالح دیرا
بطلب و بجای من سوگند ده ٭ آنی طلب ایله و بنم یریمه اکه یمین ویر
تا خاطر این مرد قرار گیرد ٭ تا بو مردک خاطری قرار طوته و تسلی
اولا **مطایبه** اعرابی اشتری گم کرد ٭ بر اعرابی بر شتری
کم و ضایع ایلدی ٭ سوگند خورد که چون بیابد ٭ یمین ایلدی که چون
شتری بولا ٭ بیک درم بفروشد ٭ بر درهمه صاته چون
شتر را یافت ٭ چونکه شتری بولدی ٭ از سوگند خود پشیمان
شد ٭ کندو یمیننندن پشیمان اولدی ٭ گربه در گردن شتر
آویخت ٭ شترک بوینینه بر گربه آصدی ٭ و بانگ می زد که

می خرد • وچاغردی که کیمم صاتون آلور • شتری بیک دانک • بر
شتری بر دانکه • وکربه بصد درم • وبر کربه یی یوز درمه اما
بی یکید یکرمی قروشم • اما بری برنسز صاتمزم • شخصی بدانجا رسید
برشخص اوراده ایرشدی • گفت چه ارزان بودی این شتر ایدی
بو شتر نه اوجوز ایدی • اگر این قلاده در گردن نداشتی • اگر
گردننده بو قلاده یی طوتمیه یدی یعنی بو قلاده اولمیبیدی قطعه
لئیم اگر بشتر بخشدت عطا ستان • لئیم اگرسه که بشتر له عطا
احسان ایده المه • که این ز عادت اهل کرم بدون باشد • زیرا
لئیمدن کرم وعطا اهل کرمک عادتندن طاشره در • قلاده که
زمنت بگردنش بندد • بر قلادیی که منتدن انک بوینینه
بغلر • هزار بار ز بار شتر فزون باشد • بیک کره دونک یوکندن
فزون وگران در باشد بونک کبی محل لرده است معنی سنه
استعمال اولنور اگرچه کند معنی سنه دخی اولمق جائزدر مطایبه
اعرابی شتری گم کرد • بر اعرابی بر شتری ضایع ایلدی • بانگ
زد که هر که شترمن بمن رد • چاغردی که هر کیم بنم ضایع اولمش
شتری باکه گتوره • مرو راست دو شتر • انک ایچون ایکی شتر
وار در گفتند بیهات • اکا ایندیلر بیهات • این چه کارست
بونه ایشدر • گه سر باری به از خروارست • که بر سربار بر
خروار دن ایوی درسه بار عوام تحریف ایدوب سربه دیدیلر که

یوک

یوک اوزننه قونور خروار اشک یوکی معنی سنه در بحسب الترکیب
که اصلی بارخر ایدی باواده قلب اولنوب خروار اولدی که مطلقا
یوک معنی سنه استعمال اولندی گفت شما لذت یافت وحلاوت
وجدان بخشیدن اید • اعرابی ایتدی سز بولمغک لذتنی ووجدا
نک حلاوتنی طاتمش سز معذور ایدی معذورسز قطعه
گم کرده حقیرست مگوی • ضایع اولمش نسنه اگرچه حقیردر که عنان
از طلبش نتافته به • دیمه که انک طلبندن عنان چورلمش یکدر
یعنی اندن فراغت ایلمک معقولدر دیمه مگوی لفظنک معناسی
بو مصراعه قید اولنشدی هست در قاعده خرده شناس • خرده
شناس وصاحب ادراکلک قاعده سنده • لذت یافتن از یافته
به • بولمغک لذتی بولنمش نسنه دن یکدر هست بونده است
معناسنه درکه بو مصراعه قید اولنشدی مطایبه طبیبی را
دیدند • بر طبیبی گوردیلر که هر گاه که بگورستان رسیدی که
هرگاه که گورستانه ایرشیدی ردا درسر کشیدی رداسنی
باشنه چکردی ویوزنی اورتردی • از سبب آنش سؤال
کردند انک سببندن اکه سؤال ایلدیلر • گفت از مردگان
این گورستان شرم میدارم • آیتدی بو گورستانک مرده
لرندن شرم طوتارم گورستان مقابر بره هر که بکذرم ضربتم
من خورده است هر کیمک اوزرنه که مرور ایدم بنم ضربمی چکمشدر

دور هر کهی نکردم و هر کیمه که نظر ایدیم از شربت سن مرده
بنم سشر بتجدن اولمشدر **رباعیه** ای رأی تو در علاج بیمار
علیل • ای یکسه که بیمارک علاجنده سنک رأیک علیل و سقیم
در • برآمدن مرگ قدوم تو دلیل • موتک کلمه سنک قدومک
دلیل در قدوم آمدن معناسنه در در کشور مأمونت جان ستدن
بزم کشور رمزده جان المق مشقتنی • برداشته از گردن عزرائیل
عزرائیلک گردننده قالدرمشسن **رباعیه** ای صنعت طب
شکسته بازار از تو • ای یکسه که طب صنعتنک بازاری سندن
شکسته و خراب اولمشدر بو هم معنی در ای کمسه که طب
صنعتی شکسته بازاردر هرچند بود بر رنج بیمار از تو اگرچه
که بیمار سندن رنج و المده در المنة لله که عجب خشنوددر المنة
لله که عجب خشنودلردر غسال و کفن فروش و حفار از تو
سن یتیجی و کفن صاتیجی و قبر قازیجی سندن **مطایبه** یکی
از حکما گفته است حکمادن بری ایتمشدر طبیب ناقص
وباست مر عامه را ناقص یعنی حاذق اولمین طبیب جمیع خلقه
وبادر **قطعه** ای که هستی ز طب ناقص خویش • ای کمسه
که کند و ناقص طبیکدن عامه خلق را بجای وبا جمیع خلقه وبا
یرنده سن هستی ده اولان یا خطاب وبایه مصروف
اولدغندن اوتری اگر قید اولندی چه عجب گر کنند نفرینت

دکل عجب اگر سکا نفرین و بد دعا ایده لر هست نفرین تو دعای
وبا • سکا نفرین ایلیک وبا دعاسیدر نته که وبانک رفعنه
دعا لازم در سکا دخی نفرین لازم در **مطایبه** روزی
در فصل بهاران برگون بهارلر فصلنده • با جمعی از دوستان
دوستلردن بر جمعله بهوای گشت و تماشای صحرا و دشت
سیر و گشت هواسیله و صحرا و دشت تماشاسی هواسیله
بیرون رفتیم طاشره گیتدک سوا گشت و تماشایه مصروف
اولمق اوزره شرح اولندی چون در موضعی خرم منزل ساختیم
چون بر خرم موضعده منزل دوزدک یعنی اوتوردق و سفره
انداختیم داورتایه سفره دوشدک سگی از دور آنرا دید بر کلب
اراقدن آنی گوردی و خود را بدانجا رسانید و کندوسنی اول
یره ایرشدردی یکی از حاضران پاره سنگی برداشت انده
حاضر اولانلردن بری بر سنگ پاره سنی قالدردی و استخوان
صفت پیش وی انداخت • و استخوان کبی آنی کلبک اوگنه
آتدی سگ آنرا بوی کرد کلب آنی قوقلدی • و بی توقف
برگشت و فوری دوندی • هرچند که آواز دادند هرنه قدر که
اوآز ویردیلر نه استاد طوردی و اصحاب متعجب ماندند
و اصحاب بو خصوصدن تعجب ایدیجی قالدیلر یکی ازان میان گفت
اول اورتادن بری آیتدی نشنیدید که این سگ چه گفت

بلورسینز که بو کلب نه دیدی کفت که این بدبختان از بخیلی
وکرسنکی سنک میخورند کلب آیتدی که بو بدبختلر بخیللکلرندن
واجلقلرندن طاش یرلر از خوان ایشان چه توقع توان
داشت آنلرک طعامندن نه امید طویمق ممکن در واز سفره
ایشان چه تمتع توان کرفت • وآنلرک سفره سندن نه تمتع
طویمق ممکن در تمتع فایده لنمک **قطعه** خواجه چون افکند خوان
نزدیک و دور • خواجه چونکه سفره براقدی سفره یه قریب وسفره
دن دور اولان • حظ وبهره برده زانجایی در نک • اول سفره
دن توقفسز حظ وبهره التمشدر • حظ مسکین کربه از نزدیک
چوب • مسکین کربه نک نصیبی یقیندن چوب در • بهرهٔ بیچاره
سک از دور سنک • بیچاره کلبک نصیبی ایراقدن طاش
درحاصل معنی سفره اوزره کاهی چوبله کربه یی وکاهی سنکله
کلبی اوررد یکدر • نزدیکدن مراد کربه در دوردن مراد کلب
در • **مطایبه** پسری را گفتند میخواهی که پدر تو بمیرد بر
پسره آیتدیلر استرمیسن که سنک پدرک اوله • تا میراث وی
بگیری تا آنک میراثنی طوتاسن • گفت نی • آیتدی یوقدر
استمزم • اما میخواهم که او را بکشند • اما استرم که انی قتل
ایده لر • تا چنانچه میراث وی بگیرم • تا انجلین که آنک میراثنی اخذ
ایلیرم • خونبهای وی نیز بستانم • آنک قان بهاسنی دخی آلم

قطعه فرزند که خواهد زپی مال پدر را • فرزند که پدرینی مالندن
اوتری استر خواهد که نماند پدر و مال بماند • انک کبی فرزند استر
که پدری قالمیه و مالی قاله • خوش نیست بمرگ پدر و بردن میراث
پدرنک موتیله ومیراثنی الکمک ایله خوش وخشنود دکلدر • خواهد
که کشندش که دیت هم بستاند • استر که انی قتل ایده لر که
دیتینی دخی آله • **قطعه** سالها بر تو بگذرد که گذر • نکنی
سوی تربت پدرت • تو بجای پدر چه کردی خیر • تا همان چشم
داری از پسرت **مطایبه** کنیزکی صاحب جمال بی گذشت
صاحب جمال بر کنیزک کچدی • شخصی در عقب وی استاده بر
شخص آنک عقبنده طوردی • کنیزک با وی گفت • کنیزک
اول جاریه کمسه یه آیتدی • آنچه خواجهٔ من با من میکند میخواهی
آنی که بنم افندم بکا ایلر استرمیسن • گفت بلی • اول کمسه
آیتدی بلی استرم • گفت بنشین • کنیزک اکه ایتدی اوتور که اینک
خواجهٔ من از عقب من می رسد • که اشته شمدی بنم افندم آرد مدن ایرشر
تا با تو آن میکند که با من میکند • تا سکه آنی ایلیه که بکا ایلر •
مثنوی کودکی را پدر آمد زسفر • بر کودکک پدری سفردن کلدی
هر که گردش زدر خانه گذر • هر کیم که انک خانه سی قپوسندن
گذر ایلدی • گفت کای خواجه بده سیم و زرم • آیتدی که ای کشی
بکا سیم و زر ویر • مژدگانی قدوم پدرم • پدرمک قدومی مشتلغی

زیرکی گفت بدو کای فرزند • بر زیرک آکا ایتدی که ای فرزند
مقدم او همه را نیست پسند • انک مقدمی جمیعی سنه مقبول
و قائم لو دکلدر • مادرت را نشو آمد شوی • سنک مادرک
زوجی سفردن کلمش • مژدکانی زکس مادر جوی • مژدکانی
مادرک کسندن استه کس فرج زن **مطایبه** شخصی
بر شاعری بیتی خواند • بر شخص بر شاعره بر بیت اوقودی
که قافیه را در یک مصراع • که اول بیتک بر مصراعنده قافیه‌ئی
راء مهمله مضمومه آورده بود • مضموم راء مهمله کتورمش ایدی
و در دیکری زاء معجمه مکسور • و بر غیری مصراعنده مکسور زاء
معجمه کتورمشدی • شاعر گفت این قافیه راست نیست
شاعر ایتدی بو قافیه راست و صحیح دکلدر • زیرا که یکی حرف
راست بی نقطه • زیرا که بر قافیه ده حرف رادر نقطه‌سز و
یکی حرف زاست بنقطه • و بر قافیه حرف زادر نقطه ایله
آن شخص گفت این را نقطه مزن • اول شخص آیتدی بو که نقطه
اورمه • شاعر گفت یکی قافیه مضموست و یکی مکسوره
شاعر آیتدی بر برده قافیه مضموم و بر برده مکسوردر • گفت
بنگر بدین چه نادان مردست • اول شخص ایتدی کور کوز بونه
نادان مرددر • من میگویم نقطه مزن وی اعراب کند • بن نقطه
اورمه دیرم اول اعراب ایلر **رباعیه** آن سفله که هج

را ذم نشناسد اول سفله که مدحی ذمدن تمییز ایلمز فتح
از کسره و کسره از ضم نشناسد فتحی کسره‌دن و کسره‌یی ضمدن
تمییز ایلمز زود در عجبم که چون دم از شعر زند آندن تعجب ایدرم که شعر
دن نیچه دم اورر و شاعرلک چنور کو شعر و شعیر را ز هم نشناسد
که اول شعرله شعیری بر بریندن تمییز ایلمز شعیر جو معناسنه در
مطایبه دو شاعر بر یک مائده جمع آمدند ایکی شاعر بر مائده اوزره
جمع اولدیلر پالوده آوردند بغایت گرم غایتله گرم پالوده کتوردیلر
یکی از ایشان مر دیگری را گفت انمردن بر لبیمی و بر سینه ایتدی این
پالوده گرمترست بو پالوده گرمرکدر از حمیم و غساق که
فردا در جهنم خواهی آشامید حمیم و غساقدن که باری قیامت
کونی جهنمده ایچه‌جکسک کر که در حمیم آب گرم غساق اریک و دیکیدر
در جواب گفت و اول بر لبیمی انک جوابنده ایتدی یک بیت
از اشعار خود بخوان کند و اشعارکدن بر بیت اوقو دیر
آنجا دم وانک وزرنه او فورنا هم تو بیاسایی و هم دیگران
تا که جهنمدن هم سن آسوده اولاسن و هم غیرلر آسوده اولالر
قطعه از خنک شعر خویش یک مصراع • کند و بارد شعرکدن بر مطلع
کر کنی نقش بر در دوزخ • اکر دوزخ قپوسی اوزنه نقش ایده سن
از جهنم برد حرارت نار جهنمدن نارک حرارتنی ازاله ایلر • در حمیم
آورد برودت یخ • حمیمه یخ برودتنی کتورر **مطایبه** شاعری

پیش صاحب عباد بر شاعر صاحب عبادک قتنه قصیده آورد
بر قصیده کتوردی هر بیت از دیوانی هر بیت بر دیوان دن
ایدی و هر معنی زادهٔ طبع سخندانی • و هر معنی بر سخنداننک زادهٔ
طبعی ایدی صاحب گفت • صاحب عباد آیتدی از برای ما عجب
قطار شتر آورده بزدن اوتری عجب شتر قطاری کتورمش سن
که اگر کسی مهارشان بگشاید که اگر برکمسه انلرک یولارینی چوزسه
هر یک بگلهٔ دیگر گراید هر بریسی غیری گله‌یه میل و فرار ایلیه گله کاف
فارسینک فتحیله سوری معنی سنه در **قطعه** همی گفتی بدعوی
دی که باشد • دون دعوی ایله ایتدیک که • به پیش شعر عذبم انگبین
هیچ بنم لذیذ شعرم قتنده عسل هیچ اولور باشد معنیسی
مصراع ثانیه قید اولندی ز هر جا جمع کردی چند بیتی هر یردن
برقاچ بیت جمع ایلدک • بدیوانت نه بینم غیر ازین هیچ سنک
دیوانکده بوندن غیری هیچ نسنه کورمزم اگر هر یک بجای خود رود
باز اگر هر بریسی کروکنده ویرینه کته بجز کاغذ نماند غیر ازین هیچ
بوندن کاغذدن غیری هیچ نسنه قالمز **مطایبه** فرزدق ملک
بصره را که خالد نام داشت فرزدق شاعر بصره ملکنی که نامی
خالد ایدی مدح کرد مدح ایلدی صلهٔ مدح خود کند و مدحنک
جائزه و صله سنی • چنانکه میخواست نیافت • آنجلیین که استدی
و مرادی ایدی بولمدی • باین دو بیتش هجو کرد بو ایکی بیتله خالدی

هجو ایلدی **مطایبه** لقد غرّنی من خالد باب داره • ایتدی
تحقیق بنی مغرور و غافل ایلدی خالددن انک خانه سنک قپوسی
که ظاهراً ابن ابی صاحب کرم ظن ایدوب مدح ایلدم و لم ادر
انّ اللوم حشوا اهابه خال بو که بن بلمدم که تحقیق لئیم لکی انک
پوستی ایچینه در لقد قسم محذوفه جواب در لوم لئیم لک در
اهاب پوست و مراد ظاهر بدندن ابی سخی ظن ایدردم و مدحنه
شروع لیکن خسیس و لئیم ایدوکندن غافل اولمشم دیمکدر
و لست وان اخطات فی مدح خالد • با قول ان خری فی ثیابه
اگرچه بن خالدک مدحنده خطا ایلدم دا قول ان که ثیابنه صچدی
بن دکلم بلکه بندن اول نیجه سی دخی بو حاله گرفتار اولدی با قول لفظنده
اولان حرف جر زائده در که اول لفظی لست کلمه سنک خبری در خری
فعل ماضی در صچدی معنی سنه که خرءدن در که قوتش بوقته دیرلر
خرء الحمام کبی بو بیتک ظاهر معناسی بو در که ذکر اولندی اما مراد شاعر
خالدک مدحیله بنم شعرمک ثوبی ملوّث و ناپاک اولدی دیمکدر نته
که بوندن صکره مذکور اولان رباعیه دن روشن در بیت اخر
بو اسلوب اوزره شرح اولندی بو وجهله آسان اولدوغندن اوتری
رباعیه آراسته بیرون سرائی دیدم طاشره سی مزیّن بر
سرای کوردم • در مدح خداوند سرا پیچیدم • کرم و احسان
امیدیله سرای صاحبنک مدحنه صارلدم و مباشرت ایلدم

آلوده شعار شعر پاکیزه من بنم پاکیزه شعرمک شعاری آلوده
و ناپاک اولدی حدث لوثندن از لوث حدث چو مدحش اند
یشیدم • چونکه انک مدحنی فکر ایلدم از لوث حدثک معنیسی بو
بیتک مصراع اولنه حبید اولندی سهولت معنی ایچون شعار بونك
جامه درونی معنیسنه در که بدنه ملاصق اولا و بعض مجلده علامت
معنیسنه دخی کلور و دثار جامه بیرونی در چون این دو بیت
بخالد رسید چونکه بو ایکی بیت خالده ایرشدی ده هزار درم
بوی فرستاد • فرزدقه اون بیک درم کوندردی و پیغام داد
و خبر ویردی یعنی خبر کوندردی که با این درمها معنیٔ را که از
باطن خود نموده شول معنی که کندو باطنکدن کوسترمشسن
و ظاهر خود را بآن آلوده بشوی • د کندو ظاهرکی انکله آلوده اتمشسن
سن بو درملرله یو و پاک ایله با این درمها نک معنیسی بشوی‌یه قید
اولندی **قطعه** عجب مدار ز ممدوح اگر کند احسان • ممدوح
دن عجب طوتمه اگر احسان ایده بجای مادح خود گرچه نیک و بدگوید
کندو مادحی حقنده اگرچه مادح انک حقنده نیک و بد دیه یعنی گاهی
مدح و گاهی هجو ایده زبحر جود کند رشحهٔ روان که بدان ممدوح جود
و سخاسی دریاسندن بر رشحه روان ایلر که آنکله ز لوح خاطر او
حرف ذم خود شوید مادحک خاطری لوحندن کندونک ذمی
حرفنی یور **مطایبه** شاعری بر فاضلی شعری خواند بر شعر

برفاضله

بر فاضله بر شعر اوقودی • گفت چون با تمام رسانید
چونکه آنی آخرینه ایرشدردی • گفت این را در خلا جای
گفته ام • ایتدی بونی قدمکاهده ایتمشم • فرمود که والله
راست میگوئی • فاضل بیوردی یعنی دیدی که والله راست
دیرسن • ازین بوی آن می آید • بو شعردن خلا رائحه‌سی کلور
بو هم معنی در بو سببدن انک رائحه‌سی کلور **قطعه**
سخن ور مگو که اشعار او • سخن ور دیه که انک اشعاری
زبحر کدر یا صفا آمدست • کدورت بحرندنمی یا صفا بحرندنمی
کلمشدر کدر کدورت معنیسنه در کدر اولمق هم جائزدر
دالک کسریله که صفت مشبهه اولور • زند صاحب ذوق
را بر مشام • زیرا صاحب ذوقك دماغنه اورر نسیمی
که آن ازکجا آمدست • بر رائحه که آندن ظاهر اولور که اول
قندن کلمشدر مراد خلاده سویلنن شعر اول نامعقول
رائحه‌دن ظاهر اولور دیمکدر **مطایبه** شاعری پیش
طبیب رفت و گفت • بر شاعر طبیبک قتنه کتدی و ایتدی
چیزی در دل من گره شده است • بنم قلبمده بر نسنه عقده
اولمشدر • و وقت مرا ناخوش میدارد • و بنم وقتمی
ناخوش طوتار • و ازآن فسردگی بهمه اعضای من میرسد
و اورادن بنم جمیع اعضامه فسرده لك و اضطراب ایرشور

ومویِ بر اندامِ من برخیزد • وبنم اندامم اوزره موییم قالقر یعنی
اورپرر • طبیب مرد ظریف بود • طبیب ظریف ایکن ایدی
گفت بتازگی‌ها هیچ شعر گفته‌ • آیتدی تازه لکده هیچ
شعر دیمیش میسن • که هنوز برکسی نخوانده باشی • که هنوز آنی
برکمسنه‌یه اوقومیش اولمیاسن گفت آری • اول کمسنه آیتدی بلی
گفت بخوان طبیب اکا اوقودیدی • بخواند • اول کمسنه اوقودی
باز گفت بخوان • طبیب کرو اوقودیدی • بخواند • اوقودی
گفت برخیز که نجات یافتی • طبیب اکه آیتدی قالق که نجات
بولدک • این شعر بود که در دل تو گره شده بود • بو شعر ایدی
که سنک قلبکده عقده اولمش ایدی • ودحکی آن به بیرون سرایت
می‌کرد • واول شعرک بردوتی ظاهر اعضاکه سرایت ایلردی
چون از دل خود بیرون دادی • چونکه آنی کندو قلبکدن اخراج
ایلدک خلاص یافتی • اول اضطرابدن خلاص بولدک قطعه
چه شعرست این که چون نامش زدانا • نه شعر در بوکه چونکه
انک نامنی داناده • بپرسی برزبانش هرزه آید • سؤال
ایلسن انک زبانی اوزره هرزه کلمه یعنی هرزه دردیه • اگر
بر شربت بیمار خوانی • اگر اول شعری بیمارک شربتی اوزره
اقویه‌سن • واکه اول شربتی ایچورسن • تب محرق رود و
تب لرزه آید • حمای محرقه زائل اولا تب کندوسی آندن لرزه

واضطرابه کله مطایبه واعظی بر بالای منبر • بر واعظ
منبر اوستنده شعری از هرچه بی مزه‌تر خواند •
جمیع شعرادن لذتسزرک بر شعر اوقودی • و
تزویج از اگفت • واکه رواج ورغبت ویرمک ایچون
آیتدی • والله این را در اثنای نماز گفته‌ام • والله بو
شعری نماز ایچنده دیمیشم • شنیدم که یکی از مجلسیان
میگفت • اشتدم که اول مجلسده اولانلردن برکسی
آیتدی • شعری که در نماز گفته شده است چنین
بی مزه است • بر شعر که نمازده دینلمش اولا نه مزه
سی ونه لطافتی اولمش اولور قطعه گفتی که دوش
گفته‌ام اندر نماز شب • آیتدک که دون گیجه نماز شب‌ده
آییتمشم • شعری که قدر جمله اشعار از و شکست • بر
شعر که جمله اشعارک قدری آندن اینندی • آن شعر اگر
ز منفذ سفل آمدی برون • اول شعر اگر منفذ سفل‌دن
آشغه گلیدی یعنی و بر گدن چیقیدی • زان یافتی نماز تو
همچون وضو شکست • اول شعردن وضوک گبی سنک نمازک
شکست بولوردی یعنی بوزولوردی مطایبه منظومه
شاعری خواند پر خلل غزلی • بر شاعر خلل ونقصانله پر بر
غزل اوقودی • کین نخذف الف بود موصوف • که بو حذف

الفله موصوف در یعنی الف بونده حذف اولنمش در دیدیکی
کفتمش تنبیت صنعتی به ازان • بن اکر ایتدم اندن ایو بر
صنعت شعریه یوقدر • که کنی حذف ازان تمام حروف • که
اول غزل دن تمام حرفی حذف ایده سن مطایبهٔ منظومه
دی سمی خواندی بدعوی مطلعی • دون بر شاعر دعوی ایلدی بر مطلع
اوقودی بو وجه دخی جائز در دون دعوی ایله بر مطلع اوقود
بو وجه او زنج خواندی ده با خطا ایچون در دو وجه اوله کوره
یا حکایت ایچون در • کین نه مطلع بلکه بحر کوهر ست • که بو مطلع
مطلع دکلدر بلکه کوهر بحری در • کی نه دیک بحر تنها خوندنش
اکر یالکز بر بحر اوقونسه قچان لائق اولور • زانکه هر مصراع بحری
دیکر ست • زیرا هر مصراعی بر غیری بحر در بحر دن مراد بحر شعر در
حاصل معنی موزون دکل دیمکدر مطایبهٔ منظومه کر بیاری
خواند و نتوانی نوشتش باید من • اکر اوقومغه قادر اولمیه سن
وکر یازمغه قادر اولمیه سن • زادهٔ طبعت بدون افتد که
نظمش آوری • یا زادهٔ طبعک وزن دن طشره دوشه که آنی
نظمه کتورسن یعنی موزون کلامه قادر اولمیه سن یا وزن
ترکیبی نک معنی سی مصراع ثانیه قید اولندی • زین سه خصلت
کی توان در شاعری عیب تو کرد • بو اوچ خصلت دن او تری
شاعر لقده سنی تعییب ایلمک قچان ممکن در یعنی تعییب اولنماز

روضهٔ هفتم

چون نیامد زان خلل در منصب پیغمبری • چونکه اول اوچ
خصلت دن پیغامبرک منصبنه خلل و نقصان کلمدی
سکا نه نقصان اوله کرکدر حال بو که حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم کمسه دن اوقومدی ویازی یازمدی
وهرکز شعر سویلمدی روضهٔ هفتم یدیجی روضه
در داستان مرغان قافیه سنج سرابستان سخن وری
سخن وریلک سرابستاننک قافیه سنج مرغلرک • و
طوطیان غزل سرای شکرستان نظم کستری • و نظم کسترلک
شکرستاننک غزل سرای طوطیلرک داستانی بیاننده در
مرغان وطوطیان دن مراد بونده شعرا در سرابستان سرای
بستان تقدیرنده در قافیه سنج و نظم کستر وصف ترکیبی در
شاعر معنی سنه شعره شعر دیمکه سبب بو در که یعرب بن
قحطان که لغت عرب اندن منتشر اولمشدر احیانا اندن
کلام منظوم ترشح ایلردی اندن سؤال ایلدیلر که بو ترتیب
کلام نه در که بوندن اول سندن استماع ایتممش ایدک ما
شعرت دیو جواب ویردی پس تعلیم و تعلم واسطه
سنده کلام منظومه انک شعوری اولدوغندن اوتری
کلام منظومه شعر دانی ایراد ایده نه شاعر دیدیلر شعار جاهلی
نام کتابده بویله مسطور در دو نوع انسان دن اول برکمسه که

شعر دیدی حضرت آدم علیه السلام ایدی قابیل هابیلی
قتل ایتدوکی وقتده شعر تغیرت البلاد ومن علیها ٭ فوجه
الارض مغبر قبیح ٭ تغیر کل ذی طعم ولون ٭ وقل
بشاشة الوجه الصبیح ٭ فوا اسفا علی هابیل ابنی ٭
قتیل قد تضمنت الضریح ٭ شعر در عرف حکمای قدما
شعر حکمانک قدماسی اصطلاحنده کلامیست مؤلف از
مقدمات مخیله مقدمات مخیله دن مؤلف بر کلام در ٭ یعنی از
شأن آن باشد که در خیال سامع اندازد ٭ یعنی اول کلامک
شأننده ن اولا سامعک خیالنه آته ٭ معانی را که موجب
اقبال باشد بر چیزی یا اعراض از چیزی ٭ شول معنیلری که
اول معنیلر بر نسنه نک میل واقبالنه یا بر نسنه دن اعراض
وتنفره سبب اولا ٭ خواه فی نفسه صادق باشد وخواه نی ٭
اول کلام گرک نفسنده صادق اولا گرکسه صادق اولمیه ٭
وخواه سامع اعتقاد صدق او داشته باشد یا نی ٭ وگرکسه
سامع انک صدقنه اعتقاد طوتمش یا اعتقاد طوتمامش اولا
چنانکه گویند ٭ انگبین که دیرلر ٭ خمر لعلیست مذاب یا یاقوتیست
سیال ٭ شراب اریمش بر لعل در یا آقیجی بر یاقوت در یا
عسل چیزیست تلخ یا شور قی کرده زنبور ٭ یا عسل بر نسنه در
تلخ یا شور زنبورک قیء ایلمشیدر نفسنده بونلرک بریسی صادق

دگلدر قیء قوصمق وقیء دن مراد بونده قوصولان نسنه در یعنی
قیء بونده حاصل بالمصدر در مصدر دگلدر ٭ ومتأخرین حکما و
حکمانک متأخرینی بآن وزن وقافیه را اعتبار کرده اند ٭ مقدمات
مخیله یه وزن وقافیه اعتبار ایلمشلر یعنی وزن وقافیه لازم در
دیمشلر ٭ فاما در عرف جمهور ٭ فاما جمهور علمانک عرفنده ٭ جزء در آن
وقافیه در آن معتبر نیست ٭ اول شعرده وزن وقافیه دن
غیری معتبر ولازم دگلدر ٭ پس شعر کلامی باشد موزون و
مقفی ٭ پس جمهورک عرفنده شعر موزون ومقفی بر کلام در
باشد بونک کبی محل ارده است معنیسنه در وتخییل وعدم
تخییل وصدق وعدم صدق وتخییل وعدم تخییلک وصدق وعدم
صدقک ٭ در حقیقت آن اعتباری نی ٭ انک حقیقتنده اعتبار
یوقدر ٭ ولله در الشعر ٭ واقعا چون در یعنی اگر مخصوص در
شعره شعرک عوضنی ویرمک گویا الله دن غیری بر کمسه
اگه قادر دگلدر ودر لبن معنیسنه در بزرگی سوءت صکره خیر
وعوض معناسنه استعمال اولندی ودرّک بو وجهله استعمالی
زیاده مدح مراد اولندیغی یرده اولور نته که دیوان حافظ
ده واقع اولمشدر بیت هر نکته که گفتم در وصف آن
شمائل ٭ هر کو شنید گفتا لله در قائل ٭ ودیوان جامی ده
دخی واقع اولمشدر بیت هر که درهای نظم جامی دید ٭

کفت الله در ناظمها • و نثر ده دخی واقع اولور و الله دره
فارسا کبی ما اعظم شانه و اما ارفع مکانه نه عجب عظیم اولدی
انک شانی و نه عجب رفیع اولدی انک مرتبه سی ما اعظم و ما ارفع
فعل تعجب در که بونده اقوال کثیره و مذاهب مختلفه وار در
اکر شروع اتمک صدددن خروج در شانه ده و مکانه ده
نون مفتوح در مکان بونده قدر و مرتبه معناسنه در زکیت
شعری • دوتولیدی بنم علم اولیدی یعنی بلیدم آیة فضیلة
اجل من الشعر فتنقی فضیلت شعردن جلیل رک در وای
سحر اجزل من هذا السحر و فتنقی سحر بو سحردن عظیم رک در
مراد شعردن مقبول و جلیل القدر و لطیف در رفیع المکان
بر فضیلت یوق اید وکن اشعار در فضیلت مونث در آیة
ویدی سحر مذکر در ای ویدی تحت العرش کنوز مفاتیحها
السنة الشعراء **بیت** پیش و پسی بست صف کبریا
پس شعر آمد و پیش انبیا **بیت** از کرامات بلند اولیا
اوّلا شعرست و آخر کیمیا **مثنوی** هیچ شاهد
چو سخن موزون نیست • هیچ سخن کبی موزون و زیبا شاهد
یوقدر سر خوبی ز خطش بیرون نیست • بر محبوبک باشی
اوزره انک حلمندن طاشره دکلدر زیرا جمیع سی سوزه
محتاج در خط بونده فرمان و حکم معناسنه در صبر از صعب

و تسلی مشکل • اول سوزدن صبر ایکیک صعب و تسلی
مشکل در • خاصه وقتی که پی بردن دل • خصوصا شول
وقت که کوکل الحمدن اوتری • کشد از وزن سر خلعت
ناز • وزن اکننه ناز خلعتنی چکه • کند از قافیه دامانش
طراز • قافیه دن اول خلعتک دامانینی طراز و منقّش ایلیه
دامانش ده نون ساکن در وزن ایچون اندن اولان ضمیر غایب
خلعته راجع در • پا بخلخال ردیف آراید • پاینی ردیف خلخالی ایله
زینت اید • بر جبین خال خیال افزاید • النی اوزره خیال
خالنی زیاده اید وزنی خلعته قافیه طرازینه ردیفی خلخاله خیالی
خاله تشبیه اتمش در خال بک معناسنه در • رخ زن تشبیه
دهد جلوه چو ماه • رخنه تشبیه دن ماه کبی جلوه ویره • ببرد
عقل صد افتاده براه • یوز افتاده نک عقلنی یولدن الدی
بو توهم معنی در یوز یولدن دوشمشک عقلنی الدی بو وجه اوزره
ز راه افتاده یه مصروف اولور • مو تجنیس زاهم بشکافد
تجنیس ایله موبی بری بربندن یاره • خالی از فرق دو کیسو
با قد • فرقدن خالی یعنی برابر ایکی کیسو اوزره بو هیچ وجه در فرق
دن خالی یعنی فرقسز ایکی کیسو اوره • لب ترصیع کهر ریز
کند • لبنی ترصیع دن کهر ریز اید • جعد مشکین کهر آویز کند
مشکین جعدی کهر آویز و مزین اید کهر آویز وصف ترکیبی در

ترصیع برشته‌لی جواهرله تزیین ایلمکدر اما اصطلاح
شعرده مصراع ثانیده اولان الفاظی مصراع اولده
اولان الفاظه مناسب و متشابه کتورمکدر کرک اول
مناسبت بتمامه اولسون بو بیت کبی **بیت** زر ویش منفعل
کلها فتاده بوستان در رهم • بکویش متصل دلها کشاده •
دوستان خرم کرک نقصان اوزره اولسون بو بیت
کبی **قطعه** رخ رنکین او هر جا سحر باشد کل رعنا • لب شیرین
او بر ما شکر باشد مل حمرا • چشم از ایهام کند چشمک زن
چشمنی ایهام دن چشمک زن ایدوب چشمک زن وصف ترکیبی در •
فتنه در انجمن و هم ملکن • و هم مجلسده فتنه براغجی اولان فتنه
ملکن تقدیر ندر که وصف ترکیبی در ایهام و همه براهمق در
اصطلاحده اولدر که بر لفظک ایکی معنیسی اوله بری قریب
الفهم و بری بعید الفهم که بعید الفهم مراد اوله • بر سر جهین
نهد زلف مجاز • چهره‌سی طرفی اوزره مجاز زلفنی قویه •
شود از پرده حقیقت پرداز • لیکن پرده‌دن حقیقت
پرداز اولا حاصل معنی صورت مجازده حقیقت مراد ایدینیه
دیکدر غزلیات مشایخ کبی بو اوصاف مذکوره سخنی تشبیه ایتدیکی
اعتبارله در بو ابیات سبحة الابراردندر که چوق شرحه محتاجی
واردر اما حقیقتده بو کتاب دن وله دوغندن اوتری اختصار

اولندی

اولندی • و آنکه حضرت حق سبحانه و تعالی • داودکه
حضرت حق سبحانه و تعالی • کلام معجز طراز قرآن را
قرآن عظیمک معجز نشان لنمش کلامنی • بجای نفی و ما
هو بقول شاعر بو آیت کریمه‌ده اولان ما نفی ایله
از آلایش تهمت شعر • شعر تهمتنک آلایشندن
مطهر ساخته • مطهر و پاک ایلمش در • و علم بلاغت
سور وشن را • و قرآن عظیمک بلاغت سوره‌لو علمنی • از
حضیض تدنس بل هو شاعر • بل هو شاعر تدنسنک
حضیضندن تدنس کیرلنمک • با وج تقدس و ما علمناه
الشعر و ما ینبغی له • و ما علمناه الشعر و ما ینبغی له تقدسنک
اوجنه • افراخته • یوجلتمش در تقدس پاکلک بو آیت
کریمه‌نک ظاهر معنیسی بویله در بزا که شعر تعلیم ایلمدک
و شعر اکا لائق دکلدر • نه اثبات این معنی راست
بو آیات کریمه‌نک بو معنی اثباتی ایچون دکلدر • که شعر
فی حد ذاته مذموم است • که شعر حد ذاتنده مذموم در •
و شاعر بسبب ایراد کلام منظوم • و شاعر کلام منظومک
ایرادی سببیله • معاتب و ملوم • عتاب لنمش و ملامتلنمش در
یعنی بویله دکلدر • بلکه بنا بر آنست • بلکه آیات کریمه مذکوره
نک نزولنه سبب اولدر • که قاصران • که عقل و فهمده قاصر

نظم قرآنی استند بسلیقهٔ شعر ندارند • قرآن عظیمک
نظمنی بکشعر سلیقه سنه ستند طوتمیه لر سلیقهٔ طبیعت •
ومعاندان متصدی تحدی بآن را صلی الله علیه وسلم
از زمرهٔ شعرا نشمارند • وایلرو کلیجی واقدام ایدیجی معاند
لر تحدی بآنی که مراد حضرت رسول در صلی الله علیه وسلم
شعرا زمره سندن عد المتیه که تحدی خصمنه عجزنی بلدرمک
ایچون خصمنی مقابله و مباحثه یه طلب ایلمکدر حضرت رسول کبی
صلی الله علیه وسلم که منکرلری و معاندلری بو ایکی آیت کریمه ایله
ملزم و خجل ایلدی • وان کنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا
فاتوا بسورة من مثله وادعوا شهداءکم من دون الله ان
کنتم صادقین • قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یاتوا
بمثل هذا القرآن لا یاتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض
ظهیرا • واین واضحترین دلیلیست • وبو واضحرک بر دلیلدر
این دن مراد وما هو بقول شاعر • وما علمناه الشعر وما ینبغی
له در • بر رفعت مقام شعر و شعرا • شعر و شعرانک مقامنک
رفعتی اوزره • وعلو منزلت سحر آفرینان شعرا • وشعره زینت
ولطافت ویرجی سحر آفرینلرک علو منزلتی اوزره قطعه
پایهٔ شعر بین که چون زنبی • شعرک قدر و پایه سنی کور که
چون حضرت نبی دن صلی الله علیه وسلم • نفی نعت پیمبری کردند

کافر

کافرلر پیغامبرلک صفتنی نفی ایلدیلر که پیغامبر دکل سن
شاعرسن دیدیلر • بهر تصحیح نسبت قرآن • قرآن عظیمک
نسبتنی تصحیح واعلام ایچون • تهمت او بشاعری کردند
ای شاعرلک ایله متهم ایلدیلر زیرا کفره بل هو شاعر دیدیلر
اندن صکره وما علمناه الشعر وما ینبغی له آیتی نازل اولدی •
شعر بر چند اقسامست • شعر نیچه قسم اوزره در • چون
قصیده و غزل و مثنوی و قطعه و رباعی • بو مذکورات کبی
اما شعرا در ممارست آنها متفاوت • اما شعرانلرک
ممارست وایرادنده متفاوتلردر • بعضی متفنن اند
که بر جمیع اقسام شعر گفته اند • بعضیلر متفننلردر که جمیع
اقسام اوزره شعر دیمشلردر • وبعضی از ان قبیل اند
وبعضیلر اول زمره دندر • که میل ایشان ببعضی ازین اقسام
بیشتر بوده است • که بو اقسام دن بعضیسنه انلرک
میلی زیاده رک اولمشدر • اقسام دن مراد اقسام شعردر •
چون متقدمان که اهتمام ایشان بقصائد بوده است • شعرانک
متقدمینی کبی که انلرک سعی و اهتمامی قصائده اولمشدر •
ودر مدایح و مواعظ وغیر ان • ومدحلرده و موعظه لرده
وانک غیر یسنده • واهتمام بعضی بمثنوی • وبعضیلرنک
سعی واهتمامی مثنوی یه اولمشدر • بخلاف متاخران •

شعرانك متأخرینی انلرك خلافی ایله در • كه سخنان ایشان
بیشتر بر طریق غزل واقع شده است • كه انلرك سوزلری
اكثر غزل طریقی اوزره واقع اولمشدر • وعدد این طایفه
از حدّ وحصر بیرونست • وبو طائفه نك عددی حدّ وحصردن زیاده
بیرون در • وذكر تفاصیل ایشان • وآنلرك تفصیللرنك
ذكری یعنی انلری تفصیل اوزره بیان ایلمك • از قاعدهٔ احاطه
متجاوز • احاطه وضبط قاعده سندن متجاوزدر • لاجرم
اول سببدن • بر ذكر چندی از مشاهیر • انلرك مشهور
لرندن برنیچه سنك ذكری اوزره مشاهیر جمع مشهوردر
اقتصار كرده شود • اقتصار ایلنمش اولور رودكی دی
از ماوراء النهر است • اول ماوراء نهردندر • واز مادر
نابینا زاده است • ومادرندن كور طوغمشدر • امّا چنان
ذكی وتیز فهم بوده است • امّا انجلین ذكی وتیز فهم ایدی • كه
در هشت سالگی • كه سكز یاشنده • قرآن را بتمامی حفظ كرده
قرآن عظیمی بتمامه حفظ ایلدی • وقرائت بیاموخت • وقرائتی
اوكرندی • وشعر گفتن گرفت • وشعر دیمكه شروع ایلدی
وبواسطهٔ حسن صوت • وحسن صوتی سببی ایله • در مطربی
افتاد • بر مطربه دوشدی • وعود بیاموخت • وعود اوكرندی
ودر آن ماهر شد • وانده ماهر اولدی • ونصر بن احمد سامانی

اورا

اورا تربیت كرد • واحمد سامانی اوغلی نصر اكه تربیت ایلدی
واورا دویست غلام بود • انكّ اكی یوز غلامی وار ایدی • و
چهارصد شتر در زیر رخت وبار او میرفت • ودورت یوز
دوه انك اسباب ویوكی التنده كدردی • وبعد از وی هیچ
شاعر را این مكنت نبود • وآندن صكره هیچ بر شاعره
بو قدرت وغنا اولمدی • واشعار وی • وانك اشعاری
العهدة علی الراوی • عهده واعتماد راوی اوزره در • صد
دفتر برآمده است • یوز دفتر گلمشدر • ودر شرح یمینی مذكور است
ویمینی نك شارحنده ذكر اولنمشدر • كه اشعار وی هزار
هزار وسیصد بیت بوده است • كه انك اشعاری بیك كرّه بیك
واوچیوز بیت اولمشدر • واز سخنان ویست در صفت شراب
وبو قطعه شراب وصفنده انك سوزلرندندر قطعه آن
شراب عقیقی هر كه بدید • اول عقیق رنكلو شرابی هر كم كه
كوردی • از عقیق گداخته نشناخت • اریمش عقیقدن انی
فرق وتمییز ایلمدی • هر دو یك جوهرند لیك بطبع • اكیسی بلبر
جوهردر امّا بالطبع • این بفسرده وان دگر بگداخت • بو منجمد
اولدی كه مراد عقیقدر واو بریسی اریدی كه مراد شرابدر
نابسوده دو دست رنگین كرد • یاپشمامش ایكن ایكی الی رنكین
ایلدی • ناچشیده بتارك اندر تاخت • طاتمامش ایكن باشنك

ویسنه چایدی یعنی حقیدی و در نصیحت گوید و بو قطعه‌یی
نصیحت ده ایدر مثنوی زمانه پندی ازاده وار داد مرا زمانه
باکه ازاده کبی یعنی لطیف بر نصیحت ویردی زمانه را چو نکو بنگری
همه پند ست زمانه یه چونکه امعان نظر ایده سن دوکلی پند در
اول بر پند بو کلیک بیت در زروز نیک کسان گفت غم مخور زنهار
زمانه ایتدی کیم ارک ایو کونلردن یعنی دولت و سعادتده
اولدق لرندن زنهار غم یمه بسا کسا که بروز تو آرزومند ست
ای چوق کیمه که سنک روز و حالکه مشتاق در و در بعض تواریخ
چنان مذکور ست و تواریخک بعضی سنده آنجلیین مذکور در که
که نصر بن احمد که احمد اوغلی نصر از بخارا بمرو شاه جان نزول
فرموده بود بخارادن مرو شاهجانه نزول ایلمش ایدی مرو
شاهجان معروف مرودن عبارتی در و مدت مکث وی و احمد
اوغلی نصرک مکث و اقامتی زمانی آنجا متمادی شد انده متمادی
و درازاولمش ایدی ارکان دولت را خاطر ارکان دولتک
خاطری بخارا و قصور و بساتین آن می کشید بخارایه و انک
قصرلرنه و بستانلرنه میل ایلدی از رودکی ارکان دولت
رودکی‌ده چیزی بسیار تقبل کردند بر وافر نسنه‌یی یعنی زیاده
چوق نسنه‌یی تقبل ایلدلر مرادا احسان کثیره وعده ایلدیلر
دیلکلر تا بیتی چند مشوق و مرغب وی بخارا بگوید تا نصره

بخارایه گیتمکه شوق و رغبت ویرجی بر قاچ بیت دیه و
در محل مناسب و مناسب محل‌ده بر آهنک عود و عود
آهنکی اوزره بدان ترنم کند اول بیتلرله ترنم ایلیه
در سحری که پادشاه صبوحی کرده بود شول سحرده که
پادشاه صبوحی ایلمش ایدی این ابیات را بر آهنک
عود ساز کرد و بخواند بو ابیاتی عودک آهنکی اوزره دوزدی و
اوقودی شعر باد جوی مولیان آید همی مولیان جوی‌ینک
بادی کلور یعنی اسر مولیان بر موضعک اسمی در بوی
یار مهربان آید همی مهربان یارک رایحه‌سی کلور ریک آمو
و درشتیهای او آمونک ریکی و انک درشتلکلری
زیر پا چون پرنیان آید همی ایاغ آلتنده پرنیان کبی کلور
آمو بر نهرک اسمی در همی آید تقدیرنده در آب جیحون و شکرفیهای
او جیحونک آبی و انک دریک لکلری خنک ما را تا میان آید همی
بزم خنکمزک میانه دکن کلور خنک بوز آت اما مطلقا آت
معناسنه استعمال اولنور ای بخارا شاد باش و دیر
زی ای بخارا شاد اول و چوق زمان دیرل بو خطاب
مجاز در شاه نزدت میهمان آید همی شاه سنک قتکده
مهمان کلور شاه ماهست و بخارا آسمان شاه ماه و بخارا
آسماندر ماه سوی آسمان آید همی ماه آسمان جانبنه کلور

شاه سروست و بخارا بوستان • شاه سرو بخارا
بوستان در • سرو سوی بوستان آید همی • سرو بوستان
جانبنه کلور • چنان در نفس وی تأثیر کرد • بو ابیات پادشاه ملک
نفسنه آنجلیین تأثیر ایلدی نفس بر نیجه معنی ایچون موضوع
امابونده روح معنی سنه روشن در • که با شقهٔ خاص و کفش
سوار شد • که همان آنجق بر شقه و کفش ایله سوار اولدی شقه
زنبون و نیمتنه در لر • و یک منزل برفت • و بر منزل کتدی • و در
بعضی تواریخ • و بعض تواریخده • این حکایت را • بو حکایتی
سلطان سنجر و امیر معزی نسبت کرده اند • سلطان سنجره
و امیر معزی یه نسبت ایلمشلردر • دقیقی رحمه الله از شعرای
متقدمست • شعرای متقدمیندندر • و ابتدای شاهنامه
وی کرده است • و شهنامه یی اول ابتدا ایلمشدر • و بیست
هزار بیت کما بیش • و اکسک ارتق یعنی تمام یکرمی بیک بیت
گفته است • ایتمشدر • کما بیش کم و بیشدن مرکبدر الف
اتصال ایچوندر • و فردوسی آنرا با تمام رسانیده • و فردوسی
انی اتمام و آخره ایرشدرمشدر • و از جمله سخنان ویست
این دو بیت • و بو ایکی بیت انک سوزلرنک جمله سندندر
بیت یاری گزیدم از همه مردم پری نژاد • جمیع خلقدن پری اصل
لو بر محبوب اختیار ایلدم • زان شد ز پیش چشم من امروز چون

پری • بو کون اول سببدن بنم چشمدن کندن پری کبی کتدی •
لشکر برفت وان بت لشکرشکن برفت • لشکر کتدی
و اول لشکرشکن بت دخی کتدی بتدن مراد دلبردر
هرگز مباد کس که دهد دل بلشکری • هرگز اولمسون کمسه
که سپاهی دلبره کوکل ویره • و این قطعه هم • و بو قطعه دخی
انک سوزلرندندر قطعه من اینجا دیر ماندم خوار گشتم •
بن بونده چوق قالدم خوار اولدم • عزیز از ماندن دایم شود
خوار • عزیز دایم قالمقدن یعنی زمان مدید اقامت ایتدکده
خوار اولور • چو آب اندر شمر بسیار ماند • چونکه آب شمرده
چوق زمان قاله • عفونت گیرد از آرام بسیار • چوق آرام
و قراردن عفونت طوتار و رائحه سی بد اولور شمر آب
جمع اولمش چقور • عماره رحمه الله وی نیز از متقدمانست
اول دخی متقدمیندندر • و در ایام دولت سامانیان بوده
است • و سامانیلرک دولتی زماننده اولمشدر • و
طبع خوش و شعر دلکش داشته است • و خوش طبع
و دلکش شعر طوتمشدر • و از جمله سخنان ویست این
دو بیت • و انک سوزلرنک جمله سندندر بو ایکی بیت
بیت جهان ز برف اگر چند گاه سیمین بود • جهان اگر
چه نیچه زمان برفدن سیمین و سپید ایدی • زر آمد

بنی اسمعیل اسست از رباط طامان
چون سامانیان در زمان ...

وبكر وفت جاى توده سيم • زمرد كلدى وسيم توده سنك
يرنى طوتدى زمرددن مراد چمن در توده سيمدن مراد
برف ديمكلى و توده ديه ويغن • نكارخانهٔ كشمير باين بوقت
بهار • كشميرلولرك نكارخانه سى بهار وقتنده • بباغ
كرد سمه نقش خويشتن بتسليم • كندونك دوكلى نقشنى باغه
تسليم ايلدى كشمير بر شهر در كه چينه قريب در نكارخانه نقش
خانه در كه كوناكون نقوش ايله مزين در مراد باغى مدح وصنع خدايى
استغراب دركه كويا اول نكارخانه نك جميع نقوشنى آنده ظاهر
اولمش در • واين قطعه هم • وبو قطعه دخى انك سوزلرندندر
قطعه غرّه مشو بانكه جهانت عزيز كرد • اكر مغرور اولمه كه جهان
سنى عزيز ايلدى • اى بس عزيز را كه جهان كرد زود خوار
اى چوق عزيزى كه جهان تيز خوار ايلدى • مارست اين جهان
وجهان جوى ماركير • بو جهان مار در وجهانى طلب ايدجى ماركير در
وز ماركير مار برآرد كهى دمار • وكاهى مار ماركيرى هلاك ايلر
ودر مقامات سلطان الطريقه • وسلطان طريقتك مقاماتنده
شيخ ابوسعيد ابوالخير • كه سلطان طريقت شيخ ابوسعيد
ابوالخير در • قدس سره مذكورست • قدس سره مذكور در
كه روزى قوال در پيش ايشان • كه بركون قوال آنلرك قتنده
اين بيت بخواند • بو بيتى اوقودى قوالدن مراد بونده سماعده

اولانلره شوق ويرمك ايچون ترنم ايدوب شعر اوقويان
كمسه در شعر اندر غزل خويش نهان خواهم كشتن
كندو غزلمده نهان اولمق استرم • تا بر لب تو بوسه زنم
چون بخوانى • تا سنك لبكى اوپم چون سن اول غزلى اوقويه
سن • شيخ را وقت خوش شد • بو بيتدن شيخك وقتى
خوش اولدى • پرسيد كه اين شعر كيست • شيخ حضرتى
صوردى كه بو كيمك شعرى در • كفتند از آن عماره • ايتديلر
عماره نك شعرى در • فرمود برخيزيد كه تا بر زيارت او روم
شيخ حضرتى بيوردى قالقكوز تا انك زيارتنه كيده لم • وبا
جميع مريدان بزيارت او رفتند • وجميع مريدلرى ايله انك
زيارتنه كيتدلر عنصرى رحمه الله مقدم شعراى عصر خود بوده
است • كندو زماننده اولان شعرانك مقدمى اولمش در
و وزير يمين الدوله سلطان محمود سبكتكين • واكه يمين الدوله
سبكتكين اوغلى سلطان محمود • بنظر قبول ملاحظات فرموده
قبول نظرى ايله نظرلر بيورمش يعنى زياده رعايت ايتمش در
واز سخنان وليست اين دو بيت • وبو اكى بيت انك سوزلرندن
در شعر تو آن شاهى كه اندر شرق ودر غرب • سن اول
شاه سن كه شرقده وغربده • جهود وكبر وترسا ومسلمان
جهود وآتش پرست وبت پرست ومسلمان • همى كويند در تسبيح

وتهلیل، بتسبیح وتهلیل ده ایدرلر، که یارب عاقبت محمود گردان
که یارب سلطان محمودک عاقبتنی محمود ایله، واین رباعی هم
وبو رباعی دخی انک سوزلرندندر، رباعیه بگرفت سر زلف
تو رنگ از دل تو، سنک سر زلفک رنکی سنک قلبکدن طوتدی
یعنی دلک سیاه درکه اصلا ترحم یوقدر، نزدود وفا و مهر زنگ
از دل تو، وفا و مهر سنک دلکدن پاسی زاله ایلدی زیرا دلکدن
وفا و مهر یوقدر، تا کم نشود کبر پلنگ از دل تو، مادام که قپلانک
کبری سنک قلبکدن کم وزائل اولمیه کم بونک کبی محللرده نفیت
معناسنه استعمال اولنور، موم از دل من برند وسنگ از دل تو
مومی بنم قلبمدن وسنکی سنک قلبکدن ابیدرلر یعنی الورلر مراد
مادام که قلبکدن کبر کیتمیه قلبکه رفق ومرحمت میسر اولماز دلکدن
رفق وملایمت ده کند وقلبنی مومه وخشونت وشدت ده انک
قلبنی سنکه تشبیه ایلر، وگویند وی را مثنویات بسیار بوده
است، وایدرلر انک مثنویاتی چوق اولمشدر، موشح
بمدح سلطان مذکور، اول مثنویات مذکور سلطانک مدحی
ایله مزین در یعنی سلطان محمودک نامنه دیمشدر، ویکی از
آن جمله، واول جمله مثنویاتدن بری، موسوم است بوامق
وعذرا، وامق وعذرا ایله موسوم در، اما ازانها عین واثر
پیدا نیست، واما انلردن عین واثر پیدا دکلدر، موسوم علامت

لنمش عسجدی رحمه الله وی از مروست، اول مرودندر
مرو اسم شهردر، واز جمله مادحان یمین الدوله بوده، و
وسلطان محمودک مادحلرینک جمله سندن ایدی، ودر تهنیت
فتح وی هندوستان را، وسلطان محمودک هندستانی فتحی تهنیه سنده
قصیده دارد، بر قصیده طوتاریغی دیمشدر، که مطلعش
اینست، که اول قصیده نک مطلعی بودر تهنیه مبارککدر
مطلع قصیده تا شاه خرده بین سفر سومنات کرد
تا اول اهل نظر وخرده بین شاه سومنات سفرنی ایلدی
کردار خویش را علم معجزات کرد، کند وکردارینی معجز انک
علمی ایلدی، کردار فعل معناسنه علم بونده سنجق معناسنه
روشن درانشان معناسنه سومنات کفره ایله بریرک
اسمی در هندوستانده که سلطان محمود آنی فتح اتمکده کویا معجزه
اظهار ایلدی، ودر صفت خربزه گوید، وبو قطعه یی خربزه
وصفنده ایدر، قطعه آن زبرجد رنگ مشکین بوی طعمش طعم شهد
اول مشک رایحه لو زبرجد رنکلو که انک لذتی عسل لذتیدر
رنگ دیبا دارد وگویی وبوی عود خام، دیرسن که او دیبا
رنکنی وعود خام رایحه سنی طوتار، چون ببریدی شود هر یک ازان
ده ماه نو، چونکه قطع ایلدک اندن هر بری اون ماه نو اولور
ور نبری باشد اندر ذات خود ماه تمام، اکر قطع اتمیه سن کندو

ذاتنده ماه تمام اولور خربزه قاونه و قارپوزه دیرلر امّا بونده
قاوندر زیرا قرپوزده رایحه یوقدر • بر گونه قاون وار در که گنبدی
دلم دلم ورنکی یاشل در • اگرچه قطع اولنده جمیعی سی اون ماه نو اولور
فرخی رحمه الله دی نیز در ایام دولت یمین الدوله • اول دخی
سلطان محمودک دولتی زماننده ایدی • و از فواضل انعامات وی
وانک انعاملرینک فضله لرندن • مالی خطیر بدست آورده • بر وافر
مال الکتوردی • فواضل جمع فاضل در که بونده فضله معنی سنه در نته که
بو کتاب صاحبنک بو بیتنده واقع اولمش در • بیت زالجه فاضل
مانده از استاد رنک آمیز او • یک سفال لاجورد این گنبد نیلوفرست
عزیمت تماشای سمرقند کرد • سمرقند تماشاسنه عزیمت و قصد
ایلدی • چون نزدیک آن خطه رسید • چونکه سمرقند خطه سی قتنه ایرشدی
قطاع طریق هرچه داشت بردند • هرنه که مالک ایدی حرامیلر الدیلر
و بسمرقند در آمد • و سمرقنده کلدی • و خود را اظهار نکرد • و کندوسن
ظاهر ایلمدی • روزی چند آنجا بود • بر قاچ کون انده اولدی • این
قطعه را بکفت و باز کشت • بو قطعه یی دیدی و سمرقنددن طوندی
قطعه همه نعیم سمرقند سربسر دیدم • سمرقندک باشدن
باشه دوکلی نعیم کوردم • نظاره چو بکردم بباغ و وادی و دشت
باغه و وادی و وادیء دشته چونکه بر نظر ایلدم • چو بود کیسه و
جیب من از درم خالی • چونکه بنم کیسه و جیبم درهمدن خالی ایدی

ایدی • دلم ز صحن فرحش خرمی ننوشت • کوکلم اهل صحنندن
سرور و فرحتی طی ایلدی • مراد سروردن امیدی قطع ایلدم
دیگرر • بسی ز اهل هنر بار ها بهر شهری • چوق اهل هنردن نیجه
کره هر بر شهرده • شنیده بودم و کوثر یکیست و جنت هشت
اشتمش ایدم که کوثر بر در جنت سکزدر • هزار کوثر دیدم و هزار
جنت بیش • بیک کوثردن زیاده بیک جنتدن زیاده
کوردم • ولی چه سود چو لب تشنه باز خواهم کشت • امّا نه فائده
چونکه تشنه لب دونسم کرک • چو دید نعمتی بیند بکف درم نبود
چونکه کوز نعمت کوره الده درم اولمیه • سر بریده بود در میان
طشت • آلتون لکن ایچنده باشی کسلمش اولور • فردوسی رحمه الله
وی از طوس است • اول طوسدن در طوس نام شهردر
و فضل و کمال وی ظاهر • وانک فضل و کمالی ظاهردر • کسی را
که چون شهنامه نظمی بود • بر کمسنک که شهنامه کبی بر نظمی اولا
چه حاجت بمدح و تعریف دیگران • غیرلرک مدح و تعریفنه نه
احتیاجی وار • میکویند که وی بدهقنت مشغول بود • ایدرلر که
اول دهقنته مشغول ایدی • دهقنت زراعت معناسنه در
دهقان لفظ عربی در که اهل زراعتک مقدمنه دیرلر امّا مطلقا
اکنجی معنی سنه استعمال اولنمشدر • بر وی تعدی رفت • انک
ظلم واقع اولدی • بقصد تظلم روی بغزنین کرد • شکایت قصدنه

غزنینه متوجه اولدی • که تختگاه سلطان محمود بود • که اول سلطان
محمودک تختگاهی ایدی • چون بآنجا رسید • چونکه اورایه ایرشدی
در باغستان آن می گذشت • واول شهرک باغلرنه اوغرادی دید
که سه کس نشسته اند • کوردیکه اوچ کمسه اوتورمشلر • وبمعاشرت
اشتغال تمام دارند • ومعاشرت ومصاحبته تمام اشتغال طوتارلر
دانست که از ملازمان سلطان اند • بلدیکه سلطانک ملازملرندندر
باخود گفت پیش ایشان روم • کندوسنه آیتدی آنلرک قتنه کیدیم
واز ایشان کیفیت حال معلوم کنم • وکیفیت حالی انلردن معلوم
ایدیم • چون نزدیک ایشان رسید • چونکه آنلرک قتنه ایرشدی
از وی متوحش شدند • آندن متوحش ومتنفر اولدیلر • وگفتند
مجلس ما را منغص خواهد ساخت • وآیتدیلر بزم مجلسمزی مکدر
ایده کرکدر • هیچ به ازان نیست • هیچ آندن یگ یوقدر • که چون
بیاید • که چون کلە بگوییم که ما شاعران بادشاهیم • دیلم که بز بادشاهک
شاعرلری ایز • وباغیر شاعران صحبت نمی داریم • وشاعرلردن
غیری ایله صحبت طوتمازز • وسه مصراع بگوییم • واوچ مصراع دیلم
که رابع نداشته باشد • که رابعی اولمامش اولا • پس بگوییم صکره
دیلم • هرکس که مصراع رابع بگوید باوی صحبت میداریم • هرکمسه که
مصراع رابعی دیه انک ایله صحبت طوتارز • واکرنه مارا معذور دارد
واکر بوکه قادر اولمزسه بزی معذور طوته • چون بایشان رسید

چونکه فردوسی آنلره ایرشدی • آنچه باخود تخمر ساخته بودند
باوی گفتند • آنی که کندولری ایله تخمر یعنی تدبیر ویندارک ایلمشلر
ایدی انکله آیتدیلر • گفت آن مصرعها را که گفته اید بخوانید •
فردوسی آنلره آیتدی اول مصراعلری که دیمشسز اوقوگز
عنصری گفت • عنصری آیتدی مصراع چون عارض تو ماه نباشد
روشن • ماه سنک عارضک کبی روشن اولمز • عسجدی
گفت • عسجدی ایتدی مصراع همرنگ رخت گل نبود در گلشن
گلشنده گل سنک رخکه همرنک ومشابه اولمز • فرخی گفت
فرخی آیتدی مصراع مژگانت همی گذر کند از جوشن • سنک
مژگانک جوشندن گذر ایلر مژگانت ده نون ساکن اوقنمق
کرکدر • چون فردوسی این سه مصراع شنید • چونکه فردوسی بو
اوچ مصراعی اشتدی • بر بدیهه گفت • فوری ایتدی مصراع مانند
سنان گیو در جنگ پشن • پشن جنگنده گیوک سنانی کبی
ایشان ازان متعجب شدند • آنلر اول مصراعدن تعجب ایدیجی
اولدیلر • واز قصه گیو وپشن استفسار نمودند • وگیو وپشنک
قصه سندن استفسار ایلدیلر یعنی صوردیلر • آنرا شروح
باز گفت • فردوسی انی مشروح وتمام ایتدی • گیو رستمک
بهادرلرندن بریک اسمی در پشن افراسیابه متعلق بر پهلوانک
اسمی در • بعد ازان بمجلس سلطان افتاد • آندن صکره سلطان مجلسنه

دوشدی • ومقبول نظر دی شد • وانک نظرنک مقبولی اولدی •
واورا گفت که مجلس ما را فردوس ساختی • وسلطان محمود اکه
ایندی بزم مجلسمزی فردوس ایلدک • وبدان سبب تخلص کرد •
واول سبب ایله تخلص ایلدی • وچون چند گاه برآمد • وچوقکه برنجه
وقت مرور ایلدی • بنظم شهنامه مأمور شد • شهنامه نک نظمنه
مأمور اولدی • هزار بیت بگفت وپیش سلطان آورد • بیک
بیت دیدی وسلطانک قتنه کتوردی • تحسینها یافت سلطاندن
تحسینلر بولدی • وهزار دینار زر سرخش بداد • واکه هزار زر
سرخ دینارنی ویردی • پس در مدت سی سال • پس اوتوز ییل
مدتنده یعنی اوتوز ییلده • شاهنامه را تمام ساخت • شهنامه
یی تمام ایلدی • وپیش سلطان آورد • وسلطانک قتنه کتوردی •
وبدستور آنچه پیشتر واقع شده بود • واول اسلوب ایله که
اول رک واقع اولمش ایدی که هر بیتنه بر دینار ویرلمش ایدی •
درمقابلهٔ هر بیتی • هر بیت مقابله سنده بیک دینار زر سرخ
توقع میداشت • بر زر سرخ دینارنی امید طوتدی • حاسدان
حوض کردند • حسودلرانک حقنده نامعقول سویلمکه شروع ایلدیلر •
وگفتند • وآیتدیلر • شاعری راچه قدر آن • بر شاعرک نه اول قدری
اولاکه ویرا بدین قدر عطا سرافراز گردانند • که بو قدر عطا ایله
آنی عالیقدر ایده لر • وصلهٔ ویرا برشصت هزار درم قرار دادند •

فردوس جنت مه

زر سرخ بیان اکون ... زر دینار ... مه

توقع امید مه

توقع میداشت امید طوتار ایدی ... مه

وصله جایزه وعطا معناسنه در مه

۱۴۲

ندوانک احسانی وصله سنی التمش بیک درم اوزره قرار ویردیلر
فردوسی ازان برنجید • فردوسی اندن اجندی • میگویند دران
وقت که ایدرلر اول وقتده که آن درمها را آوردند • اول
درملری کتوردیلر • وی درحمام بود • فردوسی حمامده ایدی • چون
ازحمام بیرون آمد • چونکه حمامدن چقدی • ببیست هزار بحمامی داد •
یکرمی بیکنی حمامجیه ویردی • وببیست هزار بفقاعی • ویکرمی بیکنی
فقاعجیه ویردی • که فقاعی چند ازبرای وی آورده بود • که
اندن اوتری بر قاج فقاع کتورمش ایدی • وببیست هزار را با
تکسانی که آن درمها را آورده بودند • ویکرمی بیکنی اول کسه
لره ویردی که اول درملری کتورمش ایدیلر • وسلطان را بجهل
بیت کتابش مذمت کرد • وسلطان محمودی تمام قرق بیت
ایله ذم وهجو ایلدی • که ازان جمله است این چند بیت • که بور
قاچ بیت اول جمله دندر • مثنوی اگر شاه را شاه بودی پدر •
اگر شاه محمودک پدری شاه اولیدی • بسر بر نهادی مرا
تاج زر • بنم باشم اوزره تاج زر قوردی • چو اندر تبارش بزرگی
نبود • چونکه انک اصلنده اولولق وپادشاهلق یوق ایدی •
نیارست نام بزرگان شنود • اولو پادشاهلرک نامنی استماع
ایمکه قادر اولمدی • مراد پادشاه لطف لوازمنی یرینه کتورمکه
قادر اولمدی دیمکدر • درختی که تلخست اورا سرشت • بر درخت

ویرانه

فقاع شربت ... مه

نیارست قادر اولمدی مه

که انک اصل وسرشتی تلخ در • کرش در نشانی بباغ بهشت
اکر آن جنت باغنده دکه سن •• ور از جوی خلدش بهنکام آب
واکر جنت ارمغندن صوارمق وقتنده • به بیخ انکبین ریزی و
شیر ناب • انک کوکنه عسل وصافی سوت دوکه سن خلدش ده
کی ضمیر بیخ لفظنه معروف در • سرانجام کوهر بکار آورد • عاقبت
اول درخت اصلنی ایشه کتورر که اول قدر تربیتنک اصلا که
فائده سی اولمز • همان میوهٔ تلخ بار آورد • همان آجی میوه حاصلنی کتورر
بار بونده حاصل معنی سنه در که بار میوهٔ تلخ تقدیرنده در که عاملک
خاصه اضافتی قبیلندن اولور بو مصراع ثانی مصراع اوله مفسر در
پس زان مختفی شد • اندن صکره مختفی وپنهان اولدی • هر چند
ویرا طلب کردند نیافتند • هر نه قدر که انی طلب ایدیلر بولمدیلر
بعد از چند کاهی • بر نیچه وقتدن صکره • خواجه حسن میمندیکه
مرتبهٔ وزارت داشت • خواجه حسن میمندیکه وزارت مرتبه
سنی طوتدی • در شکارکاهی • بر شکار یرنده • بیتی چند از شاه نامه
شاه نامه دن بر قاچ بیت • بتقریبیکه واقع شده بود
بخواند • شول مناسبت ایله که واقع اولمش ایدی اوقودی سلطانرا
بسیار خوش آمد • سلطان محموده زیاده خوش کلدی • پرسید
که این شعر کیست • صوردی که بو کیمک شعریدر کفت شعر فردوسی
حسن میمندی فردوسی نک شعریدر دیدی • سلطان از کردهٔ خود پشیمان

مختفی اسم فاعلیدر منه

نصفت التمش منه

نامزد وقفت انک لکن ... معناده ... استعمال اولنور منه

پشیمان شد • سلطان محمود کندو فعلندن که فردوسی یه ایلمش ایدی
پشیمان اولدی • وفرمان داد تا شصت هزار دینار زر سرخ
ویبوردی تا التمش بیک زر سرخ دیناری • با خلعتهای خاص خاص
خلعتلر ایله • نامزد فردوسی کنند • فردوسی یه نامزد واحضار
ایلیه لر • وبه طوس برند • وطوسه ایلده لر • اما طالع مساعدت
نکرد • اما طالعی مساعده ایلمدی • چون این عطیه را • چونکه بو بخششی
بیک دروازهٔ طوس در آوردند • طوسک بر سوقاغنه کتوردیلر
تابوت فردوسی را از دروازهٔ دیکر بیرون بردند • فردوسی نک
تابوتنی بر غیری سوقاقدن طشره التدیلر • وازوی وارث یکی دختر
مانده بود • واندن وارث بر دختر قالمش ایدی • آنرا بروی عرض کردند
اول عطیه یی اکا عرض ایدیلر • همت ورزید وقبول نکرد • همتنه سعی
ایدی وقبول ایلمدی نته که پدری التمش بیک آقچه دن برینی قبول
اینمیوب اوچ کسیه ویردی ایدی • کویا پدرنه اولان اهانتدن
رنجیده خاطر اولمش ایدی که اظهار همت ایدوب قبول ایلمدی
وکفت مرا چندان مال ونعمت که کفاف معیشت باشد موجودست
وایدی بنم اول قدر مال ونعمت که معیشتمه کفاف اولور واردر
احتیاج بان ندارم • اکا احتیاج طوتمازم • تحاکمشکان • اول عطیه ایله
کوندرلمش کمسه لر • آنرا بعمارت رباطی دران نواحی صرف کردند
اول مالی اول اطرافده بر کاروان سرای عمارتنه صرف ایلدیلر

قطعه خوشست قدرشناسی که چون خمیده سپهر • قدرشناسی لطیف در زیرا چونکه منحنی فلک • سهام حادثه را گرد عاقبت قوسی

حادثه سهامنی عاقبت قوسه منسوب ایلدی قوسی ده یا نسبت

الچون در یعنی قواس فلک چونکه سهام حادثه یی قوسه راست

ایدوب سلطان محمودی و فردوسی یی اهلاک ایلدی • برفت شوکت

محمود و در زمانه نماند • سلطان محمودک شوکتی کتدی و زمانه ده

قالمدی • جز این فسانه که نشناخت قدر فردوسی • بو افسانه دن

غیری که فردوسینک قدرینی بلمدی • ناصر خسرو رحمه الله در صناعت

شعر ماهر بود و در فنون حکمت کامل • صناعت شعرده ماهر و فنون

حکمتده کامل ایدی • اما بسوء اعتقاد و میل بزندقه و الحاد متهم بود

اما سوء اعتقاد ایله و زندقه و الحاده میل ایله متهم ایدی در ناصرک

کسره سی ایله یانک فتحه سی غلط مشهور در • و او را سفرنامه ایست

وانک بر سفرنامه سی وار در یعنی بر کتاب دیمشدر که نامی سفرنامه در

که در اکثر معموره سفر کرده • که معمورهنک اکثرینه سفر ایلمش در

و محاوراتی که با افاضل کرده • و اول محاوره لری که افاضل ایله ایلمشدر

در آنجا بنظم آورده • اول کتابده نظمه کتورمشدر • و این ابیات

که عین القضاة قدس سره • و بو ابیات که عین القضاة همدانی

قدس سره • در کتاب زبدة الحقایق ایراد کرده • زبدة الحقایق

نام کتابده کتورمشدر • از جمله منظومات اوست • انک منظوماتنک

جمله سندندر • قطعه همه جور من از بلغاریانست • منظوماتنک جمله سندندر

بنم دوکلی جورم بلغار دلبرلرندندر • بلغار اسم شهردر • که مادام

همی باید کشیدن • که دایم بکا انلردن جور چکمک کرکدر • گنه بلغاریانرا

نیز هم نیست • گنه هم بلغار دلبرلرنک دخی دکلدر • بگویم گر توبتوانی

شنیدن • دییم اکر سن استماع اتمکه قادر ایسک • خدایا این بلا

و فتنه از تست • ای خدا بو فتنه و بلا سندندر • ولیکن

کس نمی یارد چخیدن • ولیکن کمسه یعنی مجال کتورمکه و مقابله اتمکه قادر اولمز • همی آرند ترکان از بلغار • محبوبلری بلغاردن

کتوررلر • زبهر پرده مردم دریدن • خلقک پرده سنی یرتمقدن

و عرضنی پایمال اتمکدن اوتری • لب و دندان آن خوبان چون ماه

اول ماه کبی خوبلرک لب و دندانینی • بدین خوبی نبایستی آفریدن

بو خوبلق ایله یرتمق کرکمز ایدی زیرا خلقه بلا و فتنه در مراد نولیدی

حق تعالی حضرتی خوبلری بو حسن و لطافتده خلق اتمیدی که تا نیجه

بلا و فتنه یه سبب اولمیه لردی دیمکدر • که از عشق لب و دندان ایشان

که انلرک لب و دندانی عشقندن • بدندان لب همی باید گزیدن • دندان

ایله لب صرمق کرکدر زیرا محل تعجب در که زیاده لطیف خلق اولنمش

در • ازرقی هروی رحمه الله در قواعد شعر و فضل ماهر بود

و در قوانین علم و حکمت کامل • شعر و فضل قواعدنده ماهر و علم

و حکمت قوانینده کامل ایدی • ممدوح او را عارضه حادث شد

انک ممدوحنه بر عارضه ظاهر و واقع اولدی • که قوت مباشرت
ساقط گشت • گر جماع ایتمک قوتی ساقط اولدی • اطبا از معالجهٔ آن
عاجز آمدند • اطبا انک معالجه سندن عاجز قلدیلر یعنی علاجه قادر
اولمدیلر • ازرقی کتاب الفیه و شلفیه را بنظم آورد • ازرقی
الفیه و شلفیه نام کتابی نظمه کتوردی • و تصویر کرد • و تصویر ایلدی
و غلامی را از خواص پادشاه • و پادشاهک خاص لرندن بر غلامی
با کنیزکی عقد نکاح بست • بر کنیزک ایله نکاح ایدوب اولندردی
و ایشانرا در حرم پادشاه • و انلره پادشاهک حرمنده • که میان
ایشان و پادشاه • که انلرک ایله پادشاه اورتاسنده • شبکهٔ
بیش حائل نبود • بر شبکه دن زیاده حائل و مانع دکل ایدی • منزل
داد • منزل ویردی یعنی اکیسنی آنده قودی شبکه دلک دلک اولان
نسنه در که مشبک دیرلر عوام تحریف ایدوب شبق دیر • و آن کتاب را
و اول کتابی پیش ایشان نهاد • انلرک اوکنه قودی • و فرمود و بیوردی
که بآن صورتهای مختلف که دران کتاب مصور شده است • کاول
مختلف صورتلر ایله که اول کتابده تصویر اولنمشدر • بمباشرت مشغول
شوند • جماعه مشغول اوله لر • و پادشاه را فرمود • و پادشاهه
بیوردی که از قفای شبکه بی وقوف ایشان • که شبکه نک آردندن
انلرک وقوفی یوغیکن احوال ایشان مشاهده کند • انلرک احوالنی مشاهده
ایلیه • چون این مشاهده مکرر شد • چونکه بو مشاهده مکرر اولدی

اولدی • حرارت غریزی قوت گرفت • طبعی و جبلی اولان حرارت
قوت طوتدی • و آن ماده را که مانع قیام آلت بود منقطع کرد •
و اول ماده یی که آلتک قیامنه مانع ایدی منقطع ایلدی • و بر مثال تیر
و پنیر و شابه • مایهٔ منجمد • بر منجمد نسنه • از منفذ احلیل بیرون آمد
احلیلک منفذندن چقدی احلیل ذکرک دلکی • و مقصود حاصل شد
و مقصود حاصل اولدی • و از سخنان ویست در وصف شراب و
وصفنده بو رباعی انک سوزلرندندر رباعیه ساقی بیار لعل
می کز فروغ آن • ای ساقی کتور شول لعل رنکلو شرابی که انک
شعله سندن • اندیشه لاله زار شود دیده گلستان • فکر
لاله زار دیو گلستان اولور گلستان ده وزن ایچون لام ساکن
و سین مکسور اوقنور • گر بگذرد پری بشب اندر شعاع آن • اگر پری
کیجه ایله انک شعاعنده کذر ایده • از چشم آدمی نتواند شدن نهان
آدمی نک چشمندن نهان اولمغه قادر اولمز • خوشبوی تر ز عنبر
و رنگین تر از عقیق • عنبردن خوش بوی رک و عقیقدن
رنکین رک در • روشن تر از ستاره و صافی تر از جان • کوکب
دن روشن رک و جاندن صافی رک • و ز امیر معزی رحمه الله • و معزی زمان
دولت معز الدنیا والدین • سنجر بن ملکشاه بود • اول معزی معز الدنیا
والدین ملکشاه اوغلی سنجرک دولتی زماننده ایدی • و از ندما خاص
اوست • و انک مداحلرندندر • و معزی نسبت باوست

تخلصی اکه نسبت ایله در • والحه ادراک اولنسنه که اکه در زمان
وی سنجرک زماننده • از علو شان و رفعت درجه • علو شان
ون و درجه نک رفعتندن • میسر شد • میسر اولدی • کم شاعر را
میسر شده • بر شاعره آز میسر اولمشدر • وکویند که کس
از شعرا • وایدرلر که شعرادن اوج کمسه • در سه دولت • اوج دولتده
یعنی اوج پادشاه زماننده • اقبالها دیدند وقبولها یافتند • دولتلر
وسعادتلر کوردیلر وقبول بولدیلر • که کس نیافت • که شعرادن کمسه
بولمدی • رودکی در عهد سامانیان • رودکی سامانیان زماننده • و
عنصری در دولت مسعودیان • وعنصری مسعودیلرک دولتنده • وسبب
وفات وی آن بود • وآنک وفاتنه سبب اول اولدی • که
روزی سلطان از درون خرگاه • تیری انداخت
که برکون سلطان اوتاق ایچنده اوق آتردی • واو بیرون خرگاه
استاده بود • واو خرکاهک طشره سنده ایاغ اوزره طورمش
ایدی • ناگاه تیر خطا شد • ناکاه تیر خطا واقع اولدی • وبر روی آمد
وآنک اوزرینه کلدی • بیفتاد ودر حال جان بداد • دوشدی واول
حالده جان ویردی • واز جملهٔ سخنان ویست این چند بیت • وبو
تاج بیت آنک سوزلرنک جمله سندن در • رباعیه تا نگار من
ز سنبل بر سمن پرچین نهاد • تا که بنم نگارم سمنی اوزره سنبلندن
پرچین قودی • داغ حسرت بر دل صورتگران چین نهاد • چین

وعزی در دولت سنجریان
ومعزی سنجرلرک دولتنده صح

بعض نسخه‌ده خطا کرد واقع اولمشدر نسخه

نعا و فعل ماضی در

چین نقاشلرنک کوکلی اوزره حسرت داغنی قودی • زیرا نکارک روی
بر وجهله زیبادر که اکه نسبت کنند وصورتکرینه هرکز صورت ویره مدیلر
سنبلدن مراد زلف و سمندن مراد عذاریدر که چین ایله بر
زلفنی عذاری اوزره قوسق ایله بر لطافت ویردی که صورتکران
چین تحیرده قلدیلر • هر دلی کز سرکشی تنها دسر بر هیچ خط • هر برلکه
سرکشلکندن هیچ خط اوزره باش قومدی • زیر زلفا وکنون سر
بر خط مشکین نهاد • شمدی آنک زلفی آلتنده اولان مشکین خط
اوزره باش قودی مراد شول عاشق که هیچ بر دلبرک خطنه سر فرو ایتمدی
بنم نکارمک مشکین خطنه باش قودی ومحبت ایتدی دیکر مصراع
اولده اولان خط حکم وفرمان معنی سنه اولوب بو ایله اولمق ممکندر
شول کمسه که هیچ کمسه نک فرماننه سر فرو ایتدی بنم دلبرمک مشکین
خطنه سر فرو ایلدی • من غلام آن خط مشکین که کویی مورچه اول
مشکین خطک غلامیم که دیرسن مورچه • پای مسک آلود بر برک کل
نسرین نهاد • مسک ایله آلوده اولمش ایاغنی کل نسرین یپرغی اوزره
قودی کل نسرین بر بیاض شکوفه نک اسمیدر • واین چند بیت دیکر
دخی بو برقاچ بیت • از قصیده • شول قصیده دندر که بر اسلوب
شعرای تازی زبان کفته • که لسان عربی شعراسنک اسلوبی اوزره
ایتمشدر رباعیه ای ساربان منزل مکن جز در دیار یار من • ای ساربان
بنم یارمک دیارندن غیری یرده منزل ایلمه • تا یک زمان زاری کنم

بعض نسخه‌ده ... نسرین
واقع اولور انا ... علی ...
دیکر نسخه

تازی عرب در

بر ربع و اطلال و دمن • تا بر زمان ربع و اطلال و دمن او زره فغان
ایدم • ربع بفتح الرا منزل معناسنه در اطلال جمع طلل درکه خراب اولمش
سرایک بقیه و نشانه‌سیدر دمن جمع دمنه درکه بوندن مزبله معناسنه در
ربع از دلم پرخون کنم اطلال را جیحون کنم • ربعی دلمدن پرخون ایدم اطلالی
جیحون ایدم • خاکی دمن گلگون کنم از آب چشم خویشتن • دمنک خاکنی
گلگون ایدم کند و آب چشممدن • از روی یار خرگهی ایوان همی بینم تهی
خرگهی یارک رویندن ایوانی طهی کوردم • وز قد آن سرو سهی خالی همی بینم
چمن • و اول سرو سهی نک قدندن چمنی خالی کوردم • جایی که بود وان
دلستان با دوستان در بوستان • شول یرکه اول دلستان بوستانده
دوستلر ایله اولوردی • شد گرگ و روبه را مکان شد کوف و کرکس را
وطن • اول یر شمدی کرک و روباهه مکان اولدی کوف و کرکسه وطن
اولدی کرک قورد روبه دلکو کوف اوکو دیدکلری قوش درکه کیجه ایله
اوچار کرکس بابا قوشیدر عبد الواسع جبلی رحمه الله وی فاضلی کامل
بود و شاعری ماهر • اول کامل بر فاضل و ماهر بر شاعر ایدی • هر دو
زبان تازی و فارسی سخن گفته • عربی و فارسی هر ایکی لسان ایله سوز
سویلمشدر • واتفاقست • و اتفاق واردرکه • هیچکس از عهدهٔ
جواب قصیدهٔ مشهور وی • که هیچ کمسه انک مشهور قصیده سنک
جوابنک حقندن که مطلعش اینست • که اول قصیده نک مطلعی بودر
بیرون نیامده است • طشره گلمشدر یعنی کمسه اکه جواب معقول دیمشدر

دیمشدر مطلع که دارد چون تو معشوقی نگار و چابک و دلبر • سنجلین
نگار و چابک و دلبر بر معشوقه کیم مالک و قادردر • بنفشه زلف و
نرگس چشم و لاله روی و نسرین بر • بنفشه زلفلو و نرگس چشملو و لاله
یوزلو و نسرین سینه‌لو نسرین برده بر سینه معناسنه در معشوقی ده
یا وحدت ایچوندر • و در مفتتح بعضی قصائد گفته است • و بعضی قصا
ئدک مفتتحنده ایتمشدر شعر در دهر نیست از تو دل افروزتر نگار
دهرده سندن دل افروزتر نگار یوقدر • در شهر نیست از تو جگرسوز
تر پسر • شهرده سندن جگرسوزرک پسر یوقدر جگرسوزتر جگر یاقجی
رک معناسنه در • تا کرده‌ام بنرگس پر خواب تو نظر • تا که سنک پر
خواب چشمکه نظر ایلمشم • گاهی چو لاله‌ام ز وصالت شگفته روی
گاهی لاله گبی سنک وصالکدن شگفته روی و خندانم • گاهی چو نرگسم
ز فراقت فگنده سر • گاهی نرگس گبی سنک فراقکدن باشمی اوگمه برآقمشم
بیت ثالثک مصراع اولی بیت ثانینک مصراع اولنه و بیت ثالثک
مصراع ثانیسی بیت ثانینک مصراع ثانیسنه جواب گبی واقع
اولمشدر ادیب صابر رحمه الله وی شاعری فصیح و فاضلی
لبیب بوده است • اول فصیح بر شاعر و لبیب بر فاضل
اولمشدر • و اشعار وی را لطافتی کامل و ملاحتی تمام حاصلست
و انک اشعارنه کامل بر لطافت و تمام بر ملاحت حاصلدر
و افاضل انک تقدمنه معترف لردر • و افاضل بتقدم وی معترفند

جنانکه انوری ویرا بر خود ترجیح نهاده ● انخلین کم انوری اکرکند و
او زنه ترجیح قومش در ● انجاکه ● اول یرده که ● در قطعهٔ ● بر قطعه ده
بعد از کمالات خود میکند ● کند و کمالاتنی عدد و بیان ایلر ● بعد از آخر
آن میکوید ● وانک آخرنده ایدر بیت این همه بکذار باشعر آ
آمدم ● بود و کلی کمالاتی قوحا به کنتورمه فرض ایله که صافی شعر ایلدم
یعنی همان شعرم وار و رغیری نشنم بو قدر ● جون سنایی هستم آخر کرنه
همچون صابرم ● آخر سنایی کبی ام ● اکر صابر کبی دکلسم ● واز جملهٔ
سخنان ویست این جند بیت ● بو بر قاج بیت انک سوزلرنک
جمله سندن در مثنوی ای روی تو جو خلد و لب تو جو سلسبیل ●
ای جانان که سنک رخک جنت کبی و سنک لبک سلسبیل کبی در ●
بر خلد و سلسبیل تو جان و دلم سبیل ● سنک خلد و سلسبیلک اوزرنه
جانم و دلم سبیلدر ● ناهید پیش طلعت تو کی دهد فروغ ● ناهید
سنک طلعتک قتنده نجان فروغ و نور ویرور ناهید زهره در ●
خورشید نزد خدمت تو کی بود جمیل ● آفتاب سنک خدمتک قتنده
نجان جمیل اولور یعنی آفتابه سکا نسبت جمیل و خوب دکلدر خدمت
بونده حضور و قربدن کنایت در ● بغداد حسن و مصر جمالی و چشم
من ● سنک بغدادی و جمالک مصری سن و بنم چشم ● بغداد را جو دجله
بود مصر را جو نیل ● بغدادک دجله سی کبی مصرک نیلی کبی در ● از بار رنج
هجر تو قدم شده جو نال ● سنک فراقک رنجنک یوکندن قدم نال کبی

کبی اولمش در ● وز زخم دست عشق تو خدم شده جو نیل ● و سنک
عشقک الندن عذارم نیل کبی اولمش در ● نال خامه نک آجنده
اولان اوزون نسنه در نیل ثانی جوبیت معانسنه در ● واز جملهٔ اشعار
ویست این قطعه ● وانک اشعارنک جمله سندندر بو قطعه قطعه دوات
ای پسر آلت دولتست ● ای پسر دوات دولت آلتی در ● بد دولت
تند را رام کن ● تند و سرکش دولتی انک ایله رام و مطیع ایله جو خوانی
که دولت کنی از دوات ● جونکه استرسن که دواتدن دولت
ایده سن ● الف را زپیوند تا لام کن ● الفی تایه متصل ایلیکدن لام
ایله مراد دوات ده اولان الفی تایه پیوند ایلمک دولت
اولور دیکر انوری رحمه الله حکیمی کامل و فصیحی فاضل بوده ● کامل بر حکیم
و فاضل بر فصیح ایدی ● و حسن شعر و لطف نظم شمه ایست از علو
حال او و خالیست از جمال کمال او ● حسن شعر و لطف نظم انک علو
حالندن بر شمه ● وانک کمالی جمالندن بر خال در خال بک ● سخنان او
مشهورست و دیوان او مسطور ● انک سوزلری مشهور در و دیوانی
مسطور در ● واز لطایف اشعار او ● وانک اشعاری لطایفندن
یک قطعه که مشعرست بنصیحت شعرا ● بر قطعه که شعرا انک نصیحتنی
مشعر در بو وجه دخی جایز در شعرا انک نصیحتی ایله شعارلنمش در
بو وجه اوزره شعر اسم مفعول اولوب شعاردن مأخوذ اولور
که علامت معنی سنه در ● نوشته میشود ● بونده یازلمش اولور

قطعه دی مرا شاعرکی گفت غزل میگویی • دون بر شاعر حک‌کا
ایتدی غزل دیرسن • گفتم از مدح و هجا دست بیفشاندیم هم
ایتدم مدح و هجودن هم اعراض و فراغت ایلدم • شاعرک کاف
تصغیر تحقیر ایچون در یعنی اوچیندن دخی واز گلدم • گفت چون
گفتمش ان حالت گمراهی بود • اول ایتدی نیچون فراغت ایلدک
اکا ایتدم اول انسنه ضلالت حالتی ایدی • حالت رفته دگر باز نیایم
ز عدم • گیتمش حالت عدمدن کرو گلمز • غزل و مدح و هجا هرسه ازان
میگفتم • غزل و مدح و هجا هر اوچینی اول سببدن دیردم • که مرا حرص
و غضب بود و بان شهوت ضم • که بنم حرص و غضبم وار ایدی وانک ایله
شهوت ضم یعنی شهوت دخی وار ایدی • حرص مدحه غضب هجایه شهوت
غزله کوره در لف و نشر غیر مرتب طریقیله • آن یکی شب همه در غم و
اندیشه آن • اول بریسی دو گیجه لر اولسه غم و اندیشه ده که کند
وصف لب چون شکر و زلف بخم • که شکر کبی لذیذ لبی و خم لو زلفی
وصف ایده • آن یک دن مراد شهوت درکه اکه استاد سببنه
استاد اولنان قبیلدندر خم بوکلم • و آن دگر روز همه روز در آن
محنت و رنج • واول بر دخی و گلی گون لر اول محنت و رنج ده •
که کجا و زکه چون کسب کنم نیم درم • که قنده و کیمدن که نیچه بش
درم که کسب حاصل ایده • وان دگر دن مراد حرص در که بو دخی
سببنه استاد اولنان قبیلدندر • وان سه دگر چو سگ خسته تسلیش

تسلیش بدان • واول اوچنجی خسته و مغلوب کلب کبی اکا اینکه تکی
که زبونی بکف آید که از و باشد کم • که بر زبون النه کیره که اندن
کم و ضعیف اولا تا که انی رنجیده وان سه دیگردن مراد غضب در
بو دخی سببنه اسناد اولنان قبیلدندر • چون خدای تعالی این سه
سگ گرسنه را حاشا کم • چون خدای تعالی بو اوچ آج کلبی بازگرد
از سر من بنده عاجز بکرم • کرمی ایله بن عاجز بنده‌دن باشندن دفع
ایلدی حاشا کم غزل و مدح و هجا گویم یارب زنهار • غزل و مدح و هجا
دیم یا ربی امان • بس که باعقل جفا کردم و با علم ستم • زیاده که عقله
جفا و علمه ظلم ایلدم حاشا کم اولی بودر که غزل و مدح و هجا مصرعنه معروف
اولا اول سببدن انک وسطنده قید اولندی کم لفظ فارسی در
که ترکی دخی استعمال اولنور • یارب غفار ترکیبی بس که با عقل مصراعنه
معروف در که بو ایکی بیتده تعقید وار در • انوری لاف زدن شیوه
مردان نبود • ای انوری لاف اورمق مردلر شیوه سی اولمز • چون
زدی باری تو مردانه نگه دار قدم • چونکه اوردک باری سن مردلر
کبی قدمکی حفظ ایله تا که طیر نمیه سن • گوشه گیر و سر راه نجاتی بطلب
بر گوشه طوت و بر نجات سر راهنی طلب ایله • که نه بس دیر سر
آید بتو برین دو سه دم • زیرا بو ایکی اوچ نفس سنک اوزرکه الکلم چوقا
باشه گلور زمرا حیات دنیا زیاده بی بقا ایده وکن اشعار در که گویند
بسمع ملک غور رسانیدند • ایدرلر غور پادشاهنک سمعنه ایرشدردیلر

که انوری ترا بجا گفته است • که انوری سنک ایچون بجود دمیش در
بملک هرات نامه نوشت وانوری را طلب کرد • هرات پادشاهی
بر نامه یازدی وانوری یی طلب ایلدی • ونسبت بوی اظهار تلطف
وتودد نمود • واکه لطف ایلمک ومحبت ایتمک اظهارینی کوستردی
مراد انوری یه لطف ومحبت طریقندن کلدی دیمکدر • اما مقصودش
انتقام وی بود • آلمک ملک غورک مقصودی انوری یه انتقام ایدی
ملک هرات بفراست دریافت • ملک هرات ملک غورک
مقصودینی فراست ایله بلدی • اما بصریح نمی توانست نوشت • اما
صراحتا یازمغه قادر اولمدی • در مکتوبی که • شول مکتوبده که از
برای مطالبهٔ انوری جواب نوشت • انوری یی طلب ایتمکدن اوتری
جواب یازدی • این ابیات را دران نامه درج کرد • بو بیتلری
اول نامه ده درج ایلدی عربی هی الدنیا تقول بملء فیها • او
یعنی دنیا سکا اغزی طولوسی ایله دیر یعنی سکا اشکار دیر • حذار
حذار من بطشی وفتکی • حذرا ایله حذرا بنم بطشمدن وفتکمدن هی
ضمیر قصه در که جمله دن اول واقع اولمش در فیها ده فی دهره
معناسنه در ها ضمیر مؤنث در که دنیا یه راجع در • تقول فعل مضارع
مفرد مونث غایبه در فاعلی تحتنده مستتر هی در که دنیا یه راجع در
ملاء پر معناسنه حذار فعال وزنی اوزره در که احذر معناسنه در
که باب رابع دن امر حاضر در • اعلم وزنی اوزره نته که نزال انزل وتراک

وتراک اترک معناسنه در حذار ثانی تأکید ایچون در بطش مصدر در
محکم طوتمق معناسنه که فاعلنه مضاف در • فلا یغررکم طول ابتسامی
بنم کثرت تبسمم سزی مغرور وغافل ایلمسون • فقولی مضحک والفعل
مبکی • پس بنم سوزم کلدرجی وفعلم اغلادیجی در زنهار بنم قولمه اعتماد
ایلمکوز فلا یغرر فعل نهی در کم مفعولی در طول فاعلی در که ابتسامه
مضاف در ابتسام افتعال بابندن مصدر در تبسم ایتمک معناسنه
فاعلنه مضاف در که یا در قولی تقدیرا مرفوع مبتدا در که یا متکلمه
مضاف در مضحک لفظا مرفوع انک خبری در والفعل ده واو
حرف عاطفه در الفعل معطوف در قولی لفظنه فانک کسره سی
ایله اسم مصدر در که لفظا مرفوع مبتدا در مبکی تقدیرا مرفوع
انک خبری در ویا تفعیل کلمه دن مضحک ومبکی اسم فاعلدر
افعال بابندن • انوری آنرا بحسن فراست دریافت • انوری
انی حسن فراست ایله اکلدی • ووسیلها انگیخت • ووسیلهلر
وشفیعلر پیدا ایلدی • وملک غور را ازان مطالبه درگذرا
وغور پادشاهی کنه ومطالبه سندن فراغت ایتدردی •
دیگر ملک غور ویرا طلب کرد • تکرار غور پادشاهی انوری یی
طلب ایلدی • وملک هرات را • وهرات پادشاهنه • هزار
گوسفند در مقابله وعده کرد • انوری نک مقابله سنده بیک
قویون وعد ایلدی • ملک هرات کسی را موکل انوری کرد •

ملک هراة هرکسه بی انوری یه موکل وحواله ایلدی که ناچار باید
شد بغور که البته غوره کیمک کرک سن که مراد در مقابله تو هزار
کوسفند میدهد که سنک مقابلکده بکا اغنو پادشاهی هزار کوسفند
ویرر انوری کفت ای شاه انوری آیتدی ای شاه مردی که
بهزار کوسفند می ارزد هرکسه که هزار کوسفنده دکر تر ا ازکجا
نمی ارزد سکا مفت دکرمی مرا بکذار که باقی عمر بنی قوکه باقی عمری
در سلک ملازمان تو باشم سنک ملازملرک سلکنده زمره سنده
اولام وجواهر مدایح در پای تو پاشم و مدایح جواهرنی سنک یاکه
نثار ایدم ملک هراة را این سخن خوش آمد هراة پادشاهنه
بو سوز خوش کلدی واورا نکاه داشت و آنی حفظ ایلدی غوره
پادشاهنه ویرمدی **رشید الدین وطواط رحمه الله** وی
از شعرای ماوراء النهرست اول ماوراء النهرک شعراسندندر
و در وقت خود وکندو وقتنده استاد شعراء و مقدم
و پیشوای آن طبقه بود شعرانک استادی واول طبقه نک
مقدم وپیشواسی ایدی وکتاب حدائق السحر در صنایع شعر
تصنیف اوست وصنایع شعرده حدایق السحر نام کتاب انک
تصنیفیدر و در مخاطبه بعضی از وزرای کوید ووزرادن بعضی
سنک مخاطبه سنده ایدر **قطعه** تو وزیری ومدح کوی تو من
سن وزیرسن وبن سنک مدح کویکم دست من بی عطا رو اینی

بیني هیچ دستمی عطاسز معقول کورمیسن تو وزارت بمن کذار
ومرا سن وزارتی بکا تسلیم ایله مدحتی کوی تا عطا بینی وبکا
بر مدح دی تا هیچ عطامی کورسن واین دو رباعی نیز زاده طبع اوست
وبو ایکی رباعی دخی انک زاده طبعیدر **رباعی** بر یاد رخ تو این جهان
کذران سنک رنک یادی اوزره بو کذرایجی وفانی جهانی
بکذاشتم ای ماه وتو از بیخبران ترک ایلدم ای ماه وسن بیخبرلردن
سن کر اصلا خبرک یوقدر دست از همه شستم ونشستم بکران
جمیعیسندن ال یودم وکناره اوتوردم چون با تو کذشت بکذرد
با دکران چون جهان سنک ایله کچدی غیریلر ایله هم کچسون مراد فانی
دنیا زیاده بی وفا ایدوکن بیاندر **رباعی** چشمی دارم همه پر از
صورت دوست دوکلی دوستک صورتندن پر بر چشم طوتارم
با دیده مرا خوشست چون دوست دروست دیده ایله بکا تسلیه
وحظ وار زیرا یعنی چشمدن رضا اوزنایم چون دوست انده در
از دیده ودوست فرق کردن نکوست یا دوست دردیده در یا دیده
یا دیده هم او در یعنی دوست درکه دیده ایله انک مابینده
فرق یوقدر **بیت** آدمی دیدست وباقی پوستست دیده آن
دیدست که دیده دوستست **عمیقی رحمه الله** وی نیز از شعرای
ماوراء النهرست اودخی ماوراء النهرک شاعرلرندندر و
استاد شعراء وقت خود وکندو وقتنده اولان شعرانک استادی

واین چند بیت که در مفتتح یکی از قصائد گفته • وبو برقاچ بیت
که قصائددن بریک مفتتحنده ایتمشدر • بغایت بدیع ولطیفت
زیاده عجب وغریب لطیفه‌در **شعر** اکر موی سخن گوید وکر مویی روان
دارد • اکر بر مور سوز سویلیه وکر بر مویی جان طوته • من ان مو سخن
گویم من آن مویم که جان دارد • بن اول سخن گوی مورم بن اول مویم
که جان طوتار • تنم چون سایهٔ مورست ودل چون دیدهٔ موران
تنم مویک سایه‌سی کبی‌در وقلبم مورلرک دیده‌سی کبی‌در • ز هجر غالیه
مویی که چون موران میان دارد • بر غالیه وشکین مویک فراقندن
که مورلر کبی میان طوتار که مو میان در چشم کوز دیدیکوز وبک
اکر با مویی وبا موری شتابان وزی شوم همره • اکر روز وشب بر مویه
وکر بر موره همراه اولام • نه مور از من خبر یابد نه مویی زمن نشان
دارد • نه مور بندن خبر بولور نه مویی بندن نشان طوتار **مثنوی**
اگر در سایهٔ مویی نشستی • بر وخورشید مه قفا بخستی ••
وکر با مهر کردی روز هاروی • نیا سود یش زیر سایهٔ یک موی
بچشم مور در گنجم زبس زاری وپس سستی • مورک چشمنه صغارم
زیاده زارلغمدن وزیاده سست لکمدن • اکر خواهد مرا مویی بچشم
اندر نهان دارد • اکر استر سه بر موربنی چشمنده نهان طوتار
بیت طویمیه کیرسم اکر سو ضعیفک کوزنه • ای سلیمان زمان
شوبله خیال اولدی تنم • من آن مورم که از زاری مرا مویی بپوشانند

ند • بن اول مورم که زارلقدن بنی بر مویی ستر ایلر • من آن مویم
که از سستی کم از موری توان دارد • بن اول مویم که سست لکدن
بر موردن کم قدرت طوتار **سوزنی رحمه الله** وی از نسف
بوده است • اول نسفدن اولمشدر نسف بریرک اسمی‌در •
بهر تحصیل بنجارا آمد • علم ومعرفت تحصیلندن اوتری بخارایه کلدی
ودر بر شاگرد سوزنگری عاشق شد • وبر سوزن کرک شاگردنه
عاشق اولدی • وشاگردی استاداو رفت • واول شاگردک
استادنک شاگردلکنه کتدی مرآد اول استادک شاگردی اولدی
دیمکدر • ودران مهارتی تمام حاصل کرد • واول صنعتده تمام بر
مهارت حاصل ایلدی • وهزل بر طبیعت وی غالب بود • وهزل انک
طبیعتی اوزره غالب اولدی • وبنا بران • واول سببدن هذیانات
بسیار گفته است • چوقلق نامعقول سوزلر آیتمشدر • واین دو
بیت از قصیدهٔ آنست • وبو ایکی بیت اول قصیده دندر که
در اعتذار انشا میکوید • که اول هذیانات دن اعتذارده
ایدر **شعر** تاکی ز گردش فلک آبگینه رنگ • قچنه دک آبگینه رنک
لو فلکک کردشندن • بر آبگینه خانهٔ طاعت زنیم سنگ •
طاعت آبگینه خانه‌سنه سنک اورالم مراد تقصیراتی نیجه بر فلکه اسناد
ایدلم دیمکدر • تهمت نهیم بر فلک آبگینه رنگ • آبگینه رنک فلک
اوزره تهمت قورز واکه اسناد ایدرز • واین چند بیت از قصیده

دیکرست هم دران معنی • و بو بر قاج بیت بر غیری قصیده دن در
هم اول معنی ده که مراد اعتذار در نظم زهر بدی که تو دانی هزار چندانم
هر بر یرا فردن که سن بلورسن بیک اول قدرم • مرا انداز این کونه کسی
کمن دانم • بونک کبی دن کمسه بنی بلمز که بن بلورم مراد بنی بندن ابو
کمسه بلمز دیکدر • با شکار بدم در نهان زبد بترم • آشکاره ده یرا مرم
نهان ده یرا فردن یرا فرزکم • خدای داند و من آشکار و پنهانم آشکار
و پنهانی خدای بلور و بن بلورم • بیک صغیره مرا رهنمای شیطان بود •
شیطان بر صغیره مه بکه دلیل اولدی • بصد کبیره کنون رهنمای شیطانم
شمدی یوز کبیره یه شیطانه رهنمایم بو وجه دخی جایز در بر صغیره ایله ویوز
کبیره ایله • و در قصیده دیکر نه ازین اسلوب میکوید • بر غیری قصیده ده
بو اسلوب دن دیمز • شعر چو تیر غمزه بناز و کرشمه اندازی • ناز
و کرشمه ایله چونکه غمزه تیرنی آتہ سن • نشانه از دل مسکین من کن
ای غازی • ای غازی نشانه نی بنم مسکین کوکلمدن ایله • نخست
با تو بدل بازی اندر آمدم • اول سنک ایله دل بازلغه کلمشم
چو دل نماند تن و ردهم بجانبازی • چونکه کوکلم قالمدی جان بازلغنه
رضا و یررم دل باز کوکل فدا ایدجی معناسنه در سر باز کبی که سر
فدا ایدجی معناسنه وصف ترکیبی در جان باز جان فدا ایدجی معناسنه در
چو هیچ نحم توای دوست بی نوازش نیست • ای دوست چونکه سنک
زخم جورک هیچ نوازشسز دکلدر • مرا بغمزه بزن تا بو

نوازشی
اسم مصدر در ...

تابوسه بنوازی • بنی غمزه ایله اور تا بوسه ایله اوخشیه سین
هزار عاشق داری و من هزار یکم • بیک عاشق طوتار سن
و سن هزار و یکم • یعنی بنمله هزار و بیک اولور • بمن نیابی تا زان
همه نپردازی • بکا کلمز سن تا که اول هزار عاشق دن فارغ
اولمیه سن و مراد لری حاصل اتمیه سن مراد جمیعی سندن احقر و بی
قدره بنم دیمکدر • بیت معشوق هزار دوست را دل ندهی •
ور زانکه دهی دل بجدای بنهی • و در مدح حمید الدین مستوفی
جوهری • و حمید الدین مستوفی جوهری نک مدحنده که از فضلاء
ماوراء النهرست • که اول حمید الدین ماوراء النهرک فضلاسندن
اولمشدر • قصیده گفته است موقوف • بر قصیده دیمشدر
موقوف که له کلمنک بعضی حرفی بر مصراعده و بعضی حرفی بر
مصراعده که مراد و معنی حصولنده بری برینه موقوف و محتاج در
میکویند که مخترع خاطر ویست • ایدرلر که اول قصیده انک
خاطرینک مخترعی در که اول اختراع اتمشدر • و مطلعش اینست
و اول قصیده نک مطلعی بو در مطلع زندگانی مجلس
مستوفی دولت حمید دین الجوهری • مستوفی نک مجلسنک
دیرلکی حمید الدین الجوهری نک دولتی که حقیقتده بر در بویته
بوندن زیاده شرح میسر دکلدر زیرا باقی ابیات سنز معنی
و مراد نه ایدوکی ظاهر دکلدر لطیف اولوردی اکر قصیده

تمام مسطور اولیدی • و پوشیده نماند که اگر درین الفاظ • وجهی
قائلز که اگر بو الفاظ ده • که ازان در هر مصراع جزوی افتد •
که اول قصیده دن هر مصراعی بر جزء دوشر • چنان رعایت
کنند • انکلین رعایت ایلیه لر • که بعضی ازان اجزا ای لغت
معنی مستقل باشد • که اول اجزادن بعضی سنک لغتنده
مستقل معنی سی اولا • مناسب مقصود • مقصوده مناسب
از لطافتی خالی نیست • بر لطافتدن خالی دکلدر • چنانچه
درین قطعه • انکلین که بو قطعه ده واقع اولمشدر • قطعه
دی فرستاد قطعهٔ سوی من • دون بنم جانبمه بر قطعه کوندردی
نکته دانی ز زمرهٔ فضلا • فضلا زمره سندن بر نکته دان • کرده
لفظ سه چار ازان بد و نیم • اوچ دورد لفظی اول قطعه دن
اکی پاره ایلمش • تا کند عاجز از جواب مرا • تا که انک جوابندن
بنی عاجز ایده • گفتم اندر جواب و کای سفیه • انک جوابنده دیدم
ای خلق خدا انک مسخره سی • خر خلق خدا و قاضی جا • واصحاب جاهک
قاضی سی یعنی انلرک مرادی حاصل ایدیجی • جت اصحاب و متصف
بفضلی • وچوق فضیلتله متصف • لت بسیار خواهمت بدعا
سنی دعا ایله استرم یعنی سکا دعا اتمکدن خالی اولمزم بو قطعه
نک مراد معنی سی بودر که شرح اولندی مسخر در حاجت در
بفضیلت در مف لفظنک معنی سی بو قدر خر حمار در حا منع و زجر

و زجر و رجت لفظنک معناسی بو قدر فض شکستن معناسنه در
لت معلوم در • رباعی و درین دیگر • و بو بر غیری رباعی ده بیته
اول اسلوب اوزره در رباعی ای شادی عید چون لکام دل
اع • دایم شده مجبوس درین غمکده مغ • ای شادی عید چونکه
اعدا انک کوکلی مرادی ایله بو غمخانه ده مجبوسم اعدایم درغ لفظنک
معنی سی بو قدر دایم لفظنک یاسنه کسره ویرلسه دایم اولورکه
محله مناسب در • ذو رم بر اهل دل که آزادی مح • بو بیت
بر سم عیدیم از تو طمع • اهل دل قتنده معذورم اگر سندن
بیراملق عادی ایله مجبوسلق لق ازادلغنک امیدی ایدرایسه
معذورم در مجبوسیت در ذو رم لفظنک معنی سی بو قدر مح
کهنه معناسنه در بتر کی اسکی دیکدر بو بیت یراوپک معناسنه
در که محله زیاده ملایم در خطاب اگرچه ظاهرا شادی عیده در
اما حقیقتده بر صاحب دولته در که ظرافتله اندن بیراملق طلب
ایلر که اعدایم بو حالمه زیاده مسرورلر در دیو • خاقانی شروانی
رحمه الله وی را بسبب کمالی که در صناعت شعر داشته حسان
العجم لقب کرده اند • صناعت شعر ده شول کمالی که طوتمش
انک سببی ایله اکا حسان العجم لقب ایلمشلر در نته که حضرت
رسول زماننده صلی الله علیه وسلم حسان دیمکله مشهور
بر فصیح شاعر وار ایدی که اصحابدن ایدی که نیجه کره حضرت

اکرم حضرتنی مدح ایلمشدر • از همه شعرا در همه اسلوب سخن
ممتازست • اسلوب سخنده جمیع شعرادن ممتازدر • و دران
شیوهٔ غریب بی انبازد • و اول عجیب شیوه‌ده لانظیر و بی انباز
انبازسز و شریک معارضه‌سزدر • در مواعظ و حکم • موعظه‌لرده و حکمت
لرده • طریقهٔ حکیم سنائی سپرده است • حکیم سنائینک اسلوبنه
کیتمشدر • و دران معنی • و اول معنی‌ده • کوی سبقت از اقران
خود برده • کند و اقراننده سبقت و تقدم طوبنی الـمشدر
و درین قطعه بر وجه مفاخرت میکوید • و بو قطعه‌ده تفاخر طریقی
اوزره ایدر • قطعه شاعر مبدع منم خوان معانی مراست •
مبدع و مخترع شاعر بنم خوان معانی باکه مخصوصدر • ریزه‌خوان
خوار من رودکی و عنصری • بنم خوانمک ریزه و فضله‌سنی یجی در
عنصری و رودکی ریزه‌خور وصف ترکیبیدرکه اکثر محلده الفاظ بله
واقع اولور مردم‌خوار و جکرخوار کبی • زنده چو نفس حکیم نام من
از نازکی • حکیمک نفسی کبی بنم نامم تازه‌لکدن زنده در مراد حیات
بخش اشعاریدر سببی ایله جریدهٔ عالمده نامی ایلک ایله ثابت و مسطور
اولدوغی بیاندر • کشته چو مال کریم حرص من از اندکی •
آزلقدن بنم حرصم کریمک مالی کبی اولمشدر زیرا کریم احسان
ایتمکله مالی آز قالور • در رشید الدین وطواط در مدح وی گفته
است • و رشید الدین وطواطک مدحنده ایتمشدر

در رباعیه • ای سپهر قدر را خورشید و ماه • ای قدر سپهرینک
خورشید و ماهی • وی سریر فضل را دستور و شاه • وای
فضل تختنک وزیر و شاهی • افضل الدین بو الفضائل بحر
فضل • دینک افضلی فضائل منبعی فضل دریاسی بو لفظی بونک
کبی محلرده منبع معناسنه استعمال اولنور مجاز افضل مشهور
معنی‌دن عبارت احسان معناسنه دخی کلور فضائل جمع فضیلتدر
فیلسوف دین فزای کفرکاه • کفری نقصان ایدیجی دینی زیاده
ایدیجی فیلسوف کفرکاه عربی کافله وصف ترکیبیدر که اصلی
کاهندهٔ کفردر کاف عربیله کاف فارسیله دکلدر فیلسوف یونانیده
اصلی ایله شرح اولنمشدر • و از مقطعات تو بیت این دو بیت
و بو ایکی بیت خاقانینک مقطعاتندندر • قطعه بس کن
از سودای خوبان داشتن خاقانیا • خوبلرک سودا و محبتنی
طوتمقدن فراغت ایله ای خاقانی • کز سر سودا خرد را بر سر اید
خیرکی • سودا و محبت اوجندن عقلک باشنه خیره‌لک و تیره‌لک
کلور • صورت خوبان بمعنی کر ببینی آینه است • اکر نظر و فکر ایده‌رسن
خوبلرک صورتی معنی و حقیقتده آینه‌در • کز برون سو روشنی
دارد درون سو تیرکی • زیرا طشره جانبندن روشنلک طوتار
ایچ جانبندن تیره‌لک و سیاهلق طوتار آینه‌نک بر طرفی روشن
و بر طرفی تیره در خوبلر دخی اکرچه لطیف و زیبادر اما اندره قباحتله

میل و تقرب زیاده قبیح در زیرا نامشروع در بیت مبین دل
فریبش چو حور بهشت • که از روی دیگر چو دیو ست زشت • و دیرا
مثنویسیت تحفة العراقین نام • و آنک بر مثنوی سی وار در نامی تحفة
العراقین • و این چند بیت از مفتتح آنست • و بو برقاچ بیت
انک ابتداسنه قریب اولان محلدن در که توحید و نعت دن صکره در
مثنوی ما بیم نظارگان غمناک •• زین حقهٔ سبز و مهرهٔ خاک •• بو حقهٔ
سبزدن و مهرهٔ خاکدن غمناک نظر ایدیجیلر ز مراد آنلر حاصل
اولان بلا و محنت و فتنه قادر دکلز حمان تحیرله نظر ایدوب طورز دیمکدر
بو وجه دخی لطیف در بو حقهٔ سبزدن و مهرهٔ خاکدن غمناک نظر ایدیجیلر
بوز بزدن غیری کمسه یوقدر زیرا عموم و آلام نوع انساندن در
غیری نوعده یوقدر وجه اوله کوره ما غمناکیم تعدد برندر حقهٔ سبز
دن مراد زمین در • کین حقه و مهره نابجا نید • زیرا بو حقه و مهره دایم
که یرنده درلر یعنی یرلرنده در • سر کیسهٔ عمر میکشایند • عمر کیسه
سنی آچرلر و تلف ایدرلر • وین طرفه که بر بساط فرمان • و بو
عجب که فرمان بساطی اوزره • مهره ز نشست و حقه گردان • مهره
کوزم در که اصلا حرکت ایلمز و حقه دوره و حرکت ایدیجی در دایم
خود بر عکس کرک ایدی • مهره دن مراد زمین در که زمین زمستان
کوزم معنی سنه صفة مشبهه در حقه دن مراد فلکدر که دایم حرکت
و دوره ایدر • خود بو العجبان سحر کارند • بونلر خود سحر ایدیجی بو العجب

بو العجبلردر • که قایم و که قندز آرند • کاهی قایم و کاهی قندز
کتورلر قایم دن مراد روزدر قندزدن مراد شب در •
وقتست که وقت در سر آید • وقتی در که وقت نهایت بولا
د باشه کله • سیلاب عدم بسر در آید • عدم سیلابی بونلرک
باشنه کله یعنی معدوم اولالر • وقتست که این چهار حمال
وقتی در که بو چهار حمالکه مراد عناصر اربعه در • بنهند محفهٔ مه و سال
ماه و سال محفه سنی قویه لر یعنی بونلر دخی معدوم اولالر • وقتست
که مرکبان انجم • وقتی در که انجم مرکبلری انجم کواکب در که مرکب
لره تشبیه اولنمشدر • هم نعل بیفکنند و هم سم • هم نعلی و هم سمی
براغه لر انجمی مرکبلره تشبیه ایدوب کندن اوتری اکه نعل و سم
اثبات ایلدی سم طیناقدر مراد وقتی در که بونلر معدوم اولالر
دیمکدر • مخبر جاجانی رحمه الله از اماثل و افاضل روزگار است
روزگارک اماثل و افاضلندندر • میزان کمال و فضل و دقت
شعر وی • انک کمال و فضلی میزانی و دقت شعری • تا بجد نیست در
که کتاب ویس و رامین را وی تألیف کرده است •• تا برمرتبه ده در
که ویس و رامین نام کتابی اول تألیف ایلمشدر • و آن در زند روزگار
مهجور و نایابست • و اول کتاب زمانه ده مهجور و نایاب در ••
و این چند بیت • و بو برقاچ بیت • از مواضع متعدد آن کتاب نیست
اول کتابک متعدد محللرندن در • مثنوی خوشست این نکته از گیتی

شناسان • گیتی شناسلردن بو نکته لطیفدر • که باشد چنگ
بر نظام آسمان • که نظر ایدجی یه چنگ آسمان اولور گیتی شناس
جهان دیده معنیسنهدر • مرا آن طشت زرین هست درخورد
اول زرین لگن باکه لائق دکلدر یعنی مقبولم دکلدر • که خون دشمن
من بیند در وی • که دشمن بنم خونمی آنده پر گوره • نباشد مار را بچه
بجز مار • مارک بچهسی هاروندن غیری اولماز • نیارد شاخ بد جز تخم بد بار
یرامز بوداق یرامز تخمدن غیری حاصل گتورمز • نباشد خوش سفر
ورتن درستی • صحتده سفر خوش اولماز • نگر تا چون بود با رنج
وسستی • مرض وضعفله عجب نیجه اولور نظر ایله بو وجه اوزره تا
عجب معناسنهدر بو وجه دخی لطیفدر نظر ایله گور که رنج وضعفله نیجه
اولور • گل ونرگس نکو باشد بدیدن • گل ونرگس لطیفدر نظر اتمکده
ولیکن تلخ باشد در چشیدن • اما طاتمقده تلخدر • گناه بوده بر مردم
نهفتن • اولمش گناهی خلق اوزره ستر اتمک • بسی نیکوتر از نابوده
گفتن • اولمامشی سویلمکدن وبهتان ایلمکدن چوق ایورکدر • مثال
پادشه چون آتش آمد • پادشاهک مثالی آتش گبی گلدی یعنی
آتش گبیدر دیدیلر • بطبع آتش همیشه سرکش آمد • دایم آتش بالطبع
سرکش گلدی زیرا آتش جوهر علویدر • اگر بازور پیل وطبع
شیری • فرضا اگر فیل قوتیله دا ارسلان طبعی ایله ایسک یعنی فیل
گبی قوی وشیر گبی شجیع اولور ایسک • مکن با آتش سوزان دلیری

ی • یا قیچی آتشه دلیرلک واقدام ایلمه زیرا یاقوب سنی هلاک ایلر
زور پیله وطبع شیره مضاف اعتبار اولنمه • معنی بویله اولور اگر قوتده
فیل وطبعده وشجاعتده شیر ایسک شیرده اولان یا خطاب ییله دخی
معروفدر • **ظهیر فاریابی رحمه الله** وی از مشاهیر جهانست •
اول جهانک مشهورلرندندر • واز افاضل دوران بود • وزمانک
افاضلندندر • تمام دیوان او مقبول ومطبوع است • انک دیوانی
تمام مقبول ومطبوعدر • واشعار وی بر زبانها مذکور • وانک اشعاری
زبانلر اوزره مذکوردر • بلطافت وسلاست سخن او هیچکس نیست
انک سوزینک لطافت وسلاستنده هیچ کمسه یوقدر • در ایام دولت
اتابک ابوبکر تربیتها یافته است • اتابک ابوبکرک دولتی زماننده
تربیتلر بولمشدر • شبی در مجلس وی این رباعی گفت • بر گیجه
ابوبکرک مجلسنده بو رباعیی ایتدی • **رباعی** ای ورد ملایکه
دعای سر تو • ملایکهنک وردی سنک سرک وبقاک دعاسیدر • سر نیست
زمانه را بجای سر تو • سنک سرک یرنده زمانهنک سری یوقدر •
یعنی زمانه سنک امرکه محکوم ومنقاددر • با دشمن تو نیام شمشیر تو گفت
سنک دشمنکه سنک شمشیرک نیامی ایتدی • سر دل من باد فدای
سر تو • بنم گوکلمک سری سنک سرک فداسی اولسون • نیام بونده
قین معناسنهدر که سر دلی شمشیردر • دل بونده دردن معناسنهدر
بفرمود تا هزار دینار زر سرخ • ابوبکر بیوردی تا هزار زر سرخ ودینارکی

شاعری در مدح او گفته •••
دیوان ظهیر فاریابی •••
در کعبه بدزد اگر بیابی •••

در مجلس نثار اوكردند • اول مجلسده اكه نثار واحسان ايديلر •
بر اثر اين رباعئ ديكر دران حالت كفت • بو بر غيرى رباعيدر اول
حالتده اول رباعينك عقبنده ايتدى • رباعى • اى شاه ز تو كار
ملك ودين بانسقست • اى شاه ملك ودينك كارى سندن اسلوب
وانتظامله در • وز عدل تو جان ظلم وفتنه رمقست • وسنك
عدلكدن ظلم وفتنه نك جانى رمق در مراد ظلم وفتنه نايات
اولمشدر ديمكدر • رمق جانك صوكى در يعنى بقيهٔ حيات در • در
عهد تو رافضى وسنّى باهم • سنك زمانكده رافضى وسنّى برى
بريله • كردند موافقت كه بو بكر حقست • موافقت ايلديلر كه ابو بكر حق در
بونده ايهام لطيف واردر • واز لطايف اشعار وبيت ابن خجند
بيت در مثنوى • ومثنويده بو برقاچ بيت الك اشعارى
لطائفندن در • مثنوى • عالمى بر فراز منبر كفت • بر عالم
وعظده منبر اوستنده ايتدى • كه چو پيدا شود سراى نهفته
كه چون ستور سراى يعنى قيامت پيدا اولا • ريشهاى سفيد
راز كناه • كناهدن بياض اولمش ريشلرى • بخشد ايزد
بر ريشهاى سياه • الله تعالى سياه ريشلره بغشلر • باز ريش
سياه روز اميد • كرد سياه ريش اميد كونى يعنى قيامت كونى
باشد اندر پناه ريش سفيد • سفيد ريشك پناهنده اولور مراد
حق تعالى حضرتى آق صقللو كناهكارلرى قره صقللو صالحلره وقره صقل

صقللو كناهكارلرى اق صقل صالحلره بغشلر كه كناهلرنى تمام عفو
ايلر • مردكى شوخ ريش حاضر بود • قزل صقللو بر مردك انده
حاضر ايدى • دست در ريش زد چو اين بشنود • چونكه بونى اشتدى
الينى صقلنه اوردى • كفت ما خود درين شمار نه ايم • ايتدى بز خود
بو حساب وشمارده دكلز • در دو كيتى بهيچ كار نه ايم • اكى جهانده
هيچ ايشده دكلز وبرشنه يه يرامزز • كمال ديوى را شعر بمثابه ايست
درشعرده انك كمالى بر مرتبه ده ايدى • كه شعراى متقدم كه ميان
دى وانورى • كه شعراء متقدم انكله انورى نك اورتاسنده
در ترجيح يكى بر ديكرى • وبرنى اوبرسنك اوزرينه ترجيح ايلكده اختلاف
داشته اند • اختلاف ودكشلر در • چنانكه بعضى الخليين كه
شعرادن بعضى در • بر سبيل استفسار از بعضى ديكر كفته اند •
شعرانك بعضى سندن استفسار طريقى ايله ايتمشلردر • قطعه •
اى آن زمين وقار كه بر آسمان فضل • اى شول زمين وقارلوكه
فضل آسماننك اوزره • ماه خجسته منظر وخورشيد پيكرى • خجسته
منظرلو ماه سن وخورشيد پيكرسن بو هم معنى در خجسته منظرلو ماه سن
وخورشيد پيكرلو ماه سن وجه اوّله كوره منظرى تقديرنده در
وجه ثانى يه كوره پيكرى ده اولان يا دخطاب ولفظنه مصروف در
كه ماهى تقديرنده اولور خجسته قونلو منظر روى پيكر صورت
قومى زنافدان سخن كفته ظهير • سوز صرافلرندن بر قوم ظهيرك سوزنى

ترجیح می نهند بر اشعار انوری • انوری نک اشعاری اوزره
ترجیح قورلر یعنی ظهیرک اشعاری انوری نک اشعارندن اعلی در
دیرلر • قومی دکر برین سخن انکار میکنند • شعرادن بر غیری قوم بو سوزه
انکار ایدرلر • فی الجمله درنزاعند وداوری • فی الجمله اول ایکی کمسنه
نزاع وخصومت محلنده در • ترجیح یک طرف تو بدیشان ناکه
هست • سن آنلره بر طرفک ترجیح و فوقنی کوستر زیرا • زیر نکین
حکم تو ملک سخن وری • سنک حکمک نکیننک آلتنده در سخن ورلک
ملکی هستک معناسی بو مصراعه قید اولندی نکین یوزک قاشی
ملک بوننک سلطنت معناسنه در • وامامی هروی درجواب وی
کفته است • وهروی امامی اول قطعه نک جوابنده آیتمش در
قطعه ای سالک مسالک فکرت درین سؤال • ای بو سؤالده
فکرت مسالکنه سلوک ایدجی • معذور نیستی بحقیقت چو بنکری
فی الحقیقه معذور دکلسن چونکه نظر ایمسن درین سؤال مصراع
ثانیه معروف اولورسه معنی بویله اولور بو سؤالده فی الحقیقه معذور
دکلسن چونکه امعان نظر ایده سن • تمییز راز بعد تناسب درین دو
طور • بو ایکی طورده تناسب بعدندن تمییزه هیچ احتیاج نیست
بدین شرح کستری • هیچ احتیاج یوقدر بو شرح کسترلک ایله بو ابهام
معنی در بو ایکی طورده تناسب راه لغندن تمییز ایچون بو شرح کسترلکه
هیچ احتیاج یوقدر • وطوردن مراد اول ایکی شاعرک شعری در نه

محل صح

شرح کستر لکه هیچ احتیاج احتیاج انکاه شرح ایلمک در • کین معجزست
وان سحر این نوروان چراغ • زیرا بو معجز واول سحردر بو
نور واول چراغ در • این ماه وان ستاره واین حور وآن پری
بو ماه واول ستاره در بو حور واول پری در • ودیکری کفته است
درجواب همان قطعه • وبر غیریسی همان اول قطعه نک جوابنده آیتمش در
قطعه هر مبتدی که بیهده ترجیح می نهد • هر مبتدی که
عبث یره ترجیح قور یعنی ترجیح ایدر • شعر ظهیر بر سخن پاک انوری
ظهیرک شعری انوری نک پاک سوزی اوزره • مانند بدان کروه
که نشناختند باز • اول طایفه یه بکزر که فرق وتمییز ایلمدیلر
اعجاز موسوی از سحر سامری • موسوی یه منسوب اولان
اعجاز و معجزه یی سامری نک سحرندن بو قطعه دن معلوم اولور که
اول قطعه صاحبی انوری یی ترجیح ایلمش در که آیندن مراد انوری
وآندن مراد ظهیر در زیرا قریبه این وبعیده آن در بعضی
نسخه ده درجواب همان قطعه یرینه درجواب این قطعه واقع اولمش
در که این قطعه دن مراد ای سالک مسالک قطعه سیدر لیکن
درجواب این قطعه محل طلایم دکلدر شیخ نظامی رحمه الله
وی از کنجه است • اول کنجه دن در کنجه بر یرک اسمیدر • وفضائل
وکمالات او روشن • وآنک فضائل وکمالاتی روشن در •
احتیاج بشرح ندارد • شرحه احتیاج طوتماز • وآن قدر لطائف

ودقایق • واول قدر لطایف ودقایق • که در پنج گنج کتاب
که پنج گنج کتابنده که مراد خمسه‌سیدر • گنجه‌یه نسبت پنج گنج خوب واقع
اولمشدر • درج کرده است که کس را میسر نیست • درج ایلمیش
درکه کیمسه میسر دکلدر • بلکه مقدور نوع بشر لی • بلکه نوع بشرک
مقدوری دکلدر • دبیرون ازان کتاب • واول خمسه‌دن غیری
ازدی شعرکم روایت کرده اند • آندن شعری آز روایت ایلمیشلر
در • واین غزل از سخنان اوست • وبو غزل انکدر سوزلرندندر

غزل جو بجو محنت من زان رخ گندم گونست • جو بجو یعنی
دردو محنتم اول گندم گون رخدندر • که همه شب رخ چون
کاهم ازان پرخونست • که دوکلی کبجه بنم صمان کبی صاری یوزم اندن
پرخون در • مراد جمیع محنتم اول گندم گون دلبردندر که انک
سیبندن دوکلی کیجه قان اغلرم • دیگر رخ جو ذکری گندم مناسبتی
ایله خوب واقع اولمشدر • دانه گندم او سنبل تر دار دبار
انک گندم دانه‌سی تر وتازه سنبل حاصلنی طوتار • کمترین خوشه
او سنبله گردونست • انک کمترین خوشه‌سی گردونک سنبله‌سیدر
دانه گندمدن مراد خالدر • بار بوندن حاصل معاشقه‌در • خوشه باشق
سنبله گردوندن مراد فلکده اولان سنبله برجیدر • سنبله
باشق معاشقه‌در • دلبردن مراد بوندن باری تعالی اولمق روشندر
که محبوبه تشبیه اعتبار ایله لوازمدن بعضیسنه اثبات ایتمشدر

در • من نخوردم براز وصبرم از وگندم خورد • بن آندن میوه
یدم صبرم آندن گندم یدی • گر بهشت در او چشم رهی بر نسبت
زیرا انک بهشت کبی لطیف بابندن بنم تنگ چشمی طاشره در
بر بونده میوه معاشقه‌در • گندم بعدای دررهی یا اصلیه ایله
بنم معنی شنه‌درکه عاشق مراد در مراداس اندن بر جنبزی
شنه کوردم لیکن صبر وتسلیم سببی ایله کلی شنه حاصل اولدی دیکدر
بر ایله جزئی‌یه وگندم ایله کلی‌یه اشارت ایدرکه عاشق معشوقک
صبره استناد سبینه استناد اولنان قبیلدندر • گر بهشت در او
ایله اشارت ایدرکه عاشق معشوقک گندم وسنه ناظر اولمق گرک
اسباب واملاکنه ناظر اولمق گرک‌ننه که انبیا واولیا بو حال اوزره
درکه اکثر اهل الجنة البله • زمره سندندکلدر • از نراز دوتا
دو زلفش چو جوی مشک خرم • انک ایکی زلفی نراز دوسندن
چونکه بر جو مقداری مشک صاتون الام • گندمی خواهم افزون
که سخن سوز ونست • بر گندم مقداری زیاده استرم زیرا سوزم
سوزوندر • زلفدن مراد بونده اسرار الهیه درکه اندن عاشقه
بر نفحه‌نک وصولی ریاضتده زیاده قدر تنگ حصولنه سبب اولور
من چو گندم سینه ام ازغم او دل بدونیم • بن انک غمندن گندم
کبی دل ایله دونیم اولمشم یعنی کوکلم ایکی پاره اولمشدر • مراد انک غمندن
هلاک اولمشم دیمکدر • وین غم او را بکی جو که نظامی جو نست

وبو غم اگر بر جو مقداری در که نظامی نیجه دز یعنی نظامی نیجه دردی سؤال
ایلمز • مراد حق تعالی حضرتنک کمال استغناسنی بیان در که هزاران
هزاران عشاق هلاک اولور آنک قتنده ذرّه دکلدر کمال
اسمعیل رحمه الله • ویرا خلاق المعانی لقب کرده اند • اکه خلاق
المعانی لقب ایلمشلردر • از بس معانی الطیف و دقیق که در اشعار
خود درج کرده است • زیاده معانی او دقیق درج که کند و اشعارنده
درج ایلمشدر • و هیچکس از شعرای متقدم و متاخر را • و متقدم
و متاخر شعرادن هیچ کمسیه • آن دست نداده که ویرا داده است
داده • اول حالت اله ویرلمشدر که انکه اول ویرلمشدر یعنی انکه میسر
و نصیب اولان قدرت و دقت بر شاعره میسر و نصیب
اولمشدر • اما مبالغه او در تدقیق معانی • اما تدقیق معانیده
انکه مبالغه سی • عبارات ویرا از حد سلاست بیرون برده است
انک عبارتلرنی سلاستدن طاشره التمشدر • و اشعار
وی بسیارست و دیوان وی مشهور • وانک اشعاری بسیار و انکه
دیوانی مشهور و مشهورست لقد برنده در سلمان
ساوجی رحمه الله • وی شاعری فصیح و سخن گزاری بلیغست • اول
فصیح بر شاعر و سخن گوی در بلیغ • در سلاست عبارات و دقت
اشارات بی نظیر افتاده است • سلاست عباراتده
و دقت اشاراتده بی نظیر واقع اولمشدر • و در جواب

جواب استادان قصائد دارد • و استادلرک جوابنده قصیده
لری وار • بعضی از اصل خوبتر • اول قصائدک بعضیسی اصلدن خوب
رک • و بعضی فروتر • و بعضیسی اصلدن اشغه رک • و بعضی برابر
و بعضیسی اصله برابر • و در معانی خاصه بسیارست • و انک معانی
خاصه سی چوقدر • و بسیاری از معانی استادان • و استادلرک
معانیسندن چوقنی • بتخصیص کمال اسمعیل خصوصا کمال اسمعیلک
معانیسندن • در اشعار خود ایراد کرده • کندو اشعارندن کتورمشدر
و چون آن در صورت خوبتر و اسلوب مرغوبتر واقع شده • و
چونکه اول معانی خوب رک صورتده و مرغوب رک اسلوبده واقع
اولمشدر • محل طعن و ملامت نیست • طعن و ملامت محلی
دکلدر قطعه معنی نیک بود شاهد پاکیزه بدن • یک و لطیف
معنی خوب و پاکیزه بدن محبوبدر • که بهر چند در و جامه دکر
کون پوشند • که هر نیجه وقتده اکه کوناکون جامه کیورلر
کسوت عار بود بازپسین خلعت او • انک سکره کی خلعتی عار
و عیب کسوتی اولور • ورنه در خوبیش از پیشتر افزون پوشند
اگر خوب لقده پیشتر اولان جامه دن زیاده خوب جامه کیورنیه
لر • هنرست انکه کهن خرقه پشمین زبرش • هنر در اولکه
انک اوزرندن کهنه پشمین خرقه یی • بدر آرند و در واطلس
و اکسون پوشند • چقارهلر و اکه اطلس و اکسون کیورلر اکسون

بر نوع تماشش در • و دیوانی و کتاب مثنویست • و آنک اکی مثنوی
کتابی واردر • یکی جمشید و خورشید • بریسی جمشید و خرشید در
و دران چندان تکلف کرده • و اول کتابده اول قدر تکلف ایلمشدر
که آنی از چاشنی بیرون برده • که اول کتابی چاشنی و لطافتدن
چقرمش در • و دیکر فراق نامه • و بریسی فراق نامه در • و آن کتابی
بدیع و نظمی لطیفست • و اول عجیب بر کتاب و لطیف بر نظمدر
و غزلیات وی نیز بسیار مصنوع و مطبوعست • و آنک غزلیاتی دخی
زیاده مصنع و مطبوعدر • اما چون از چاشنی عشق و محبت
اما چون عشق و محبت چاشنیسندن • که مقصود از غزل آنست
که غزلدن مقصود اودر • خالیست • خالیدر • طبع ارباب ذوق
بران اقبال نمی نماید • ذوق صاحبلرنک طبعی اکا توجه و میل کوسترمز
و از جمله مقطعات ویست این چند بیت • و بو برقاج بیت انک
جمله مقطعاتندندر **قطعه** کنار حرص و لا بکی توانی کرد • ای
دل حرصک کناری سن طمعدن یرا که قنع قادرسن • تو از طمع
که سه حرف میان تهی افتاده • که طمع لفظی ایچی بوش اوچ حرف
واقع اولدی ط م ع در تو از طمعک معناسی مصراع اوله قید
اولندی • عزیز من در درویشی و قناعت زن • ای بنم عزیزم
درویشلک و قناعت قپوسنی قاق یعنی بونلره سعی ایله • که خواری
از طمع و عزت از قناعت زاده • زیرا خوارلق طمعدن و عزت

قناعتدن طوغدی و ظاهر اولدی • اکر بلغزد پای توانکری
سهلست • اکر توانکرلک ایاغی طیرینه یعنی اکر غنا کیده سهل و آساندر
سعادت سر درویشی و قناعت باد • درویشلک و قناعت سرینک
سعادتی اولسون **محمد عصار تبریزی رحمه الله** وی صاحب
کتاب مهر و مشتریست • اول مهر و مشتری نام کتابک
صاحبیدر • و در آنجا لطائف و بدایع بسیار درج کرده است
و اول کتابده چوق لطائف و بدایع درج ایلمشدر • و این چند
بیت ازان کتابست در صفت بینی معشوق • و بو برقاج
بیت اول کتابدندر معشوقک بینیسی حقنده معشوقدن مراد
مهردر که شول نام پادشاهک اوغلیدر **مثنوی** کشیده
بر کل نسرین ز بینی • کل نسرین اوزره بینیدن بر خط چکلمش
خطی در عین لطف و نازنینی • لطف و نازنینلکده حددن زیاده
مراد زیاده زیبا و لطیف بر خط چکلمش دیمکدر خطدن مراد بینیدر
ز بینی وه ز سیمین بیانیه معاینه در بینی بورن معناسنه در • ید قدرت
ستونی بسته سیمین • ید قدرت سیمین بر ستون بغلمش • بر زیران
دو طاق عنبر آکین • اول عنبرله پر اکی طاقک آلتنده ستوندن سیمین
دن مراد بینیه بینی درد و طاقدن مراد اکی ابرودر ستون درک
طاق بونده کمر معناسنه در • میان جزع و لعل آن کل اندام • اول
کل اندامک چشم و لبی ادرناسنده • بنبت شوشه آن نقره خام

بینی سی خام سیم دن منبت ومحکم بر شوشه ایدی جزع یمنی بوخی
درکه سواده بیاض دارد درکه چشمه مشابه در جزع دن مراد چشم
ولعل دن مراد لب در منبت شوشه دن مراد بینه بینی در شوشه
سبکه وشیشه که تاوانه قفر لر نقره خام دن مراد مضروب اولمامش
سیم در کل زنبق ولیکن ناشکفته • انک بینی سی کل زنبق ایدی ولیکن
هنوز اچلمامش • فراز یاسمین ولاله خفته • اول کل زنبق یاسمین و
لاله اوستنده یاتمش کل زنبق شکوفه زنبق معناسنه درکه بینی مراددر
کل مضاف اولمه مراد کلدر زیرا مطلق کماله منصرف در مضاف
اولسه شکوفه معناسنه اولور کل زنبق کبی که زنبق چچکی وکل بادام کبی که
بادام چچکی معناسنه در **قطعه** مجو عصاره مهر از طبع مردم • ای عصار
خلقک طبعندن محبت استمه که بو قدر • که کل هرگز زشورستان نخیزد •
زیرا شورستان دن هرگز کل بتمز • وفا از صورت بی معنی خلق • خلقک
بی معنی صورتندن وفا • چو از صورت ملائک میگریزد • ملائک
صورت دن قچدیغی کبی محصل مراد خلق ده وفا ومحبت یوق اولدوغن بیاندر
بیت وفا مجوی زکس ورسخن نمی شنوی • بهرزه طالب
سیمرغ وکیمیای باش • بیغز بال فلک بر فرق اینها • بوندرک
دیه سی اوزره فلک عزبالی ایله • قضا جز کرد غداری نه بیزد • قضا
غدارلق وبی وفالق غبارندن غیری اله مز اینها دن مراد خلقدر
بهر آنرا که نیکی بیش خواهی • محنتی اول کمسنه یه که انکچون احسانی زیاده

ده استرسن • بکینت هر زمان بدتر ستیزد • کینه سی هر زمان جنکله
زیاده رک ویرانترک خصومت وعناد ایدر • چو اشک انرا که سازی
جای در چشم • اشک کبی اول کمسنه یه که چشمکده یر ایدرسن یعنی زیاده
رعایت واحسان ایلیه سن • اگر دستش دهد خونت بریزد • اگر
اکه قدرت وفرصت میسر اولا سنک قانکی دوکر • **شیخ**
سعدی شیرازی رحمه الله نام وی مصلح الدین است • انک نامی
مصلح الدین در بو نعمت (?) تسامح واردر زیرا اسم شریفی مصطفی در
که مصطفایه مصلح الدین دیرلر • وهمانا که سعدی نسبت بنام محمد و نسبت
دیگر زرکه سعدی محمد وحنک نامنه نسبت در که انک نامی سعد
اولدوغندن اوتری سعدی تخلص ایتمشدر • وی قدوه متغزلانست
اول غزل کویلرک مقتداسیدر • هیچ کس پیش از وی بیش از وی
شعرادن هیچ کمسه آندن اول آندن زیاده • طریق غزل نورزیده
است • غزل طریقنه سعی ایتمشدر • وسخنان وی همه طوایف را
مقبول افتاده • وانک سوزلری جمیع طوایفک مقبولی واقع اولمشدر
یکی از شعرا گفته • شعرادن بریسی ایتمشدر • والحق کوهر انصاف سفته
وحق بوددر که انصاف کوهرنی دلمشدر • **قطعه** در شعر سه
کس پیمبرانند • شعرده اوچ کمسنه پیغامبرلردر • هر چند که لانبی
بعدی • هر چند که لانبی بعدی کلامی حضرت رسولدن صلی الله
علیه وسلم واردر اولمشدر که بندن صکره شریعت صاحبی بر پیغامبر

کلمز دمیش در • اوصاف وقصیده وغزللرا • فردوسی وانوری وسعدی
اوصافه فردوسی وقصیدهیه انوری وغزله سعدی مراد بوا اوچ شاعر
شعرلری اعجاز مرتبه سنه ایرشدر دیلر ویکدر بو وجه دخی جایزدر
اوصاف ایچون فردوسی وقصیده ایچون انوری وغزل ایچون سعدی
حافظ شیرازی رحمه الله اکثر اشعار وی لطیف ومطبوعست
انک اشعارنک اکثری لطیف ومطبوع در • وبعضی قریب بسرحد
اعجاز • وبعضی شعری اعجاز سرحدنه قریب در • غزلیات وی
انک غزلیاتی • نسبت بغزلیات دیگران • غیرلرک غزلیاتنه نسبت
در سلاست وروانی حکم قصاید ظهیر دارد • سلاست وروان القدم
ظهیرک قصایدنک حکمنی طوتار • یعنی سلاست ده اگرچه به در نسبت
بقصاید دیگران • غیرلرک قصایدنه نسبت • وسلیقه شعر وی
وانک شعرنک اسلوب وسلیقه سی • نزدیکست بسلیقه شعر نزاری
قهستانی • نزاری قهستانینک شعری سلیقه سنه قریب در قهستان
بر بریک اسمیدر • اما در شعر نزاری غث وسمین بسیارست
اما نزارینک شعرنده غث وسمین چوق در • یعنی ناهموار در
غث لاغر سمین فربه معناسنه در • بخلاف شعر وی • انک شعری
انک خلافی ایله در که هموار در • وچون در اشعار وی اثر تکلف
ظاهر نبود • وچونکه انک اشعارنده تکلف اثری ظاهر اولمدیغی اکثر
موضعنده دیله محتاج اولدی • ویرا لسان الغیب لقب کرده اند •

اکا لسان الغیب لقب ایمشلر در **شیخ کمال خجندی رحمه الله**
وی در لطافت سخن • اول سخن لطافتنده • ودقت معانی بمرتبه
ایست • ودقت معانی ده بر مرتبه ده در • که بیش ازان
متصور نیست • که اندن زیاده سی متصور دکلدر • اما
مبالغه دران • اما اول دقتده مبالغه • شعر ویرا از حد سلاست
بیرون برده • انک شعرلی سلاست حدندن طاشره التمشدر
واز چاشنی عشق ومحبت خالی مانده • وعشق ومحبت چاشنی
سندن خالی قومشدر • مانده بونده غاده معناسنه در ماندن
قومق • وقالمق معناسنه کلور • مانده نک فاعلی مبالغه در آن در
مانده بونده قالمش معناسنه در • دین کمه ذوق ولطافت دن
قالمش در • ودر ایراد امثال • ومثللر کتورمکده • واختیار
بحرهای سبک • وخفیف بحرلرا ختیار ایلکده • باقافیها ورد یفهای
غریب • عجب قافیه لر ورد یفلرله • که سهل ممتنع نماست
که سهل ممتنع کورنور در سهل ممتنع شول شعر در که انی دیکن
آسان کورنه • اما انک کبی دیمک مشکل اوله یا ممکن اولمیه
تتبع حسن دهلوی میکند • حسن دهلوینک اشعارنی تتبع
ایلر • اما آن قدر معانی لطیف که در اشعار ویست • اما اول
قدر لطیف معانی که انک اشعارنده در • در اشعار حسن نیست
حسنک اشعارنده یوق در • وانکه ویرا دزد حسن میکویند

علی الدوام ... است الحق ...
وفات وی در سنه ثلث وثمانمائه ...

واولکه اکه دزد حسن دیرلر بنا بر همان تتبع تواند بود • سببی
همان اول تتبع اولمق ممکن در • و در بعضی دیوانهای وی این فرد
دیده شده است • وانک دیوانلرینک بعضیسنده بو فرد
کورولمش اولمشدر شعر کس بر سر هیچ رخنه نکرفت مرا
کمه بنی هیچ کدک باشنده طوتمدی • معلوم همی شود که دزد
حسنم • معلوم اولورکه حسنک دزدی ایم • و بعضی از عارفان
که بصحبت شیخ کمال و حافظ هر دو رسیده بودند • و عارفلردن
بعضی که شیخ کمال و حافظک ایکیسنک بله صحبتنه ایرشمش ایدیلر •
چنین فرموده اند • بویله بیورمشلردر • که صحبت شیخ به از
شعر وی بود • که شیخک مصاحبتی شعرندن یک ایدی • و
شعر حافظ به از صحبت او • و حافظک شعری مصاحبتندن
یک ایدی • خسرو دهلوی رحمه الله در شعر متفننست
شعرده متفنن در • غزل و مثنوی را در زیده • غزل و مثنوییی
به سعی ایلمشدر • و همه را بکمال رسانیده • و جمیعسن کمالنه
ایرشدرمشدر • تتبع خاقانی میکند • خاقانینک اشعارینی
تتبع ایلر • هرچند در قصیده بوی نرسیده هرچند قصیده ده اکه
ایرشمدی • هرچند • هر نه قدر که • واکرچه معنیسنه استعمال اولنور •
اما غزل را از وی در کذرانیده • اما غزلنی اندن کچورمشدر •
غزلهای وی • انک غزللری • بواسطه معانی آشنا • اشنا وفهمه

قریب

قریب اولان معانی سببی ایله • که ارباب عشق و محبت که عشق
و محبت صاحبلری • بحسب ذوق و وجدان ذوق و وجدان
حسبی ایله • آنرا در می یابند • اول معانی ی ادراک ایدرلر مقبول
همه کس افتاده است • دوکلی کسنک مقبولی دوشمشدر • خمسه
نظامی را کسی به از وی جواب نداده است • شیخ نظامی نک
خمسه سنه برکمسه اندن یک جواب ویرمیشدر • و ورای آن و
قصاید و غزلیات و خمسه سندن غیری مثنویهای دیکر دارد همه
مطبوع و مصنوع • غیری مثنویلری واردر جمیعیسی مطبوع و مصنوع
حسن دهلوی رحمه الله ویرا در غزل طریقی خاصست
انک غزلده برخاص طریقی واردر دهلو هنده بر معظم شهرک
اسمیدر • اکثر قافیهای تنک و ردیفهای غریب و بحرهای خوش
آینده • اکثر تنک قافیه لر و عجیب ردیفلر و خوش آینده بحرلر
که اصل در شعر خاصه در غزل ملاحظه اینهاست اختیار
کرده است • که شعرده خصوصا غزلده اصلا ملاحظه و مقبول
بونلر در اختیار ایلمشدر • لاجرم از اجتماع آنها اول سببدن
انلرک اجتماعندن • شعر ویرا حالتی حاصل آمده است • انک
شعرنه برحالت ولطافت حاصل کلمشدر • که اکرچه بحسب
بادی نظر • که اکرچه بادی نظر حسبی ایله یعنی اول نظرده • آسان
می نماید • آسان کورینور • اما در کفتن دشوارست • اما دیمکده مشکلدر

قریب

بعضی نسخه ده نداده است یرینه نمرده است واقع اولمشدر

قاصر دن خصوص بعضنده وار در

تتبع اوزره در

معانی انک دن آل اولمقدر قریب اولان معنی در

ولهذا اشعاری دیرا • و بو سببدن اکثر اشعارنه سهل ممتنع گفته اند
سهل ممتنع دیمشلردر • معاصر خسرو بوده است • خسرو دهلوینک
معاصری اولمشدر • معاصر بر عصرده جمع اولیجی معاصنه در • و با
یکدیگر صحبت داشته اند • و بری بریله مصاحبت طوتمشلردر
و مباسطا کرده اند • و ملاطفه لر ایلمشلردر • چنانکه حسن
میکوید • انجلین که حسن دیر **قطعه** خسرو از راه کرم بنده
خسرو کرم طریقیدن قبول ایلر • انجه من بنده حسن میکویم
ای که بن بنده حسن درم • سخنم چون سخن خسرو نیست بهم
سوزم خسروک سوزی کبی دکلدر • سخن اینست که من میکویم
سوز بودر که بن درم بونده ایهام لطیف واردر **عماد**
فقیه و دیگر از شعرای متغزل عماد فقیه هست • دکرد
غزل کوی شعرادن عماد فقیه در • و وی شیخ خانقاه دار بوده است
و اول خانقاه دار شیخ اولمشدر • شعر خود بر همه واردان
خانقاه میخوانده است • کندو شعرلرینی جمیع خانقاهه کلیجی اوزره
اوقورمشدر • و استدعای اصلاح میکرده • و انلردن شعرنک
اصلاحنی طلب ایلمشدر • و از بنجا میکویند • و بو سببدن ایدرلر
که شعر وی • که انک شعری • شعر اهالی کرمانست • کرمان اهالی
سنک شعری در **خواجو است** وی نیز از کرمانست • او
دخی کرماندندر کرمان اسم شهردر • و در تزیین الفاظ و تحسین

عبارات • و الفاظ تزیینده و عبارات تحسیننده • جهدی
بلیغ وارد • مبالغه بر جهد و سعی طوتار • و لهذا او را نخل بند
شعرا میخوانند • و بو سببدن اکه نخل بند شعرا اوقورلر •
ناصر بخاری است رحمه الله • وی از شعرای ماوراء النهرست •
اول ماوراء النهرک شعراسندندر • و در اشعار وی چاشنی
از تصوف هست • و انک اشعارنده تصوفدن بر چاشنی
واردر یعنی اشعارنده کلمات تصوفه متعلق کلمات کتورمشدر •
و دیگری خواجه عصمه الله • وی از بخاراست • او بخارادندر • و وی
در غزل تتبع خسرو میکند • و او غزلده خسروی تتبع ایلر •
بساطی رحمه الله وی از سمرقندست • او سمرقنددندر •
و شعر وی خالی از لطافتی نیست • و انک شعری بر لطافتدن
خالی دکلدر • اما از فضایل مکتسبه بسیار عاری بوده است
اما کسب و سعی ایله حاصل اولان فضائلدن زیاده عاری و
خالی اولمشدر • چنانچه از اشعار وی ظاهرست • انجلین که اتنک
اشعارندن ظاهردر **خیالی رحمه الله** شعر وی خالی از حالی
نیست • انک شعری بر حال و حالتدن خالی دکلدر • و از اشعار
وی بیت این • و بو انک اشعارندن در **بیت** ای تیر غمت را
دل عشاق نشانه • ای جانان که سنک غمک تیرنه دل عشاق
نشانه در که بران غمکدن خالی اولمازلر • خلقی بتو مشغول و تو

زیبانه • واز خلق بکا مشغول وسن اوز تادن غایب سن که جمالکی
عرض ایتمه سن خطاب خدایه در **بیت** یارب بکه شاید گفت
این نکته که در عالم • رخسار بکس ننمود ان شاهد هرجایی •
که معتکف دیرم وگه ساکن مسجد • گاه دیرک معتکفی وگاه
مسجدک ساکنی ام یعنی گاه دیرده معتکفم وگاهی مسجدده ساکنم
یعنی کو ترامی طلبم خانه بخانه • یعنی که سنی خانه بخانه طلب ایلرم
دیردن مراد بونده مرتبهٔ حقیقت در مسجددن مراد مرتبهٔ شریعت
در خطاب خدایه در مراد قرب الهی یی ومشاهدهٔ جمال لم یزلی
یی گاهی مرتبهٔ شریعت ده وگاهی پایهٔ حقیقت ده طلب ایتدوکن
بیان در **بیت** در خانقاه ودیر وخرابات فرق نیست •
هرجا که هست پرتو روی حبیب هست • حاجی بره کعبه
وما طالب دیدار • حاجی کعبه یولنده وبز دیداره طالبز که اول
زیارت کعبه سعینده در وبز مشاهدهٔ جمال الهی طلبنده ایز
او خانه همی جوید ومن صاحب خانه • او خانه یی استر وبز صاحب
خانه یی استرز صاحب خانه دن مراد باری تعالی حضرتی در
بیت زایر کوی تو از کعبه گذشت • سر کوی تو کجا کعبه کجا •
مقصود من از کعبه وبتخانه تویی تو • کعبه وبتخانه دن بنم مقصودم
سن سن خطاب خدایه در باقی بجالت که فنونست
وفانه • سنک جمالک حیچون که باقی هرنه وار ایسه فنون

وفانه در که اصلا اعتماده لایق دکلدر انبیا واولیا باقی ده
داخل دکلدر که فنون وفانه ایله سؤال وارد اولا • تقصیر
خیالی بامید کرم نیست • خیالی نک تقصیری سنک کرمک امیدنه در
یعنی گنه رابه ازاین نیست بهانه • یعنی که گناهه بوندن ایو بهانه
یوقدر خطاب خدایه در **آذری رحمه الله** اسفراینی است
اسفراینلودر که بو بر یرک اسمیدر • ودر اشعار وی طامات
بسیارست • وانک اشعارنده طامات چوقدر طامات
قواعد ورسوم دراما بونده مراد شول لفظلردر که کندونک
حالی دکل ایکن لاف وتصلف طریقی ایله اشعارنده کتورمش در
واز مطلعهای پسندیده وبیت • وانک مقبول مطلعلرندن
در **مطلع** باز شب شد چشم من میدان گریه آب زد •
کروشب اولدی بنم چشمم گریه میدانه آب اوردی یعنی چشمم
واز گریه ایلدی • سیل اشک آمد شبیخون بر سپاه خواب زد
اشک سیلی کلدی خواب عسکرنه شبیخون ایلدی مراد بسیار گریه
سببی ایله چشمدن خواب کندی دیمکدر **کاتبی رحمه الله**
نیشابوریست • نیشابورلی در • ودیرا معانی خاص بسیارست •
وانک معانی خاصی چوقدر • ودر ادای معانی نیز اسلوب خاص
دارد • ومعانی اداسنده دخی کندوسنه مخصوص اسلوب طوتار •
اما شعر وی یکدست وهموار نیست • اما انک شعری یکدست

وهموار دکلدر • شتر وگربه افتاده است • شتر وگربه واقع اولمشدر
یعنی بربرینه مناسب وموافق دکلدر که همان شتر وگربه کبی در
شتر دوه گربه کدی • شاهی رحمه الله سبزواری است
سبزوارلودر سبزوار بریک اسمی در • واورا اشعار لطیفست
وانک لطیف اشعاری واردر • یکدست وهموار • بری برینه مناسب
وهموار • باعبارات پاکیزه ومعانی پرچاشنی • پاکیزه عبارات
وپرچاشنی معانی ایله بو بیت انک اشعارندندر • بیت
درین صحیفه نخواندم خطِ خطا زانروی • که هرچه می نگرم نقش کارخانهٔ
اوست • عارفی رحمه الله هرویست • هروی در • هری بریک
اسمی در • که صاحب کتاب ومقاولهٔ گوی وچوگان • که گوی و
چوگان مقاوله سی کتابنک اسمیدر صاحبیدر مقاوله مباحثه ومخاطبه
معنی سنه در • وآن از نظمهای سرآمد ویست • واول گوی وچوگان
انک سرآمد وبلند نظملرندندر • واین چند بیت از ان
کتابست • وبو برقاچ بیت اول کتابدندر • در صفت
اسب چوگانی • چوگانه منسوب اسبک صفتنده • مثنوی
چون گوی سپهر گرد بستی • اول اسب بوینینی کمر ایدوب گوی فلک
کبی مدور ایلدی اولیدی • میدان میدان چو گوی جستی
سرعت وچابکلکدن طوپ کبی میدان میدان صچرار ایدی
هر بار که در عرق شدی غرق • هر بار که اول اسب عرقه غرق

غرق اولیدی • باران بودی ودرمیان برق • باران اولوردی
واورتاده برق اولوردی باراندن مراد عرقی در برقدن مراد
نعللری در • بگریخته آذر از سم او • آتش انک طیناغندن
قچمش ایدی • آویخته صرصر از دم او • صرصر انک قویروغندن
اصلنمش ایدی سم طیناق دم قویروق • هر بی که دویدی در
هر گوی • هر بی که اول اسب گوی قتنده یلمش ایدی • کردیدی
زسر عقش هر گوی • انک سرعتندن طوپک باشی دونمش ایدی
ان لحظه که در نبرد رفته • اول لحظه که اول اسب جنکه گتمش ایدی
صد باد صبا بگرد رفته • یوز باد صبا غباره گیتمش ایدی
یعنی انک جولانی قتنده باد صبا محو وغبار اولمش ایدی • از
کوه چو سیل در گذشته • طاغدن سیل کبی گچمش ایدی کا اصلا
عثرت گورمش ایدی • وز بحر چو باد بر گذشته • ودریادن باد کبی
گچمش ایدی که هرگز الم واضطراب گورمش ایدی • میر نوائی
رحمه الله صاحب دولتی که زمان ما بوجود او مشرفست
شول صاحب دولتی که بزم زمانمز انک وجودیله مشرفدر
هرچند پایهٔ قدر وی • هرچند انک قدری پایه سی • نظر بمراتب
جاه وحشمت وقرب پادشاه صاحب شوکت • جاه وحشمت
مرتبه لرینه وصاحب شوکت پادشاهک قربنه نظر • وقیاس
بمناقب معنوی از فضل وادب وفضائل موهوب ومکتسب

ومناقب معنوی یه قیاس که مراد بونلردر فضل وادب ترکیبی
مکتسبه دکن مناقب معنوی‌یی بیان ایچون درکه ازمن بیانیه
معناسنه در فضائل سوسوبه کسبله اولمین فضائل در فضائل مکتسبه
کسبله اولان فضائل در مناقب هنرلر معناسنه درکه مفردی •
منقبت در رقائق مخیله مناقض عیبلر معناسنه اولدوغی
کبی ازان بلندتر است • اندن بلندرک در هر چند پایه
قدر وی ازان بلندتر است تقدیر نع در تقدیر نع درکه
ویرا بحسن شعر تعریف کنند وبجودت نظم توصیف • که آنی
حسن شعر ایله تعریف وجودت نظم ایله توصیف ایلیلر •
اما چون خاطر شریفش • اما چون انک خاطر شریفی • بواسطهٔ
کسب فضیلت تواضع کسر نفس • تواضع وکسر نفس
فضیلتنک کسبی واسطه‌سیله • بآن فرود آمده است • اکه
تنزل ایتمشدر • دیگر ازا • غیرلرک • حجاب تحاشی تجاسر وخشیت
حجابی ازان معنی که ویرا از طبقهٔ ایشان ع ارند • واز زمرهٔ
ایشان شمارند مرتفع گشته • اول معنی دن که انی آنلرک
طبقه‌سندن طوتالر وانلرک زمره‌سندن عد ایدرلر مرتفع
اولمشدر تقدیر کلام دیکر از احجاب تحاشی مرتفع گشته در
ایشاندن مراد شعرادر • اما انصاف آنست • اما انصاف
اولدر که هرجا این طایفه باشند وی سر باشد • که هر یرده که بو طایفه

طایفه اولالر اول باشی اولور • وهر کجا نام این طبقه نویسند
وی سر دفتر • وهر قنده بو طبقه‌نک یازلر نامینی انک نامی
سر دفتر اولور چنانکه این معما باسم شریفش • انجلین که
انک اسم شریفنه اولان بو معما مبنی ازین معنی است
بو معنی دن مخبر ومعلم در ازین معنی دن مراد سر دفتر اولمسیدر
که بو قطعه دن ظاهر در معمای علی • علی سیر الافاضل سرت دهرا
فاضلک سیرینی وزنه بر زمان سیر ایلدک • واحرزت الفضائل
بالفواضل • وفاضللرک ایله اولان فضائلی تمام ضبط وحفظ
ایلدک • افاضل جمع افضل در سرت باب ثانی دن فعل
ماضی مفرد مذکر مخاطب در احرزت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب
در افعال بابندن که مصدری احراز درکه محکم حفظ ایتمک
معناسنه در واحراز حرزدن در فضائل جمع فضیلت در
فواضل جمع فاضله در الفضائل لفظا منصوب مفعول احرزت
در مراد فضائل ع جمیعینه غالب سن دیمکدر • وباسمک
وفقت اهل الفضائل طرا • واسمک ایله اهل فضلک جمیعنی اوزره
فائق اولدک • لذا صورته فوق الافاضل • بوسببدن
نامکی افاضلک اوزرنه تصویر وتقدیم ایلدم صورته ایله تصحیفه
وفوق الافاضل ایله تخصیص علیه التعیین اشارت ایلر فقت
فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در فاق یفوق دن که قال یقول

یعنی اسم فاعل علی دن اخبار
معناسنه در
واعلام مرادی

یعنی اصلنده علیو درکه
صاحب علو معناسنه
اسم فاعل در

افضل اسم تفضیل در

صورته ده اولان ضمیر مصحفه
اسمه راجع در

فاق علی ایله تعدیه ایدر

فقت اجوف واوی در

کبی باب اوّل دن در اعلی لفظا منصوب در طرآ جمیعا معاشنه
صورت فعل ماضی نفس متکلم وحدم در تفعیل بابندن فوق
لفظا منصوب در علی شیر دن مراد علی شیر در که افاضل لفظی
اوزره مقدم در خطاب علی شیره در که نوایی مراد در سرت
واحرزت فعل ماضی نفس متکلم وحدم اولمق محله تمام ملایم دکل در
زیرا باسمک ده کاف خطاب منع دن خالی دکلدر اما جوازه منع
یوقدر زیرا بو وجه دخی جائز در که معنی بویله اولور افاضلک سیرلیا
اوزره بر زمان سیر ایلدم و فاضللر ایله اولان فضائلی تمام
ضبط ایلدک و محکم ایلدم وجه اوله کوره که مراد خطاب در فواصل
جمع فاضل اولوب فاضل فضله معاشنه اولمق جائز در که معنی
بویله اولور فضائلی تمام ضبط ایلدک فضله لر ایله که حصول دن ایرن
سنه قالمشدر فاضل فضله معاشنه صاحب کتابک بو تجنیسندن
روشندر **بیت** زانچه فاضل ماند از استاد رنک امیزاد
یک سفال لاجورد این گنبد نیلوفرست • وچون گوهر نامش
وچون انک نامی گوهری • بزرگتر ازانست • اندن اولور که در
که محل نظم که نظم دن هر محل • صدف آن تواند بود • انک نامی
گوهرینه صدف اولمغه امکان اولا • وهر مقام ارشعر شرف
تواند یافت • و شعرون لا جرم مقام انک نامنک شرفنی بولمغه
قادر اوله • تخلص اشعارش • انک اشعارنک تخلصی باخچه او

اول سنه ایله که • ازین معمای دیگر مفهوم می گردد • بو غیری معمادن
مفهوم اولور • نامزد گشته • جفت اولمشدر • باخچین نامزد گشته
تعدیر نیع در معما نوایی کنه نامش در تخلصها نیابد هیچ کس
مخلص لرده هیچ کمسه انک نامنک حقیقتنی بولماز زیرا که
یابندکان از وی نوایی دآن وبس • بو لیحی لرک لبلی اوزره
آندن الجق بر نوا ایل ارلر نوا بر نجه معنا ایچون واقع دکلمش
بونده آواز معاشنه روشن در فارسی ده مخلصی فانی در
ترکی ده نوایی در که مخلص لرده نامندن نشان ظاهر دکلدر
یابنده کانک لبلی حرف می در لب کنار معاشنه در نوایی لفظ یا
وحدت اوزره اولیجق نوایی اولور دانام حاضر در وبس
دا وایله بحسب الاستعمال فقط معاشنه در • واگرچه در اّ • واگرچه
اگه بحسب قوّت طبیعت وسعت قابلیت • قوّت طبیعت
وسعت قابلیت حسبیله • هر دو نوع شعر ترکی وفارسی
میسر است • هر اکی درلو شعر ترکی وفارسی میسر در • اما
میل طبع وی بترکی از فارسی بیشتر • اما انک طبیعنک میلی فارسیدن
ترکی یه زیاده رک در • و غزلیات وی بدان زبان • و زبان ترکی
ایله انک غزللری • از ده هزار زیادت خواهد بود • اون بیکدن
زیاده اولیسه در • و مثنویات که در مقابله خمسه نظامی وقوع
یافته • و شول مثنویات که خمسه نظامی مقابله سنده وقوع

یابندگان اسم فاعل جمع در
که بولوجی یابندلر معنا

کنه حقیقت در معنا

ترکی و فارسی بیان واقع
اولمشدر معنا

بولمشدر • بسی هزار بیت نزدیک • اوتوز بیک بیته قریب
در • وسماناکه وشویله معلوم اولورکه • بآن زبان به ازوی پیش
ازوی کسی شعر نه گفته است • اول زبانله اندن خوب واندن
اول واندن زیاده برکمسه شعر ایتمامشدر • وگوهر نظم نسفته
ونظم گوهری دلممشدر • وازجملهٔ اشعار فارسی ویست • وانگك
فارسی اشعارنك جملهسندندر • قصیدهٔ که درجواب قصیدهٔ خسرو
دهلوی • شول قصیدهٔ که خسرو دهلوینك قصیدهسنك جوابنده
که مسمی بدریای ابرارست • که دریای ابرار ایله مسمادر •
واقع شده • واقع اولمشدر • ومشتملست بربسیاری از معانی
دقیق وخیالات لطیفه • اول قصیده معانیٔ دقیقدن وخیالات
لطیفهدن چوق نسنه اوزره مشتملدر • ومطلعش اینست
واول قصیدهنك مطلعی بودر مطلع آتشین لعلی که تاج خسروانرا
زیورست • شول آتش رنکلو لعل که پادشاهلرك تاجینك
زیب وزیوریدر • اخگری بهر خیال خام پختن درسرست •
حقیقتده اول لعل اندرك باشنده اولان خام خیالی بشورمکدن
اوتری براخگردر اخگر کوز دریختن بونده پشمك معناسنه دخی
ممکندرکه معنی بویله اولور اندرك باشنده اولان خام خیالك
پشمهسندن اوتری براخگردر • واین رباعی را • وبو رباعیی
درتهنیت قدوم بعضی آشنایان از سفر حجاز • حجاز سفرندن

ی اوتوز الفدندر منه

سفتن شعبه اولنمق معناسنهدر منه

لعلك باشنده [illegible] منه

قدوم گلمك منه

ندن گلیجی ارکانك بعضیسنك قدومی تهنیهسنده • دررقعهٔ نوشته بود
برکاغد پارهسنه یازمش ایدی • مؤلف کتاب کعبهدن گلدکی
وقت تهنیت ایچون دیدوکی رباعیدر رباعیه انصاف بده ای
فلك مینافام • ای هرچه رنکلو فلك انصاف ویر یعنی انصاف ایله
تا زین دوکدام خوبتر گرد خرام • که بو ایکی سندن قنقیسی خوبرك
صالندی • خورشید جهان تاب تو از جانب صبح • صبح جانبندن
سنك جهانی روشن ایدیجی خورشیدکمی • یا ماه جهان گرد من
ازجانب شام • یا شام جانبندن بنم جهانی دور ایدیجی ماهم
واین رباعی دیگررا دررقعهٔ دیگر نوشته بود • وبوغیری رباعیی برغیر
کاغده یازمش ایدی رباعیه این نامه نه نامه دافع دردمنست • بونامه
نامه دکلدر بلکه بنم دردمی دفع ایدیجیدر • آرام درون رنج پرورد
منست • بنم رنج ایله پرورده اولمش درونمك آرامیدر • تسکین
دل گرم ودم سرد منست • بنم گرم قلبمك وسرد وبارد نفسمك
تسکینیدر • یعنی خبر از ماه جهان گرد منست • یعنی اول نامه بنم جهان
گرد ماهمدن خبردر • بودخی مؤلف کتابك ایچون دینلمشدر • واین
رباعی دیگررا دررقعهٔ نوشته بود • وبوغیری رباعیی برکاغد پاره
سنه یازمش ایدی رباعیه گر در دیرم بگفت وگویم باشم
اگر دیرده اولام سنك گفت وگویکله اولورم • ور درحرمم بجست
وجویت باشم • اگر حرمده اولام سنك جست وجویکله اولورم

فام رنك معناسنه افاده ایلر منه

جهانتاب وجهانگرد وصف ترکیبیدر منه

دافع اسم فاعلدر منه

حرمدن مراد کعبهٔ مکرمهدر منه

روضهٔ هشتم

در وقت حضور روبرو بیت • باشم حضور وقتنده و یکده
سکا متوجه و ناظر اولورم • در غیبت نیز دل بسو بیت • باشم
غیبتده و حاضر و کل ایکن دلم سنک جانبکه اولورم یعنی قلبم
ایله سکا متوجه اولورم • روضهٔ هشتم • شکر تکی
روضه • در حکایت چند از زبان احوال بی زبانان • بی زبان
لرک دللرندن بر قاچ حکایت بیاننده در بی زباندن مراد کویا
اولمیانلردر • که خردمندان و نکته دانان امثال آن وضع کرده اند
که خردمندلر و نکته دانلر انلرک امثاللرینی وضع ایلمشلردر
تا بجهت غرابت و ندرت • تا غرابت و ندرت سببیله طبیعت
بران اقبال نماید • طبیعت اکه اقبال و توجه کوستره • و بروی
ابواب فهم و حکم و مصالح بکشاید • وانکا اوزره حکم و مصالحی
فهم اتمک قپولرین اچه • حکم جمع حکمت در مصالح جمع مصلحت در
قطعه • آن ندیدی که خرده دان شکر • آنی کورمدکمی که خرده دان
شکر ایله • داروی تلخ راکند شیرین • آجی داروی شیرین ایلر
تا بآن حیله از تن رنجور • تا اول حیله و ظرافت ایله رنجورک
تنندن • ببرد رنج و محنت دیرین • قدیمی رنج و محنتی ازاله ایلیه
خرده داندن مراد طبیب در دارودن مراد علاج ایچون اولان
نسخه در • حکایت • روباهی با کرکی دم مصادقت میزد • بر دلکو
بر قورد ایله مصادقت و موانست دمنی اوردی • و قدم موافقت می

نهاد • و موافقت قدمنی قودی • بانکدیکر باغی بکذشتند
ایکیسی معا بر باغه اوغردیلر در استوار بود و دیوارها برخار • انک قپوسی
محکم و دیوارلری برخار ایدی • کرد آن بکردیدند • اول باغک اطرافنی
دولاشدیلر تا بسوراخی رسیدند • تا بر سوراخه ایرشدیلر • بر روباه فراخ
و بر کرک تنک • روباهه کلک و قورده دار • روباه آسان درآمد
و کرک بزحمت فراوان • روباه آسان و کرک وافر زحمتله ایچرو
کردی • انکورهای کوناکون دیدند • کوناکون اوزوملر کوردیلر • میوه های
رنکارنک یافتند • و رنکارنک میوه لر بولدیلر • روباه زیرک بود
روباه زیرک ایدی • حال برون رفتن را ملاحظه کرد • طشره کیتمک
حالنی ملاحظه ایلدی • و کرک غافل چندانکه توانست بخورد • و
غافل قورد اول قدر که قادر ایدی یدی بو وجه دخی جایزدر و کرک
غافل ایدی • ناکاه باغبان اکاه شد • ناکاه باغبان اکاه اولدیغی
چوب دستی برداشت • بر دسته چوب آلدردی • و روی
بایشان نهاد • وانلره توجه و قصد ایلدی • روباه باریک
میان • اینجه بللو دلکو • زود از سوراخ بجست • فوری سوراخدن
طشره یه صچرادی • و کرک بزرک شکم • و بیوک قرنلو قورد • در انجا
محکم شد • اول سوراخده محکم اولدی طشره یه حقیقة قادر اولمدی
باغبان بوی رسید • باغبان انکا ایرشدی • و چوب دستی بر کشید
و بر دسته چوب چکدی • چندان بزدش • قورده اول قدر اوردی

که نه مرده ونه زنده پوست دریده وپشم کنده • که نه مرده ونه زنده
پوستی یرتلمش وموبی یولنمش • از سوراخ بیرون رفت
سوراخدن طاشره کتدی **قطعه** زورمندی مکن ای خواجه بزر
زر ومال سببی ایله ای کشی کیسه زورمند لک وظلم ایلمه
کاخر کار زبون خواهی رفت • زیرا عاقبت زبون وعاجز
کتسک کرک • فربهت کرده بسی نعمت وناز • نعمت وناز
سنی زیاده فربه ایلمش • زان بیندیش که چون خواهی رفت
اندن فکر ایله که نیجه کتسک کرک • باچنین جثه ندانم که چه سان
بوکلین فربه جثه ایله بلمزم که • بدر مرک فرون خواهی رفت
مرک قپوسندن ایچنه نه وجهله کتسک کرک چه سانک معناسی
بو مصراعه قید اولندی سهولت معنی ایچون **حکایت** کژدمی
زهر مضرت درنیش وتیر خباثت در کیش • بر عقرب مضرت
زهری نیشنده وخباثت تیری کیشنده یعنی صوقندی کیش
ترکش • عزیمت سفر کرده • سفر قصدن ایلدی • بلب
آبی پهنا ورد رسید • بر اینلو آبک کنارنه ایرشدی •
خشک فروماند • خشک ومتحیر قالدی • نه پای کذشتن ونه
رای بازکشتن • نه اول آبی کچمکه پای قدرتی ونه کرو دونمکه
رای واراده‌سی وار ایدی • سنکپشتی آن معنی را از دور مشاهده
کرد • بر قپلوبغه اول معنی عقربدن مشاهده ایلدی بروی

بروی ترحم نمود • اکه ترحم ایلدی • بر پشت خودش سوار
ساخت • آنی کندو ارقه‌سنه بندردی • وخود را در آب
انداخت • واوزادن کندو سنی آبه آتدی • آشنا کنان
روی بجانب دیکر نهاد • یوزه رک ایک او بر جانبنه توجه
ایلدی • دران اثنا آوازی بکوشش رسید • اول اثناده
انک کوشنه بر آواز ایرشدی • که کژدم چیزی بر پشتش
میزند • که عقرب انک ارقه‌سنه نسنه اورر • سؤال کرد
که این چه آوازست • سنکپشت عقربه سؤال ایلدی که
بو نه آوازدر • جواب داد که این آواز نیش منست • عقرب
جواب ویردی که بو بنم نیشمک آوازیدر • که بر پشت تو
میزنم • که انی سنک ارقه‌که اوررم • هر چند میدانم که برانجا
کارکر نمی آید • اکرچه بلورم که انده ایدجی کلمز • اما خاصیت خود
نمی توانم کذاشت • اما کندو عادت وخاصیتمی ترک ایتمکه قادر
اولمازم • سنکپشت کفت هیچ به ازان نیست • سنک
پشت ایتدی هیچ اندن یک یوقدر • که این بد سرشت را از
خوی زشت برهانم • که بو بد سرشتی قبیح خویندن خلاص
ایدم • ونیکو سرشتانرا از آسیب وی ایمن کردانم • و
نیکو سرشتلری انک ضررندن ایمن ایدم • بآب فرو رفت
سنکپشت صویه طالدی • وبرا موج در ربود • آنی موج قپدی

وبجایی برد که کویا هرکز نبود • و بر یره الندی که کویا هرکز اولمدی
قطعه هر عوانی که درین بزمکه شر و فساد • هر بظالم
که بوشر و فساد بزمکهنده بزم شراب مجلسی در بزمکه بزم بری
که بونی مراد دنیا در • تا رصد حیله بهر لحظه از وساز و نهند
هر لحظه ده اندن یوز حیله تارلی ساز و پیدا ایلر تار ساز قبیلی در
که ساز مناسبتی ایله خوب واقع اولمشدر ساز که مصراع
ثانی ده واقع اولمشدر دو زن معناسنه در • به ازان هست
که در موج فنا غوطه خورد • اندن یک یودر که فنا موجنده غوطه
یه یعنی هلاک اوله • تا وی از خلق و خلق ز وی باز رهند •
تا اول ظالم کند و خویشدن و خلق اندن خلاص بوللر غوطه خورد
بتة معناسنه در **حکایت** موشی چند سال • بر موش بر
قاچ ییل • در دکان خواجه بقال از نقلهای خشک و میوه های تر
مالامال بسر می برد • خشک نقل لردن و تر میوه لردن بیرلر
بقال خواجه نک دکاننده باشه الدی • و ازان نعمتهای تر و خشک
می خورد • و اول تر و خشک میوه لردن یدی • خواجه بقال ازرا
می دید و اغماض می کرد • خواجه بقال انی کوروی و اغماض ایلدی
و از مکافات وی اعراض می نمود • و اکه مکافات و جزا ایلکدن اعراض
کوسترردی • تا روزی • تا برکون • بحکم انکه کفته اند • اول مثله
که اتمشلر در **بیت** سفله دون را چو کرد و شعم سیر • دون

175

دون سفله نک چون که معده سی سیر و شکمی پر اولا • بر هزاران شور
و شر کرددو دلیر • نیجه بیک شور و شرا و زیاده دلیر و مقدم اولور
حرصش بران داشت • حرص موشی اول فکرا وزیاده طوندی که
همیان خواجه را ببرید • که خواجه نک کیسه سنی کسدی • و سرخ
و سفید هرچه بود بخانه خود کشید • دو دینار و درم هرنه که وار
ایدی کند و یواسنه چکدی • چون خواجه بوقت حاجت • چونکه خواجه
حاجت وقتنده • دست بهمیان برد • النی کیسه یه صوقدی
چون کیسه مفلسانش تهی یافت • و چون معده کرسنکان خالی
اول همیانی مفلس لرک کیسه سی کبی تهی و آجلرک معده سی خالی بولدق
دانست که آن کار موشست • بقال بلدی که اول قباحت موشک
ایشی در • کربه وار کمین کرد • کربه کبی پصو ایلدی • دیرا یکرفت
و موشی طوندی • و رشته دراز در پای وی بست • و انک ایاغنه
براوزون رشته بغلدی • و بکذاشت • و قودی • تا بسوراخ خود
درون رفت • تا کند و سوراخنک ایچنه کیردی • و باندازه رشته
و رشته مقداری ایله • غور آن بدانست • انک غور و نهایتنی بلدی
دنبال آن کرفت • اول رشته نک آردنی طوتدی • و آن سوراخ
بکند • و اول سوراخی قزدی • تا بخانه وی رسید • تا موشک یواسنه
ایرشدی • خانه دید چون دکانچه صرافان • صراف لرک دکانچه سی
کبی بر خانه کوردی • سرخ و سفید برهم ریخته • سرخ و سفید بری

بری اوزره دوکلمش و دینار و درم باهم آمیخته • دو دینار و درم
بری بری ایله قریشمش • حق خود را تصرف نمود • کند و حقنی تصرف
کوستردی یعنی اورادن الوب حفظ ایلدی • و موشش را ایرون آورد
و بچنگال گربه سپرد • و موشی کاشره یه کتوردی و گربه نک چنگالنه تسلیم
ایلدی • تا جزای خود دید آنچه دید • تا کند و جزاسنی کوردی انی که
کوردی • و مکافات خود کشید • و کند و مکافاتنی چکدی انی که چکدی قطعه
گر شور و شری هست حریص جهان راست • اگر پر غوغا و بلا واریسه
جهان حریصلرینه در • خرم دل قانع که ز هر شور و شری رست
خرم و مسرور در قانعک کوکلی که هر بر شور و شردن قورتلدی
در عشرت قناعت همه روح آمد و راحت • قناعت عشرتنده دوکلی
روح و راحت کلدی یعنی ذوق و حضور و قناعت ده در ذوق
راتک فتحه سیله نعمت معنی سنه در • در حرص فزونیست اگر درد
سری هست حرص زیاده لکنده در اگر بر درد سر و محنت وار

من قنع عز و من طمع ذل حکایت روباهی بر سر راهی
ایستاده بود بر روباه بر سر راهه طورمشدی • و چشم مراد
بر چپ و راست نهاده • و مراقبه و انتظار چشمنی چپ و راسته
قونشدی چپ صول راست صاغ مراد اطرافه نظر ایدوب طورردی
دیگر ناگاه از دور سیاهی پیدا شد ناگاه اراقدن بر سیاه نسنه
ظاهر اولدی • چون نزدیک آمد چونکه اول سیاه یقین کلدی دید

دید که یکی ز نر گرگ با سگی بزرگ • کوردی که بر بیوک قورد بر بیوک
کلبله • بر صورت یاران صادق و دوستان موافق صادق یار
لر و موافق دوستلر صورتنی اوزره همراه می آیند همراه کلورلر
نه اورا ازین توهم فریبی • نه آنک بوندن توهم و فریبی وار • و نه
این را از و دغدغه آسیبی • و نه بوکه اندن بر ضرر و اضطراب وار
اورادن مراد گرگ در اینی دن مراد کلب در این رادن مراد کلب در
از و دن مراد گرگ در روباه پیش دوید و سلام کرد • روباه ایلرو
اوکنه یلدی و سلام ایلدی یعنی انره استقبال ایدوب سلام ویردی
و وظیفهٔ احترام بجای آورد • و احترام و تعظیم وظیفه سنی یرینه کتوردی
و گفت الحمد لله که کین دیرین بمهر تازه بدل شده است • و
ایدی الحمد لله که اسکی کین تازه محبته تبدل اولمشدر • و
دشمنی قدیم بدوستی جدید معوض گشته • و قدیم دشمنلک
جدید دوستلغه معوض اولمشدر یعنی دشمنلک گیتمش
دوستلق کلمشدر معوض اسم مفعول در عوض لنمش
معناسنه و مصدر میمی اولمق جائزدر عوض معناسنه • اما نمی خواهم
که بدانم • اما استرم که بلم • که سبب این جمعیت چیست
که بو جمعیتنه سبب نه در • و باعث این امنیت کیست
و بو امینلکه باعث کیم در • سگ گفت سبب این جمعیت
دشمنی شبانست • سگ ایدی بو جمعیته سبب چوبان ایله

شبان چوبان معناسنه

دشمن لکمه ور• اما دشمنی گرگ و شبان مستغنی از بیان نیست• اما گرگله
چوبانک دشمنلکی بیاندن مستغنی در• و سبب دشمنی من با وی
آنکه• و بنم چوبانله دشمنلکمه سبب اولدر که• وی روزی دو تنگی گوزان
این گرگ که امروز• بو قوردکه بو کون• مراد دولت و فاقت او
دست داده است• یا که آنک موانست و موافقتی دولتی میسر
اولمشدر• بر رمه ما حمله کرد و یک بره بر بود• بزم سوریمزه
حمله ایلدی و بر قوزی قپدی• من چنانکه عادت من بود• بن
انجلین که بنم عادتم ایدی• در قفای وی بدویدم• آنک اردنجه
یلدم• تا آن بره را از وی بستانم• تا اول بره یی آندن آلم اما
بوی نرسیدم• اما اکا ایرشمدم• چون باز آمدم• چون کرو کلدم
شبان چوب بر من کشید• چوبان بنم اوزریمه چوب چکدی
و بی موجبی مرا رنجانید• و بر سبب سز بنی انجندی• من نیز از و
رابطهٔ دوستی بگسستم• بن دخی آندن دوستلق رابطه سنی
قطع ایلدم• و با دشمنی قدیمی او بپیوستم• و آنک قدیمی دشمنینه
اولاشدم• و آنکله دوستلق ایلدم **قطعه** بد دشمن و دوست
شوزان سانکه هرگز• دشمنله انجلین دوست اول که هرگز
بتیغ دشمنی نخراشدت ذی پوست• دشمنلک تیغی ایله سنک
پوستکی طرملیه یعنی آندن سکا ضرر ایرشمیه• لکن با دوست چندین
دشمنی ساز• دوست ایله اول قدر دشمنلک و خصومتی ساز

سازوار نکاب ایلمه• که بار غم تو با دشمن شود دوست• که سنک
رغمکه دشمنکله دوست اولا بو هم معنی وار که سنک رغمکه دشمنکله
دوست اولا **حکایت** روباهی را گفتند• بر روباهه ایتدیلر
که هیچ توانی• که هیچ قادرمیسن• که صد دینار ربتانی که یوز
دیناری الهسن• و پیغامی بسگان ده رسانی• و کوپک کلابنه
بر خبر ایرشدره سن• گفت والله مزدی فراوانست• ایتدی
والله بو بر وافر مزددر• اما درین معامله خطر جانست• اما
بو معامله ده جان خطری واردر **قطعه** از سفله نیل مکرمت
امید داشتن• سفله دن کرمه واصل اولمغی امید طوتمق کشتی
بموج لجهٔ حرمان فکندنست• کشتی یی حرمان لجه سنک موجنه برقمق
دیگر ورطهٔ هلاک و رمراد سفله دن حصول کرم میسر دکل ایدوکنی
بیان در لجه ایک در بکی بر بی حرمان محروملق نیل فتح نوبلمه ایرتیک
معاشنه دزمکرمت رانکه شمه تسبیله کرم معاشنه در• پیش عدو
زبون شدن از میل و جاه• مال و جاه میلندن عدونک اوکنده
زبون و حقیر اولمق• خود را بورطهٔ خطر جان فکندنست• کندوسنی
جان خطری کردابنه برقمقدر **حکایت** شتری در صحرا
چرا میکرد• بر شتر صحراده اوتلاردی• و از خار و خاشاک آن صحرا
غذا میخورد• و اول صحرانک خار و خاشاکندن غذا ایردی
بنجار بنی رسید• بردکن فدانه ایرشدی• چون زلف خوبان

در هم • خوبلرک زلفی کبی بوکلم بوکلم • و چون روی محبوبان تازه و خرم
و محبوبلرک یوزی کبی تازه و خرم • گردن از دراز کرد • شتر
حرص بوینینی اوزاتدی • تا ازان بهره گیرد • تا اول خاربن دن
بر نصیب طوته • دید که در میان آن افعی حلقه کرده • کوردی که
انک اورتاسنده بر افعی حلقه اولمش • و سر را با دم فراهم آورده
و باشنی قویروغیله بربره کتورمش • باز پس گشت • آندن
فراغت ایدوب گرد آرزو نه دوندی • و از آرزوی بگذشت
و انک آرزوسندن فراغت ایلدی • خاربن پنداشت • خاربن
ظن ایلدی • که احتراز از زخم سنان ولیست • که شترک احترازی
انک سنانی زخمندن در سنان اصل سکونک دموری در که خاری
اکا تشبیه ایتمشدر • و اجتناب وی از تیزی دندان وی • و انک
اجتنابی انک دندانی تنک کسکنلکندن در اجتنابدن صکره
واقع اولان وی اولدن مراد شتر در وی تانیدن مراد خاربن در
شتر از او دریافت • شتر خاربنک اول ظنینی فهم ایلدی • گفت
که بیم من ازین مهمان پوشیده است • شتر خاربنه ایتدی که بنم
خوفم بو پنهان مهماندندر • نه از میزبان آشکار • آشکار میزباندن
دن دکلدر بونده مهماندن مراد افعی در میزباندن تونیجی که بونده مراد
خاربندر • ترس من از زخم دندان مارست • و بنم خوفم مارک
دندانی زخمندندر • نه از زخم پیکان خار • خارک پیکانی زخمندن دکلدر

دکلدر پیکان نمرن • اگر نه هول میهمان بودی • اگر مهمانک هول و خوفی
اولمیدی • میزبان را یک لقمه کردمی • میزبانی بر لقمه ایدردم
قطعه گر از لئیم نترسد کریم نیست عجب • اگر کریم لئیم دن
خوف ایتمز عجب دکلدر • ز خبث نفس نه از پشم و استخوان
ترسد • لئیمک نفسنک خباثتندن خوف ایدر پشم و استخواندن
خوف ایتمز پشم یوک در بونده صاحب و صقل مراد در مراد کریم لئیمک
خبث نفسندن خوف ایدر صورت و شکلندن خوف ایتمز دیمکدر
کسی که پا ننهد در میان خاکستر • شول کمسه که آیا غنی کل الچینه قومز
مقررست که از آتش نهان [illegible] ترسد • مقرر در که مستور اولان
آتشدن خوف ایدر خاکستردن خوف ایتمز • حکایت سگی از بهر
طعمه • بر کلب بر طعمه دن اوتری • بر در در واقع شهر ایستاده بود
شهر سوقاغنک قپوسی اوزره طورمش ایدی • دید که قرص نان گردان
گرد آن • کوردی که بر قرص نان دونه دونه • از شهر بیرون آمد
شهردن طاشره کلدی • و روی بصحرا نهاد • و یوزنی صحرایه
طوتدی • سگ در دنبال او دوان شد • کلب انک آردنجه روان
اولدی • و آواز داد که ای قوت روان و ای قوت تن و جان غذی
که ای تنک غذاسی و روحک قوتی • و آرزوی دل و آرام جان و
دلک آرزوسی و جانک آرامی • عزیمت بجا کرده • قنده
عزیمت ایلمشسن • و رو بکه آورده • و یوزی کیمه توجه ایلمشسن

کفت درین بیابان • قرص نان ابتدی بو بیابانده • با جمعی از سرهنکان
کرکان و پلنکان • کرکلر و پلنکلر سرهنکلرندن بر طایفه ایله
آشنایی دارم • آشنالق طوتارم • احرام زیارت ایشان
بسته ام • آنلرک زیارتی احرامنی بغلمشم • سنک کفت مرا
مترسان • کلب قرص نانه آیتدی بنی قورقتمه • اکر بکام نهنک در دهن
شیر در ردی من در قفای توام • اکرچه حک طمغنه وارسلانک
اغزنه کده سن بن سنک قفاکده یم اصلا سندن جدا اولمازم
قطعه آنکه بعمر خویش هرکز • ادیم که کندو عمر مده هرکز • خالی نشدم
زآرزو بت • سنک آرزوکدن خالی اولمدم • کر کرد همه جهان
بکردی • اکرچه جهانک جمیع اطرافنی دورایده سن • ساکن
نشوم زجست وجو بت • سنک جست وجو یکدن ساکن و فارغ
اولمازم رباعیه آنانکه جز بنان بنود زنده جان شان • آنلرکه
نان دن غیری ایله آنلرک جانی زنده اولمز • دارند رو بخدمت
دو نان برای نان • نان ایچون ادانی نک خدمتنه یوز طوتارلر و بولی
اولورلر کرکی المثل زدست خسان صد قفا خورند • وضا اکر خسیس
لرالندن قفالرنه یوز سلیه لر • همچون سکند کرسنه اند ر قفای نان
نان آردنجه آنلر کرسنه کلب لرکبی در سک کرسنه اند تقدیرنجه در
حکایت زنخ یا یک را کفتند • یکجه آیتدیلر • چیست این شکل کج
یکران افتادی • نیچون کج یکر شکلنه دوشدک • د بای رمیدن

تنم کج رودی بنهادی • وکج رولک میدانه ایاق قودک کفت
از مار تجربه بر داشتم • آیتدی ماردن تجربه حاصل ایلدم • که با آن
راستی و راست روی • که اول راستلق و راست رولق ایله
همیشه از سنک جفا سرکوفته است • دایم جفا طاشندن باشی دو
کلمش در • یا از زخم ستم دم بریده • یا ظالم زخمندن قویرغی کسلمشی
در قطعه هر جا پری بصورت خود کرد د آشکار • هر پرده کرسی
کند وصورتیله آشکاره اولا • اوراچو جان کشند در آغوش خویش
تنک • انک جانی کبی کندو آغوشلرینه تنک و محکم چکرلر یعنی محبت
لرندن یک قوچرلر • هرجا بشکل راست بر آید بشکل مار • هر پرده کر
بری مار شکلنده • راست شکل ایله ظاهر اولا • سنکین دلان بسنک
زدو رزنندش بچوب وسنک • سنکین دللر آنی اراقدن چوب
وسنکله اورر لر حکایت غوکی از جفت خویش جدا مانده
بر قورباغه کندو جفتندن جدا قالمش • ومحنت بی جفتی اش
بر کنار دریا نشانده • وجفتسزلک محنتی آنی دریا کنارنده او
تورتمش یعنی جفتسزلکدن دریا کنارنه کلمش • هرسو نظری
می انداخت • هر جانبه بر نظر آتردی • وخاطر غمدیده خودرا وکندو
غم کورمش خاطرنی • از غم بی جفتی • جفتسزلک غمندن • می پرداخت
متسلی ایردی • ناکاه • اکسوزدن مثنوی ماهی دید درمیان
آب • آب ایچنده بر ماهی کوردی • همچو آب روان روان بشتاب

اب روان کبی سرعتله روان ایدی • یاخود مقراضی از سبیکهٔ سیم
یا سیم پاره سندن بر مقراض کبی ایدی • اطلس سطح آب از وی بود
نیم • که سطح آب اطلسی اندن ایکی پاره ایدی سطح ابی اطلسه تشبیه
ایلمش در • یا خود ایمن هلالی از کم و کاست • یا خود کم و کاست دن
ایمن بر هلال کبی • متمایل بجنبش از چپ و راست • چپ و راست
دن جنبش و حرکته میل ایدجی مراد نقصان و زیاده دن مبرا
هلال کبی ایدی دیمکدر • چون غوک ورا بدید • چونکه غوک انی کوردی
خاطرش بصحبت او کشید • ماهی نک مصاحبتنه غوکک خاطری
چکدی و میل ایلدی • قصهٔ بی جفتی خویش را در میان آورد •
کندونک جفت سزلکنکن قصه سنی اورتایه کتوردی • واز
وی طلب مصاحبت کرد • و ماهی دن مصاحبت طلب ایلدی • ماهی
کفت مصاحبت را مناسبت در بایستست • ماهی ایتدی مصاحبته
مناسبت کرک در • و مصاحب نامناسب صحبت را نا شایست
و نامناسب مصاحب مصاحبته لایق دکلدر • مرا با تو چه مناسبتست
بنم سنکله نه مناسبتم واردر • بو هم معنی درباکه سنکله نه مناسبت
واردر • مرا جا در قعر دریا • بنم یریم دریا دبنده • و ترا منزل در کنار
ساحل • و سنک منزلک ساحل کنارنده • بو هم معنی درباکه یریم دریا
دبنده و سنکا منزل ساحل کنارنده • مرا دهان خاموش • بنم دهانم
خاموش در • و ترا زبان پر از خروش • و سنک زبانک فغان دن

پر دن

بنم دهانم خاموش در • و ترا زبان پر از خروش • و سنک
زبانک فغان دن پر در دهان و زبان مضاف اولمق روشن در
ترا قبح لقا سر بلا • سنک زشت صورتک بلا سببی در • هر که
شکل ترا ببیند • هر کیم که سنک شکلکی کوره • نخواهد که با تو نشیند
استمز که سنکله اوتوره • و مرا حسن منظر سرمایهٔ خوف و خطر
و باکه خوب صورتم خوف و خطر سرمایه سیدر • هر که بجمال من
دیده برافروزد • هر کیم که بنم جمالمه نظر ایده • چشم طمع در وصال
من دوزد • بنم وصالمه طمع کوزینی دکر و بنی شکار ایتمکه قصد ایلر
مرغان آسمان در هوای من شدند • آسمانک مرغلری بنم محبتمده در
و وحوش صحرا در سودای من • و صحرانک وحشیلری بنم سودامده
درلر • صیادان گاه چون دام • صیادلر کاهی دام کبی دامن مراد
بونم آغ در • در جست و جوی من با هزار دیده • بنک کوزله بنم
جست و جومده در • و گاه چون شست • و کاهی اولته کبی از بار
آرزوی من با پشت خمیده • بنم آرزومم یوکندن بوکلمش ارقه
ایله در شست اولته • این بکفت و راه قعر دریا بر داشت •
ماهی بونی دیدی و دریا قعرنک یولنی قالدردی یعنی طوتدی •
و غوک را بر ساحل تنها بگذاشت • و غوکی ساحلده تنها قودی •
قطعه • با کسی منشین که نبود با تو در گوهر یکی • شول کمسه ایله
اوتورمه که کوهر و اصلده سنکله بر اولمیه • رشتهٔ پیوند صحبت

اتحاد کوهرست • صحبت اتصالک رشته‌سی اصل برلکی کوهر
اصل و ذات معاشنه استعمال اولنور • جنس با جنس و با
ناجنس اگر گیری قیاس • جنسی جنس ایله و ناجنس ایله اکر قیاس
طوته سن • این بیان آب و روغن دان چو شیر و شکرست
بو آب و روغن کبی در که هرگز اختلاط و امتزاج میسر دکلدر و داد
شیر و شکر کبی در که کمال مرتبه ده بری بریله ممتزج و متحد کرد این
دن مراد جنس و ناجنس در آن دن مراد جنس و با جنس در
شیر سوت **حکایت** کبوتر را گفتند • کبوتره آیتدیلر چونست
که دو بچه بیش نیاری • نیجه در و سبب نه در که اکی یوریدن غیری زیاده
کتورمزسن • و چون مرغ خانگی بر بیشتر از آن قدرت نداری د
طاوق کبی آندن زیاده رک اوزنه قدرت طوتمازسن • گفت
بچه اکبوتر غذا از حوصلهٔ مادر می خورد • آیتدی کبوترک یوریسی
غذایی مادرنک حوصله‌سندن بر حوصله قورصق • و جوزهٔ مرغ
خانگی از هر مزبله در رهگذر • و مرغ خانگی نک یوریسی یولده اولان
هر بر مزبله دن بر چوپ بلج • از یک حوصله غذای دو بچه بیش نتواند او
بر حوصله دن اکی بچه دن زیاده یه غذا ویرمک ممکن دکلدر • و از نیم
مزبله در روزی • و نیم مزبله دن رزق بولنوسنی • بر هزار چوزه تواند
کشاد • بیک چوزه اوزنه آچمق ممکن در **قطعه** خواهی که شوی حلال
روزی • استر ایسک که حلال روزی اولاسن یعنی سکا حلال رزق

رزق حاصل اولا • کم خانه کن عیال بسیار • بسیار عیالی کم خانه ایلمه
مراد بسیار عیالک حصولنه سعی ایلمه دیمکدر • دانی که درین سراچه
تنگ • بلورسن که بو تنگ سراچه ده که مراد بو عالمدر • حاصل
نشود حلال بسیار • چوق حلال حاصل اولماز زیرا اکثری حرامدر
حکایت گنجشکی خانه امورونی خودرا باز پرداخت
بر سراچه کندینک ارثنه انتقال ایتمش خانه سنی تهی و ترک
ایلدی • و در سر چه آشیان لکلکی خانه ساخت • و بر لقلقک
آشیانی آرالغنده یوا دوزدی • بادی گفتند • سرچه یه ایتدیلر
ترا چه مناسبت که با جثهٔ ابدین حقیری • سکا نه مناسبت که بو حقیر
لقتن بر جثه ایله • با جانوری بدان بزرگی • اول بیوک لکده بر جانوره
همسایه باشی • همسایه اولاسن • و خود را با وی • و کندیکی انکله
در محل اقامت و منزل استقامت همسایه داری • اقامت
محلنده و استقامت منزلنده همسایه و برابر طوتاسن • گفت
من نیز این قدر دانم • سرچه سؤال ایدنلره آیتدی بن دخی بو قدر
بلورم • اما بدانسته خود عمل نتوانم کرد • اما کندو معلومله عمل ایلمکه
قادر دکلم عمل ایتمدکمه سبب در • در همسایگی من یکی ماریست
بنم قومشی لغنده بر مار واردر • که چون هر سال بچگان برآورم بچون
جگر پرورم • که چون هر سیل یوریلر حاصل ایدم و خون جگر له بسلیم
ناگاه بر خانهٔ من تازد • ناگاه بنم یوامه سکردر • و بچگان مرا فرو

خود ساز د • و بنم بچه لرمی کند و سنه قوت ایلر • و امسال از وی
کریخته ام • و بو بیل اندن محتشم • و در دامن دولت این بزرک
آویخته ام • و بو بزرک دولتی دامننی محکم طوتمشم • امید میدارم
که داد من از وی بستاند • امید طوتارم که بنم دادمی آندن اله • و
چنانکه هر سال • و انجلین که هر بیل • بچکان مرا قوت خود کردانیده
بنم بچه لرمی کند و سنه قوت ایلمش در • امسال و بر آ • بو بیل ای
قوت بچکان خود کرداند • کند و بچه لرنه قوت ایت **قطعه** چو
روباه در پیشه شیر باشند • چونکه دلکو ارسلان اولدوغی بیشه ده
اوله • زبید ایمن از زخم چنکال کرکان • قورد لرک پنجه سی زخمندن
ایمن و آسوده در بلور • زبید اخرد ان امان یابد الکس •
خرد لر و سفله لرک ظلمندن اول کمسه امان و خلاص بولور
که کیرد وطن در جوار بزرکان • که اولولرک جوار رده قونده وطن
طوته **حکایت** سکی را گفتند سبب چیست • بر کلبه آیتدیلر
سبب نه در • که در هر خانه که باشی • که هر بر خانه ده که اولاسن
که اگر دان نتواند گذشت • که انک اطرافنه کشت و دور اتمکه
قادر اولماز • و بر سر هر آستانه که خسبی • و هر بر آستانه نک
باشی اوزره که یاتسن • از انجا نتواند گذشت • اورادن کچمز
و مرورا تمکه قادر اولماز • گفت من از حرص وطمع دورم • کلب
ایتدی بن حرص وطمع دن راغم • و به بی طمعی و قناعت مشهور

وطمع

وطمع سزلق و قناعت له مشهورم • آز خوانی بلب نانی قانعم
بر سفره دن بر دلم نانله قناعت ایدجیم • و از بر پای بجشک
استخوانی خرسند • و بر باید بر قوری استخوانه راضیم اما
کدا سخره حرص وطمعست • اما که احرص و طمعک زبونی و
مغلوبی در • و مدعی جوع و منکر شبع • و اجلق دعوی ایدجی و طوق
لغه انکار ایدجی در • نان یک سفته اشش در انبان • انک انبانده
بر سفته یه دکن کفایت ایر نان وار • و ز بانش در طلب یکشنبه
جنبان • و انک زبانی بر کیجه لک نان طلبنده و بر بخی درکه سؤال
ایلر • غدای ده روزه اش در پشت • انک اون کونلک
غداسی آرقه سنده در • عصای دریوزه اش در مشت • و دیر
عصاسی انک النده دریوزه دلنمک • قناعت از حرص وطمع
دورست • قناعت حرص وطمعدن بعید در • و قانع از حریص
طامع نفور • و قانع طمعکار حریص دن زیاده نفرت ایدجی در
قطعه در هر دلی که عز قناعت نهاد پای • هر بر دل ده
که قناعت عزتی ایاق قودی • از هر چه بود حرص وطمع را ببست
دست • جمیع نسنه دن که اولدی حرص و طمعک الینی بغلدی مراد
عز من قنع خسبنجه هر کم که قناعته واصل اولدی حرص وطمع دن
خلاص بولدی دیکدر • هر جا که عرض کرد قناعت متاع خویش
هر یرده که قناعت کند و متاعنی عرض ایلدی • بازار حرص و معرکه

ازرا شکست ۰ حرصک بازاری و آزک معرکه و جمعیتی پریشان
و منهزم ایلدی آز حرص معاشنه در بو سیم معنا در حرصک بازاری
و آزک معرکه و جمعیتی صندی یعنی پریشان و پراکنده اولدی ۰
حکایت روباه بچه با مادر خود گفت ۰ بر دلکو یاورسی کندو
مادرینه ایدی ۰ مرا حیله بیاموز ۰ بکا بر حیله تعلیم ایله ۰ چون بکنا
کش یک در مانم ۰ که چون کلابک هجوم و کشتنده عاجز و زبون
قالم ۰ خود را از و برهانم ۰ کندومی اندن خلاص ایدم ۰ گفت ای حیله
فراوانست ۰ روباه کندو بچه سنه ایدی اول حیله فراوان در
اما بهترین همه آنست ۰ اما جمیعی سنک یکرکی اودر که در خانه خود
بنشینی که کنه و خانکده اوتوره سن ۰ نه او ترا ببیند و نه تو او را
بینی ۰ نه او سنی کوره و نه سن انی کوره سن قطعه چو با تو خصم
شود سفله نه از خرد ست ۰ چون که بر سفله سکا خصم اوله عقل دن
دکلدر ۰ که در خصومت او مکر و حیله ساز کنی ۰ که انک خصومتنده
مکر و حیله دوزه سن ۰ هزار حیله توان ساخت و بهمه آن به
یک حیله دوزمک ممکن در و جمیعی سندن اول یک ۰ که هم
ز صلح و هم از جنگش احتراز کنی ۰ که هم انک صلحندن و هم انک
جنکندن احتراز ایده سن حکایت سرخ زنبوری بر کسی
عسل زور آورد ۰ بر انک آرلیسی بر بال آریسی و زنه زور
و هجوم کتوردی ۰ تا ورا طعمه خود سازد ۰ تا انی کند و سنه طعمه ایده

سن سنتك الحق استعمال معنا سنه روشنه

شهد و عسل ... دکلدر

ایده ۰ برزاری در آمد ۰ بال آریسی فغانه کلدی بویله دیو ۰ که با وجود
این همه شهد و عسل ۰ که بو و دکلی شهد و عسلک وجودیله ۰ مرا
چه قدر و محل ۰ بنم قدر و اعتبارم وار بو هم معنا در باکه نه قدر و اعتبار
که انی بکذاری و بمن رغبت آری ۰ که انی قویه سن و باکه میل
کتوره سن ۰ زنبور گفت ۰ زنبور سرخ ایدی ۰ اگر آن شهد ست
تو شهد را کانی ۰ اگر اول شهد ایسه سن شهدک کانی سن ۰ و اگر آن
عسلست تو سر چشمه انی ۰ و اگر اول عسل ایسه سن انک
سرچشمه سی سن قطعه ای خوش آن مرد حقیقت که ز پیغام
و سلام ۰ ای خوش اول حقیقته وصول بولمش مرد که خبر و سلام
دن ۰ رو بتابد بسوی مانع وصل رود ۰ یوزنی چوره و وصل
مانده سی جانبنه کده ۰ اصل چون روی نماید ز پس پرده فرع
چونکه اصل فرع پرده سی اردندن یوز کوستره ۰ فرع را باز گذارد
بر اصل رود ۰ فرعی ترک ایده اصل طرفنه کده سر بو نده طرف
معاشنه در و مثنوی نک بو بیتنده هم بیت عاشقی گر زین
سر و گر زان سر است ۰ عاقبت ما را بدان سر رهبر ست
حکایت موری را دیدند بزورمندی کمر بسته ۰ بر موری
کوردیلر زورمندلکه کمر بغلمش ۰ و ملخی را ده برابر خود برداشته
وادن کنده و برابری بر ملخ قالدرمش ملخ چکرکه ۰ بتعجب گفتند
این مور را ببینید ۰ ای کوزلر تعجله ایتدیلر بو موری کوز کوز

عسل ایلاکی بالدر ز نبور

کاف والف و دکی یا حطاب ایچوندر

که با این ناتوانی • که بو ضعیف لغیله • باری را باین گرانی چون میکشند •
بو اغرلغیله بربوکی نیچه چکر • مور چون این بشنید • مور چونکه بونی اشتدی
بخندید وگفت • کلدی وایتدی • مردان باررا بنیروی همت و بازو
حمیت کشند • مردلر یوکی همت قوتیله وغیرت بازوسیله چکرلر
همة الرجال تقلع الجبال • نه بقوت تن وضخامت بدن • تن قوتیله
وبدن اریلکی ایله چکمزلر ضخامت جسامت معناسنه بترکی ایرلک
قطعه باری که آسمان وزمین سرکشند ازان • شول یوک که
آسمان وزمین اندن اعراض ایدر واکه تحمل ایلمز • مشکل توان
بپاوری جسم وجان کشید • ممکن دکلدر انی جسم وجانی معاونتیله
چکمک بیت آسمان بار امانت نتوانست کشید • قرعه
کار بنام من دیوانه زدند • همت قوی کن از مدد رهروان عشق
عشق رهرولرینک مددندن همتکی قوی ایله • کان بار را بقوت همتا
توان کشید • زیرا اول یوکی همت قوتیله چکمک ممکندر باردن مراد
امانتدرکه انساندن غیری بر مخلوق قبول ایلمدی اهل شرع
قتنده امانتدن مراد تکالیف شرعیه در ارباب طریقت
قتنده عشقدر اما شیخ عطار قتنده عشق الهی ایله اولان
درد ونامرادلقدرکه منطق الطیرک بو بیتندن ظاهر وروشندر
در بیت قدسیان را عشق هست ودرد نیست • دردرا
جز آدمی درخور دنیست • امانتدن مراد عشق اولدیغی تقدیرجه

تقدیرجه ملکلر دخی امانتی قبول اتمش اولورلر حال بوکه
ایله دکلدر پس شیخ عطارک قولی ایله انلرک قولی مابینده
تطبیق بودرکه انلرک قتنده دخی عشقدن مراد درددر
ذکر سبب واراده مسبب طریقیله زیرا ثمره درد ونامرادلق
درنه که کتاب صاحبنک بو بیتنده روشندر بیت غرض
از عشق توام چاشنی درد وغمست • ورنه زیر فلک اسباب
تنعم چه کمست حکایت اشتری مهار دربای گشتی بصحرا
می چرید • بر اشتر یولارنی ایاغنده سوریوب صحراده اوتلردی
موشی بوی رسید • بر موش اکه ایرشدی • ویرانی حد وند
دید • انی صاحبسز کوردی • حرصش بران داشت • حرص
موشی اول فکره اوزره طوتدی • که مهارش کرفت وبخانه
خود روان شد • که انک یولارنی طوتدی وکندو یواسنه روان
اولدی • شتر نیز • شتر دخی • ازانجاکه فطرت او مفطور
بر انقیادست • اول سببدن که انک خلقتی انقیاد اوزره
مخلوقدر • وجبلت او مجبول بر عدم مخالفت وعناد • وانک
جبلتی عدم مخالفت وعدم عناد اوزره مجبولدرکه ذاتنده اصلا
مخالفت وعناد یوقدر • با او موافقت کرد • موشه موافقت
ایلدی • چون بخانه وی رسید • شتر چونکه موشک خانه سنه
ایرشدی • سوراخی دید بغایت تنک • غایتله طار بر سوراخ

کوردی • گفت ای محال اندیش • شتر موشه ایتدی ای محال
فکر ایدیجی • این چه بود که کردی • بو نه ایدیکه ایدیک • خانهٔ تو چنین
خرد • سنک خانک بویله خرد و طار • و جثهٔ من چنین
بزرک • و بنم تنم بویله بیوک • نه خانهٔ تو ازین بزرکتر تواند شد
نه سنک خانک بوندن بیوک رک اولمق ممکن و قابل • و نه جثهٔ
من ازین کوچکتر • و نه بنم جسمم بوندن کوچک رک اولمق ممکن • پس در
میان من و تو صحبت چون کیرد • بنمله سنک اورتانکزده صحبت نیجه قرار
طوتار • و مجالست چون صورت بندد • و مجالست نیجه متصور
اولور **قطعه** چون روی راه اجل زین سان که می بینم ترا • اجل
طلقینه نیجه کدرسن و نه تدارک ایدرسن بونک کبی دن که سنی کوررم
در قفا از بار حرص و از استروارها • قفاکده حرص و آزنه یوکندن
دوه یوک لری وار مراد بو قدر و از آز و حرص لرکه سن سکا
سوت ایرشورسه حالک نیجه اولور دیکدر • بارهای خویش را
چیزی سبک کردان که نیست • کند و یوک لرکی بر مقدار تخفیف ایله
زیرا تنکنای کور را کنجائی این بارها • قبر تنکناسنه بو یوک لره صغمق لق
یوق در نیتک معناسی بو مصراعه قید اولندی **حکایت** میشی از جوالی
بجست • بر میش جوی دن صحرادی جوی دن مراد بونده ارتق در
و نبند و ی بالا افتاد • انک قویروغی یوقاری قالقدی • بر زنخندیده
که عورت ترا دیدم • بر کولدی که سنک عورتکی کوردم میش روی

روی باز پس کرد که ای بی انصاف • میش یوزنی آردنه ایلدی
و آیتدی که انصاف سز • من سالها عورت ترا برهنه دیدم •
بن نیجه ییل لر سنک ادب یرک عریان کوردم • و هرکز نخندیدم
و هرکز کلمدم • و طعن تو نپسندیدم • و سکا طعن ایدکی بکمدم • تو بس
از عمری • سن بر عمردن صکره • که یکبار مرا چنین دیدی • که بر کره بنی
بویله کورمش سن • چه در سرزنش من بیحده • نه بنم طعنه صارمش
سن و اقدام ایتمش سن میش قویون ترکیجی **قطعه** چون لئیمی با
هزاران عیب و عار • نیجه بیک عیب و عارله • روز و شب
بر خلق عالم آشکار • روز و شب عالم خلقنه آشکار و معلوم
بر لئیم چونکه • بیند اندک عیبی از صاحب کرم • صاحب کرم دن بر
ازجق عیب کوره • بر نیارد جز بطعن و لعن دم • طعن و لعن دن
غیر یله نفسنی یوقاری کتورمز اوکند و سنده اولان هزاران عیب
و قباحتی کورمز صاحب کرم دن بر عیب کورسه لعنت و طعنه
شروع ایدر دیکدر چون لئیمی ترکیبی ببیند کلمه سنه معروف •
اولدغندن اوتری اول محلده قید اولندی • آن بعیب این نشود
بکسر زبان • اول بونک عیبنه تمام زبان اولور که متصل اول
بر عیبی زبانندن کدرمز • وین بذکر آن نیالاید دهان • و بو انک
ذکر یله دهانی بولشدرمز مراد صاحب کرم لئیمک عیبنی زبانه
بلکه خاطره بیله کتورمز و یکدر آن دن مراد لئیم و این دن مراد کریم در

حکایت کاوی بر گله خود سالار بود • بر گاو کهنه و سوزلسی
اوزره سالار ایدی • و در میان گاوان بقوت سرو نامدار •
و گاولر اورتاسنده سر و قوتیله نامدار ایدی گله کاف عجمی نک
فتحه سیله سوری معناسنه در سالار اولودر سرو بوینوز • چون
گرگ بر ایشان زور آوردی • چونکه گرگ انلرک اوزرینه زور
گتوردی و حمله ایلردی • آفت وی بزخم سرو از ایشان
دور کردی • گرگک ضررنی انلردن بوینوز زخمیله دور و دفع
ایلردی • ناگاه دست حادثه بروی شکست آوردی • ناگاه حادثه
الی انک اوزرینه شکست گتوردی • و سرو وی وبر آفتی
رسید • وانک سرو سینه بر آفت ایرشدی • بعد از آن
چون گرگ را بدیدی • آندن صکره چون گرگی گوریدی • در پناه دیگر
گاوان خزیدی • غیری گاولره التجا ایلردی • سبب آنرا
از وی سؤال کردند • انک سببنی اندن سؤال ایلدیلر • در جواب
گفت • اول سؤالک جوابنده ایتدی مثنوی ز آن روز که از سرو
خود ماندم فرد • اول گوندن بری که کندو سرودن فرد و جدا
قالدم • شد معرکه دلاوری بر من سرد • دلاورلک معرکه سی
بنم اوزریمه سرد اولدی که جنگدن خطا اتمز اولدم • دیرمثلی
هست که در روز نبرد • اسکی بر مثل وار در که جنگ گوننده
ضربت بود از حربه و دعوی از مرد • اورمق حربه دن ود

و دعوی مرددن در ضرب مثل بو مصراع در حکایت اشتری
و درازگوشی همراه میرفتند • بر اشتر بر حریله کدرلردی بو هم
معنی وزکتدیلر • بکنار جوئی بزرگ رسیدند • بر بیوک ارمق کنارینه
ایرشدیلر • اول اشتر در آمد • آب بچینه اول اشتر گردی • چون
بمیان جوی رسید • چونکه جوینک ورتاسنه ایرشدی • آب تا شکم
وی بر آمد • صوانک قرنه چیقدی • درازگوش را آواز داد •
خره چاغردی • که در آی • که آب ایچینه گل • آب تا شکم بیش نیست
آب قرنمه دکن در زیاده دکلدر • درازگوش گفت • دراز
گوش ایتدی • راست میگوئی • راست دیرسن • اما از شکم تو تا
شکم من تفاوتست • اما سنک شکمکدن بنم شکممه دکن تفاوت
و فرق وار در • از پشت من بخواهد گذشت • بنم پشتمدن گچه
جکدر قطعه ای برادر بهتر از تو هیچ کس نشناسدت • ای
برادر سنی سندن یکرک هیچ کمسه اکلمز • زانچه هستی یک سر
موخویش را فزون منه • اول نسنه دن که وارسن یعنی اولدغک
مرتبه دن کندنه بر موی اوجی زیاده قومه • گر فزون از قدر تو
بستاییدت نانجردی • اگر بر جاهل سنی مقدارکدن زیاده مدح
ایده • قدر خود شناس و پا از حد خود بیرون منه • کندو مقدارکی
اکله و کندو حدکدن طاشره و زیاده آیغ قومه زیرا اسکاعین
ضرر در رحم الله امرا عرف قدره و لم یتعد طوره حکایت

طاوسی و زاغی در صحن باغی فراهم رسیدند • بر طاوس و بر زاغ
بر باغ صحنده بری برینه قریب ایرشدیلر یعنی اندق جمع اولدیلر
و عیب و هنر یکدیکررا دیدند • و بری بریک عیب و هنرینه نظر ایلدیلر
وا و رمایه کتور دیلر • طاوس با زاغ گفت • طاوس زاغه ایتدی
این موزهٔ سرخ که در پای تست • بو قرمزی اودک کم سنک ایاغکده در
لائق اطلس زرکش منست • و دیبای منقش منست • بنم زرکش
اطلسمه و منقش دیبامه لائقدر • هماناکه • بکمز که • ان وقت که از
شب تاریک عدم بروز روشن وجود می آمده ایم • اول وقت
که عدمک تاریک شبندن وجودک روشن روزینه کلمشز تاریک
مظلم معناسنه در • در پوشیدن موزه غلط کرده ایم • موزه یی کیمکده
غلط و خطا ایلمشم • من موزهٔ کیمخت سیاه ترا پوشیده ام • بن
سنک سیاه صغری موزه کی کیمشم • و تو موزهٔ ادیم سرخ مرا • و سن
بنم قرمزی صختیان موزه می کیمشسن موزه اودک معناسنه در •
زاغ گفت • زاغ ایتدی زاغ دن مراد بونده بورنی و ایاغی قزل
قرغه در • حال برخلاف اینست • حال بونک خلافی اوزره در
اگر خطائی رفته است • اگر بر خطا واقع اولمش ایسه • در پوشهای
دیگر رفته است • غیری پوششلرده واقع اولمشدر • باقی
خلعتهای تو مناسب موزهٔ منست • سنک باقی خلعتلرک بنم
موزه مه مناسبدر • غالبا در ان خواب الودگی • غالبا اول

[illegible]

[illegible]

الوده لک و عدم خوابنده • تو سر از گریبان من بر زده و من سر
از گریبان تو • سن بنم گریبانمدن باشک چیقرمشسن و بن سنک
گریبانکدن باشم چیقرمشم • در ان نزدیکی • اول یقینده پرده کشتی
سر بجیب مراقبت فرو برده • بر قبلوبغه باشنی مراقبه یقه سنه
چکمش ایدی • و ان مجادله و مقاوله را می شنود • و اول مباحثه و
مصاحبتی استماع ایلردی • سر بر آورد که ای یاران عزیز و دوستان
صاحب تمیز • باشنی قالدردی و آیدی که ای عزیز یارلر و صاحب
تمیز دوستلر • این مجادلهای بی حاصل را بگذارید • بو بی حاصل
و عبث مجادلهلری ترک ایلکوز • و ازین مقاولهٔ بلا طائل دست
بدارید • و بو بی فائده مقاوله دن فراغت ایلکوز • خدای تعالی همه
چیز را بیک کس نداده • الله تعالی حضرتی جمیع نسنه یی بر کمسه به و یر
مه مشدر • و زمام همه مراداتش در کف یک کس ننهاده • و جمیع مرادات
یولارنی بر کمسنک کفنده قومشدر • هیچ کس نیست که ویرا
خاصهٔ نداده که دیگران را نداده است • هیچ کمسه یوقدر که خدای
تعالی اکا بر خاصه ویرمش که انی غیرلره و یرمشدر یعنی اول خاصه
اکا مخصوص دکلدر بلکه غیرلره دخی و یرلمشدر • و در وی خاصیتی
ننهاده که در دیگران • و انده بر خاصیت قومش که انی غیرلرده
قومشدر یعنی اول خاصیت همان اکا مخصوص دکلدر • هر کس را
بداده خود خرسند باید بود و بیافته خود خشنود • هر کمسه کندو

داده سیله راضی اولمق کرک داده بونده وبرلمش ویافته بولنمش
معاشنه در **قطعه** بردن حد ازحال کسان طور خرد
نیست کمه لرک حالندن حد ایتمک عقلک اسلوبی
دکلدر یعنی عاقل عزه حد ایتمک معقول دکلدر زنهار که
از طور خرد دور نباشی زنهار که طور خرددن دور اولمیه سین
از خلق طمع هیچ حد مایهٔ رنجست خلقدن بر نسنه یه امید
لنمک حد کبی رنجک اصلی در مراد طمع وحسد درد والمه ومحنت
وغمه سبب اید وکن بیان در بکسل طمع از خلق که رنجور نباشی
خلقدن طمعی قطع ایله که رنجور اولمیه سن یعنی محنت ودرد وغم
کورمیه سن **حکایت** روباهی بچنک کفتاری گرفتار شد
بر دلکو بر سرتلانک پنجه سنه کرفتار اولدی دندان طمع
در روی محکم کرد طمع دیشنی اکه محکم ایلدی روباه فریاد برآورد
روباه فغان کتوردی بویله دیو که ای شیر بیشه زورمندی
که ای زورمندلک بیشه سنک ارسلانی وای پلنک قلهٔ بلندی
وای سربلندلک قله سنک قپلانی بر عجز وشکستی من بجنبانی
بنم عجز وشکسته لکم اوزینه ترحم ایله وشکال این اشکال ودبو
اشکال شکالنی از پای جهان بجای من بکشای بنم کشت
جهانی ایدجی آیاغمدن چوز شکال کوشتک در من مشتی پشیم
واستخوانم بن بر اوچ پشم واستخوانم از خوردن من چه خیزد

بنی یمکدن نه حاصل اولور دور ازردن من که آوبرد وبنی ر
انجمکم مباشرت ایلر هر چند ازین کونه سخن راند هر نه قدر که
بونک کبی دن سوز سویلدی در وی نکرفت سرتلانه تأثیر
ایلدی کفت یادار حقی که مرا بالتست روباه سرتلانه ایدی
تذکر ایله شول حقی که بنم سنکله وار کرده در از من آرزوی مباشرت
کردی بندن مباشرت آرزوسنی ایلدک ارزوی ترا بر آوردم
سنک آرزوکی حاصل ایلدم وچند بار متعاقب با تو مباشرت
کردم ونیچه کره بری بری اردنجه سکا مباشرت ایلدم کفتار
چون این کفتار شنیع بشنید سرتلان چونکه بو قبیح ونامعقول
سوزی اشتدی کفتار کاف عربینک فتحه سیله سرتلان معناسنه در
آتش غیرت وی بجوشید آنک غیرتی آتشی جوشش ایلدی
دهان بکشاد که این چه سخن بیهوده است سرتلان آغزنی آچدی
که ایچ بو نه عبث ونا شایسته سوزدر که تو میکویی که سن دیرسن
واین واقعه کی وکجا بوده است وبو واقعه نه زمان وقنده اولمش
در از وی دهان کشادن همان بود آندن دهانی آچمق همان
اولدی واز روباه روی در کریز نهادن همان ور روباهدن
یوزینی فراره قومق همان اولدی مراد کفتار دهانی کشاده اتدکی
دم روباه فوری فرار ایدوب خلاص بولدی دیمکدر **بیت**
بلطافت چو بر نیاید کار سر به بی حرمتی کشد ناچار **رباعیه**

بقول خوش چو نیابی ز جنک خصم رهایی • خصمک الندن لطیف
سوزله چونکه خلاص لق بولمیه سن • به آن بود که زبان را بنا خوشی
بکشایی • اول یک که زبانکی دشنام و نامعقول لغه آچه سن •
چو قفل خانه باهستکی کشاده نکردد • چونکه خانه نک قفلی لطف
و آهسته لک ایله آچلمش اولمیه • پی شکستنش آن به که سوی
سنک کرایی • آنی صمقدن اوتری اول یک که سنک جانبنه
میل ایده سن یعنی سنک له شکست ایلیه سن **حکایت** شغالی خروسی
را در خواب سحر بکرفت • بر شغال بر خروسی سحرا ویقوسنده
طوتدی شغال عربی ده دلکو فارسی ده چقال معناسنه در فریاد
برداشت که من مونس بیدارانم • خروس فریاد ایلدی که بن
بیدارلرک مونسی ام • و مؤذن شب زنده داران • و شبی احیا
ایدیجیلرک مؤذنی ام • از کشتن من بپرهیز • بنی قتل ایلکدن پرهیز
و حذر ایله • و خون مرا به تیغ تعدی مریز • و ظلم تیغی ایله بنم خونمی
دوکمه **بیت** چرا بی موجبی با من ستیزی • اصلا سبب یوق
ایکن نیچون بنمله ستیز و خصومت ایدرسن • که خواهی بی کنه خونم
بریزی • که کناه سز بنم قانمی دوکمک استرسن • شغال کفت
شغال ایدی • من در کشتن تو • بن سنک قتلکده • چنان مجهت
نیستم • انجلین بک جهت دکلم • که بهیچ وجه ازان باز ایستم
که هیچ وجهله اندن کرو طورم یعنی بر وجهله سنک قتلکدن فراغت

ایتمزم من خاطر خود را از اختیار بپرداختم • امّا بو قدر روا که کیند
خاطرمی اختیاردن خالی و تهی ایلدم • و ترا درین صورت مخیّر
ساختم • و سنی بو صورتده مخیّر ایلدم • اکر خواهی بیک
ضربت جان ترا بستانم • اکر استر ایسک بر ضربله سنک
جانکی الم • و اکر خواهی لقمه لقمه ترا طعمهٔ خود سازم • و اکر استر سنک
لقمه لقمه سنی کندمه طعمه ایدیم **قطعه** خبز بند بپر خرد از سر
خود دفع نکن • عقل تدبیرندن غیریله کند و باشکدن رفع و دفع
ایلمه • با تو شدیدی اکر شور و شری کیرد پیش • بر شریر اکر
سنکله بر شور و شری او کنه طوته • بتضرع مسپر راه خلاصی
تا آن • خلاص لق یولنه تضرع و نیاز له کتمه زیرا که تضرعله از بدنش
کر کند رای بتری کیرد پیش • اول شریری جز نامعقول دن اکر
فراغت ایدر ایسه سن بر اندن نامعقول رکی اوکنه طوتر و اکر مباشر
ایلر مراد بو در که ادانی و اشرار ایله تضرع و نیاز مفید اولماز بلکه
شرلرندن خلاص ایچون تدبیر عقل ایله لطیف تدارک لازم در
خاتمهٔ کتاب در دل چنان میکشت و در خاطر چنان
میکذشت • قلبمه انجلین خطور ایلدی و خاطرمه انجلین عبور ایلدی
که این نامه بزودی با خر نینجامد • که بو نامه تیزلک ایله آخرنه
ایرشمیه • و خامه در طی مقاصد آن حالیا از جنبش نیارامد
و خامه اول نامه نک مقاصدی نک طی و سلوکنده حرکت دن آسوده

اولمیه بلکه بوندن زیاده جنبش و حرکت این مقاصد بونج
جمع مقصود اولمق روشن در ● اما چون آیینه طبع گوینده ز نکت
ملالت گرفت ● چونکه سویلیجی نک طبعی آیینه سی ملالت پاسنی
طوتدی یعنی طبعنه ملال ایرشدی بو هم معنی در طبعی آیینه سی ملالت
پاسنی طوتدی یعنی آیینه کبی روشن طبعی ملالت سببی ایله
مکدر اولدی ● و بصیقل صدق رغبت شنونده صقالت
نپذیرفت ● و استماع ایدیجی نک صدق رغبتی صیقلی ایله صقالت
قبول ایلمدی یعنی مصقول اولمدی صقالت صیقل لنمق مراد استماع
ایدجیلرک صدقله میل و رغبتی ظهور بولمدوغندن اوتری قلبمه
ملال عارض اولوب بوندن زیاده یه اقدام ایلمدم دیکدر بدین
قدر اقتصار افتاد ● بلکه بو مقدارله اقتصار واقع اولدی اقتصار
قلیل اللفظ و قلیل المعنی در اختصار قلیل اللفظ و کثیر المعنی در قطعه
بسط کن جامیا بساط سخن ● ای جامی سوز بساطنی بسط ایله یعنی
سوز سویله که از آن خوبتر بساطی نیست ● زیرا اندن لطیف
و خوبترک بر بساط یوق در بساط دوشنمک ایله بسط دوشمک
معناسنه در ● لیک خامش نشین و دم در کش ● اما خاموش
اوتور و نفسک چک ● طبع را اگر و رای نشاطی نیست ● اگر سوزه
طبعک بر نشاطی یوق ایسه ● نیست کافی نشاط طبع تو نیز
سنک طبعک نشاطی دخی کافی دکلدر ● اگر از سامع انبساطی نیست

نیست ● اگر سامع دن بر انبساط و رغبت یوق ایسه تم
که کلامه کثیر ملامه ● و هرچه از مقوله نظم گذشته ● و نظم مقوله
سندن هرنه که کچمش در ● و بناظمی منسوب نگشته ● و بر ناظمه
منسوب اولمش در ناظم دن و آدشاعر در ● زاده طبع محرر
این رساله ● بو رساله یی تحریر ایدیجی نک زاده طبعی در ● و نتیجه
فکر مقرر این مقاله ● و بو مقاله یی تقریر ایدیجی نک نتیجه فکری در
که غیری دن الممش در ● بیت کهن خرقه خویش پیراستن
به از جامه عاریت خواستن ● رباعیه جامی هر جا که نامه آشنا
آراست ● جامی هر یرده که انشا نامه سنی زینت ایلدی
یعنی هر بار که بر نسنه انشا و تالیف ایدوب ظهوره گتوردی
اثر گفته کس بعاریت هیچ نخواست ● کمسنه نک سوزندن
عاریتله هیچ نسنه التمدی بعض نسخه ده هر جا ترینه هرچند واقع
اولمش در ● از آنکه صنع خود دکان پر کالا است ● اول کمسنه
که کند و صنعندن دکانی متاع ایله پردر ● و لالی کالای کسانش
نه سزا است ● کمسه لرک متاعنک دلاللکی اکا لایق دکلدر
امیدواری بمکارم اخلاق مطالعه کننده کان ● مطالعه ایدیجی لرک
مکارم اخلاقنه امیدلو یم اخلاق جمع خلق در خوی معناسنه مکارم
جمع کرم در خلاف قیاس که کرم نک معناسنه در و قیاسی اکرم
مکرمه نک جمعی اولمق جایز در حاصل معنی بو در که مطالعه ایدیجی لر

ابو خو یلرینه اعتماد و امید وارلکم اکه اولدرکه • چون بر خللی مطلع
شوند • چون بر خلل و نقصان او زره مطلع اولالر • بدامن عفو
و اغماض بپوشند • عفو و اغماض دامنی ایله ستر ایده لر • و در
افشای آن بزبان عیب و اعتراض نکوشند • و عیب و اعتراض
زبانی ایله انک افشاسنه سعی اتمیه لر • قطعه • چون ببینی ز آشنا
عیبی • چونکه آشنادن بر عیب کوره سن • کربه بیکانکان نکوئی
به • اکر آنی بیکانه لره سویلمیه سن یکدر • زانکه در کیش اهل
اندیشان • زیرا عاقبت فکر ایدیجی لرک مذهبنده • عیب
پوشی ز عیب جوئی به • عیب پوشلق عیب جوئلکدن یکدر •
زیرا حق تعالی حضرتلری عز اسمه ستار العیوبدر • نظم
بیتم بشنوا زمن که روز یقین • نه ببینند بد مردم نیک
بین • قطعه در تاریخ کتاب • تنک و بوی خامه در پی
طرفه نامه • بو طرفه نامه ده خامه نک تنک و بوئی • که جامی بدر
کرد طبع آزمائی • که جامی اول نامه ایله طبع آزمالق ایلدی
طرفه نامه دن مراد بو کتابدر که بونک ایله آزمایش طبع ایتمشدر
تنک و بوی بلوب یو یورمق طرفه عجیب معناسنه در • بو فنی شد از
که تاریخ هجرت • شول وقت ده آخر و تمام اولدی که
هجرت تاریخی • هجرتدن مراد حبیب اکرم حضرتلری نک صلی الله
٣ علیه وسلم کعبهٔ معظمه دن مدینهٔ منوره یه نقل اتدوکی در شود

[illegible]

فصل • کوچک معناسنه در • قرن قلعه در • و رونق

جبل طایفه معناسنه کسر جیم بعده یا ثالثه ایله مثلا
عرب و عجم و ترک و دیلم دیرلر قاموسده
منتخب اولدیغی جوهر مد • وار در

قرآن عظیم نه قدر سوره در و نه قدر آیتدر بیان بیورلوب
الجواب قرآن عظیم یوز اون دورت سوره •
و آلتی بیک آلتیوز آلتمش آلتی آیتدر • بیک آیتی امردر •
بیک آیتی نهیدر • بیک آیتی بشارتدر • و بیک آیتی عقوبتدر •
بیک آیتی قصصدر • بیک آیتی عبرتدر • التیوز آیتی دعا و تسبیحدر •
آلتمش آلتیسی منسوخدر • ابو السعود

قطعه
عقلی بو قدر جهانده • آنکلیم
طاشه طپراغه خرج ایدر مالی
اشبو دار غروره نک صغر
نکه تیز بو قبه نک عالی

رباعی افندی
کوز کوروب سودی کوکل یار اولدو غنچه ن بلسعن
آره پرده عاشق زار اولدو غنچه ن بلسعن
تجربه صبرک وصالنده قرارک یوق کوکل
سنده انصاف ایله دلدار اولدو غنچه ن بلسعن
عاشق زاره کورنمز بر بلادر اول پری
شام غمده چشم بیدار اولدو غنچه ن بلسعن
کل کنار خارده زار اولمسو نمز عندلیب
یا اوز دلفکار اولدو غنچه ن بلسعن
دلربا نه حالک آغلر بو قار راضی بر دخی
یالکز نوقه شم خونبار اولدو غنچه ن بلسعن

٣

[illegible]

